

היכל הקודש ברסלב

הלימוד היומי

בי"ת נצחי,
שנים מקרא ואחד תרגום,
נ"ך, רמב"ם

לעתיד בעולם הבא
מזכירין אותו כל מה שלמד
בעולם הזה
(שיחת הר"ן כח)

עַל יְהוָה
לִי מוֹד
שִׁיעוּרִים אֱלוֹ
אֲנִי נוֹתֵן
אֶת הַחֹמֶשׁ
וְאֶת הַזְּמֶשֶׁר
לְהַקְדֹּשׁ
בְּרוּךְ הוּא
(עצתו אמונה)

היכל הקודש ברסלב

181 Huschke Road, Liberty NY 12747

היכל הקודש

כארא פארק

1415 55th Street
Brooklyn NY 11219
347.760.5924

היכל הקודש

קרית יואל

8 Premishlan Way.
Monroe NY 10950
845.243.0563

היכל הקודש

מאנסי

34 Union Rd.
Spring Valley, NY 10977
845.445.9314

היכל הקודש

כני ברק

רחוב ירושלים 2
052.760.5715

היכל הקודש

וויליאמסבורג

27 Skillman Street
Brooklyn NY 11205
718.384.1652

היכל הקודש

קרית יואל

8 Hayes Ct.
Monroe NY 10950
845.467.5299

היכל הקודש

בלומינגראוו

24 Merriewold LN S
Monroe NY 10950
845.238.0804

היכל הקודש

ירושלים

רחוב רבי נחמן מברסלב 15
054.845.6150

צו הערן די

הערליכע שיעורים
פונעם ראש ישיבה שליט"א
רופט:

קול ברסלב

212.444.9191

חיזוק פאר די אידישע שטוב

212.444.9169

ג'רפס ע"י

**קון הדפסה
היכל הקודש**

2623 State Route 52
Liberty, NY 12754

718.387.2691

www.BreslevCenter.com

מנתי מילי - הדרוב המורכב וסדן השקמה אין נמכרין בכלל שדה? וכיון דמשכחנין דאינן בכלל שדה - ממילא ידעינן דאפילו אם אמר "כל מה שבחובה" - אינן נמכרין, דקתני מתניתין: בין קן ובין כך לא מכר בו. וד"ל מה שבחובה? לא מהני אלא לטפחי תשמישי דשדה שאינן קבועין כל כך, כגון קנים ואבנים שאינן מתקנין לצרכה, ומיהו, להכי קיימי, אבל חרוב המורכב וסדן השקמה - אשמעינן קרא דחשיבי שדה בפני עצמן, ומי שיש לו שלש שדות ומכר שנים החיצונים, ואמר לו "כל מה שבחובני אני מוכר לך", דלא מכר שדה השלישי שבניהו, אף באן לא מכר חרוב המורכב וסדן השקמה. דכתבי ויקם שדה עפרון וגו' - עפרון מכר לו השדה לאברהם סתמא, דכתבי "נתתי כסף השדה עפרון וגו', ומהדר ליה עפרון.

ארעא ודיקלי אי את בה דיקלי כו - אף על גב דאם לא אמר דיקלי - בסתמא הוי כולן נמכרין, מיהו השתא גרע, דכרעי למימר לקמן: "חזן מרובא פלוני" - דקני שאר חרובין, אף על גב דבסתמא לא קני. ד"דיקלי" משמע תרי, ולא שייך הכא שופרא דשטרא אלא דוקא כשכותב בשר, אבל הכא בדעל פה - לא. ועוד, הדיחם כותבי, ודיקלון ותאליו, והבא דלא קאמר אלא דיקלון - לא שייך למימר הכי, חזן

לית ליה - זבין ליה תרי דיקלי, ואי משעבדי - פריק ליה תרי דיקלי. "ארעא בדיקלי" - חזון, אי את פה דיקלי - יהיב ליה, ואי לאו - מקח טעות הוא. "ארעא בי דיקלי" - לית ליה דיקלי, דחזון דיקלי קאמר ליה. אמר ליה: "לבר מדיקלא פלניא" - חזון, אי דיקלא טבא הוא - שוירי שויריה, אי דיקלא בישא הוא - פל שפן הגד. אמר ליה: "לבר מאילני", אי את ליה אילני - לבר מאילני, אי את ליה דיקלי - לבר מדיקלי, אי את ליה גופני - לבר מגופני, אילני וגופני - לבר מאילני, אילני ודיקלי - לבר מגופני, אמר רבי: כל שעולין לו בחבל - הוי שוירי, כל שאין עולין לו בחבל - לא הוי שוירי; ודיני

דיקלי - שגדלו כל צרכן. תאלין - שחולין, נטעים בחורים. הוצין ויצוין - גם הם מיני דקלים, כדנתן (סוכה כט, א); ציני הר הברול כשרין, וש מפרשים: שאין אלו טענין פירות. ואף על גב דבי אן כתב ליה הכי קני - כדנתן: המזכיר את השדה סתם - מכר חרוב שאינו מורכב, ובחלת השקמה, וכל שאר אילנות, הוא לא משויר במתניתין אלא חרוב המורכב וסדן השקמה. שופרא דשטרא - יופר כח השטר. דאפילו אי אתו לפני בית דין טענין - יהיב ליה, והוי מפרשיה שטר השטת. אמר ליה רבי מריא: פלניא כו - הכא לא גרסינן, אלא לקמן בסמוך, אחר "דחזיון דדיקלי קאמר ליה". קפסיק נטרא: אמר ליה - מוכר לזוקח "ארעא ודיקלי מוזבניא לך" - שני מכירות הן שדה זו אני מוכר לך, וקנה את השדה ואת הדקלים שבחובי. ודיקלי נמי מוזבניא לך במקום אחר, והא לא קאמר "ארעא בדיקלי" כדלקמן, והוי משמע דקלים שבחובה. הכי גרסינן: אי את ליה דיקלי יהיב ליה תרי דיקלי - לבר אותן בשבדה, המוכרין בכלל שדה. ומכירה אחרת היא זו, מיעוט דיקלי שנים, וש ספרים כותבין בהן: אי את ליה ליה "האי ארעא מוזבניא לך" - קנה הכל, אפילו הדקלים, וכשהוסף לפרש ארעא ודיקלי יפסיד הלוקח? כל שכן שיפח כחו, כדאמרן לעיל: צריך למכתב ליה קני לך דיקלן שוירי כו, הוי מוכרין מסתמא, ואנני יתור לשון זה לשייר לעצמו, ומדלא קאמר רבוי, אלא קאמר "יהיב ליה תרי דיקלי" - שמע מינה דהכי קאמר: אם יש לו דיקלי, לבר אותן שמכר על השדה, חזן ליה תרי דיקלי, וזני ליה תרי דיקלי, אלא קאמר: שדה של אי את בריא, ודיקלי, שלא אתי מחוסר מחסר, שכך התנה לו אני מוכר לך דיקלא שאקנה לצרכך. אי יחזיר לו מן המעות כנגד דמי שני דקלים, ואי משעבדי - למלוה. ארעא בדיקלי - שדה עם דקלים שבחובו אני מוכר לך, הכי גרסינן: אי את בה, מקח טעות הוא - ששיקר בו, והדרי מעות. ונדי דאן אונאה לקרקעת היבא דמוכר ביוקר, אפילו יתור משתות - מקח טעות מיהא הוי, דלדעת כן לא לקח, אלא היה סבר שיש בה דקלים כמו שאמר ליה. ארעא ביה ודיקלי - מקח הראוי לדקלים - לית ליה לזוקח ודיקלי. שאם אין דקלים בשדה - אין זה מקח טעות: מאי טעמא - דחזיון דדיקלי קאמר ליה, קרקע יפה לגדל דקלים. ומיהו, אי את ביה דיקלי - הרי זה יש לו מקח, אבל שכן דהכי קאמר: דחזיון דדיקלי מוזבניא לך, כלומר, מן הדין שיש ענין פירות קצת - וכו' חזיה שויריה, ודעתו ליהנות פירות שדהו מורכב, ליה - מוכר: שדה אני מוכר לך, לבר מדיקלא פלניא. חזיון אי דיקלא הוא - כלומר, מן הדין שיש ענין פירות קצת - וכו' חזיה שויריה, ודעתו ליהנות פירות שדהו מורכב, וקנה הלוקח כל השאר בכלל השדה. ואי דיקלא בישא הוא - אף על פי שיש ענין רעים ממנו, אלא דקרו ליה אנשי להאי "דיקלא בישא". כגון דלא טעין קבא, דאילו טעין קבא - לאו דיקלא בישא הוא, כדאמרין בעלמא (בבא בתרא כו, א): דיקלא טעין קבא? אומר מדיקליה. כל שכן קבא - מהותיים ממנו, ששייר לעצמו. דהכי קאמר: אפילו הווא דקלים, דיקלא בישא אני משויר לעצמי, ומיהו, אם יש בדיקלי טעין מיהו - איתנה מוכר בכלל. דלא דאמרין: כל שכן קבא" - אדיקלי טעין מיהו אקני. הכי גרסינן: לבר מאילני אי את ליה אילני לבר מאילני - כלומר, אם אמר מוכר לזוקח, שדה אני מוכר לך לבר מאילני, חזין אי את בה שאר אילנות, וכל זיתים ותאנים ופירותיהם וכל שאר אילנות, חזן מדיקלים וגופנים שאין נקראין אילני. לבר מאילני - לבר מאילני - מוכר לו את השדה, אבל האילנות אינן נמכרין, שדרי הוציאן מכלל שדה ושיירן לעצמו. והאי מילתא דפשיטא הוא, אבל והנה דקלן שויר לעצמו, ואף על גב דאן סתמן קרוין אילנות, אלא גרילין היו לקרותן דקלון מתוך חשיבותן, ומתוך שדרי הווי אילנות שלחן דקלים, כיון דאן כאן שאר אילנות הוא דקלים, וכלל אילני, "לבר מאילני" - אדיקלים קאי. אי את ביה גופני - בהחאו שדהו, והמוכר את השדה מכר את הגופנים, וכל זיתים ותאנים ופירותיהם וכל שאר אילנות, וכלל אילני, ואינו מכר השדה, לבר מגופני קאמר. ואם יש בשדה אילני וגופני, ואינו אמר "לבר מאילני" - הכל מכר, ואפילו הגופנים, לבר מאילני. דגרפינן אן קרוין לון אילנות, ועליה המוכר רמאי לגלויי דגם הגופנים שויר לעצמו, הלכך די הלוקח על העליונה. אילני ודיקלי לבר מאילני - גופני ודיקלי לבר מגופני - אי את ליה "לבר מאילני" ואין בשדה אלא דקלים וגופנים - הדקלים מכר, והגופנים שויר. דגרפינן לגבי דקלים נקראין אילני, ובכלל אילני חזן קני טפי מדיקלי. כן נראה בעיני. ריש מפרשים: דאין זה וזה בכלל אילני, ואין זה נקרא אילן יותר מזה, והלכך המוכר דהיינו גופני שויר לעצמו. ואם איתנה דשנין שוין, דאם איתנה דשנין שוין, וכל זיתים ותאנים ופירותיהם וכל שאר אילנות, וכלל אילני, וקמפרש רב אילו חן אילנות שוירי, שאם טענין חן ורבה - לא מקרי אילני, ולא גרסינן: לבר מדיקלי, ואילני אמר רב כו. ופירוש בעלמא הוא, קאי, היבא דאמר ליה "לבר מאילני", וקמפרש רב אילו חן אילנות שוירי, שאם טענין חן ורבה - לא מקרי אילני, ולא גרסינן: לבר מדיקלי, ואילני אמר רב כו. ופירוש בעלמא הוא, כל שעולין לו בחבל - ללקט פירותיו - חשיב אילן. ובדקל מיירי, כדמפרש לקמיה, שגובה הרבה ופירותיו בראשו.

בבא בתרא. המוכר את הבית - פרק רביעי דף ע עמוד א - מתוך מהדורת "אבן ישראל - לרסטינוליץ"
 רש"י
 תוספות

דייני גולה - שמאל וקרא. בפרק קמא דסנהדרין (זו, ב). כל שהעול כובשו - חורשין
 היו בבקר סביב האילנות. ואם העול כופף את האילן ועובר השור לדרכו, ואין האילן
 מנכב השור - לא החשב. ומיהו, אם אין אילנות גדולים בשדה אלא אלו - הו שור,
 כדאמרן גבי דקילי. הא בדיקלי - במלתיה דרב. הא באילני - שהעול כובשו. דיעורו

ח'וין מחרוב פלוני ותו לא קני - לא גרסינן "אותו חרוב". דהא מסק דשאר חרובין גמי
 לא קנה. ומיהו, לפי הספדים גרסינן ביה הכי "אלא לדמי הבא גמי לדמי" - גרסינן
 ליה שפיר, דמי חרוב לא קנה בקרקע. **א**ו דלמא מצא אמר ליה שטרך בידו מאי בעי -
 אפילו למאן דאמר (בתבות ט, א) מודה בשטר שכתבו צורך לקיימו, ומיהו ליה לומר

דפרות הוא, וא אמר לא אתי כן שטרך בידו דמי
 בעי - התיב משהו דידמין אפשיטי סדרא זיב
 ליה. דעל הלהו ליתן שכר תבנית השטר,
 ופעמים כשאין ללוה נותן המלוה בשבילו. אבל
 הכא - אין על הנפקד ליתן שכר. ועוד: התיב
 ליה מאמנין למלוה לחניח שטר בידו, דהתם
 דכתיב ביה "ותמת ישרים תנחם" כדאמרין
 אבינו בהמפקדי" (בבא מציעא ז, א). אבל הנפקד
 אינו מאמין את המפקדי, ולעולם אינו מחזיר את
 התקופן ועושהו לו חשט. ועוד: אינו מפקד
 כל כך ליה אחר המלוה, לפי שעשה לו טובה.
ולימא ליה שטרך בידו מאי בעי - לאו
 משום דלדיו מינו במקום עדים קפריין. דאם כן
 מאי משני? ולישמעין כי אמר ליה נאנסו מי מצא
 אמר ליה "שטרך בידו מאי בעי?" הא כי אמר
 נאנסו ליה מוכחא מילתא דלאו קושטא קאמר,
 דאף על פי שהשטר בידו - יכול לדיות שנאנסו.
 אלא אמר רבינו יצחק: לטעם בלא שטרך ומדשה,
 דהא דקאמר דנאמן - נאמן לגמרי קאמר,
 אפילו בלא שבועה. ולכן היה סבור דבלאו מינו
 דנאנסו מצא למימר "החזרתיו לך", דאי על ידי
 מינו דנאנסו - אמר רבינו יצחק: לטעם בלא שטרך? ולהכי
 פריך: ולימא ליה "שטרך בידו מאי בעי" ומשני:
 דמטעם מינו נאמן. ופריך: כי אמר נאנסו. לאו
 שבועה בעי?

סוף
שדי מוכרתי ליה: דאילו אמר ליה: "שדי מוכרתי לך"
 קני. **ב**עא מיניה רב עמרם מרב חסדא: המפקד אצל חבריו בשטר, ואמר לו "החזרתים לך",
 מהו? **מ**י אמרינן: מינו דאי בעי אמר "נאנסו" מהימן - השתא גמי מהימן, או דלמא אמר
 ליה "שטרך בידו מאי בעי"? **א**מר ליה: מהימן. - **ו**לימא ליה "שטרך בידו מאי בעי" **א**מר
 ליה: **ו**לישמעיה, **ו**כי אמר ליה "נאנסו", **מ**י מצא אמר ליה "שטרך בידו מאי בעי"? **א**מר ליה:
 סוף

דעליתיה חבל לא שייך בהו, ובאלא חבל עליו
 בכל שאר אילנות על ידי ענפים המתפצלים
 לכל צד. ושטרך דבביתא עול גמי איכא
 למימר דלא שייך בדוקלא, דאפילו הויה דכביש
 ליה עול חביב אתו אלו עולו לו בתביל. חזן
 מהרו - המורכב פלוני. חזן מסין השקמה
 פלוני, והיו בה הרבה חרובין וסדנא. מהו דאם
 הוה שתיק - לא היו מוכרין בכלל שדה. אבל
 עבשו שטרייא שאר איהו למימר דשאר חרובין
 מבר לו. או דלמא שטרייא לא יגרע כוח, אלא
 אפילו שאר חרובין גמי לא קני הלווק. דבשביל
 שיפה המוכר את חב שלו, שפירש פירוש
 איננו מוכר לך ההוא חרוב" אין לנו לגרע כחו
 בשאר. אלא אי איכא מילתא לטפוי בהאי
 "חזן", כגון דרך - מטפנין ליה. כדאמר
 במתניתין: ומדי רבי עקיבא בזמן שאמר לו "חזן
 מאלו" שאינו צריך לשקר לו דרך. והאי "חזן
 מהרו פלוני" דקאמר - לשיח דרך ליה: דקני
 נתכוין, ולא למעט השאר. ואפילו לרבנן גמי
 איכא למימר: לפיכך אמר "חזן מהרו פלוני" -
 דבהואו חרוב היה חפץ יותר, ואל היה רוצה
 שיתבטו לרוק ליה, ולחרוב זה איכא לשפירא
 דשטרא. אבל על שאר חרובין - לא חשיש
 לכתוב שופרא דשטרא. דמכל מקום בוטח הוא
 במאי דקיימא לן שאין חרוב המורכב נמכר
 בכלל שדה. כן נראה בעיני, ועיקר. ("גיה. אמר
 ליה לא קנה - לא הוא ולא זולתו. דכיון
 שאפילו לא פירש ליה "חזן", כגון אלו אינן
 נמכרין בכלל שדה - הכא גמי לא קנה, ולא
 פירש הללו את דרך להודיעו שכל אילן שאותה
 שדה היה חן כמו אלו ולא נמכרו. עד כאן.) הכי
 גרסינן: איתיביה חזן מהרו פלוני חזן מסין
 פלוני לא קנה - לא קני גמי אילנות חרוב לא
 קנה". דאם כן קשיא מילתא דהאי. ולא מצא
 לתרועי לקמיה: שאר חרובין גמי לא קנה. לא
 שאר חרובין גמי לא קנה - דהאי דקתני "לא קנה" -
 דלא קני. חזן משהו פלוני - הסמוך לו חזן למיצר. אלא אחרוני קני - בתמיה, והלא שדה אחת מבר לו ולא השאר הכי גרסינן: **א**לא לא קני הבא גמי לא קני - כלומר, אלא
 פשיטא לו דלא קני הלווק שאר שדות, דהא המוכר שדה אחת לא מבר כל שדותיו בכלל. ובשביל שאמר שטות זה "חזן משהו פלוני" אין לנו לומר שנמכר מה שלא רצה למכור,
 שדה אחת נתכוין למכור ולא שתי שדות. הבא גמי, המוכר את השדה - לא מבר חרוב וסדן, דחשיבי שדה בפני עצמן, והלכך, בשביל ששייר אחת מהן בלא צורך - אין לנו לומר
 שנמכר השאר. ואית גויב: **א**לא דלמי הבא גמי דלמי - כלומר, באותו שדה שנמכר שייר לעצמו דמי ההוא שדה דקאמר "חזן משהו פלוני", הבא גמי הכי קאמר שדה מוכר לך
 חזן מדמי חרוב פלוני. ויש עוד פירושים אחרים. ולא נהירא כלל גירסא זו, ופירושה משובש היה בספרים ליתן טעם בדבר, כיון דלא קני אמאי קאמר "חזן משהו פלוני". ומיהו הטיעם
 דכתיבתי, לפי שכל דרך להותא חרוב או להותא שדה ששייר בנתיב, וכדאמרין גמי (בבא בתרא טו, ב) גבי "על מנת שהדיבא תעלוינה שלי" - ששייר מקום זיוין, ומיהו, והכי
 דליכא לטפוי שום דבר - אין לנו לומר: כיון דליכא לטפוי, לגרועי נתכוין. דדי לנו אם אינו מטפוי ומוריה בשויהו, אלא שיפסי? בתמיה. חזן מהצי סדן פלוני מהו - ולהאי לישנא
 פשיטא ליה "חזן מסין פלוני" לא קנה גמי שאר סדנין. שאר חרובין שפיטא תוא רלא קני - כדאמרן טעם לעיל: תוע דמי אמר ליה כו'. ומשני: לא מה ששייר באותו חרוב גמי
 לא קנה - דהא דקתני "שאר חרובין לא קנה" - הכל קורא שאר חרובין, אפילו חצי חרוב נתשאר. והכי גמי גרסינן: אלא לא קני הכי גמי לא קני. **ב**עא מיניה רב עמרם כו' - משום
 דדייני גולה לקי ליה קנה בשטר - שכתב כמה המפקד לו וחתמו בעדים, ואזני ליה ותיב שטרא דלא מינו נפקד "לא תו דבריס מעולם". ואמר לו - נפקד: רוב ולמחר החזרתיו
 לך, מהו? דהא קיימא לן ב"חזוקת הבתים" (בבא בתרא מה, ב) דהמפקד את חבריו בעדים אין צריך להחזיר בעדים. אבל הכא, דאיכא שטר ביד המפקד - מי אמרינן דהכי גמי מהימן?
 מינו דאי בעי אמר נאנסו הוה מהימן, ובשבועה כדלמק, וכדתיב "שבועת ה' תהיה בין שניהם" (שמות כב) שהתורה האמינהו לנפקד - השתא גמי מהימן, ובשבועה כדלמק, דמה
 לא לשקר, אי בעי הוה פטר נפשיה בטענת שקר דנאנסו, ומשום דלא רצה לשקר ואמר החזרתיו - נאמן. או דלמא אמר ליה - מפקדי: שטרך בידו מאי בעי? לא היה לך להניח השטר
 בידו אילו החזרת לך פקדונו, בדי שלא אחזור ואתבענו. וכמו "מה לו לשקר" במקום עדים דמי, ולא אמרינן מהו לו לשקר. **ו**לישמעיה **א**ילו אמר ליה נאנסו כו' - הלכך לא מצא למיטען
 מפקדי "שטרך בידו מאי בעי". **ו**לימה לו לשקר" במקום עדים לא דמי, דהא עביד איניש למידחי ואמר "אברתי את שטרך". ונפקד גמי לא היה חייש לשטרא, משום דהוה מצא למיפטר
 נפשיה בטענת אונס. אבל מלוה את חבריו בשטר - לא מצא טעין ליה "פרעתי", דאמר ליה איך "שטרך בידו מאי בעי?" וגבי ליה ליכא שום מינו, דאפילו טעין נאנסו צריך לשלם.

דמלוה להוצאה ונתנה.

סוף סוף כי אמר ליה נאנסו לאו שבועה בעי - תימה; למאי דמפרש רבינו תם בהגהות קמ"א (בבא קמא ק, א) בשמועתא דרשותן טענת גבג בפקדון, דלא מחייב שבועת שומרין אלא היכא דאיכא הודאה במקעת, היכי קאמר: לאו שבועה בעי? אין הכי נמי, דלא מחייב שבועת דאורייתא ואין לומר: לאו שבועה בעי - שבועת היסת קאמר. דהייכי

לאו שבועה בעי - בתמיה. והשתא אמרת נאמן בלא שבועה? ועל ידי מינו לא מצויה למיפטריה משובעה על ידי טענתו לקיימה בלא שבועה, כדכתיב "שבועת ה' תהיה בין שניהם". ליימא בפלוגתא - הא דרב חסדא. שפר כ"ס היוצא על היתומים - ראוהו שנתן מעות לשבעות למחצית שכר, ורביא לוי שטר כמה הפקיד לו. ויתן שמעון למחצית ראוהו אחוה שטר על היתומים לחבוע מהם פקדונו. והיתומים טוענין: שמא אבינו החזירו לך. אי נמי ענינו ברי טענו. ואילו היה מלוה בעלמא, שהלוה ראוהו לשמעון אבות שמעון - כולי עלמא מודו דנשבע ראוהו וגובה כל השטר מן היתומים, דלית לאברוהו שום טענה גבי מלוה, ולא מצי טעין נאנסו, אלא היה נשבע שלא התקבל מן הלוה כולו, ובגון שהיה טענו הלוה: אשבעתי לך דלא פתחתיך כדאמרין בשבועות (מא. א). וגבי יתמי, ידידה דלא ידעי למשעין - טענינן להו, ונשבע וגובה חובו וכו'. אבל השתא דלא ידוי כולו מלוה, אלא פלגא מלוה ופלגא פקדון, כדון כל מעות התנותו למחצית שכר, כדמפרש ואולי - הוא דפליגי דיניי גולה, דהיינו שמואל וקרנא, דהיינו ארץ ישראל, דהיינו רבי אמאי ורבי אסי, בפרק קמא דסנהדרין (יו. ב). נראה בעיני דהכי גרסינן: דהכולי עלמא אית להו דנדהדי. וכן פירש רבינו טענאל. ולא גרסי סבורה, דמסקנא מיני הכי סבירא ליה. דאמרי נהרדעי - בבבא מציעא, בפרק "המקבל" האי עיסקא דיהובי איניש לחבריה למחצית שכר - פלגא הוי מלוה לחתיבי באחיותו מקבל, דהיינו אותו חצי שנטל ממנו הריהו, ופלגא הוי פקדון גביה, ואינו חייב באחיותו דרך

1 סוף סוף כי אמר ליה "נאנסו" לאו שבועה
2 בעי? - הכא נמי, מאי נאנסו? נאנסו בשבועה. ליימא,
3 בפלוגתא דהני תנאי, דתנאי: שומר כ"ס היוצא על
4 היתומים - דיניי גולה אמרי: נשבע וגובה כולו,
5 ודיניי ארץ ישראל אמרי: נשבע וגובה מחציה. ודכולי
6 עלמא אית להו דנדהרדעי, דאמרי נהרדעי: האי
7 עיסקא - פלגא מלוה ופלגא פקדון; מאי לאו בהא
8 קא מיפליגי, דמר סבר: מצי אמר ליה "שמרד בידי
9 מאי בעי", ומר סבר: לא? - אמרי: לא, דכולי
10 עלמא אית להו דרב חסדא, והכא בהא קמפליגי,
11 דמר סבר: אם איתא דפרעיה מימר הוה אמר,
12 ומר סבר: אימור מלאך המות הוא דאנסייה. שלח
13 רב הונא בר אבין, המפקיד אצל חברו בשמטה,
14 ואמר לו "החזרתיו לך" - נאנסו, וישמר כ"ס היוצא
15 על היתומים - נשבע וגובה כולו. - תרתי? - שאני
16 התם, דאם איתא דפרעיה מימר הוה אמר. רבא אמר,
17 הלכתא: נשבע וגובה מחציה. אמר מר וזמריא: הלכתא
18 פרידני גולה. אמר ליה רבינא למר וזמריא, הא אמר
19 רבא: נשבע וגובה מחציה - אמר ליה: אמן דדיני גולה

אפכא
טענינן להו "החזרתיו לך" אף על גב דלא טענינן להו נאנסו, כיון דאברוהו היה מדמינן בטענה זו מינו דאי בעי אמר נאנסו. ואין להקשות: לרבי אבא, דאית ליה מתוך שאינו יכול לישבע משלם, אמאי פטרינן להו? הא מחזיקין הן שבועה ואין יכולין לישבע דלגבי ירשין לא אמרינן מתוך שאינו יכול לישבע משלם, כדדרשינן בפרק "כל הנשבע" (שבועות מז, א). "שבועת ה' תהיה בין שניהם" - ולא כן הירושין. ואם התבע: לרב ושמואל קדמיה רבא, אין אדם מוריש שבועת לבניו, פירוש: אין אדם מוריש מנחש שיש בו שבועה לבניו, אמאי פטרינן מלשלם? ויש לומר: דהא דאין אדם מוריש - היינו דאין ננקין אל לשבועה ולא לפרעון, כדפירש הקורטנרס התם, ואם באין לגבות בשטר - אין גובין, אבל אם מחזיקין הן ובאין לגבות מתוך, כי הבא - אין מוציאין מקו, ופטרינן. וכן מוכח בהדיא בפרק "כל הנשבע" (שבועות מז, א) דמי שבא אף מני בני שמאי היא, דאמרי: מוכח העמד לגבות כנגדי מדי. ואם ברב הגבי אדם מוריש שבועה לבניו. נשבע וגובה מחצה - נראה דאינו נשבע על הכל, דלמה ישבע בתנאם, כיון דאין משלמין לו אלא החצי הלכך ישבע שבועה "שש לי בידים, אולי לי בידים פחות מחצי", דלא ליהוי מרע לביורייה, כי הידא דשינא אחוזב בשטת" (בבא מציעא ג, ב).
דאם איתא דפרע מימר הוה אמר - דוקא בהא שיש עילוי על בניו היה לו להודיעם דפרעו הוא. אבל מלוה על פה אמרינן דאין גובה מן הירושין ואפילו הניב לקרקעות, ואפילו מגדולים, אלא שהודיה ומה, אי נמי דשמחתו ומת בשמחה. דהתם כא אמרינן אף איתא דפרע מימר הוה אמר, דאין לו להודיעו כי לא מלוה שבועה ופרע על ימי זיוי, אלא דוקא בהא שיש שטר, כדברשיה. אמר רבא אלא מה שבועה וגובה מחצה - ומה שקשה דרבא אדרבא בשבועות, פירשהי לעיל. ורבינו יצחק בן מרדכי מפרש: דלא קשיא מידי, דהכי איתא התם: אמר ליה רבא: מאי מעלייתא, אם כן שבועת שומרין דהייב רחמנא היכי משכחת לה? מתוך שיכול לומר לא היו דברים מעולם - יכול לומר נאנסו נאנסו לך בעדים, דאפקיד ליה בעדים נמי, מתוך שיכול לומר החזרתיו לך יכול לומר נאנסו דאפקיד ליה בעדים, פירוש, אי דאפקיד ליה בשטר - איכא שבועה בנאנסו, דאו אין לומר מתוך שיכול לומר החזרתיו לך והיה נאמן בלא שבועה, דהא המפקד אצל חברו בשטר צריך לחזירו לו בעדים, ומן הדין אפילו שבועה לא היה נאמן, אי לאו משום דמדינן במינו דנאנסו בשבועה. והשתא אין לרקשות כלום משם.

פלגא דקשקיל ממנה מפקד רוחא. והתם מפרש טעמא: עבוד רבא מילתא דניחא ליה ללוה וניחא ליה ללמלוה, דאיכא קצת אחיותו על זה וקצת על זה, ואם נגבג אבד הכל - אין האחד מופסד הכל, אלא בין שנין. והלכך, כיון דסתמא דמילתא כן הוא, דפלגא הוי מלוה גביה - צריך הנותן לקבל עליו חרי תולתי בהפסד, הואיל ושלק פלגא באגר, כי היכי דלא ליהו רבית אמא ודטרח מקבל בפלגא דפקדון משום ופקדון דמלוה שולחתי. ונאמן מדבקל נתון אחיותו עליה שפי מפלגא - הוי שבר למקבל, בשביל שטרחא דקטרח בפלגא פקדון, או פלגא יקבל הנותן בהפסד ותילתא באגר, ומקבל טול חרי תולתי. דהאי דקשקיל מקבל רוחא שפי מפלגא - הוה שבר שטרחא, ואין כאן רבית, והכי מפרש ב"איהו נשך" (בבא מציעא סח, ב). מאי לאו - פלגא דפקדון קמפליג, דברב חסדא. דיניי גולה דאמרי נשבע וגובה כולו - לא סבירא להו כר חסדא דאמן נאמן, אלא אי הוה אברוהו קיים לא היה נאנסו לומר "החזרתיו לך", ואף על גב דאיכא מינו דטענת אנסו, משום דאמר ליה אידך "שטרך בידי מאי בעי", הלכך נשבע וגובה כולו מן היתומים, אפילו פלגא דפקדון. דיניי ארץ ישראל סברי לה כרב חסדא. דאילו היה אברוהו קיים הוה מצי למשעין "החזרתיו לך", במינו דהוה מצי למימר נאנסו, ולא הוי אידך מצי למימר "שטרך בידי מאי בעי", וטענינן נמי הכי בשביל יתמי ומשבעי יתמי שבועת יורשין, כדמפרש בשבועות: שבועה שלא פקדון אבא כי כדמפרש התם. הלכך נשבע וגובה מחצה מלוה, אבל פלגא פקדון לית ליה. הכי נסינין: לא דבולי עלמא אית להו רב חסדא והכא כי - דיניי גולה כפי עלמא בעלמא סביבין לך כרב חסדא, דנאמן לומר "החזרתיו לך". אבל גבי יתמי לא למימר הכי, דכרין דאיכא שטרחא ביד נתון, ואילו לא טענינן "שטרך" - און לא טענינן ליחמי. דאם איתא דפרעיה - מימר הוה אמר בשעת צואת מיתה. והשתא דאיכא תרתי: שטר ביד הנותן, וגם לא צוה בשעת מיתה - הלכך נשבע וגובה כ"ו, דאנסייה - ולא הספיק לצוות. תרתי - בתמיה, דסתרן אהרדי. דכיון דנאמן - אמאי נשבע וגובה כולו הוא מצי אברוהו למשעין: החזרתיו לך פלגא פקדון, ונשעין

האחין

בבא בתרא. המוכר את הבית – פרק רביעי דף עא עמוד א – מתוך מהדורת "אבן ישראל – ספטינוולץ" רלג
 רש"י

וטענו נמי ליתמי אמר רבא הלבתא נשבע ונובה מחצה – פלגא מלוה. אבל פלגא פקדן – לא גבי, דטענין להו ליתמי; אביהם החזיר לך. ומתבעין שבעות יורשין, ופטורין. ורף דאמרין בפרק "כל הנשבעין" (שבעות מה, ב) אמר רמי בר חמא: כמה מעליא דא שמעתא. אמר ליה רבא: מאי מעליותא כן; עה; מכלל דהיינו סבירא להו המפקדן

האחיין שחלקו זכו בשדה זכו בבולה – ואם תאמר: לרב דאמר לעיל (סה, א) יש לך חרף זה על זה משום דמוכר בעין רעה מוכר, היכי אמר הכא זכו בבולה כמו גבי מתנה; ושי לומר: הכא לאו משום עין יפה הוא. אלא משום דרופין להסתלק זה מזה, ואין משיירין לכל אחד אלא הצריך לחלקו. כגון דרך. **אמר** רב הונא אף על גב דאמר: ודאם תהוינו שני אילנות כו' – ואם תאמר:

לפירושו דרבינו שמואל, דלרבי עקיבא דאמר בעין יפה מוכר, קנה אילן אחד שי לו קרקע, מאי קאמר רב הונא: אף על גב דאמרין רבנן הקהנה שני אילנות אף לו קרקע כו', משמע דהא היה אמר דקנה קרקע – או לא היה חרודו במשירי שני אילנות, דיש לו קרקע. אם כן מאי קאמר: ואפילו לרבי עקיבא וכו', מה אפילו הא לרדייה קנה אילן אחד שי לו קרקע ויש לומר דהכי קאמר: דאף על גב דאמרו רבנן דשני אילנות לא קנה קרקע ובשלשה קנה – משום דלא אויל קרקע בטר אילנות אלא שיש שלשה ולא בשנים, ולא טעם עין יפה, אפילו הכי, כשייך – אויל קרקע בטר הכי, והשתא דהאי לא שמוע דעין יפה, דהא אמרינא דבשנים קנה קרקע – כל שכן בשייר שני אילנות לפניו דיש לו קרקע. לימא

אלע חבירו בעדים אן צריך להחזיר לו בעדים, בשטר מיהא צריך להחזיר לו בשטר – פירש רבינו תנאל: ואי נמי בעדים. והכא פסקי רבא נשבע ונובה מחצה. משמע דאין צריך להחזיר לו בעדים, ככל חסדא איבא למימר, דהאי דקאמר הנתן: מכלל דהיינו סבירא ליה – לא קאי אלא אהמפקדן את חבירו בעדים, אבל דוקא, דהא מדמינן בר חמא דשני לרבא דאפקיד ליה בשטר, איבא למימד סבירא ליה לרמי בר חמא הכי. אבל מדשתיק רבא ליבא למימד, דהאי דשתיק – משום דלפי סברת רמי בר חמא, סבירא ליה דמפקדן בשטר רבא להחזיר לו בעדים – ליבא לאקשויי תו. ומיהו, רבא אבתי בקושיא קאי, דלא מעליא דהיא שמעתא כדפסקי הלבתא הכא: נשבע ונובה מחצה ואן צריך להחזיר לו בעדים. **איכא** מתניה – דיני גירלה אמרין נשבע ונובה מחצה, היינו נמי כרבא. **משנה** לא את הבור – שבישדה, אף על פי שאמר לו "כל מה שבחובתי", מכון לאחר – והשדה עיבב לעצמו. כמה דברים אמורים – כל הני דאמר מרבתיך. **במוכר** – ואפילו למאן דאמר מוכר בעין יפה מוכר, רבא גמלי דמה שמפרש במכירתו מוכר הכל, ולא עיבב לעצמו כלום ממה ששכר החבירו, כגון המוכר בית שדה, אבל עיבב דרך הליך לחבור ולדלותו ולגתו. שלא למכור יותר ממה שפירש – לגבי הכי לא הוי עין יפה למכור בכלל שדה דברים אחרים שאינן בכלל שדה. אבל בגנות מתנה נותן את כולה – כל הני דאמרו לו מאי, ואפילו הני דאינן בכלל מה שבחובתי, כגון דרוב

המוכר וסדן השקמה, ובר ונת שובך. והכי מוכח גבי הקדש, דהוא הדין לכל הני. וטעמא, משום דנותן בעין יפה נותן יותר מדאי, ואפילו מאי דלא הוי בכלל שדה, והאילו יקבוע בתוך השדה. ומיהו, אם יש מעת בשדה, או תבואה תלושה שאינה צריכה לקרקע, או כל דבר שלא הוצרך לתנא דמתניתין להחייב ולומר לא מוכר, משום דמילתא דפישיטא הוא דאינו בכלל שדה כלל – והיא דאי לא קנה לו את מקבל מתנה. **זכה בבולה** – אפילו כו' ונת שובך קנה. שכיון שיה נוטל שדה אחת וזה אחת כנגדו – לא יסתלק זה משל זה ותבנונו. ומיהו, הדין לך לרבינו לומר: אלא מלימא רבא איתא ליה, דרבא, כדפרישנא טעם לעיל (סה, א) דאמר ליה אדורב בשדה שלי יו היכי דדרו בה אבחהכא, כדכתבו "תחת אבותיך אילנות", התיק בבולה – אפילו תרובו וסדן. ואף על גב דרבי, כדפרישנא ליה בגמרא כשתי שדות, וגיבי שתי שדות ומכר אחד ביניהו ותיקו אחת מתוך על מנת לקנות אותה ואת חבירתה, אמרינן ב"חזקת הבתים" (בבא בתרא נג, ב) אותה קנה חבירתה לא קנה – אפילו הכא קנה. דנהי נמי דשתי שדות חשבינן לשדה ולחורבו המוכר, מיהו ליכא מצד ביניהן, וכישר שדות ואין מצד אחד ביניהן דמו. הקדש את כולו – דבעין עין מהקדש נמנו נותן. ורבי שמעון אויבר פקישניא את השדה לא הקדש כלום – דהכי פרישנא בשארנא דלא מוכר. והמקדש דעתו כדעת מוכר, שלא הקדש אלא מה שפירש. **אילא** את הרוב שפירש בו' – דאף על גב דגבי מכירת השדה אינו מוכרין, מוקדשין, וטעמא מפרש בגמרא. **אילא מאי שנא מוכר** – וחי נמי נותן עין יפה נותן עין מוכר, אפילו הכי, ומינן שאינו נותן אלא מה שמפרש בפיו. אבל מידי שאינו בכלל – לא קדימו. כגון הני דנתן בהו: לא מוכר. זה פירש – וחי נותן פירש לו את הכל, והלכך קנה הכל. ולקמייהו פריך עלה. ומתמה: האי בו' והרי זה לא פירש וזה לא פירש – והדמור ונתון סתמא קתני והי' לו פירש – ונתן מתנה. כיון דרגיל יתון בעין יפה, אי איתא דהאי לא בעין יפה יחיד – היה לו לפרש ולשייר בוד ונת ושבך וכל הני דמתניתין, ומדלא פירש – הפסיד. אבל מוכר – וחי ונאסוהו, לא מוכר אלא מה שפירש. ואפילו אי יש שרגיל למכור בעין יפה – סתמא אף לו זומר כן, דיד לוקח על התחתונה, דלא היה לו לפרש. ורבינו תנאל פירש: תקנהו היה לו לפרש. דכיון דנמינו אינו מתמיש מן המוכר, ומדלא התיק למכור לפרש לו הכל – הפסיד. אבל מקבל מתנה – בושת יש לו מן הנותן, ואין לו לפרש ולשאלו לו בוד ונת שובך. והלכך עליה דנותן רמיא לגלוי, ואם לא פירש – קנה הכל. דמחזיק מואה גולפי – בקרקע, רחוב ואורך הבית כולו לטרם חלקהו, והיינו עשר תביות אורך על עשר תביות רוחב. דהוה מחזיק מואה ועשרים – ולא היה לו בית אחר של מאה. **מאה ועשרים** לא מאי ריה לו – ורשע בבית חלקים, וחלקו שני הדיינו עשרים תביות. ופסדי. בעין יפה ישי – כל הני דאמרין. והאי קאמר גולפי – סבור היה שיה היה מחזיק יותר, ולשל חשיבות אחר, כן. המתנה הושא אורה ונתן לו. **דאמר רבנן** – במתניתין ד"המוכר את הספינה" (בבא בתרא פא, א), שני אילנות – אבל שלשה חשיבי שדה אילן, וקנה קרקע ביעורו ורוצה לן, ככלל אורה ונתן לו, וחי נותן קרקע – ביעורו ורוצה לן. וגם את מותו – אין לו קרקע ליטע אחרים במקומו, כדתנן לקמן באידך פירקין. ולא קנה אלא לפירושו, כל זמן שתקיים האילן. ואליבא דרבנן אתיא. דאמרין בעין רעה מוכר, אבל אליבא דרבי עקיבא יש לו קרקע ליטע אחרים במקומו אם ימותו אלו. כדמוכח לקמן בשמעתיך גבי הקדש שלשה אילנות בוד אחר זה. דאמרין דאין קרקע עם האילן, אי רבי עקיבא – הא מוכר בעין יפה מוכר, וכל שכן מוקדש. אלא, מוכר שני אילנות לחבירו, דאמרין דאין קרקע עם האילן, אי רבי עקיבא – (בבא בתרא לו, ב) מוכר אילנות ושייר קרקע לפניו – פלוגתא רבנן עקיבא ורבנן. ואף על גב דסיפא דמריש בשלשה אילנות מקומינן לקמן באידך פירקין אפילו כרבי עקיבא, מיהו רישא לאו רבי עקיבא היא. יש לו קרקע – ליטע אחר במקומו, דבעין רעה מוכר לו הקרקע. ואפילו לרבי עקיבא – גמרא קאמר ליה, דאפילו לרבי עקיבא אמרה רב הונא. דאי רבנן – פשיטא, דפרקינן לקמן. הני מיילי – גבי מוכר את הבית ושייר בוד ונת, ולית ליה שום היזק ללוקח, דהא לא מוכשיי בארעא. והלכך לא חשש לשייר כלום מן הקרקע סביב הבור, ולא הדרך. אבל אילנות שמקלקלין את הקרקע – שייר מן הקרקע עם האילנות אף לחזור וליטע במקומו אם יקינו אלו, משום

דלא לימא ליה לוקח: עקור אילנך כשימות, והיפטר שבאן.

לימא ליה עקור אילנך שקול וול - פירש הקונטרס: עקור אילנך לכשיבישב. ותימה: דמה כח הזה? דמנא ליה שאינו רוצה לעולם להסתלק מן הקרקע? ואין הכי נמי, דמצי אמר ליה: עקור אילנך לכשיבישב ועוד, במדסקא בחר הכי: דאי נפלי הדר שתיל לזו, משמע דעד השתא לא דקמט ריש ש' עקור - היינו לזרוע תחת האילן, ועל זה אינו מפרש שום טעם ועוד קשה: והשתא מוכר דספי תית ליה בקרקע דמשייר לפניו שני אילנות ממאי דאית ליה דרך כבשמייר בור רודת לרבי עקיבא, ובלוקח דהי איבא, דקנה שום - אף קנה קרע, כפי מה דפרישית פפר "חוקת הבתים" (בבא בתרא לו, א), וקנה בור רודת - יש לו דרך לרבי עקיבא על כן נראה לרבינו יצחק לפרש: דאי לא ולא שייך כלל קרקע, לימא ליה "עקור אילנך אלתר", ולכן זקוק לתרוב, בדמסקא דאי נפלי הדר לזו, וממאי וזא לתרוב כבשמייר בור רודת יש לו דרך, אך כן כל שכן שיש לו קרקע עם האילנות ששייר, כדפרישיתו ויש לומר: דהני מילי מעיקרא, דלא ידעין טעמא דמינו דנתת לשיראא שמייר טפי דרך לבור רודת, לפי שהוא צריך יותר דרך לבור רודת ממה שצריך לקרקע בשביל האילן. אבל השתא, דאשמעין רב הונא טעמא מינו דנתת לשיראא - שייך טפי עקור עם האילן מדמשייר דרך עם בור רודת, דהא ודאי בניקת האילן שמייר טפי מדרך, כלולי' עלמא, שאינו רוצה לקצו' אלתר.

- 1 **אם איתא דלא שייך, לימא ליה: "עקור אילנך שקול וויל", הנהו רבי שמעון אומר: המקדיש את השרדה**
- 2 **לא הקדיש אלא תרוב המורכב וסדן השקמה;**
- 3 **ותני עלה, אמר רבי שמעון: מה טעם? הואיל ויובקן**
- 4 **משרדה הקדש; ואי סלקא דעתך שיוורי שייך, כי**
- 5 **קא ינקי - מנדפשיה קא ינקי - רבי שמעון דאמר**
- 6 **קרבי עקיבא, ורב הונא דאמר קרננו. קרננו,**
- 7 **פשיטא - נפקא מינה, דאי נפלי הדר שתיל לזו.**
- 8 **וכי**

מנו דרבין קדיש לניקת האילן ובין מני לזרוע סביב וליטע אחר במקומו. שהמוכר, מה שהוא רוצה מוכר ומה שרוצה משמיר, אבל הלוקח אינו קונה מה שרוצה, אלא מה שהמוכר רוצה למכור. לו ואם האומר: והשתא משמע דספי משמיר קרקע עם האילן ממה שמשמיר דרך לבור רודת, ולעיל משמע דאי לא ארז הונא איתרוב, מכר קרקע ושירא אילנות שנים - אין לו קרקע אפילו לתרוב, בדמסקא דאי נפלי הדר לזו, וממאי וזא לתרוב כבשמייר בור רודת יש לו דרך, אך כן כל שכן שיש לו קרקע עם האילנות ששייר, כדפרישיתו ויש לומר: דהני מילי מעיקרא, דלא ידעין טעמא דמינו דנתת לשיראא שמייר טפי דרך לבור רודת, לפי שהוא צריך יותר דרך לבור רודת ממה שצריך לקרקע בשביל האילן. אבל השתא, דאשמעין רב הונא טעמא מינו דנתת לשיראא - שייך טפי עקור עם האילן מדמשייר דרך עם בור רודת, דהא ודאי בניקת האילן שמייר טפי מדרך, כלולי' עלמא, שאינו רוצה לקצו' אלתר.

ואי סלקא דעתך שיוורי משמיר בו - תימה לרבינו יצחק ולרבינו תם: דמכל מקום לאו מדפשייתו ינקי, ולא שייך אלא ורצה לו במלא אורח וסלו, בדמסקא פפר "הספינה" (בבא בתרא פב, א), והאילן יונק שש עשרה אמה ויש לומר: דלא מפליג רבי שמעון ואמר אפילו תרוב ושקמה שניפשו ויצאים חוץ לישש עשרה אמה קאמר דהקדיש, ואמאי לא אית ינקי משרדה הקדש, שקנה כל הקרקע שתחת ענפיו ורצה להן במלא אורח וסלו. אי נמי, כשהוא מוכר אלתרוב לא קנה הלוקח אלא ורצה להן במלא אורח וסלו. אבל הכא, כבשמייר לעצמו - משמיר כל צורך ניקת האילן. **מדפשייהו** קא ינקי - תימה: מאי קשיא ליה? הדי דרבי מנר אמר דמשייר קרקע בחדי אילן, גבי הקדש לא שמייר, ומקדיש טפי בעין יפה מקדיש ממוכר וכי האי גונא איתרוב לקמן גבי שמוען, אליבא דאמר דאמר מקדיש אילן אחד לא הקדיש קרקע טפי ממכר דרבי עקיבא - אלא מוכר בעין יפה מוכר לענף דרך, כל שכן מקדיש, ומקדיש טפי בעין יפה הוא מקדיש להיות קרקע קודשה לגבי אילן, אף על גב דבמכר אין הקרקע מכורה עם האילן, דכן צריך לפרש, כדפרישית ב"חוקת הבתים" (בבא בתרא לו, ב), והיה רבינו יצחק מתרין: והבא לא בעי לשנוי הכי, משום דאית לן לרמייהו הקדש או למכר או למתנה, ואם כן לא הוה דמי לזד מנייהו, דבמכר משמיר בחדי אילן קרקע, ולמתנה נמי לא דמי, דבמתנה הדר את כולן, אבל לקמן פריך שפיר, דכיון דסבר רבי עקיבא דמוכר בחדי יפה מוכר - אם כן מקדיש בעין יפה מקדיש כמו מתנה, דבמתנה נמי הוי דינא דכי זיבב שלשה אילנות בהו אחיזי - זיבב נמי מקדיש. חוור בו רבינו יצחק, דאם כן מנפנה ממתניתין תפוש רבי שמעון ולא רבי עקיבא, דבמתנה כלולי' עלמא דאית את כולן, ובהקדש קאמר רבי שמעון ולא הקדיש את כולן, ובמסקנא נמי מפרש רבי שמעון לרביהם דרבנן קאמר, פירוש: די לכסם את תעשו עין יפה הקדיש מעט יותר ממכר, והקדיש כל הקרקע, ולא התאמר בהקדש בעין יפה כמו במתנה, ואומר רבינו יצחק: לרבי שמעון, הודיא ולא עביד הקדש באתר כמתנה - אין נראה הגמרא שיהיה קרקע עין יפה טפי ממכר, אלא פורחא, דהיינו, לענין שאם הקדיש אילן הקדיש נמי קרקע, אף על גב דבמכר לא מבר קרקע עם האילן, אבל עין יפה כולי האי, שיהא קרקע של החרוב קדוש בחדי שדה - כולי האי אין לנו לעשות עין יפה לרבי שמעון, והשתא, לפירוש זה, משמע דאית לן למימר טפי כשמוכר אילן שיהא קרקע הצריך לאילן מכור עם האילן, מנימנא כשמוכר שדה שיהא הקרקע הצריך לאילן המשמיר מכור עם השדה. ותימה: דמשמע דאי לאו מילתא דרב הונא דהא אמנא מוכר קרקע ושירא אילנות לפניו - אין לו קרקע, אלא מכר הקרקע הצריך לאילן ויש לו קרקע, חוור בו רבינו יצחק, הונא, הוה סלקא דעתך דכשמוכר שדה שייך אילן - מכר כל השדה, אף הצריך לאילן, עין יפה שיהא קרקע צריכה לו. אבל השתא דאשמעין רב הונא דרש שדה לא מהני ליה לאודובני בחדי שדה, משום דנתת לשיראא - סברא היא למדידה בתר אילן המשמיר, לפי שהיא צריכה לאילן, מכתר שדה המשמיר. וכן אמר: אבתי, וזא במסקנא דשמעון אמר: לרביהם דרבנן קאמר, דאודו לי מיהת ולא ליהוי הקדש כמו מתנה, אלא לכל היותר לא הקדיש אלא חרוב וסדן. ובחבי' הוי מקדיש בעין יפה טפי ממכר, ואף על גב דבמכר לא מבר חרוב ולא קרקע הצריך לו, כשהקדיש - הקדיש כל הקרקע, ולכן הקדיש בו החרוב. וכמו שאמר רבי שמעון לרבנן כן נאמר עתה אליבא דרבי שמעון, כל זמן שלא ידע בהרייתא דמיתא מינה דלא הקדיש טפי ממכר ואומר רבינו יצחק: דאף על גב דקאמר רבינו יצחק: רבי שמעון לרבנן כשמוכר, מכל מקום נראה לגמרא דחוק קדיש לרבי שמעון לומר שסבור דכולי אידע מקדיש עין יפה טפי ממכר. רבינו יצחק.

רב הונא כרבנן פשיטא - תימה לרבינו שמעון כן אברדום: מנין פשיטא לו זה? על כדרך היינו משום ולרבנן יש לו דרך במשייר בור רודת, וכל שכן כבשמייר אילן

דאם איתא ולא שייך בו' - ואנן סהדי דרדעת כן עיבב את האילנות לעצמו - שיהיו כאן לעולם, אף לחזור וליטע אחרים במקומן, כדרך שהיה לו כח זה באילנות הללו עד עכשיו. אבל לוקח אילנות - אין לומר לצורך כל הימים לקחו וליטע אחרים במקומן, דעביד איניש דובין ארעא לימיה, ולפירותו מכלל לא הקדיש - מכלל הני דאמרן: לא נפלי הדר שתיל לזו, ועל זה אינו מפרש שום טעם ועוד קשה: והשתא מוכר דספי תית ליה בקרקע דמשייר לפניו שני אילנות ממאי דאית ליה דרך כבשמייר בור רודת לרבי עקיבא, ובלוקח דהי איבא, דקנה שום - אף קנה קרע, כפי מה דפרישית פפר "חוקת הבתים" (בבא בתרא לו, א), וקנה בור רודת - יש לו דרך לרבי עקיבא על כן נראה לרבינו יצחק לפרש: דאי לא ולא שייך כלל קרקע, לימא ליה "עקור אילנך אלתר", ולכן זקוק לתרוב, בדמסקא דאי נפלי הדר לזו, וממאי וזא לתרוב כבשמייר בור רודת יש לו דרך, אך כן כל שכן שיש לו קרקע עם האילנות ששייר, כדפרישיתו ויש לומר: דהני מילי מעיקרא, דלא ידעין טעמא דמינו דנתת לשיראא שמייר טפי דרך לבור רודת, לפי שהוא צריך יותר דרך לבור רודת ממה שצריך לקרקע בשביל האילן. אבל השתא, דאשמעין רב הונא טעמא מינו דנתת לשיראא - שייך טפי עקור עם האילן מדמשייר דרך עם בור רודת, דהא ודאי בניקת האילן שמייר טפי מדרך, כלולי' עלמא, שאינו רוצה לקצו' אלתר.

- 1 **דאם איתא ולא שייך בו' -** ואנן סהדי דרדעת כן עיבב את האילנות לעצמו - שיהיו
- 2 **כאן לעולם, אף לחזור וליטע אחרים במקומן, כדרך שהיה לו כח זה באילנות הללו עד**
- 3 **עכשיו. אבל לוקח אילנות - אין לומר לצורך כל הימים לקחו וליטע אחרים במקומן,**
- 4 **דעביד איניש דובין ארעא לימיה, ולפירותו מכלל לא הקדיש - מכלל הני דאמרן: לא**
- 5 **נפלי הדר שתיל לזו, ועל זה אינו מפרש שום טעם ועוד קשה: והשתא מוכר דספי תית ליה**
- 6 **בקרקע דמשייר לפניו שני אילנות ממאי דאית**
- 7 **ליה דרך כבשמייר בור רודת לרבי עקיבא, ובלוקח**
- 8 **דהי איבא, דקנה שום - אף קנה קרע, כפי מה**
- 9 **דפרישית פפר "חוקת הבתים" (בבא בתרא לו, א),**
- 10 **וקנה בור רודת - יש לו דרך לרבי עקיבא על**
- 11 **כן נראה לרבינו יצחק לפרש: דאי לא ולא שייך**
- 12 **כלל קרקע, לימא ליה "עקור אילנך אלתר",**
- 13 **ולכן זקוק לתרוב, בדמסקא דאי נפלי הדר לזו,**
- 14 **וממאי וזא לתרוב כבשמייר בור**
- 15 **רודת יש לו דרך, אך כן כל שכן שיש לו קרקע עם**
- 16 **האילנות ששייר, כדפרישיתו ויש לומר:**
- 17 **דהני מילי מעיקרא, דלא ידעין טעמא דמינו דנתת**
- 18 **לשיראא שמייר טפי דרך לבור רודת, לפי**
- 19 **שהוא צריך יותר דרך לבור רודת ממה שצריך**
- 20 **לקרקע בשביל האילן. אבל השתא, דאשמעין**
- 21 **רב הונא טעמא מינו דנתת לשיראא - שייך טפי עקור**
- 22 **עם האילן מדמשייר דרך עם בור רודת, דהא ודאי**
- 23 **בניקת האילן שמייר טפי מדרך, כלולי' עלמא,**
- 24 **שאינו רוצה לקצו' אלתר.**

מנו דרבין קדיש לניקת האילן ובין מני לזרוע סביב וליטע אחר במקומו. שהמוכר, מה שהוא רוצה מוכר ומה שרוצה משמיר, אבל הלוקח אינו קונה מה שרוצה, אלא מה שהמוכר רוצה למכור. לו ואם האומר: והשתא משמע דספי משמיר קרקע עם האילן ממה שמשמיר דרך לבור רודת, ולעיל משמע דאי לא ארז הונא איתרוב, מכר קרקע ושירא אילנות שנים - אין לו קרקע אפילו לתרוב, בדמסקא דאי נפלי הדר לזו, וממאי וזא לתרוב כבשמייר בור רודת יש לו דרך, אך כן כל שכן שיש לו קרקע עם האילנות ששייר, כדפרישיתו ויש לומר: דהני מילי מעיקרא, דלא ידעין טעמא דמינו דנתת לשיראא שמייר טפי דרך לבור רודת, לפי שהוא צריך יותר דרך לבור רודת ממה שצריך לקרקע בשביל האילן. אבל השתא, דאשמעין רב הונא טעמא מינו דנתת לשיראא - שייך טפי עקור עם האילן מדמשייר דרך עם בור רודת, דהא ודאי בניקת האילן שמייר טפי מדרך, כלולי' עלמא, שאינו רוצה לקצו' אלתר.

ואי סלקא דעתך שיוורי משמיר בו - תימה לרבינו יצחק ולרבינו תם: דמכל מקום לאו מדפשייתו ינקי, ולא שייך אלא ורצה לו במלא אורח וסלו, בדמסקא פפר "הספינה" (בבא בתרא פב, א), והאילן יונק שש עשרה אמה ויש לומר: דלא מפליג רבי שמעון ואמר אפילו תרוב ושקמה שניפשו ויצאים חוץ לישש עשרה אמה קאמר דהקדיש, ואמאי לא אית ינקי משרדה הקדש, שקנה כל הקרקע שתחת ענפיו ורצה להן במלא אורח וסלו. אי נמי, כשהוא מוכר אלתרוב לא קנה הלוקח אלא ורצה להן במלא אורח וסלו. אבל הכא, כבשמייר לעצמו - משמיר כל צורך ניקת האילן. **מדפשייהו** קא ינקי - תימה: מאי קשיא ליה? הדי דרבי מנר אמר דמשייר קרקע בחדי אילן, גבי הקדש לא שמייר, ומקדיש טפי בעין יפה מקדיש ממוכר וכי האי גונא איתרוב לקמן גבי שמוען, אליבא דאמר דאמר מקדיש אילן אחד לא הקדיש קרקע טפי ממכר דרבי עקיבא - אלא מוכר בעין יפה מוכר לענף דרך, כל שכן מקדיש, ומקדיש טפי בעין יפה הוא מקדיש להיות קרקע קודשה לגבי אילן, אף על גב דבמכר אין הקרקע מכורה עם האילן, דכן צריך לפרש, כדפרישית ב"חוקת הבתים" (בבא בתרא לו, ב), והיה רבינו יצחק מתרין: והבא לא בעי לשנוי הכי, משום דאית לן לרמייהו הקדש או למכר או למתנה, ואם כן לא הוה דמי לזד מנייהו, דבמכר משמיר בחדי אילן קרקע, ולמתנה נמי לא דמי, דבמתנה הדר את כולן, אבל לקמן פריך שפיר, דכיון דסבר רבי עקיבא דמוכר בחדי יפה מוכר - אם כן מקדיש בעין יפה מקדיש כמו מתנה, דבמתנה נמי הוי דינא דכי זיבב שלשה אילנות בהו אחיזי - זיבב נמי מקדיש. חוור בו רבינו יצחק, דאם כן מנפנה ממתניתין תפוש רבי שמעון ולא רבי עקיבא, דבמתנה כלולי' עלמא דאית את כולן, ובהקדש קאמר רבי שמעון ולא הקדיש את כולן, ובמסקנא נמי מפרש רבי שמעון לרביהם דרבנן קאמר, פירוש: די לכסם את תעשו עין יפה הקדיש מעט יותר ממכר, והקדיש כל הקרקע, ולא התאמר בהקדש בעין יפה כמו במתנה, ואומר רבינו יצחק: לרבי שמעון, הודיא ולא עביד הקדש באתר כמתנה - אין נראה הגמרא שיהיה קרקע עין יפה טפי ממכר, אלא פורחא, דהיינו, לענין שאם הקדיש אילן הקדיש נמי קרקע, אף על גב דבמכר לא מבר קרקע עם האילן, אבל עין יפה כולי האי, שיהא קרקע של החרוב קדוש בחדי שדה - כולי האי אין לנו לעשות עין יפה לרבי שמעון, והשתא, לפירוש זה, משמע דאית לן למימר טפי כשמוכר אילן שיהא קרקע הצריך לאילן מכור עם האילן, מנימנא כשמוכר שדה שיהא הקרקע הצריך לאילן המשמיר מכור עם השדה. ותימה: דמשמע דאי לאו מילתא דרב הונא דהא אמנא מוכר קרקע ושירא אילנות לפניו - אין לו קרקע, אלא מכר הקרקע הצריך לאילן ויש לו קרקע, חוור בו רבינו יצחק, הונא, הוה סלקא דעתך דכשמוכר שדה שייך אילן - מכר כל השדה, אף הצריך לאילן, עין יפה שיהא קרקע צריכה לו. אבל השתא דאשמעין רב הונא דרש שדה לא מהני ליה לאודובני בחדי שדה, משום דנתת לשיראא - סברא היא למדידה בתר אילן המשמיר, לפי שהיא צריכה לאילן, מכתר שדה המשמיר. וכן אמר: אבתי, וזא במסקנא דשמעון אמר: לרביהם דרבנן קאמר, דאודו לי מיהת ולא ליהוי הקדש כמו מתנה, אלא לכל היותר לא הקדיש אלא חרוב וסדן. ובחבי' הוי מקדיש בעין יפה טפי ממכר, ואף על גב דבמכר לא מבר חרוב ולא קרקע הצריך לו, כשהקדיש - הקדיש כל הקרקע, ולכן הקדיש בו החרוב. וכמו שאמר רבי שמעון לרבנן כן נאמר עתה אליבא דרבי שמעון, כל זמן שלא ידע בהרייתא דמיתא מינה דלא הקדיש טפי ממכר ואומר רבינו יצחק: דאף על גב דקאמר רבינו יצחק: רבי שמעון לרבנן כשמוכר, מכל מקום נראה לגמרא דחוק קדיש לרבי שמעון לומר שסבור דכולי אידע מקדיש עין יפה טפי ממכר. רבינו יצחק.

רב הונא כרבנן פשיטא - תימה לרבינו שמעון כן אברדום: מנין פשיטא לו זה? על כדרך היינו משום ולרבנן יש לו דרך במשייר בור רודת, וכל שכן כבשמייר אילן

האילנות, אבל הזקינו – אין לו קרקע, דומיא דבור דוות, דאי נפיל הבור הדוות ואי אפשר לתקנו – אין לו עוד דרך. ומעיקרא נמי הוה ידענן דאתא רב הונא לאשמעוניה דאי נפלי הדר שתיל להו. אבל גמרא לא הוה מסק אדעתיה שיש שום חידוש בדבריו והוה אמר אלא האי, ואפילו לרבי עקיבא בכו. והלכך, כיון דליתא אפילו הוה פרשטא בריה. ואני מצית מוקמת רבי שמעון רבי עקיבא; ואלמינר

דבעין יפה מקדיש. שלשה אילנות – חשיבי שדה 1
האילן, הקדיש קרקע עמון כל בצריך לניעמם. 2
ובנטיעות מיירי, דאילו באילנות זקנים אמרו 3
ב"ל איהו יצהי, בניהק ערבין עלך שלשה. מנפטע 4
עשרה לבית סאה – דהיינו מאתן וחמשין לכל 5
הה, כדאמרן ב"ל איהו יצהי" (בבא בתרא כו ב.). 6
ואף על גב דלגבי מוכר שלשה אילנות אמרינן 7
שיטרא לקמן ב"ממוכר את הספינה" (פב ב.), 8
הווא שנטועין שקרב עמון ועד שיש עשרה 9
– התם ברעת מוכר תליא מילתא, והוה דעתו 10
הקנות לו הציץ לו ללקטש פירותיו. ביניון 11
דחוצה לזון כמלא אורח וסלו, כדאמרין התם. 12
אבל הכא – בניהק תליא מילתא. ואת האילנות 13
– קטנים, שביניהן, וכשהוא פודה – אינו צריך 14
לפדות האילנות בשווייהן. והקרקע עמי חשבון 15
הכתוב בפריש (ויקרא כו) "ואם כפדי אחרתו 16
יקשה אש לו" דהיינו ערבך לפרו ריעו ורע חומר 17
שעורים בתמישים שקל כסף". אלא הכל פודה 18
ביחד לפי חשבון בית זרע חומר שעורים בתמישים 19
שקל שקל, דהיינו לבית סאה סלע ופונדיון לשנה. 20
שדוח חשבון ומעטין כסף כסף ופונדיון ותשע 21
שני יובל. אלא שיש פונדיון יותר בשביל הקרקע, 22
כדמוכח בערבין, שהדלע לא הוי אלא ארבעים 23
ושמונה פונדיון. פודה בית זרע – ואלו – דכתבי 24
קברא "אם משדה אחרתו" וכו', ואלו – בבבלי

שדה. כדנפקא לעיל (טו ב.) מ"יקום שדה עפרון". פחות מיכן – חשיבי יער, וסופו ליתלוש. 25
או יותר מיכן – אין הקרקע צריך לזון, והוי מוקמת אפילו אהו, שאינו מקדיש קרקע. וכי 26
הא הווא נמי תניא גבי מוכר שלשה אילנות בפרק "המוכר את הספינה". בהו אתר זה 27
דאי הדר דעתו להקדיש קרקע. דכין בשווייהן – כדין כל הקדש. שלא נאמר בהקדש מוכרם 28
שקל שקל אלא במקדיש קרקע. אחרתו. אבל באילן בלא קרקע – לא נאמר. הכי נרטיני; 29
ולא עוד אלא אפילו הקדיש את האילנות וחרו והקדיש את הקרקע בו" – לא מוכיעא 30
היבא הקדיש את האילנות בהו אתר זה ושוב לא הקדיש את הקרקע. דפרון בשווייהן. 31
אלא אפילו חרו והקדיש את הקרקע אתר שהקדיש אילנות בהו אתר זה. שאינו פורם 32
עם הקרקע. הוה מעיקרא קדיש לזמניהן, וכשהקדיש שוב את הקרקע צריך לפדות גם 33
את הקרקע, סלע ופונדיון לשנה, לבר פדיון האילנות בשווייהן. דשני הקדשות הן – זה 34
הקדיש לזמניו וזה לפי חשבון תמישים, אלא לנו להפסיד הקדש דמי האילנות, דאמריתו 35
לגובה כמסירתו להדישו, ומשעה שהקדישו ראיין לפדות בתרומה בלא קרקע – מני 36
ךד ברייתא. קתניו פדון בשווייהן, דמשמע דאפילו מקום אדמיתא לא הקדיש. אלא בעין 37
רעה הקדיש אילנות בלא קרקע, היבא דלא הקדיש שלשה ביהו. אילימא רבי עקיבא 38
האמר בעין יפה מוכר – וסבירא ליה דמוכר שני אילנות יש לו קרקע ללקוח. ולית 39
ליה מתניהן ו"המוכר את הספינה" הדלוקה שני אילנות בתוך של ביתו אין לו שלשה 40
אלא רב דהיא. כדפרישתי לעיל, ולכן שכן רבי עקיבא מקדיש שני אילנות או שלשה 41
בוה אתר זה, דיש לו מיהא להקדיש מקום האילנות, ויפדו אגב קרקע לפי חשבון בית זרע 42
חומר שעורים. ואי רבנן – דפליגי עליה דרבי עקיבא דלא – האמרי; מוכר בעין רעה 43
מוכר. אבל מקדיש בו" – כדקתני סיפא: במה דברים אמורים במוכר בו". אלא פריש 44
רבי שמעון היא – דשמעין ליה במתנתא דמשווי זרע מוכר במקדיש, שלא הקדיש שוב

הוה גת ושובך בכלל שדה. ואשמעוניה תבא סבירא ליה נמי ומכל וכל הוי מקדיש בעין רעה, דהייבא דמקדיש אילן – לא הקדיש מקומו. ורבי שמעון איליבא דמאן – מברותיך; 45
שחרי מלמתיך רבי עקיבא היה, כדאמרין (בבבא סב. ב.) עד שבא רבי עקיבא אלצ רבותינו שברדום ושנאה להם; רבי יהודה רבי מאיר רבי יוסי רבי שמעון רבי חמיה כו'. 46
אליא פריש דרבנן רבי עקיבא היא – והאי "במה דברים אמורים במוכר" בו" – רבנן דרבי שמעון קאמרי ליה. אבל לרבי שמעון, רבי הכי פליגי רבנן רבי עקיבא 47
במוכר, פליגי נמי במקדיש, וקסבר רבי שמעון: דין הוה לרבנן דרבי עקיבא. כדן הדיות. תא מקדיש נמי בעין רעה מקדיש – אלמנא לא מצית להרמיזי עליו לרבי שמעון איליבא 48
דרבי עקיבא. והדרן קושיין קמייתא לדוכתא, דשמעין ליה לרבי שמעון דהתקדיש את השדה הקדיש חרוב משום יניקת שדה הקדש, דלא שייך ארעא לעצמו לצדקה החרוב, אלא 49
בעין יפה קרעה – והוה הדין למוכר שטיח אילנות לפנוי, וקשיא לרב הונא. ומיהו, לרבי שמעון נמי קשיא דיהיא אודייה כדפרין לקמן, לדלעיל אמר עין יפה גבי הקדש, והכא 50
אית ליה עין רעה. אי שיתט הגמרא עתה להקשות לרב הונא, ומתכוון להעמיד קושיא ראשונה שתיריך רב הונא ואמר: רבי שמעון רבי עקיבא, ואנו הגמרא דלית ליה את דרבי 51
עקיבא, ותהדר קשיא לדוכתא לעיל, ו"משייר ארעא" לא הוה, דמשמע שמתכוון הגמרא להקשות לרב הונא, דהכא שמעון רבי שמעון ארבי שמעון, דהכא שמעון ליה עין רעה והלכך מלית ארעא בני 52
מקדיש קרקע ושייך אילנות לפנוי, ולעיל שמעון דלא שייך כדריקנין מוקדמא הואיל ויונקו בו". דאם בו, מאי האי קאמר תו: ואלא קשיא ב"ב אלא לרב הונא מקשינן, כדפרישתי.

אילן, ומשום הכי פשיטא ליה. אלמא מסתברא דמשייר טפי קרקע בהדי אילן, ומדמשייר 1
דרך בהדי בור דוות. והא בלוקח הוי איפכא לרבי עקיבא, דיש לו דרך כשקנה בור דוות, 2
וקנה אילן אין לו קרקע ואמר רבינו יצחק: דפשיטא ליה טעם דנחית לשוויא אליבא 3
דרבנן, אפילו בלא רב הונא ידענן דטעם דנחית לשוויא מהני לרבנן לקרקע בהדי 4
האילן, אלאי אפילו רבינו בריה בור. ואתא האילנות

שביניהם – כגון אילנות סרק. ומשום אותן 5
אילנות לא חשבינן להו רצופין, דכין שאן 6
טוענים פירות עומדים ליעקר טפי מן השאר 7
כדאמרין ב"המוכר את הספינה": הוה אריס 8
בניהו מהו בו. אמר ליה: קני. פירוש: דלא 9
חשיבי רצופין. אלא פשיטא אליבא דרבנן 10
וקסרי ליה דיכי מוכר בו – אבל רבי עקיבא 11
לא מצית לאוקמה. דלא דכין נחיתא לעץ יפה 12
במוכר, אית לו למינר דמקדיש בעין יפה טפי 13
מקדיש. אבל השתא דסבר רבנן, דלא נחתי כלל 14
במוכר לעץ יפה – אתי שפיר. ולית ליה בהקדש 15
נמי עין יפה.

בין רעה מוכר מקדיש נמי בעין 16
רעה מקדיש – פירש רבינו 17
שמואל: דפרין לרב הונא. דאמר לרבנן דמשייר 18
קרקע בהדי אילן, דהכא אשכח רבי שמעון סבר 19
רבנן, ואפילו הכי לא משייר קרקע בשמשייר 20
חרוב, דקאמר דינקי משדה הקדש. והא דקאמר 21
לרב הונא, פירוש: שאן ארבי שמעון 22
לרב הונא, תקשי קול דרבי שמעון ארבי שמעון 23
נפיה, היכי מלימנר רבנן. ותמינה: הוה ליה 24
למינר "וליעטמיך". עוד: דמעיקרא פריך: אי 25
רבנן – פשיטא דמשייר קרקע בהדי אילנות 26
לזרע. והשתא פריך דלרבנן נמי לא משייר 27
קרקע. דהא רבי שמעון רבנן סבירא ליה נראה 28
לרבינו יצחק: דלא פריך לרב הונא כלל, אלא אדרבה בא לקיים דבריו הראשונים, אי 29
דאמרין: אפילו לרבי עקיבא בו, היכי קאמר: ומו מצית מוקמת רבי שמעון רבי עקיבא 30
הא על כרחן רבי שמעון רבנן, ולרבנן פשיטא דמשייר ארעא. כדאמר לעיל. ואם 31
הקשי רבי שמעון ארבי שמעון, דהייכי קאמר רבי שמעון דינקי משדה הקדש? אלא על 32
כרחן רבי שמעון לדבריהם דרבנן קאמר. אלא כן אתי שפיר נמי הא רב הונא, דקאמר 33
ואפילו לרבי עקיבא בו, דאיתא מילתיה דרב הונא אפילו רבי עקיבא, דלדידיה נמי 34
לדבריהם דרבנן קאמר. והאי דאמר "ואלא קשיא", הוה פירשהו: ואלא קשיא דרבי שמעון 35
ארבי שמעון, ומאי משניו רובניו משום כן אבדהו פריש. דלא פריך אלא לרב הונא. 36
אלא רב הונא – לא קשיא מידי דרבי שמעון ארבי שמעון, דלא משום דאמר רב הונא 37
דאי נפלי הדר שתיל להו, הוה קדשיא לן דרבי שמעון ארבי שמעון, דכין דסבר רבי 38
שמעון רבנן – אם כן לא ינקי מקדש. אבל אי קאמר, דכין נפלי לא הדר שתיל להו, 39
הא על גב דרבי שמעון רבנן – מכל משדה הקדש. דכין אית דאמר ליה נפלי לא הקדש 40
מאילו – תמאנא דמילתא דעתיה שיקדשו חרוב וסדן בהדי קרקע. והייני דקאמר "ואלא 41
קשיא", כלומר, לרב הונא דאמר אי נפלי הדר שתיל להו, הוה קשיא לדוכתא: אמאי 42
קאמר רבי שמעון הואיל ונקי משדה הקדש? ו"משייר" ארעא – פירש רבינו שמואל דלא 43
גרסינן ליה. ועל חשבון פירש כן, דמנא אי דסבר דבעין רעה מקדיש, אי לא מאי קאמר 44
בוה אתר זה, לא הקדיש קרקע. והיינו למשייר ארעא. ורמיש נמי ביהו דחוקי הבתים 45
(בבא בתרא לו ב.) דמוכחי דבעין רעה מקדיש, מלא קתני ברישא דפודה וחרו ופודה – 46
יש לפרש נמי ומשייר ארעא, כלומר דהא שפשיטא לן דלרבנן דמשייר, היכי קאמר רבי 47
שמעון לעיל דלא משייר?

הכי 48
מברותיך; 49
שחרי מלמתיך רבי עקיבא היה, כדאמרין (בבבא סב. ב.) עד שבא רבי עקיבא אלצ רבותינו שברדום ושנאה להם; רבי יהודה רבי מאיר רבי יוסי רבי שמעון רבי חמיה כו'. 50
אליא פריש דרבנן רבי עקיבא היא – והאי "במה דברים אמורים במוכר" בו" – רבנן דרבי שמעון קאמרי ליה. אבל לרבי שמעון, רבי הכי פליגי רבנן רבי עקיבא 51
במוכר, פליגי נמי במקדיש, וקסבר רבי שמעון: דין הוה לרבנן דרבי עקיבא. כדן הדיות. תא מקדיש נמי בעין רעה מקדיש – אלמנא לא מצית להרמיזי עליו לרבי שמעון איליבא 52
דרבי עקיבא. והדרן קושיין קמייתא לדוכתא, דשמעין ליה לרבי שמעון דהתקדיש את השדה הקדיש חרוב משום יניקת שדה הקדש, דלא שייך ארעא לעצמו לצדקה החרוב, אלא 53
בעין יפה קרעה – והוה הדין למוכר שטיח אילנות לפנוי, וקשיא לרב הונא. ומיהו, לרבי שמעון נמי קשיא דיהיא אודייה כדפרין לקמן, לדלעיל אמר עין יפה גבי הקדש, והכא 54
אית ליה עין רעה. אי שיתט הגמרא עתה להקשות לרב הונא, ומתכוון להעמיד קושיא ראשונה שתיריך רב הונא ואמר: רבי שמעון רבי עקיבא, ואנו הגמרא דלית ליה את דרבי 55
עקיבא, ותהדר קשיא לדוכתא לעיל, ו"משייר ארעא" לא הוה, דמשמע שמתכוון הגמרא להקשות לרב הונא, דהכא שמעון רבי שמעון ארבי שמעון, דהכא שמעון ליה עין רעה והלכך מלית ארעא בני 56
מקדיש קרקע ושייך אילנות לפנוי, ולעיל שמעון דלא שייך כדריקנין מוקדמא הואיל ויונקו בו". דאם בו, מאי האי קאמר תו: ואלא קשיא ב"ב אלא לרב הונא מקשינן, כדפרישתי. 57
והיינו

הכי גרסין: ואילו רבי יהודה רבי שמעון הקדיש ואחר כך מת אביו כשדה אחוזה דמאי — ולא גרסין "היכא דמת אביו ואחר כך הקדישה לא צריך קרא", דשפיר צריך קרא לכך. אלא רבי יהודה רבי שמעון דידעו מסבא דהוא דרין הקדישה ואחר כך מת אביו — משום דאילו ברת פרוין. אלא ב"השולח" (לגמא מ"ח, א) גרסין ליה, הסופרים עשו וכתבוהו גם כן.

קרא אשכחו ודרוש — הכי נמי הוה מצי למדחי דבהא פליגי: רבי יהודה ורבי שמעון סברי קנין פירות לאו כקנין הגוף המי, ולא איצטרך קרא למת אביו ואחר כך הקדישה. והא לגמרי הוה שדה אחוזה. והא בחיי האב לא היה לו כי אם פירות. ולא איצטרך קרא אלא להקדישה ואחר כך מת אביו. ולא משום דאילו ברת פרוין. ורבי מאיר סבר כקנין הגוף דמי, ואיצטרך קרא למת אביו ואחר כך הקדישה. שלא ירש כלום, דמעיקרא נמי היתה שלו. והכי הוה בעי אפילו פולוגא בסוף "השולח" (שם).

לדבריהם ודרבנן — ולא מצי למימר דסבא דנפשיה קאמר, והא לדדיה אפילו הקדיש אילו לא הקדיש קרקע, בדקמני בבירייתא, כל שכן דלא הקדיש עם השדה קרקע הצריך לאילן, כדפרשתי לעיל.

הדרן עלך המוכר את הבית

1 **אחווה**, יצתה זו שראויה להיות שדה אחווה, שדה אחווה, דברי רבי יהודה ורבי שמעון. רבי מאיר אומר: מנין ללוקח שדה מאביו ומת אביו ואחר כך הקדיש, מנין שתהא 2 לפניו כשדה אחווה? תלמוד לומר: "ואם את שדה מקנתו אשר לא 3 אחווה", שדה שאינה שדה אחווה, יצתה זו שהיא שדה אחווה; ואילו רבי יהודה 4 ורבי שמעון, היכא דמת אביו ואחר כך הקדישה לא צריכי קרא, כי אצטרך קרא — היכא 5 דהקדישה ואחר כך מת אביו; מנא להו? אי מתאי קרא, אימא: לכדברי מאיר הוא דאמאי 6 אלא, לאו משום דאולי ברת פרוין? אמר רב נחמן בר יצחק: לעולם בעלמא רבי יהודה 7 ורבי שמעון לא אזלי ברת פרוין, והכא קרא אשכחו ודרוש: אם נן, לכתוב קרא: "ואם את 8 שדה מקנתו אשר לא אחווה", אי נמי: "שדה אחווה", מאי "אשר לא משדה אחווה"? 9 **את שאינה ראויה להיות שדה אחווה, יצתה זו שראויה להיות שדה אחווה.** אמר רב 10 הונא: חרוב המורקב וסדן השקמה — תורת אילן עליו ותורת קרקע עליו; תורת אילן עליו, 11 דהיכא דאקדיש או ויבן שני אילנות והאי — יש לו קרקע; תורת קרקע עליו, דלא מוידבן 12 אגב ארעא. ואמר רב הונא: עומר שיש בו סאתים — תורת עומר עליו ותורת גדיש עליו; 13 תורת עומר עליו, דשני עומרים שכחה, שנים והוא — אינן שכחה; תורת גדיש עליו, דתנן: 14 עומר שיש בו סאתים, שכחו — אין שכחה. אמר רב רבה בר בר חנה אמר ריש 15 לקיש: חרוב המורקב וסדן השקמה — באנו למחלוקת רבי מנחם בר יוסי ורבנן. 16 ולמא:

דאולינן בכל הקדשות ברת שעת פרוין כקנין כל דבר, שאין לוקחין את החפץ אלא לפי שוויו בשעת מקחו. שהיא שדה אחוזה — בשעה שהקדישה. דאילו לא מת אביו — היתה חזרת ביבול לאביו. כדכתיב "בשעת חיובל ישוב השדה לאשר קנתו מאתו". ועתה כשמת אביו — הרי היא לו שדה אחוזה ויחזור לו ביבול. אבל הקדישה ואחר כך מת אביו — סבירא ליה לרבי מנחם בר יצחק. אהוה. כלכדברי מאיר ודאמא — דמרובי אחז אינן כל לרבות את ההוא דרמי טפי לרבימי. אלא ולאו מן משום דאולי מסבא בשעת פרוין, ומפשיה ליה לקרא לפי דעתה. קרא אשכחו — דמרובי ליה בחויה. אבל בעלמא נזיל גבי שעת הקדש לחומרא. דבין קדשו אילנות ולדמין — אין לנו לתפסיד הקדש. **אם כן** — כדברי מאיר, דלא ריבה הכתוב בדין שדה אחוזה. אלא מת ואחר כך הקדיש. הכי נסינן: לכתוב קרא אשר לא שדה אחווה מאי משה — דהכי שמענו קרא; ואם את השדה מקנה שאינה מקנת שדה אחוזה. אבל אם היא שדה אחוזה מקנת, דיינינן הקדישה ואחר כך מת אביו, דכמעט קניי היא בכלל שדה אחוזה בשעת הקדש. שהיי "כחלה להיות שדה אחוזה אם ימות קדם חיובל. ולעולם ברת שעת הקדש אילן. יש לו קרקע — כדון הקונה שלשה אילנות בתוך של בחירו, דחשיבותו לא תגרע כחו. דלא מוידבן אגב ארעא — כדתנן במתניתין, ואם היו שני אילנות והאי ארוה — האילנות כמורין, והאי אינו מכור, ומשום וירשא נקט סיפא. תורת עומר עליו — כשיש עומר שנים מטרפלין לכתוב עומרים, ולא הו שכחה. שני עומרים שכחה שלשה אינו שכחה — בספרי מפיך ליה מהאי קרא "ושכחת עומר בשדה" (דברים כד) — ולא גדיש. וגם עומר שיש בו סאתים מפיך ליה החם מדכתיב "לקחתו" — למעוטי האי דאינו ניקח בפעם אחת פיה. תורת גדיש עליו — דאפילו כשהוא לבדו אינו שכחה. כדרשנין בספרי: "עומר" — ולא הגדיש. חרוב המורקב וסדן השקמה — אם קודש בכלל שדה אם לאו — באנו למחלוקת רבי מנחם ברבי יוסי ורבנן. דלרבנן קרשי, דבעין יפה מקדיש, כדתנן במתניתין. ורבי מנחם ברבי יוסי כרבי שמעון, דבעין רעה מקדיש. ואפילו חרוב שזונג מן השדה לא קדיש. דבעין רעה כן הקדיש את השדה, ששייך מן השדה לצורך ניקת חרוב שלו, וכדפרישתי לעיל לרבי שמעון לדבריהם ורבנן קאמר להו

ודיינו דקפריך. ואלא קשיא הואיל ויונקין בו. כמו ולעטמגין, אדמוקשין לרב הונא — תקשי דרבי שמעון אדרבי שמעון, דהכא שמעין ליה בעין רעה מקדיש, ולעיל קאמר הואיל ויונקין בו, דמשמע: הכל הקדיש בעין יפה ולא שייך קרקע לחרוב שלו הכי נסינן: אלא רבי שמעון לדבריהם דרבנן בו' — ושינויא ואזיל דקא משני, דלא תקשי לגמא דאמר בו הונא ואפילו עקבא בו',

ולא תקשי נמי דרבי שמעון אדרבי שמעון בו'. מקדיש נמי בעין רעה מקדיש — דאפילו מנה הקדיש משיר לעצמו, וכיון דלא הקדיש חרוב ושקמה — לא הקדיש נמי קרקע הריך לו. כמו גבי מוכר ושיר אילנות לפניו יש לו קרקע אפילו לרבי עקיבא, כמו שאמר רב הונא, וכל שכן לרבנן. אלא ליידיבו — דאית לכו בעין יפה יותר מאני נמי הקדש. אפילו להקדיש בור וגת שאינם בכלל שדה — די הדי לכם אילו עינן עינן מקדיש כמוכר לרבי עקיבא. למימר כיה עין יפה לגבי מאי דמקדיש בחדיא, כגון המקדיש את השדה הקדיש כל הקרקע כולו בעין יפה, ולא שיר מן הקרקע כלום לצורך חרוב שלו — נמצא יונק מן ההקדש, וקדשו. אבל בור ודות ושוכו וכל הך דאמרן לעיל דאינן בכלל שדה — לא ליקדשו, שהרי אין דעתו להקדיש יותר ממה שזוהא מפרש ואמר ליה רבנן לא שניא — כלומר, לא חשו לדבריה. דהא קאמר "הקדיש את בולך", דרמזו ליה לנתן מתנה שנתון ומקדיש בעין יפה כל מה שבשרה, והואל ושייך גביה שדה פורתא. ומהשתא מיתוקמא מילתיה דרב הונא אפילו כרבי עקיבא, כדאמרן מעיקרא. לוייל ברת שעת פרוין — דהא עכשיו הכל קדוש, אילנות בחדי קרקע, והכל קדוש שדה. דהא שמעין ליה בו' — וסברא בעלמא היא. והכי משמע ליה קרא: "ואם משדה אחווה יקדיש איש לה' והיה ערכך" — עכשיו, בשעת פרוין — "בית זרע חומר שערות" וגו'. "הקדיש" — שדה אחוזה פורתו בשויו. כדכתיב בחדיא בפרשה. אבל בשדה אחוזה קצב הכתוב: זרע חומר שערות כדכתיב שקל כסף. ואחר כך מת אביו — וכל שכן אם מת אביו תחתו ואחר כך הקדישה, דבשעת הקדשה כבר היתה שדה אחוזה מש. כשה שדה אחוזה — לפדותה בסלע ופונדיון לשנה. ואם שדה מקנתו וגו' — וסיפיה דקרא: "ונתן את הערבך", שדה שאינה ארעה — בשעת הקדש להיות שדה אחוזה היום ולמחר, כגון שלקחו מאחר. אי נמי, מאביו ולא מת קדם חיובל. וקא סלקא דעתך השתא דקרא לא כבר דייק ולא כבר דייק, אלא לפי סברת דבריון

ולמא: **ואלא קשיא: הואיל ויונקין משדה הקדש אלא, רבי שמעון לדבריהם דרבנן קאמר להו: לדידי, פי היכי דמוכר בעין רעה מוכר, מקדיש נמי בעין רעה מקדיש, ושיורי משייה. לדידכו, אוזו לי מיהא דלא הקדיש אלא חרוב המורקב וסדן השקמה. ואמרי ליה רבנן: לא שניא. במאי אוקימתא לה? כרבי שמעון; אימא סיפא: ולא עוד, אלא אפילו הקדיש את האילנות והזר והקדיש את הקרקע, בשהוא פודה פודה את האילנות בשויהו, והזר ופודה בית זרע חומר שערות כדכתיב שקל כסף; ואי רבי שמעון, לוייל ברת פרוין וגיפריקו אגב ארעייהו, דהא שמעין ליה לרבי שמעון דאזיל ברת פרוין דתניא: מנין ללוקח שדה מאביו והקדישה ואחר כך מת אביו, מנין שתהא לפניו כשדה אחווה? תלמוד לומר: "ואם את שדה מקנתו אשר לא משדה אחווה", שדה שאין ראויה להיות שדה אחווה, יצתה זו שראויה להיות שדה אחווה, שדה אחווה, דברי רבי יהודה ורבי שמעון. רבי מאיר אומר: מנין ללוקח שדה מאביו ומת אביו ואחר כך הקדיש, מנין שתהא לפניו כשדה אחווה? תלמוד לומר: "ואם את שדה מקנתו אשר לא אחווה", שדה שאינה שדה אחווה, יצתה זו שהיא שדה אחווה; ואילו רבי יהודה ורבי שמעון, היכא דמת אביו ואחר כך הקדישה לא צריכי קרא, כי אצטרך קרא — היכא דהקדישה ואחר כך מת אביו; מנא להו? אי מתאי קרא, אימא: לכדברי מאיר הוא דאמאי אלא, לאו משום דאולי ברת פרוין? אמר רב נחמן בר יצחק: לעולם בעלמא רבי יהודה ורבי שמעון לא אזלי ברת פרוין, והכא קרא אשכחו ודרוש: אם נן, לכתוב קרא: "ואם את שדה מקנתו אשר לא אחווה", אי נמי: "שדה אחווה", מאי "אשר לא משדה אחווה"? **את שאינה ראויה להיות שדה אחווה, יצתה זו שראויה להיות שדה אחווה.** אמר רב הונא: חרוב המורקב וסדן השקמה — תורת אילן עליו ותורת קרקע עליו; תורת אילן עליו, דהיכא דאקדיש או ויבן שני אילנות והאי — יש לו קרקע; תורת קרקע עליו, דלא מוידבן אגב ארעא. ואמר רב הונא: עומר שיש בו סאתים — תורת עומר עליו ותורת גדיש עליו; תורת עומר עליו, דשני עומרים שכחה, שנים והוא — אינן שכחה; תורת גדיש עליו, דתנן: עומר שיש בו סאתים, שכחו — אין שכחה. אמר רב רבה בר בר חנה אמר ריש לקיש: חרוב המורקב וסדן השקמה — באנו למחלוקת רבי מנחם בר יוסי ורבנן.**

דאולינן בכל הקדשות ברת שעת פרוין כקנין כל דבר, שאין לוקחין את החפץ אלא לפי שוויו בשעת מקחו. שהיא שדה אחוזה — בשעה שהקדישה. דאילו לא מת אביו — היתה חזרת ביבול לאביו. כדכתיב "בשעת חיובל ישוב השדה לאשר קנתו מאתו". ועתה כשמת אביו — הרי היא לו שדה אחוזה ויחזור לו ביבול. אבל הקדישה ואחר כך מת אביו — סבירא ליה לרבי מנחם בר יצחק. אהוה. כלכדברי מאיר ודאמא — דמרובי אחז אינן כל לרבות את ההוא דרמי טפי לרבימי. אלא ולאו מן משום דאולי מסבא בשעת פרוין, ומפשיה ליה לקרא לפי דעתה. קרא אשכחו — דמרובי ליה בחויה. אבל בעלמא נזיל גבי שעת הקדש לחומרא. דבין קדשו אילנות ולדמין — אין לנו לתפסיד הקדש. **אם כן** — כדברי מאיר, דלא ריבה הכתוב בדין שדה אחוזה. אלא מת ואחר כך הקדיש. הכי נסינן: לכתוב קרא אשר לא שדה אחווה מאי משה — דהכי שמענו קרא; ואם את השדה מקנה שאינה מקנת שדה אחוזה. אבל אם היא שדה אחוזה מקנת, דיינינן הקדישה ואחר כך מת אביו, דכמעט קניי היא בכלל שדה אחוזה בשעת הקדש. שהיי "כחלה להיות שדה אחוזה אם ימות קדם חיובל. ולעולם ברת שעת הקדש אילן. יש לו קרקע — כדון הקונה שלשה אילנות בתוך של בחירו, דחשיבותו לא תגרע כחו. דלא מוידבן אגב ארעא — כדתנן במתניתין, ואם היו שני אילנות והאי ארוה — האילנות כמורין, והאי אינו מכור, ומשום וירשא נקט סיפא. תורת עומר עליו — כשיש עומר שנים מטרפלין לכתוב עומרים, ולא הו שכחה. שני עומרים שכחה שלשה אינו שכחה — בספרי מפיך ליה מהאי קרא "ושכחת עומר בשדה" (דברים כד) — ולא גדיש. וגם עומר שיש בו סאתים מפיך ליה החם מדכתיב "לקחתו" — למעוטי האי דאינו ניקח בפעם אחת פיה. תורת גדיש עליו — דאפילו כשהוא לבדו אינו שכחה. כדרשנין בספרי: "עומר" — ולא הגדיש. חרוב המורקב וסדן השקמה — אם קודש בכלל שדה אם לאו — באנו למחלוקת רבי מנחם ברבי יוסי ורבנן. דלרבנן קרשי, דבעין יפה מקדיש, כדתנן במתניתין. ורבי מנחם ברבי יוסי כרבי שמעון, דבעין רעה מקדיש. ואפילו חרוב שזונג מן השדה לא קדיש. דבעין רעה כן הקדיש את השדה, ששייך מן השדה לצורך ניקת חרוב שלו, וכדפרישתי לעיל לרבי שמעון לדבריהם ורבנן קאמר להו

בבא בתרא. המוכר את הבית – פרק רביעי דף עג עמוד א – מתוך מהדרות "אבן ישראל – שטיינזלץ" רמז
רש"י

ולפיא מחלוקת רבי שמעון ורבנן – והוה שמעון דלבריהם דרבנן קאמר להו, כדאמרן לעיל. דאי ממתניתין הוה אמרנא דבחרוב ושקמה מודי להו, כדקתני בהדיא: אלא חרוב המורכב בו, משמע דבחרוב וסדן מודי להו רבי שמעון רבנן. הא קא משמע לן בו – דא עדיפא לאשמעינן, והדיא רבי שמעון ממילא שמעין ליה דלדבריהם דרבנן קאמר להו, כדדייקנן מברייתא לעיל. הדרן עלך המוכר את הבית.

משנה המוכר את הספינה – סתם. תרין וגם ועונין וכל הפנהיגין – בגמרא מיפירשי. עבדים – שיש לו לבעל הספינה להנדיגה ולשומר פרקמטיא שלו שבתוכה. מרצופין –
לח תבוכן האנתיקי, והדיינו

- 1 פרקמטיא של ספינה, כדמפרש בגמרא. וכל הני
- 2 גמי לינתהו בכלל הקדש, שאם הקדש את
- 3 הספינה – לא הקדש את אלו, מולא קתני לה
- 4 בפירקין דלעיל. והיינו טעם, דכל הני דחובינא
- 5 בפרקין דלעיל – בית המורחץ בית הבד ועוד
- 6 ושדה – כולוהו מקרקעי גינה, וכל הני דחובי
- 7 לא מוכר בטלים קצת אגבן לגבי הקדש ומתנה
- 8 וחלוקת ארץ, אבל הני דהאי פירקא – מטלטלי
- 9 גינה, לא שניא מוכר ולא שניא מתנה והקדש –
- 10 כולן שרין כותבו דלא מוכר, כשמש שלא מוכר
- 11 כמו כן לא הקדש ולא נתן. **גמרא אסקריא** =
- 12 מש"ע, שפרשין עליו את הוילן בראש הספינה.
- 13 וכן הוא אומר אורי מלבנן בו – ראייה לדבר
- 14 הדרון דמתניתין היינו אסקריא, ואסקריא
- 15 מארו או אמילן גבוה עשין אותה. אריא –
- 16 הוא הוילן שפורסים על התורן להוליך את
- 17 הספינה ברות וריל"א בלעז. וכן הוא אומר –
- 18 הדיינו אדרא. שעשוי מפתחים וקבוסים, מים בגדי.
- 19 עונינין – אנקריש של ברזל, ומשליכין בנין
- 20 להעמיד הספינה במקום אחד. וכן הוא אומר –
- 21 דעיגן דמתניתין לשון עכוב הוא. כדכתיב
- 22 "הלחן תענה", כמו תעשנה, תתעבבו מלגושא
- 23 לבעל. אלמא, ענין דמתניתין היינו עיגון.
- 24 משושות – שקורין רימיא. שמשוטטין בהן את
- 25 הספינה. וכן הוא אומר אלונים מפשן עשו
- 26 תשמשי הספינה בדיקה, ומדקחשיב המנושות
- 27 – שני מענע בדיקה תשמשי הספינה חן.
- 28 ונמכרין בכלל הספינה. הלכך אמרין ד"כל
- 29 המנהיגין דמתניתין אתא לרביניהו. כל תושבי
- 30 משוט – אלמא, עיקר הספינה על ידי שתופסין
- 31 משוטות. דסלקא דעתך אמרנא חבלים המושכין
- 32 הספינה לידהו עיקר מנהיגין, אבל משוטות לא
- 33 מיודבני, דא שמעע לן, אסככל – כבש של
- 34 הספינה שמוכר בו ולשון יין הוא. וכן פירש
- 35 רבינו שניאל ורב האי. וכן הוים שבתוכה –

- 1 **ולפיא: מחלוקת רבי שמעון ורבנן – הא קא משמע**
- 2 **לן, דרבי מנחם ברבי יוסי קרבי שמעון סבירא ליה.**
- 3 **הדרן עלך המוכר את הבית**
- 4 **המוכר את הספינה – מכר את התורן ואת הנס**
- 5 **ואת העונין, ואת כל הפנהיגין אותה. אבל**
- 6 **לא מכר לא את העבדים ולא את המרצופין ולא**
- 7 **את האנתיקי, ובזמן שאמר לו "היא וכל מה שבתוכה" – הרי פולן מכורין. גמרא**
- 8 **- איסקריא, וכן הוא אומר: "ארו מלבנן לקחו לעשות תרין עליו". גם – ארדיא,**
- 9 **וכן הוא אומר: "שש ברקמה ממוצרים היה מפרשך להיות לך לנס". עונין – תני**
- 10 **רבי חייא: אלו עונינין שלה, וכן הוא אומר: "הלחן תשפרנה עד אשר וגדלו**
- 11 **הלחן תענה לבלתי היות לאיש". מנהיגין – אמר רבי אבא: אלו המישוין שלה,**
- 12 **וכן הוא אומר: "אלונים מפשן עשו מישויד". ואי בעית איקא, מהכא: "וורדו**
- 13 **מאניויהם כל תפשי מישו". תנו רבנן: המוכר את הספינה – מכר את האיסקלה**
- 14 **ואת בור המים שבתוכה. רבי נתן אומר: המוכר את הספינה – מכר את הביצית.**
- 15 **סומכוס אומר: המוכר את הספינה – מכר את הדוגית. אמר רבא: ביצית היינו דוגית,**
- 16 **רבי נתן בכלאה הנה, קארי לה ביצית, כדאמרי אינשי: בוציאתא דמיאשן, סומכוס, דבר**
- 17 **ארץ וישראל, קארי לה דוגית, כדכתיב: "ואחריהם כסירות דונה". אמר רבה, אשתעו לי**
- 18 **נחותי ימא: האי גלא דמקבע לספינה, מיתחזי כי בוציאית דגורא חוורתא ברישא, ומחזין**
- 19 **ליה באלוותא דחקיק עליה "אהיה אשר אהיה יה ה' צבאות אמן אמן סלה", ויחיה. אמר**
- 20 **רבה, אשתעו לי נחותי ימא: בין גלא לגלא חילת מאה פרסי, ורומא דגלא חילת מאה פרסי.**
- 21 **זימנא חדא הנה אוליגן באורחא, ודליגן גלא עד דחזוין כי מרפעימיה דכוכבא וזיקא, והויא**
- 22 **לי כמכור ארבעין גזריו בורא דחדרלא, ואי דליגן טפי – הנה מקליגן מהבליה. ורמי לה**
- 23 **גלא קלא לחברתיה: חברתי, שבקת מידי בעלמא דלא שטפתי, דניתי אנא ונאבדיה? אמר**
- 24 **ליה: פוק חוי גבורתא דמרדך, מלא חוטא חלא ולא עברי, שגאמר: "האיתי לא תיראו נאם**
- 25 **ה' אם מפני לא תחילו אשר שמתי חול גבול לים חק עולם ולא יעברנהו". אמר רבה:**
- 26 **לדידי חוי לי הורמין פר לילית, פי קא רהיש אקופיא דישורא דמחזא, ורהיש פרישא פי**
- 27 **רביב חיותא מתתאיה, ולא יביל ליה. זימנא חדא הנה מסרנאן ליה תרמי פודניתיא נקימן**

אחרי
נותנין בו מים המתוקין, לפי שמי הים מלוחין. ביצית ורוגית – היינו ספינה קטנה שקושרין לספינה גדולה, וכשרוצין לעלות ליבשה נכנסין באותה קטנה מהגדולה, שיתגדולה אינה יכולה להתרבר אל שפת הים מפני עומקה. קויישי בלעז. ויש לועים בוצא, קרוב לשון העברי. ביציתא דמישן – מישן נהר קטן, וכן אש מהלכין בו אלא בספינות קטנות, ובמסכת שבת אמרין בפרק "חורק" (קא, א) ותי ביציתא דמישן בו. רבי נתן – מנבל עלה. רוגית – על שם שצורן בה דגים, ודקה היא על פני המים. ואחריהם כסירות דונה – בספינות קטנות כדקרות הקרויות דוגה, וקלים על פני מים, וילכו אתכם מהרה בגלות. אמר רבה אשתעו לי בו – כל הני עובדי דקא חשיב משום "מה רבו מעשיך ה'" ומקן להודיע מתן שכן כל צדיקים לעתיד לבא, או לפרש מקראות האמורים בספר איוב המדברים בעופות גדולים ובחמות דגים גדולים. שכל שיחת תלמידי חכמים צריכה תלמוד. דמפסג – שרוצה לטבוע. אית ליה ברישא – שהולך לפניה. בוציאית נורא חירותא – אש לבנה, ומלאך מוזק הוא. אלוותא – מקלות. כמו: לא באלה ולא ברומה, במסכת שבת (ס, א). אמן אמן סלה – גרסינן. ויחיה – מוצנע. בין גלא לגלא חילת מאה פרסי – ומשום דאמר בסמוך. ורמא ליה גלא קלא לחבריה, איצטרך לאשמעינן דמשלש מאות פרסי שמעין קולות לחבריה. גלא – יותר משעור גבוה השליכנו למעלה, עד לרקיע. אי צרי, הבלא דרקיע נפיש עד מהלך קרוב לחמש מאות שנה שיש חן הרקיע עד לארץ. מרבעיה = שכניו. **כוכבא וזיקא** – כוכב קטן בשמיים. בורא – בית וזע ארבעים כור של חדרל, דנפש משל שאר ורעים. מקליגן מהבליה – שטרפס מחום סוכו. ורמא ליה גלא – נתן קולה, כלומר עובד, כדומת "חובב אל תחום קורא". ושמי מלאכים הממנים עליהם הם. שבקת מידי בעלמא בו – מפני שהגביי כל כך היה סבור שיצא חוץ לשפת הים ושקף את העולם. ונחריבה – מפני עון הדור. אמר ליה – גלא לחבריה. פוק חוי גבורתא דמרדך בו – כלומר אין לי רשות לצאת. כלא חוטא חלא – מלא רחוב חוט אני יכול לצאת מן החול. שגאמר החותי וגו' – אמר אקמר ליה. הורסינן – בניין גרסינן, כך שמעתי מאבא מרי. ואני שמעתי: "הורמיו" חו"י = שד, כדאמרין בסנהדרין (לט, א): מפלגא דתתא דהורמיו. אקופי דישורא – על שני החומה. והאי עובדא, להודיע צדקותיו של הקדוש ברוך הוא. שמרחם על בריותיו ואינו נותן רשות לאלו להזיק, וגם שלא לצאת בדרך יחיד. ורהיש פרישא – לפי תומא. ולא יביל ליה – שהיה חסד רץ ביותר. ומיהו, הפרש לא היה מתכוין לכך. סריגן – שהיה אובך וסרגא נתנן על הפרדות.

אחרי

הכי גרסינו: לדידי חזי לי אורוליא בר רמינא דהוי כי דר תבור – פירושו: עופר של ראם הבר. ומתרגמין "עופר האילים" – אורוליא דאייילא. וכן בסוף ונחיים (ק"ג) (ב) דאמר התם: בשלמא לרבי יוחנן דאמר לא ידך ממבל לארץ ישראל – היינו דקם רימנא התם, אלא לרש לקוש רימנא דיבא קס? אמר רבי ינאי: גזראת הכניסו לתובה. ופריך: האמאי רבה בר בר חנה לדידי חזי לי אורוליא

אתרי גישורי דרוגנא – שם אותו הנהר. והיו רתוקין זה מזה, והיה מדלג. מפרדה זו לפרדה זו. תרתי **כמא** דחמרא – שניהם מלאים יין, והיה מוריק. תרתייהו ביחד זה בתוך זה בהדי דקמשורו, ואינו נשפך אפילו טפף אחת. ואף על פי שהיה אותו יום רוח סערה, שהיו עולין יורדי הים באניות עד לשלמים יורדקין עד תולדות הפומה מבח הרוח – ואף על פי כן לא נגלה שום דלארץ. ועלו שמים וגו' – פסוק הוא גבי יורדי הים בספר תהלים. **הכי** גרסינו: שמעין כי מלבא וקפלוהו – כי מלבא אדרי, שאין דרכו של שד לראות את לבנו, והרוגהו, מפני שהיה מגלה סודם. ואית דאמרי: כי מלבא – קיסר, שהיה ירא אלא טיול המלכות ממנו. שהיה אותו שד מלאם הוא על השידה, והיה דר בין האנשים. **אורוליא** בר **יוסא** – ראה כן יום אחד, דאותו היום נולד. כי הר תבור – כן היה גדול. כי מביעתא דרשישה – מקום נבחת ראשו, כששוכב על הקרקע. **רמא** סופתא – השול ריעו, וסכר הרשיע לירדנא לפי שעה, עד שבמסותיהו המים מעט מעט. **אקרוקתא** = צפרדע. **כאקרא** דהינטיא – גדול היה כאותו כרך. ואקרא דהינטיא כמה הוה שיתין בתי – הגמרא קאמר ליה. **אבא** תינא – רבה קאמר ליה. **פושקננא** = ערב נקבה. **כאלינא** – על ענף אחד, כדרך העופות. לא הימני – לא האמנתי. **כורא** = דג. **אבלה** מינא – שרץ קטן. **כאבסיה** – נחתייהו המים דג נכנסו. **השרץ**, ונראה לי דהיינו כילבית. **כאמרינן** בעלמא (שבת עז, ב), שלשה אימות הן: חשל על הגבור, אימת כילבית על לוחו, ואדחיהו **מיא** – ויהיוהו המים והשליכהו. כדרך ים שאינו סובל דבר מת. **חריבו** מיניה שיתין מחווי – שהשליכו על ששים כרכים ושביבין כולן. שהיה גדול כל כך. **מיניה** שיתין מחווי – בעדתי לת. ומלחו מיניה שיתין מחווי – אתריסו. שהיו רחוקים משם, ומלחו ממנו ונשארו למקומן. **מחד** נלגלא דיעניה – מנגלג עניו לקחו שם תלת מאה גרבי. לשנה אחת הווי מנסיי. לכתוב מעצמות הדג אותן שפיל. **חלתא** אנביה – שהיה חול נקבץ על גבו. וקדחו – עשבים על החול. **וסבירין** יבשתא – איי הים. **שיצא** – טפירין בנת חרש. **אית** חרש **ליצא** – טפירין בנג הדג. **אית** לצד היראש ואחת לצד חובב. **איהו** **כופיא** – שהיה הולך כנגד הרוח. ואנו אולינן כופיא, כמו שררוח הולך. **דמים** של ים אינן נובעין, אלא על ידי רוח הולכין בוק. **במיחא** קומקומא **דמיא** – כשיעור שמתחמם קומקומום של מים חמין. **ושדי** **פרישא** **גירא** – כשהיה שום אדם יורה בחץ ובקשת על שפת הים לארץ, הוה חוין

אתרי גישורי דרוגנא, ושואר מהאי להאי ומהאי להאי, ונקיט תרי מוגי דחמרא בידיה, ומוריק מהאי להאי ומהאי להאי ולא נטפא נישופתא לארעא, ואתו היום יעלו שמים ירדו ההומות, הוה, עד דשמעו בי מלכותא וקפלוהו. אמר רבה: לדידי חזי לי אורוליא בר יומיה דהוה פהר תבור, והר תבור כמה הווי? ארבע פרסי. ומשאכא דצנאריה תלתא פרסי, וכי מרבעתא דרשישה פרסא ופלגא. רמא כופתא וסכר ליה לירדנא. ואמר רבה בר בר חנה: לדידי חזיא לי

ההיא אקרוקתא דהוויא כי אקרא דהגרוגיא; ואקרא דהגרוגיא כמה הוויא? שתיין בתי; אתא תינא בלעיה, אתא פושקננא ובלעיה לתנינא וסליק ותיב כאלינא. תא הווי כמה נפיש חיליה דאלינא. אמר רב פפא בר שמואל: אי לא הווי התם, לא הימני. ואמר רבה בר בר חנה: יומנא חדא הוה קא אולינן בספינתא, וחיונן ההוא פורא דיתבא ליה אכלה מינא באבסיה, ואדחיהו מינא ושדיהו לגורא. וחרבו מיניה שתיין מחווי, ואכלו מיניה שתיין מחווי, ומלאו מתד גלגלא דעיניה תלת מאה גרבי משקא. וכי הדרן לכתב. תריסר רחי שקא, חיונן דהוה קא מנסוי מגרמי מטללתא, ורחבי למכניניהו הךד מחווי. ואמר רבה בר בר חנה: יומנא חדא הוה קא אולינן בספינתא, וחיונן ההוא פורא דיתבא ליה תלתא אנביה וקדר אנמא עילייה. סבירין יבשתא היא, וסלקינן ואפינן ובשלגין אנביה, וכד חם גביה אתהפיד, ואי לאו דהוה מקרבא ספינתא, הוה מביעין. ואמר רבה בר בר חנה: יומנא חדא הוה אולינן בספינתא, וסנאי ספינתא בין שיצא לשיצא דכוארא תלתא וימי ותלתא ליליותא, איהו כופיא ואנו בשפולא. וכי תימא, לא מסגינא ספינתא טובא, כי אתא רב דימי אמר: פמיחם קומקומא דמינא מסגינא שתיין פרסי, ושאר פרישא גירא דקדמה ליה. ואמר רב אשי: ההוא גילדנא דימא תואי, דאית ליה תרי שיצוי. ואמר רבה בר בר חנה: יומנא חדא הוה אולינן בספינתא, וחיונן ההוא ציפרא דקאים עד קרצוליה במינא ורשישה בדיקעי, ואמרינן: ליכא מינא, וכענין לחות לאקורי נפשין, ונפק בת קלא ואמר לן: לא תירוחו הכא, דנפלת ליה הציצא כבר נגרא הא שב שני ולא קא ממינא אארעא, ולא משום דנפיש מינא אלא משום דרפי מינא. אמר רב אשי: וההוא ויז שדי הוא, דקתיב: "ויז שדי עמרי". ואמר רבה בר בר חנה: יומנא חדא הוה קא אולינן במדברא, וחיונן הנהו אוויי דשמייהו נפשיהו משמנייהו וקא נגדי חתא דמשקא מתותייהו. אמנא להו: אית לן גנויכו חלקא לעלמא דאתי? חדא דלי גרפא, וחדא דלי אטמיה. כי אתאי לקמיה דרבי איעור, אמר לי: עתידין ישראל ליתן עליהן את הדיון. (סימן): כעפרא דתכילתא מרקתיה עקרבא לסלמיה) ואמר רבה בר בר חנה: יומנא חדא הוה קא אולינן במדברא, ואיתילוי בהרן ההוא מינא דהוה שקיל עפרא ומורח ליה ואמר: הא אורחא לרובכתא פלן, והא אורחא לרובכתא פלן. אמרינן ליה: כמה מרחקינן ממינא? ואמר לן: הכו לי עפרא. והכינן ליה, ואמר לן: תמינין פרסי. תנינן ויהיבנן ליה, אמר לן: דמרחקינן תלתא פרסי, אפקית ליה, ולא יכילת ליה. אמר לי: תא אחוי לך מתי מדבר. אזלי, חויתניהו ודמו כמאן דמיבסמי וגו

דקדמה לה ספינתא לגירא. גילדנא – שם דג קטן הוא. כלומר, דג זה הוי מדגים קטנים שבים. אמרין ליכא מיא – היינו סבורין שאינו עמוקים, הואיל ולא קאי במיא אלא עד קרצוליה. חציצה – גרון או מעצר. כבר נראה – חרש עצים. ולא משום דעמיקי מיא – מחלך שבע שנים. לא הניע החציצה לרקע. אלא משום דרדיפי מיא – מתוך חריפות הנחש לא היה נצלל עדיין, כמו מומת העומק כלבר. עמדי – ראשו מגיע לרקיע. דשפטי נדיפיהו – נפולות נוצה שלחן מרוב שומן. דליא לי גרפא – גובייהו לא הניק, רוח: הוא חלקק לעתיד לבא. ליתן עלייהם את הדיון – שבחאטמם מתעבב משית, ויש צער בעלי חיים לארץ אווירי מומת שומן. מיצא – סודר ששמעאל. והפכינו – האי עפרא בהאי עפרא, לנסותו איהו הא דבין כל כך. אמר לי – ההוא שייצע: תא אחוי לך. הכי גרסינן: ודמו כמאן דמיבסמי וגו

וגנו אפרקיד – שהיו שוכבין בפנים צדובות, כשתיין יין. אפרקיד – פניו למעלה, שיפני'ש בלעז. ועייל טיינע תותי בירכיה כו' – כלומר, ראיתי טיינע שהיה מהלך תחת רכבי המת, רכב על הגמל ורומחו בידו, ולא היה נוגע בו בברכיה. וליכא לפרושי דגובה הברכים כשיעור שיכול טיינע ללכת תחת רכבי המת ורומחו בידו ולא היה נוגע בו. דאי שיעורא קמאר, ולא ממש חזו מעשה – הכי

אפרקיד – מכאן אומר רבינו תם דאפרקיד פניו למעלה, ולא כמו שפירש רבינו חננאל בנדה (ד, א) ובברכות (ג, ב) פניו למטה – דאם כן לא היה יכול טיינע לרכוב תותי ברכיה.

פסקי חדא קרנא דתכלתא – משמע הכא שני ציצית חיים לוחך קבריהם, והיה משיים בקבר. כדאמר במדרש שלב ערב תשעה

באב היו הולכין כשהן חיים לוחך קבריהם, והיה בת קול יוצאת ואומרת: הגדלו חיים מן המתים. אבל יש להביא ראיה מפרק "תכלת" (מנחות) א"ל, דאמר שמואל: כלי קופסא חיביבן בציצית, ומורה שמואל בוקב כשעשאן לכבודו. פירושו: תרביכיהם. והוא שעתא דאי רמינן לזו. וכן יש במדרש: למה נסבמה פרשת מקושש לפרשת ציצית – לומר לך שהמתים חייבים בציצית. וצויה: דאמרין מפרק "חיים שמתו" (ברכות דף א) רבי חיאי רבי יונתן הוו קא שקלי ואולי בבית הקברות. הוה שריא בכליתיה דרבי יונתן אקמריה. אמר רבי ליה רבי חיאי: דלי נכפף, שלא יאמר: למחר באין אצלנו. ועכשיו מחרפין אתנו. ואי יש למתים ציצית – גבי מ' מחרפין אותנו? קדמאר? ויש לומר: דאף על מאי שיש לזון ציצית – מכל מקום מחרפין אותם, שומראן שיהיו שחן חיביבם דמתים פטורים. כדאמר (שבת ל, א) כיון שמת אדם נעשה חפשי מן הציצית. וכל קשה על הגמגום שהנתיים לא הסתיר ציציתן מטליתיהו של מתים. ואומר רבינו תם ששעמ' מוקד ל"טו"ר: לפי שציציתן עזרת הוא שקיים כל התורה, דציצית עולה שש מאות ושמהנה חוטין ותפשט קשרים – הרי תרי"ג. ועכשיו שאין חטובין כל כך – הרי הוא כאילו מניח עזרת שקר. והכי נמי דרשני' במדרש: "ועשו להם ציצית לדורותם" – לדור תם. ואומר רבינו יצחק: דבימיהם היוו כולן מקיימין מצות ציצית, לפי שהיו לכולן טליתות של ארבע כנפות, ולכך היו עושין להם אף במנות, אבל עתה, שאין לכולן בחיובין – אין לעשות במנות אפילו מי שהיה לו בחיוב, שלא לבייש את מי עשה, ובענין זה מצינו בפרק תרואה נדה (ע"א, א) כדאמרתיה דהוה טמבולין ללים על גבי נשים נדות ממותה. התחילו חיות מתביישות בו, ועוד. דאנו סומכין על סכת שמחות (פרק ב') דאמרין: אבא שאול בן בסנתה צולה את בני; קבורהו תחת מרלותיה של אבא, והטילו תכלת מאפילוינו. פירושו: מטליתו. ויש לגרס: התירי, מדקאמר מאפילוינו. ורבינו חיים כהן צדק פירש: דאין קיימא לן רבי' יונתן, דאמר (נדה ס"א, ב): מצות בטליתו לעתיד לבא. אטוהו, דמנחות איירי אליבא דשמאל, דאי טליתו, ולכך צריך שיהא לו ציצית, דעתידין צדיקים שיעמדו לבלבשתיה, ואם יסירו לו ציצית, מנחות – נמצא לעתיד יעמוד בלא ציצית. ומדרש נמי אתי כשמואל. איהו דלמקו: יצאת בת קול ואמרה דביתיה דרבי תנאי בן דוסא עתידה למשדא בה תכלת לצדיקים לעתיד לבא – אתיא נמי כשמואל. ועוד אומר רבינו יצחק, דהכי פירושו: והדייא שעתא דאי רמינן לזו –

וגנו אפרקיד, והוה זקיפא ברביה דחד מנייהו, ועיל טיינע תותי ברכיה פי רכיב גמלא וזקיפא רומחיה, ולא נגע ביה. פסקי חדא קרנא דתכלתא דחד מנייהו, ולא הוה מסתגי לון אמר לוי: דלמא שקלת מידו מנייהו? אהרריה, דגמרי דמאן דשקיל מידו מנייהו לא מסתגי ליה. אולי אהררתייה, והדר מסתגי לון. פי אתאי לקמיה דרבנן, אמרו לוי: כל אבא - חמרא, וכל בר בר חנה - סיכסא למאי הלכתא עבדת הכי, למידע אי בבית שמיא אי בבית הלל? איבעי לך למיכני חוטין ולמיכני חוליות, אמר לוי: תא אחוי לך הר סיני. אולי, הוא דהדרא ליה לעקרנא וקיימא פי חמרי הנורתי. שמעתי בת קול שאומרת: אוי לי ששבעתי, ועכשיו נשבעתי מי מפר לי? פי אתאי לקמיה דרבנן, אמרו לוי: כל אבא חמרא, כל בר בר חנה - סיכסא היה לך לומר: "מופר לך?" והוא סבר: דלמא שבעתא דמבול הוא. - ורבנן? אם כן, "אוי לי" למה. אמר לוי: תא אחוי לך בלעז דקרה. תאי תרי בינאי והוו קא מפלי קורנא, שאל נבבא דעמרא ואמישיגה במיאי ורעעיתיה בראשה דרומחא ועייליה עתא, וכי אפיק הוה איחרד איחרוכי. אמר לוי: אצית מאי ששעת, ושכמית דהוה אמרין: משה ותורתו אמת והן בדיאין. אמר לוי: כל תלתין יומי מהדר לזו גיהנם להכא כבשר בקלחת, ואמרי הכי: משה ותורתו אמת והן בדיאין. אמר לוי: תא אחוי לך חיכא דגשקי ארעא ורקועא אהרדי. שקלתא לסילתא אתנתתא בכוותא דרקועא. אדמציצינא בעיתיה ולא אשכחיתה, אמניא ליה: איפא גנבי הכא? אמר לוי: תאי גלגלא דרקועא הוה דהדר, נטר עד למחר תבא ומשכחת לה. רבי יוחנן משתעי: זימנא חדא הוה קא אולינן בספינתא, וחונין ההוא פוורא דאפקיה לרשיהי מנימא, ורמיין עיניה פתרי סתרי, ונפוין מניא מתרתיה זימיה פתרי מפר דסורא. רב ספרא משתעי: זימנא חדא הוה קא אולינן בספינתא, וחונין ההוא פוורא דאפקיה לרשיהי מנימא, ורמיין עיניה פתרי סתרי, ונפוין מניא עליה: "אנא ברתי קלה שפינן והוינא תלת מאה פרסי, ואולינא לפומא דלוחין". אמר רב אשי: ההוא עינא דימא הוא, דיכחשא ואתי לה קרני. רבי יוחנן משתעי: זימנא חדא הוה קא אולינן בספינתא, וחונין ההוא קרטילתא דהוה קא מקבעי בה פראש. טובות ומרצלות, והדרי לה מיני דכוורי דמקרי פראש. נתיב בר

היינו שמשמיים בו ציצית ומסלקים אותו מיד, להודיע שקיים מצות ציצית. לפי שהבגר חדש ולא הוטעם בו ציצית מעולם – צריך להשיב בו, וכן נהוגים בארץ אשכנז, להשיב ציצית

ושנשבעתי מי מפר לי – ותימה: דאמאי אין הקדור ברך הוא מפר בעצמו? דהא מסקינן במסכת סנהדרין (א, ד) נדרים יש לזון הפרה, מדרכיב "אשר נשבעתי באפי", ודרשני: באפי שנשבעתי וחווני. אלמא שהוא מפר בעצמו ואהדיא קשה, והיאך מפר לעצמו והאמרנין בפרק "אלו נדרים" (נדרים פ"א, ב): "אל יחל דברי" – מיכן לחכם שאין מפר לעצמו. והא דאמר בפרק "ארבעה נדרים" (שם, כ) א' גבי ההוא קצירא דשרא לנפשה – אלא כלומר אשכח פיתוח לנפשיה, אבל רבנן שרו ליה שמגיע

נשבעתי מי מפר לי – ותימה: דאמאי אין הקדור ברך הוא מפר בעצמו? דהא מסקינן במסכת סנהדרין (א, ד) נדרים יש לזון הפרה, מדרכיב "אשר נשבעתי באפי", ודרשני: באפי שנשבעתי וחווני. אלמא שהוא מפר בעצמו ואהדיא קשה, והיאך מפר לעצמו והאמרנין בפרק "אלו נדרים" (נדרים פ"א, ב): "אל יחל דברי" – מיכן לחכם שאין מפר לעצמו. והא דאמר בפרק "ארבעה נדרים" (שם, כ) א' גבי ההוא קצירא דשרא לנפשה ממש, אלא כלומר אשכח פיתוח לנפשיה, אבל רבנן שרו ליה שמגיע

בר אמוראי – אדם שיועד לטוש במים. בעא לשמטיה לאמטיה – שביקש לחתוך יריכו. ורק ליה חלא – תומץ, וברח מריחו. למישרא ביה – להצניע בו. וחינן ההיא אבן מבא – לתוך המים, והדרא ליה תינא. הכי גרסינן: אתא ההוא תינא רגש וקבעי למבלע לפסנתא, אתא פושקנצא – עורב נבא וקטעיה לרישיה דתינא. אתחפיכו מיא הוח דבא מרוב דם, שהיה גדול הרבה. הדר בעי לטבעיה לפסנתא, אתא ההוא פושקנצא וקטעיה, ואזיל בר אמוראי ושקליה להדיא אבן טובה ותליננה ליהוה צפיר, לנסות אם יחיה, וחי ופרחו לחן. בתרה – בהדי ההיא אבן. נדעיק – חדר תרה. פתחא ונפיקוי. מינה חלב וגיד הנשה. חלב – שנתחברה יחד במתלתה. סתתי – עשב שמכרי, בראמיקן בי"חמנא, (בבא מציעא ק"ו, ו' וביאלו טרופות" (תולכי נג, א) דעבד ליה סמרי. ו' ריחמא – רוחם, שאין נחליו כבים מהרה. אייולי דימא – ראמים שבים. (ורבנו הננאל פירש לוחין). נחש גרתי – הוא לוחין זכר, וזקוף הוא בכרית. עקלתון – לוחין נקבה, שמקוף את כל העולם. זכר ונקבה בראם – דכתיב: (שם) ויהי נחש בריח ונחש עקלתון. מהריבין את כל העולם – שיהיו לחן ולרות הרבה גדולים, שמהריבין את העולם. סירס את הזכר – שלא יזיק לשאר דגים. אי נמג, דלא ליהוה ליה עבר תאיה. שנמאר ותרנ את התנין – סיפא דהאי קרא "פיקוד ה' דברבו הקשתי" (גו') (הוא), ומדלא כתיב ויחרגו וכתיב "פיקוד" קודשי זכוי. הכי משמע ליה קרא: יפקוד ה' ויחברו הקשה על לוחין נחש בריח ליעודי לבא. כאשר עשה אל לוחין נחש עקלתון. שהרי הרג את התנין אשר בים מששת ימי בראשית. בהמות בהררי אלה – פסוק הוא בתהלים במזמור לאסוף כי לי כל חיותי יער בהמות בהררי אלה" – על שם שרועה אלה הרים בכל יום. כמו במתניו – שלא הטיל זרע מימיה. ואזנו בשרירי בטנו – שלא ילדה. ולעיל מנייה כתיב באיוב: "הנהג נא בהמות אשר עשיתי עמך וגו'. הנהג נמי – גבי לוחין, לצננה כלוחין נקבה. ואמאי הנהג? דגים פריצי – ולא מתניא בהו צניק. הכי גרסינן: ואי בעית אימא כיון דכתיב לוחין ה' יצרת לשחק בו – ואמרנין במסכת עבודה זרה (ג, ב): שעה רביעית יושב ומשחק עם לוחין. הבא נמי לימלחא לבהמה נקבה – ומה בצד להחיותה ולצננהו ובלע כל מימות – לא שתראה הדיבשה. די שאבלע מים שלי – דלחכי כתיב "וחיים אוננו מלא", שבולע אמת. רגע הים – לשון שבידה. מפני ריחו – שהוא מוסר. לפי שמת, ולכן היה מסריח. אל תקרי לים כמסתם – שהרי הים עצמו מים הוא. אימתי כמסתם בהררי אלה כמסתות – שלא ימותו – כל שעה שיגיד ריחו לפי ש לוחין, דכל זמן שהוא חי בטוחין חן כמו כן. כי הוא – הקדוש ברוך הוא, על ימם סידה לארץ ישראל.

שמיני משנה (י) דקדומין ופינה – פסולין למי טהא מפני שהן מים ביצים ומייתיה לה בפרק קמא דסנהדרין (ה, ב). וכיון דקרי להו מי ביצים – משמע שאינן נובעין, והבא משמע שנובעין, דקרי להו נהרות ויש לומר. נהרות נובעין הן, ולפי שמי ביצים מהמתרבים בתן – פסולים למי טהא, לפי שאין רדופין, מחמת שנתערבין באגמים, ואין חיותן חיות נמור. ורבינו תם מפרש דפסולין משום דאין כאן מים חיים אל כלל, ודע ויטש מעורב בתן מחמת שהן מי ביצים. ומפסיקין בין מים לכלי. פליגי

פר אמוראי לאתויה, ורגש ובעי לשמטיה לאמטיה, ושרא זיקא דחלא ונחת. נפק בת קלא אמר לו: מאי אית לכו בהדי קמטליתא דרביהו דרבי תינא בן דוסא, דעתידה דשדיא תכלתא בה לצדיקי לעלמא דאתי רב יהודה הינדוא משתעי: זימנא חדא הוה אולינן בספינתא, וחינן ההוא אבן טבא דהוה הדיד לה תינא, נחית בר אמוראי לאתויה. אתא תינא קא בעי למבלע לה לספינתא, אתא פושקנצא פסקיה לרישיה, אתחפיכו מיא והוה דמא, אתא תינא תבריה שקליה ותליה ליה וחייה. הדר אתא קא בעי פלעא לספינתא, הדר אתא ציפרא פסקיה לרישיה, שקלוה לההיא אבן טבא שדיה לספינתא, הוה הני ציפרי מליחין בהרן, אוחבינהו עלייהו, שקלוה ופרחו להו בהדה. תנו רבנן: מעשה רבבי אלעזר רבי יהושע ונגער רבי אלעזר. אמר לו: מה זה יהושע, מפני מה נודעונו? אמר לו: מאור גדול ראיתי בים. אמר לו: שפא ענינו של לוחין ראית, דכתיב: "עניו כעפעפי שחר". אמר רב אשי, אמר לי הונא בר נתן: זימנא חדא הוה קא אולינן בספינתא, והוא אמרא דבשרא בהרן, פתחא ונקרנא ואנחנא אנשופי, אדמייתנין ציבי חלב אמנא, וכוינן. פי הדרן לבתר תריסר ירחי שתא, חוינהו וליהוה גומרי דהוה קא מלחשי. פי אתאי לקמיה דאמימר, אמר לי: ההוא עישבא – ססתרי הוה, הנהו גומרי דריתמא הוו. "ויבא אלהים את התנינים הגדולים" – הכא תרגמינו: ארזיל דימא. רבי יוחנן אמר: זה לוחין נחש פריח ולוחין נחש עקלתון, ששאמא: "פיום ההוא יפקד ה' בהרבו הקשתי" וגו'. (סימן: פל שעה ירדו) אמר רב יהודה אמר רב: כל מה שברא הקדוש ברוך הוא בעולמו – זכר ונקבה בראם, אף לוחין נחש פריח ולוחין נחש עקלתון – זכר ונקבה בראם, ואלמלי נוקטין זה לזה – מהריבין כל העולם פולוי; מה עשה הקדוש ברוך הוא? סירס את הזכר, ותרנ הנקבה ומלחה לצדיקים לעתיד לבא, שאמרי: "הרג את התנין אשר בים". ואף בהמות בהררי אלה – זכר ונקבה בראם, ואלמלי נוקטין זה לזה – מהריבין כל העולם פולוי; מה עשה הקדוש ברוך הוא? סירס הזכר, וצינן הנקבה ושמרה לצדיקים לעתיד לבא, שאמרי: "הנהג נא כהו במתניו" – זה זכר, "ואזנו בשרירי בטנו" – זו נקבה. התם נמי ליסרסיה לזכר וליציננה לנקבה – דגים פריצי. – וליעביד איפכא – איבעית אימא: נקבה מליחא מעלי; איבעית אימא, פיון דכתיב: "לוחין זה יצרת לשחק בו", בהדי נקבה לאו אורח ארעא. הכא נמי לימלחא לנקבה – פנורא מליחא מעלי, בשרא מליחא לא מעלי. ואמר רב יהודה אמר רב: בשעה שביקש הקדוש ברוך הוא לבראות את העולם, אמר לו לשר של ים: פתח פיך ובלע כל מימות שבעולם. אמר לפניו: רבונא של עולם, די שאעמוד בשלי. מיד בעט בו וחרגו, שאמרי: "בכחו רגע הים והבחינתו מחץ רחב". אמר רבי יצחק, שמע מינה: שרו של ים רחב שמו, ואלמלא מים מכפסין אותו – אין כל ברהי יכולה לעמוד בריחו, שאמרי: "לא ירעו ולא ישחתו בכל הר קדשי וגו' פמים לים מכפסים", אל תקרי "לים מכפסים", אלא: לשדה של מים. ואמר רב יהודה אמר רב: ירדן יוצא ממערת פמים. תנינא נמי הכי: ירדן יוצא ממערת פמים, ומתגלגל בימה של סיבכי ובימה של טבריא, ומתגלגל ויורד לים הגדול, ומתגלגל ויורד עד שמיניע לפני של לוחין, שאמרי: "במחם כי יגיה ירדן אל פיהו". ומתקף לה רבא בר עולאי: היא בבחמות בהררי אלה פתיב אלא אמר רבא בר עולאי: אימתי בהמות בהררי אלה שמתווחות? בזמן שמיניה ירדן בפיו של לוחין. (סימן: ימים גבריאל רעב) כי אתא רב דימי אמר רבי יוחנן, מאי דכתיב: "כי הוא על ימיו יסדה ועל נהרות יבוננה"? אלו שבעה ימים וארבעה נהרות שפקיפין את ארץ ישראל, ואלו הן שבעה ימים: ימה של טבריא, וימה של סודם, וימה של חילת, וימה של חילתא, וימה של סיבכי, וים אספמיא, וים הגדול, ואלו הן ארבעה נהרות: ירדן, וירמוק, וקרומיזין, ופינה. פי אתא רב דימי אמר רבי יוחנן: עתיד גבריאל לעשות

לפיו של לוחין – ואינו מתערב בכל אותן מים. כדמוכח בבאראשית רבה, דקאמר: וכי מעשה נסים הוא? אמר רבי יוחנן: אל תמנה, הדין ירדנא דעבר במי טבריא ולא מתערב.

ארבעה נהרות הן ירדן ירמוק קרומיזין ופינה – ואם תאמר: דנתן במסכת פרה (פרק

שמיני משנה י) דקדומין ופינה – פסולין למי טהא מפני שהן מי ביצים ומייתיה לה בפרק קמא דסנהדרין (ה, ב). וכיון דקרי להו מי ביצים – משמע שאינן נובעין, והבא משמע שנובעין, דקרי להו נהרות ויש לומר. נהרות נובעין הן, ולפי שמי ביצים מהמתרבים בתן – פסולים למי טהא, לפי שאין רדופין, מחמת שנתערבין באגמים, ואין חיותן חיות נמור. ורבינו תם מפרש דפסולין משום דאין כאן מים חיים אל כלל, ודע ויטש מעורב בתן מחמת שהן מי ביצים. ומפסיקין בין מים לכלי. פליגי

פר אמוראי לאתויה, ורגש ובעי לשמטיה לאמטיה, ושרא זיקא דחלא ונחת. נפק בת קלא אמר לו: מאי אית לכו בהדי קמטליתא דרביהו דרבי תינא בן דוסא, דעתידה דשדיא תכלתא בה לצדיקי לעלמא דאתי רב יהודה הינדוא משתעי: זימנא חדא הוה אולינן בספינתא, וחינן ההוא אבן טבא דהוה הדיד לה תינא, נחית בר אמוראי לאתויה. אתא תינא קא בעי למבלע לה לספינתא, אתא פושקנצא פסקיה לרישיה, אתחפיכו מיא והוה דמא, אתא תינא תבריה שקליה ותליה ליה וחייה. הדר אתא קא בעי פלעא לספינתא, הדר אתא ציפרא פסקיה לרישיה, שקלוה לההיא אבן טבא שדיה לספינתא, הוה הני ציפרי מליחין בהרן, אוחבינהו עלייהו, שקלוה ופרחו להו בהדה. תנו רבנן: מעשה רבבי אלעזר רבי יהושע ונגער רבי אלעזר. אמר לו: מה זה יהושע, מפני מה נודעונו? אמר לו: מאור גדול ראיתי בים. אמר לו: שפא ענינו של לוחין ראית, דכתיב: "עניו כעפעפי שחר". אמר רב אשי, אמר לי הונא בר נתן: זימנא חדא הוה קא אולינן בספינתא, והוא אמרא דבשרא בהרן, פתחא ונקרנא ואנחנא אנשופי, אדמייתנין ציבי חלב אמנא, וכוינן. פי הדרן לבתר תריסר ירחי שתא, חוינהו וליהוה גומרי דהוה קא מלחשי. פי אתאי לקמיה דאמימר, אמר לי: ההוא עישבא – ססתרי הוה, הנהו גומרי דריתמא הוו. "ויבא אלהים את התנינים הגדולים" – הכא תרגמינו: ארזיל דימא. רבי יוחנן אמר: זה לוחין נחש פריח ולוחין נחש עקלתון, ששאמא: "פיום ההוא יפקד ה' בהרבו הקשתי" וגו'. (סימן: פל שעה ירדו) אמר רב יהודה אמר רב: כל מה שברא הקדוש ברוך הוא בעולמו – זכר ונקבה בראם, אף לוחין נחש פריח ולוחין נחש עקלתון – זכר ונקבה בראם, ואלמלי נוקטין זה לזה – מהריבין כל העולם פולוי; מה עשה הקדוש ברוך הוא? סירס את הזכר, ותרנ הנקבה ומלחה לצדיקים לעתיד לבא, שאמרי: "הרג את התנין אשר בים". ואף בהמות בהררי אלה – זכר ונקבה בראם, ואלמלי נוקטין זה לזה – מהריבין כל העולם פולוי; מה עשה הקדוש ברוך הוא? סירס הזכר, וצינן הנקבה ושמרה לצדיקים לעתיד לבא, שאמרי: "הנהג נא כהו במתניו" – זה זכר, "ואזנו בשרירי בטנו" – זו נקבה. התם נמי ליסרסיה לזכר וליציננה לנקבה – דגים פריצי. – וליעביד איפכא – איבעית אימא: נקבה מליחא מעלי; איבעית אימא, פיון דכתיב: "לוחין זה יצרת לשחק בו", בהדי נקבה לאו אורח ארעא. הכא נמי לימלחא לנקבה – פנורא מליחא מעלי, בשרא מליחא לא מעלי. ואמר רב יהודה אמר רב: בשעה שביקש הקדוש ברוך הוא לבראות את העולם, אמר לו לשר של ים: פתח פיך ובלע כל מימות שבעולם. אמר לפניו: רבונא של עולם, די שאעמוד בשלי. מיד בעט בו וחרגו, שאמרי: "בכחו רגע הים והבחינתו מחץ רחב". אמר רבי יצחק, שמע מינה: שרו של ים רחב שמו, ואלמלא מים מכפסין אותו – אין כל ברהי יכולה לעמוד בריחו, שאמרי: "לא ירעו ולא ישחתו בכל הר קדשי וגו' פמים לים מכפסים", אל תקרי "לים מכפסים", אלא: לשדה של מים. ואמר רב יהודה אמר רב: ירדן יוצא ממערת פמים. תנינא נמי הכי: ירדן יוצא ממערת פמים, ומתגלגל בימה של סיבכי ובימה של טבריא, ומתגלגל ויורד לים הגדול, ומתגלגל ויורד עד שמיניע לפני של לוחין, שאמרי: "במחם כי יגיה ירדן אל פיהו". ומתקף לה רבא בר עולאי: היא בבחמות בהררי אלה פתיב אלא אמר רבא בר עולאי: אימתי בהמות בהררי אלה שמתווחות? בזמן שמיניה ירדן בפיו של לוחין. (סימן: ימים גבריאל רעב) כי אתא רב דימי אמר רבי יוחנן, מאי דכתיב: "כי הוא על ימיו יסדה ועל נהרות יבוננה"? אלו שבעה ימים וארבעה נהרות שפקיפין את ארץ ישראל, ואלו הן שבעה ימים: ימה של טבריא, וימה של סודם, וימה של חילת, וימה של חילתא, וימה של סיבכי, וים אספמיא, וים הגדול, ואלו הן ארבעה נהרות: ירדן, וירמוק, וקרומיזין, ופינה. פי אתא רב דימי אמר רבי יוחנן: עתיד גבריאל לעשות

ירשאל. קניגיא

קניגיא

[דף י"א ע"ב]

ומה קלוקל הוה תפון שהיו אומרים עצרת לאחר השבת והיו יוצאים עליו מבערב בהזקת שנתקדש. מעתה על ניסן לא יקבלינון על שאר ירחיא יקבלינון אמר רבי יוסי בי רבי בון עקר קלקלתהון מן אדר תוות. מעתה פד היא דכוותהון יקבלינון אין לית הוא דכוותהון לא יקבלינון זו מפני זו. מעשה ששכרו ביתוסין שני עדי שקר להעיד על החדש שנתקדש ובא אחד והעיד עדותו והלך לו ובא אחד ואמר עולה היתי במעלה אדמים ראיתי רבוץ בין שני סלעים ראשו דומה לעגל אוניו דומות לגדי וראיתיו ונבהלתי ונרתעתי לאחורי והרי מאתים וזו קשורים באפונדתי. אמרו לו הרי מאתים וזו נתנין לך במתנה ושלחיה יבאו וילקו. אתה למה הכנסתה עצמך למספק. אמר להן ראיתי אותם מבקשין להטעות את חכמים אמרתי מוטב שאלף אני ונודיע לחכמים. ומה קלוקל הוה תפון דהוון אילין מסבין יום דין ואילין מסבין למחר והיו סבורין שנמלכו בית דין לעברו והן מתקלקליו. מי בפל את המשוואות? רבי בפל את המשוואות והתיר רוצח והתיר עד מפי עד והתיר שיהו יוצאים עליו מבערב בהזקת שנתקדש. אמר רבי אבהו אף על גב דאמר את בפלו את המשוואות לא בפלו מיס טיבריה. ר' זעירא בעא קומי ר' אבהו אילין דהמנין צפת מהו דיקבון אמר ליה רבי בפל את המשוואות צפת למה מסבה. אלא בגין מודעא דאינון ידעין אין משיאין לילי זמנו אלא לילי עבורו. לילי זמנו אין משיאין מפני יום טוב אבל משיאין לילי עבורו. אין משיאין אלא על החדשים

[דף י"ב ע"א]

המיושבין בזמנן מפני יום טוב שהל להיות בערב שבת. ליל זמנו אין משיאין מפני יום טוב לילי עבורו אין משיאין מפני כבוד שבת. שאם אומר את משיאין בין על החדשים המיושבין בזמנן בין על החדשים המעברין שאינן מיושבין בזמנן בין על החדשים המעברין שאינן מיושבין בזמנן אם אומר את פן אף הן סבורין שפוא נמלכו בית דין לעברו והן מתקלקליו:

הלכה ב מתניתין – ביצד היו משיאין משוואות מביאין פלונסות של ארו ארכין וקנים ועצי שמן ונערת של פשתן וכורף במשיחה ועולה לראש החר ומצית בהן את האור ומוליך ומביא מעלה ומוריד עד שהוא רואה את חבירו שהוא עושה פן בראש החר השני וכן בראש החר השלישי. ומנן היו לגריפינא ומגריפינא לחוורן ומחוורן לבית בלתין ומבית בלתין לא וזו אלא מוליך ומביא מעלה ומוריד עד שהוא רואה פל הגולה לפניו במדורת האש:

גמרא מהו עצי שמן דדנין. אמר רבי יונה פהדין מקננה. אמר רבי זעירא דלא יהוון סברין דהוא כוכב
 אמר רבי יוסה חמינן כוכב סלק ונחית חמינן כוכב אזיל ואתי. תני בהרי מקוור וגדור. אמר רב הונא
 פד סלקינן להכא סלקינן לראש בית בלתין והוינן חמיין דקליא דכבל פאיילין חגייא:

הלכה ג מתני' חצר גדולה היתה בירושלם ובית יעזק היתה נקראת וישם כל העדים מתכנסין ובית
 דין בודקין אותן שם וסעדות גדולות היו עושין להן בשביל שיהו רגילין לבא בראשונה לא היו זזין
 משם כל היום התקין רבן גמליאל תזון שיהו מהלכין אלפים אמה לכל רוח ולא אלו בלבד אלא אף
 חכמה הבאה לילד והבא להציל מיד הדלקה מיד הגים מיד המפלת הרי אלו פאנשי העיר ויש להן
 אלפים לכל רוח:

גמ' מהו בית יעזק ששם היו עוזקין את הלכה כמה דאת אמר ויעקבהו ויסקלהו וגו'. בראשונה לא
 היו זזין משם כל היום. חזרו ועשו אותם בכלי שבא חוץ לתחום משחשכה שמתר למלטלו בתוך
 ארבעה אמות חזרו ועשו אותם בכלים ששבתו בחצר שמתר למלטלן בחצר עד שבא ר' גמליאל
 תזון והתקין שיהו מהלכין אלפים אמה לכל רוח. תני אף בא למול את הקטן בן מתניתא דרבי ליעזר
 דתנינן תמן ועוד אמר ר' אליעזר בורתין עצים לעשות פחמין ולעשות ברזל:

[דף י"ב ע"ב]

הלכה ד מתני' ביצד בודקין את העדים זוג שבא ראשון בודקין אותו ראשון ומכניסין את הגדול
 שבהן ואומרים לו אמור ביצד ראינה את הלכנה לפני החמה או לאחר החמה לצפונה או לדרומה
 כמה היתה גבוהה ולאין היתה נוטע וכמה היתה רחבה אם אמר לפני החמה לא אמר בלום היו מכניסין
 את השני ובודקין אותו נמצאו דברייהן מכוננין עדותן קימת ושאר כל הזוגות שואלין אותן ראשי
 דברים לא שחזו צריכין להן אלא שלא יצאו בפחי נפש בשביל שיהו רגילין לבא:

גמ' אמר רבי יוחנן אפלו מועה שבפועין אינו מועה בדבר הנה לפני החמה לאחר החמה. לא צורכא
 די לא פינקתה לפני החמה פינקתה לאחר החמה. תני בר קפרא תרתיי לפני החמה לאחר החמה
 פינקתה לפני החמה פינקתה לאחר החמה אמר רבי יוחנן פתיב "המשל ופחד עמו עשה שלום
 במרומו" (איוב כה, ב). מימיה של חמה לא ראתה פינקתה של לבנה. תני רבי שמעון בר יוחאי:
 לפי שהרקיע של מים והכוכבים של אש והן דרים זה עם זה ואינן מוזקין זה את זה לפיכך עושה שלום
 במרומו. אמר ר' אבון המלאך עצמו חציו מים וחציו אש ואית ביה חמש גפין וגויתו בתרשיש ופניו
 במראה ברק ועיניו כלפידו אש וגו'. אמר רבי לוי לעולם לית מזל חמי מה דקמוי אלא בולחון סלקין

באילין דמלקין בכולמא תפיד. שלש מאות ושישים וחמש חלונות ברא הקדוש ברוך הוא שישתמש בהן העולם. מאה ושמזנים ושתים במזרח ומאה ושמזנים ושתים בפערב ואחד באמצעו של רקיע שמופנו יצא מתחלת מעשה בראשית. מה שהחפזה מהלכת לשלשים יום הלכנה מהלכת לשני ימים ומחצה מה שהחפזה בשנים חדשים הלכנה מהלכת לחמשה ימים חמה שהחפזה מהלכת לג' חדשים הלכנה מהלכת לו' ימים ומחצה מה שהחפזה מהלכת לו' חדשים הלכנה מהלכת לחמשה עשר יום מה שהחפזה לשנים עשר חדש הלכנה מהלכת לשלשים יום. אמר רבי יונה לית פאן שיעורא אלא אפלו פרא מיפן. תני נראה באש ובמים אין מעידין עליו אמר רבי תייה בר פא ראו אותו יוצא מעגן זה ונכנס לתוך עגן אחר מעידין עליו בתרא ר' הנינה אול לעין טוב למימנא ותוה אוריא מעגן אמר רבון אמרין מה נטיל אוריא דהן סבא והקדיח לו הקדוש ברוך הוא בכברה ונראה מתוכה. רבי תייה רבה הליף לאורו של ישן ד' מיל. ר' אבון משדי עלוי צרין ואמר לכו לא תבתיית בני מריה ברמשא אנן בעיין תיתחמי מיפא ואת מיתחמי מיפא מיד איתבלע מן קומוי: לצפונה לדרומה. אית תני תני לצפונה דבריו קיימין אית תני תני לדרומה דבריו קיימין מאן דאמר לצפונה דבריו קיימין מן טבת ועד תמוז מאן דאמר לדרומה דבריו קיימין מן תמוז ועד טבת. פמה הוה גבוה זה אומר מלא מרדע אחת וזה אומר מלא שני מרדעים. אית תני תני דבריהן ואית תני תני אין דבריהן קיימין מאן דאמר דבריהן קיימין בהינן

[דף י"ג ע"א]

דהוון קיימין חד מלעיל וחד מלרע מאן דאמר אין דבריהן קיימין בהינן דהוון קיימין שווי. פמה הוה רחב בשעורה ויותר משעעורה. ואם אמר לפני החפזה לא אמר כלום:

הלכה ה מתני' ראש בית דין אומר מקדש וכל העם עוזין אחריו מקדש מקדש בין שנראה בזמנו בין שלא נראה בזמנו מקדשין אותו רבי אלעזר בי ר' צדוק אומר אם לא נראה בזמנו אין מקדשין אותו שפבר קדשוהו שמים:

גמ' תני רבי שמעון בר יוחאי אומר וקדשתם את שנת החמשים שנה שנים מקדשין ואין מקדשין חדשים. והא תנינן ראש בית דין אומר מקדש מהו מקדש מקנים. תני לקדוש החדש מתחילין מן הגדול אמר רבי תייה רב אדא מתניתא אמרה בן ראש בית דין אומר מקדש. תני לעבור השנה מתחילין מן הצד אמר רבי זבידא והן בייתא דלרע לא נהגיין בן ולא שמיע דאמר רבי תייה בר מרייא ר' יונה ר' בא ר' תייה בשם ר' יוחנן בשם ר' יוחנן לקדוש החדש מתחילין מן הגדול לעבור השנה מתחילין מן הצד. וכבר נכנס ר' יוחנן והוא הוה הקטן שבהן אמרו לו אמור הרי השנה מקודשת בעבורה אמר

תרי השנה מקודשת בעבודה. אמר רבי יונתן ראה לשון שלמדנו בן הנפח אילו אמר בעבודה הייתי
אומר אלו י"א יום שהחמה עודפת על הלכנה בכל שנה אלא בעבודה שהוסיפו לה חכמים שלשים
יום ועבודה. ר' יעקב בר אחא ר' יסא בשם ר' יוחנן לעבור הולכין אחר המנוי לבית תועד הולכין אחר
הרגיל והוא שיהא כל אחד ואחד מדבר במקומו כגון ר' חנינא פתח ר' יוחנן ורבי שמעון בן לקיש
תתמין. ר' בא בר זבדא פתח ר' חייא ור' יסא ור' אימי תתמין. ר' חגי פתח ר' יונה ור' יוסי תתמין.
פתח איתמני קדמיי מן ר' יעקב בר אחא עאל ר' יעקב בר אחא קדמיי מיניה לעיבורא. אמר הכין
מרה דשמועתא לא מקיים לה. רבי חייא בר בא תוה קאים מצלי עאל ר' פתחא וקם ליה מצלי מן
אחוריי מן דחמל ר' חייא בר בא מן צלותיה יתיב ליה דלא מייעבור קומוי רב פתחא מאריה בצלותיהן
מן דחמל רב פתחא אמר ליה הכין אתון נהיגין גביכון מצערין רב רביכון. אמר ליה ר' אבא מדבית
עלי וכתוב על דבית עלי "אם יתכפר עון בית עלי בנבחה ובמנחה עד עולם" (שמואל א' ג, יד), בנבחה
ובמנחה אין מתכפר לו אכל מתכפר לו בתפלה. וצלי עלוי

[דף י"ג ע"ב]

וזה למסב עד דאיתעבדון טפריי סומקון פתחא דקתה. רבי שמעון בן לקיש אקדמון ליה חד סב
לעבודה ואעלוגיה מן תהוא תרעא דלהל. אמר בן יהא בשכרן ולא שמיע דאמר רבי קריספא בשם
ר' יוחנן מעשה שעברו השנה שלשה רועי בקר חד מנון אמר בכיר לקיש באדר מינין וחורנה אמר
קדום באדר פוח ליחיה ופיק לקבליה וחורנה אמר תור באדר בעדריה ימות ובטל תונתה משכיה
ישלח ואנן חמין שתא דלית חד מינהון ועברו את השנה על פיהם. אמר רבי חלבו והסכים בית דין
עמהן. לא בן אמר רבי זעירה והן שיהו כולם מורין מטעם אחד מפנין דאילין מודיי לאילין ואילין מודיי
לאילין כמו שבלן מורין מטעם אחד. רבן שמעון בן לקיש מקפד על הדא מילתא חשש להיא דאמר
רבי לעזר דאמר רבי לעזר והיתה ידי אל הנביאים החוזים שוא והקסמים כזב בסוד עמי לא יהיו זה
סוד העבור. ובכתב בית ישראל לא יכתבו זה המנוי. ואל אדמת ישראל לא יבואו זו ארץ ישראל.
ואמר רבי לעזר פד סלקית להכא אמרית הא גבי הדא. פד מנוי אמרית הא גבי תרתיי. פד עלית
לעיבורא אמרית הא תלתיהון גבי. רבי בא בר זבדא בשם רב טעמא דרבי לעזר בי רבי צדוק פיון
שבית דין של מעלן רואין שאין בית דין שלמטון מקדשין אותו הן מקדשין אותו:

הלכה ו מתני' דמות צורות לבנה היו לו לרבן גמליאל בעליתו בפבלה ובפותרל שבהן מראה את
ההקדושות ואומר כזה ראית או כזה ראית שבאו שנים ואמרו ראינוהו שחרית כמזרח וערבית

במערכ אמר רבי יוחנן עדי שקר הו' וכשבאו ליבנה קבלן רבן גמליאל ועוד באו שנים ואמרו ראינו בזמנו ובלילה בעיבורו לא נראה

[דף י"ד ע"א]

וקבלן רבן גמליאל. אמר רבי דוסה בן ארפינס עדי שקר הו' האיך מעידין על האשה שילדה והרי פרסה בן שיניה אמר לו ר' יהושע רואה אני את דבריה:

גמ' אמר רבי שמלאי טעמיה דרבי יוחנן בן נורי כל חדש שנולד קדם לשש שעות אין פה בעיזן לראות את הישן ותני בן נראה ישן בשחרית לא נראה חדש בין הערבים נראה חדש בין הערבים לא נראה ישן בשחרית אמר רבי תייה בר בא ולמה קיבלן רבן גמליאל? שכן מסורת בידינו מאבותינו פעמים מחלה בקצרה פעמים מחלה בארפה:

הלכה ז מתני' שלא לו רבן גמליאל גזר אני עליה שתבוא אצלי במקלה ובמעוטיה ביום הכפורים שחל להיות בחשבונה. הלך ומצאו רבי עקיבא מצר, אמר לו, יש לי ללמוד שכל מה שעשה רבן גמליאל עשוי, שנאמר, (ויקרא כג, ד): "אלה מועדי יי מקראי קדש, אשר תקראו אתם", בין בזמנן בין שלא בזמנן, אין לי מועדות אלא אלו:

גמרא - אצל מי שלא מן מה דתני אמר רבי יהושע נוח היה לי מוטל על המטה ולא שלא רבן גמליאל הדבר הזה הו' אמרה אצל ר' יהושע שילח. ביד מי שילח? מן מה דתני בלשון זה אמר לו נחמתני עקיבה הו' אמרה ביד רבי עקיבא שילח. מה היה לו ללמוד. אמר רבי יוסה יודעין היינו שאם קדשוהו שלא בעדים שהו' מקדש ומה בא להעיד שאם קדשוהו ואחר כך נמצאו העדים זוממין הרי זה מקדש והו' תנינן מעשה שעברו יותר מארבעים זוג ועיבבן רבי עקיבא בלוד. על ידי שהיו ארבעים זוג אבל אם היה זוג אחד לא היה מעכבו:

הלכה ח מתני' בא לו אצל ר' דוסה בן ארפינס אמר לו אם באים אנו לדון אחר בית דינו של רבן גמליאל צריכין אנו לדון אחר כל בית דין ובית דין שעמד מימות משה ועד עכשו, שנאמר: "ויעל משה ואהרן נדב ואביהווא ושבעים מזקני ישראל" (שמות כד, ט). ולמה לא נתפרשו שמותן של זקנים? אלא ללמוד שכל שלשה ושלשה שעמדו בית דין על ישראל הרי הן כבית דינו של משה נטל מקלו ומעוטיה בידו והלך ליבנה אצל רבן גמליאל ביום שחל יום כפורים להיות בחשבונה עמד רבן גמליאל ונשקו על ראשו ואמר לו בוא בשלום רבי ותלמידי רב בחכמה ותלמידי שקבלת עליה את דברי:

גמ' פתיב (שמואל א' יב, ו): "ה' אשר עשה את משה ואת אהרן ואשר העלה" וגו'; (שם יב, יא): "וישלח ה' את ירבעל ואת בן ואת יפתח ואת שמואל". ירבעל – גדעון. בן – שמשון. יפתח – זה יפתח הגלעדי. הקיש שלשה קלי עולם לשלשה אבירי עולם ללמדך שבית דינו של גדעון ושל יפתח ושל שמשון שקולין כנגד משה ואהרן ושמואל ולא עוד שפמד הגדולים מיכן ומיכן והקטנים באמצע: עמד רבן גמליאל ונשקו על ראשו ואמר לו בוא בשלום רבי ותלמידי רבי בהקמה ותלמידי שכל מה שאני גוזר עליו הוא מקיים פתיב אלופינו מסבלים וגו'. ר' יוחנן ורבי שמעון בן לקיש ר' יוחנן אמר אלפים מסבלים אין פתיב כאן אלא אלופינו מסבלים בשעה שהגדולים סובלין את הקטנים אין פריץ ואין יוצאת ואין צוחה ברחבתינו רבן שמעון בן לקיש מטרם הדין קרייא אלופים מסבלים אין פתיב כאן אלא אלופינו מסבלים בשעה שהקטנים סובלין את הגדולים אין פריץ ואין יוצאת ואין צוחה ברחבתינו. ר' שילה דכפר תמרתה בשם רבי: "עשה ירח למועדים שמש ידע מבואו" (תהלים קד, יט)

[דף י"ד ע"ב]

"משמש ידע מבואו" – "עשה ירח למועדים". אמר ר' ברכיה פתיב "ויסעו מרעקסם בתדש הראשון" (במדבר לג, ג) וגו'. בד וטמע בלילי מועדא ארבע עשר מטמיעין אית ביה הוי משקיעת החמה את מונה ללבנה. אמר רבי סימון והוי על ידי זה ועל ידי זה. אמר רבי יוחנן והוי ערב והוי בקר יום אחד. רבי שמעון בן לקיש אמר התדש עד שיהא בלז מן התדש אשפחת אמר מה דאמר ר' יוחנן צריכה לרבי שמעון בן לקיש ומה דאמר רבי שמעון בן לקיש צריכה לר' יוחנן אילו אמר רבי יוחנן ולא אמר רבי שמעון בן לקיש הוינן אמרין לא אמר אלא אפלו בלז מן התדש. הוי צורכה להיא דאמר רבי שמעון בן לקיש. או אילו אמר רבי שמעון בן לקיש ולא אמר רבי יוחנן הוינן אמרין לא אמר אלא יום הא לילה לא. הוי צורכה להיא דאמר ר' יוחנן וצורכה להיא דאמר רבי שמעון בן לקיש:

פירק שלישי

הלכה א מתני' ראוהו בית דין וכל ישראל נחקרו העדים ולא הספיקו לומר מקודש עד שהשיכה הרי זה מעבר ראוהו בית דין בלבד ועמדו שנים ויעידו לפניהם ויאמרו מקודש מקודש ראוהו שלשה ויהן בית דין ועמדו שנים ויושיבו מחבריהם אצל היתיד ויעידו בפניהן ויאמרו מקודש מקודש שאין היתיד נאמן על ידי עצמו:

גמרא ביני מתניתא או בית דין או כל ישראל. ר' זעירה רבי אימי בשם ר' יהושע בן לוי

[דף ט"ז ע"א]

מעמעמין על הנראה לעברו ואין מעמעמין על שלא נראה לקדשו. ר' בא ור' חייה בשם ר' יהושע
 בן לוי מעמעמין על שלא נראה לקדשו ואין מעמעמין על הנראה לעברו. מתניתא פליגא על ר'
 זעירה ראוהו בית דין וכל ישראל נחקרו העדים ולא הספיקו לומר מקודש עד שחשיכה הרי זה מקודש
 מפני שחשיכה הוא אם לא חשיכה לא הוה אומר אין מעמעמין על הנראה לעברו. מתניתא פליגא
 על ר' בא יכול אם היה צריך שני ימים נותנין לו שני ימים תלמוד לומר אתם אין לו אלא יום אחד
 בלבד הוה אומר אין מעמעמין על שלא נראה לקדשו. מתניתא פליגא על רבי בא יכול בשם
 שמעברין את השנה מפני הצורך כהן יקדשו את החדש מפני הצורך תלמוד לומר החדש אחר החדש
 הן הולכין הוה אומר אין מעמעמין על שלא נראה לקדשו. מתניתין פליגא על רבי בא יכול אם לא
 נראתה הלכנה לשני ימים כהן יקדשו את החדש לשני ימים תלמוד לומר אתם אלה הם אין אלה
 מועדי מפני שלא נראתה הוא אם נראתה לא הוה אומר אין מעמעמין על שלא נראה לקדשו. הוה
 בעי מימר ולא פליגון מה דאמר רבי זעירה בשאר כל החדשים מה דאמר רבי בא על ניסן ועל תשרי.
 רבי אומר ניסן בזמנו אם בא לא בא. רב אמר תשרי לא נתעבר מימיו והא תנינן אם היה החדש
 מעבר אם היה לא היה. וכשקדשו את השנה באושא ביום הראשון עבר ר' ישמעאל בנו של רבי יוחנן
 בן ברוקה אומר כדברי

[דף ט"ז ע"ב]

ר' יוחנן בן נורי אמר רבן שמעון בן גמליאל לא היינו נהויגין בן בביבנה. ביום השני עבר רבי חנינה
 בנו של רבי יוסי הגלילי ואמר כדבר רבי עקיבה אמר רבן שמעון בן גמליאל בן היינו נהויגין בביבנה.
 והא תני קדשוהו בראשון ובשני רבי זעירה בשם רב הסדא אותה השנה נתקלקלה. מהו בראשון מהו
 בשני ר' בא בשם רב שנה ראשונה ושנה השנייה והא תני ביום הראשון וביום השני. קדשוהו קדם
 לזמנו או לאחר עבורו יום אחד יכול יהא מקודש תלמוד לומר אתם אתם אלה הם מועדי אין אלה
 מועדי לפני זמנו כ"ט יום לאחר עבורו ל"ב יום. ומנין שמעברין את השנה על הגליות שעלו ועדין
 לא הגיע תלמוד לומר בני ישראל מועדי עשה את המועדות שיעשו אותן כל ישראל אמר רבי
 שמואל בר נחמן והן שהגיעו לנהר פרת. ר' יעקב בר אחא ר' אימי בשם רבי יהודה בר פזי קדשוהו
 ואחר כהן נמצאו העדים זוממין – הרי זה מקודש. קם ר' יוסה עם ר' יהודה בר פזי אמר ליה אתה
 שמעתה מן אבותה הוה אומר ליה בן אמר אבא בשם ר' יוחנן אין מדקדקין בעדות החדש. בית
 דין שראו את התורג אמרו אם רואין אנו אותו אין אנו מפירין אותו לא היו עורפין דכתיב ועינינו

לא ראו מפל מקום והרי ראו. ובית דין ישראל את ההורג אית תנני תני יעמדו שנים ויעידו לפניהו
 אית תנני תני יעמדו כולן ויעידו במקום אחר. ר' יודה בר פזי בשם ר' זעירה בשם ר' יהושע בן לוי
 בן חלוקין בעדות החדש. ויקום חד ויתיב חד ויקום חד ויתיב חד שנייא היא שאין העד נעשה דין
 בחדא רב הונא הוה ידע שהדי לחד בר נש אזיל בעי מידון קומי וכפר ביה. אמר ליה ר' שמואל בר
 ר' זכחק בגין דאת ידע דרב הונא בר נשא רבה את כפר ביה מה אילו יזיל וישחד עלך קומי בית
 דין הורן אמר ליה רב הונא ועבדין פן אמר ליה אין ושרא רב הונא גרמיה מן ההוא דינא ואזיל ואשחד
 עלוי קומי בית דין הורן. קרא ערר על חתימת ידי העדים על חתימת ידי הדיינין רבי בא בשם רב
 יהודה

[דף ט"ז ע"א]

רצה לקים בכתיב ידי העדים מקיים בכתיב ידי הדיינים מקיים ואני אמר אפלו בעד אחד אפלו בדין
 אחד מקיים. ביומיו דרבי אבהו אתון בעיי מימר גואלנו ואמרין גואלתנו וקבלין ביומיו דרבי ברכיה
 אישתתקון אמר לון שמעתין דא תקדש ירחא וארפינון בראשיהו וקבלון:

הלכה ב מתני' כל השופרות פשרין חוץ משל פרה מפני שהוא קרן אמר רבי יוסי והלא כל
 השופרות נקראו קרן, שנאמר (יהושע ו, ח): "והיה במשך בקרן היובל בשמעכם את קול השופר":

גמ' הוון בעיי מימר ולא פליגין אשבחת תני ר' יוסה מכלשיר בשל פרה וחקמים פוסלין. מאי טעמא
 דר' יוסי? "והיה במשך בקרן היובל". מאי טעמא דרבנן? "ותיטב לי" משור פך מקרן מפריס" (תהלים
 סט, לב). מקרן כתיב. ורבנן כל השופרות נקראו קרן ונקראו שופר חוץ משל פרה שנקרא קרן ולא
 נקרא שופר התיבון הרי של יעל הרי אינו קרוי לא קרן ולא שופר. מאי בדין כהיא דאמר רבי לוי
 שנייא היא שאין קמגור נעשה סגור:

הלכה ג מתני' שופר של ראש השנה של יעל פשוט ופיו מצפה זהב ושתי הצוצרות מן הצדדין
 שופר מאריה וצוצרות מקצרות שמוצות היום בשופר:

גמ' אמר רבי יונה כדי שיפשוטו לבם בתשובה. פיו מצפה זהב. צפהו זהב מבפנים פסול מבחוץ פשר.
 צפהו מקום הנחת פיו או שהיה קולו עבה מחמת הצפוי פסול אמר רבי יוסה תדא אמרה פשוטה
 ששמע מקצתה מן המותעסק לא יצא. והיי דא אמרה תקע בראשונה ומשך בשנייה בשליש

[דף ט"ז ע"ב]

אין בידו אלא אחת. ר' אבא בר זמינא בשם ר' זעירה אפלו אחת אין בידו. למה ראשה גבי סופה מצטרף וסופה גבי ראשה מצטרף. לא ראשה אית לה סוף ולא סופה אית לה ראש:

הלכה ד מתני' ובתעניות של זכרים כפופין ופיו מצפה כספ ושתו הצוצרות באמצע שופר מקצר והצוצרות מאריכות שמצות היום בהצוצרות:

גמ' אמר רבי יונה גדי שיוכפו את לבם בתפלה קומי רבי יהושע בן לוי תקעין בתעניתא. רבי יוסה בעי ויתקעון קומיי בהצוצרתא. ולא שמייע דתני הצוצרות במקדש אין הצוצרות בגבולין. ויתפללו לפניו עשרים וארבע פהדא ר' יוחנן מתפלל בתשעה באב עשרים וארבע ומפקד לתלמידיו לא תילפון מיני הדין עובדה דצריכה ליה אכל הוא תענית ציבור הוא. ר' יוסה בשם ר' יהושע בן לוי אינו תענית ציבור ר' יונה ר' יצחק בר נחמן בשם ר' יהושע בן לוי אכל הוא אינו תענית ציבור. אמר ר' זעירה מלתיה דר' יוחנן אמר יחיד בתשעה באב מתפלל ארבע. לא אמר אלא ארבע הא עשרים וארבע לא:

הלכה ה מתני' שנה חיובל לראש השנה לתקיעה ולכרכות ר' יהודה אומר בראש השנה תוקעין בשל זכרים וחיובל בשל יעלים:

גמ' אני ה' אלהיכם אלו המלכיות זכרון תרועה אלו הזכרונות שופר תרועה אלו השופרות עד כדון ראש השנה. יובל – "והעברת שופר תרועה בחדש השביעי בעשור לחדש ביום הכפרים" (ויקרא כה, ט). שאין תלמוד לומר בחדש השביעי מה תלמוד לומר בחדש השביעי אלא כל מה שאת עושה בראש השנה הוי עושה בעשור לחדש מה כאן מלכיות זכרונות ושופרות אף כאן מלכיות זכרונות ושופרות. מניין שהיא פשוטה לפניך תלמוד לומר והעברת שופר ומנין שהיא פשוטה לאחריה תלמוד לומר תעבירו שופר עד כדון יובל. ראש השנה והעברת שופר תרועה בעשור לחדש ביום הכפרים שאין תלמוד לומר בחדש השביעי מה תלמוד לומר בחדש השביעי אלא מה שאת עושה בחדש השביעי כבעשור לחדש מה כאן תוקע ומריע ותוקע אף כאן תוקע ומריע ותוקע. מניין שהן שלש על שלש שלש תלמוד לומר יום תרועה זכרון תרועה שופר תרועה עד כדון כר' עקיבה. כר' ישמעאל תני ר' ישמעאל ותקעתם תרועה ותקעתם תרועה שנית תרועה יתקעו למסעייהם.

[דף י"ז ע"א]

אין תימר היא תקיעה היא תרועה והכתיב "ובקהיל את הקהל לתקעו ולא תריעו" (במדבר י, ז).
 יוכל היא אף על פי שלא השמיטו אף על פי שלא תקעו בשופר. או יכול אף על פי שלא שלחו עבדים
 תלמוד לומר היא דברי ר' יודה ר' יוסה אומר יוכל אף על פי שלא השמיטו אף על פי שלא שלחו
 עבדים. או יכול אף על פי שלא תקעו בשופר תלמוד לומר הוא אומר רבי יוסה מאחר שהכתוב תולה
 אותה לענין תקיעת שופר וכתוב אחד תולה אותה לענין שלוח עבדים. מפני מה אני אומר יוכל שלא
 בשלוח עבדים שאפשר ליובל בלא שלוח עבדים אבל אי אפשר ליובל שלא בתקיעת שופר. דבר אחר
 תקיעת שופר תלויה בבית דין ושלוח עבדים תלוי בכל אדם ואתיא כהיא דאמר רבי שמואל בר רב
 יצחק "וידבר ה' אל משה ואל אהרן ויצום אל בני ישראל" (שמות ו, יג), על מה צום? על פרשת שלוח
 עבדים. ואתיא כהיא דאמר רבי הילא לא נגעשו ישראל אלא על פרשת שלוח עבדים הדין הוא
 דכתיב "מפני שבע שנים תשלחו איש את אחיו העברי" (ירמיהו לד, יד) וגו'. תני בשם רבי נחמיה
 "היתה פאניו סוחר מפורק תביא להמה" (משלי לא, יד). דברי תורה עניים במקומן ועשירים
 במקום אחר אומר רבי יוחנן זו דברי רבי יודא ורבי יסא אבל דברי חכמים קדוש בית דין ותקיעת
 שופר והשמיט כספים משמיטין ניהא קדוש בית דין ותקיעת שופר השמיט כספים לא בפוף הן
 משמיטין. רבי זעירה שמע לה מן הדא: "ויאמר אלי אל תירא דניאל כי מן היום הראשון אשר נתת
 את לבך להבין ולהתענות לפני אלהיך נשמעו דבריך" (דניאל י, יב). אומר רבי יוחנן טעמיה דרבי
 יהודה כדי ליתן את המצוי על המצוי ואת שאינו מצוי על שאינו מצוי:

הלכה ז מתני' – שופר שנסדק ודבקו פסול דבק שבגרי שופרות פסול נקב וסתמו אם עכב את
התקיעה פסול ואם לאו כשר:

גמ' – למי נצרכה לר' נתן דבק שבגרי שופרות פסול

[דף י"ז ע"ב]

עוד היא דר' נתן נקב וסתמו. ר' חייא בשם ר' יוחנן דר' נתן היא דתני נקב וסתמו בין במינו בין
 שלא במינו אם היה מעכב את התקיעה פסול אם לאו כשר ר' נתן אומר במינו כשר שלא במינו
 פסול. ר' חייא בשם ר' יוחנן פני מתניתין אם היה מעכבת את התקיעה פסול ואם לאו כשר ר' אבא
 בר זמינא בשם ר' זעירה והוא שסתמו אבל אם לא סתמו כשר שכל הקולות כשרין בשופר. ר' יעקב
 בר אחא אומר אבא בר בא שאל לר' שופר קדוח מהו אומר לו בנה תוקעין בעייני טב:

הלכה ז מתני' – התוקע לתוף תבור או לתוף הדות או לתוף הפטם אם קול שופר שמע יצא אם קול הקרה שמע לא יצא וכן מי שהיה עובר אחורי בית הכנסת או שהיה ביתו סמוך לבית הכנסת ושמע קול שופר או קול מגלה אם כוון לבו יצא ואם לאו לא יצא אף על פי שזה שמע וזה שמע זה כוון לבו וזה לא כוון לבו:

גמ' אמר רבי יוסי בן הנינה לא אמר אלא וכן מי שהיה עובר הוא אם עמד תוקע כוון. נתן שופר בתוף שופר ותקע אם קול הפנימי שמע יצא אם קול היצון שמע לא יצא. ר' אבינא בעי הפכו מהו נישמעיינה מן הדא גרדו מבפנים פסול מבחוץ כשר לא אמר אלא גרדו הוא אם הפכו פסול. מה בין זה לזה זה בטל חללו וזה לא בטל חללו:

הלכה ח מתני' – 'והיה כאשר ירים משה ידו ונבר ישראל' (שמות יז, יא) וגו', וכי ידיו של משה עושות מלחמה או שוכרות מלחמה אלא כל זמן שהיו ישראל מסתבלין בלפי מעלן ומכונין לבן לאביהן שבשמים הן מתגברין ואם לאו היה נופלין:

גמ' רבי יהושע בן לוי אמר עמלק כושפן היה מה היה עושה היה מעמיד בני אדם ביום גינוסיא שלו לומר לא במהרה אדם נופל ביום גינוסיא שלו. מה עשה משה ערבב את הפולות הדא הוא דכתיב (תבוקו ג, יא): 'שמע ירח עמד זבלח' וגו'. וכתיב (שם ג, י): 'נתן תהום קולו רום ידיהו נשא' מ'רום ידיהו נשא' –

[דף י"ח ע"א]

'נתן תהום קולו'. שמואל אמר: 'וצבא תנתן על התמיד בפשע' (דניאל ח, יב) – בפשעה של תורה. 'ותשלף אמת ארצה', אימתי שישאל משליכין דברי תורה לארץ הפלכות העכו"ם הזאת גוזרת ומצלחת, מאי טעמא? 'ותשלף אמת ארצה ועשתה והצליחה', ואין אמת אלא תורה, היך מה דאת אמר: 'אמת קנה ואל תמכר חכמה ומוכר ובינה' (משלי כג, כג). אמר רבי יודה בר פזי: 'זנח ישראל טוב אויב ירדפו' (הושע ה, ג), ואין טוב אלא תורה היך מה דאת אמר 'כי לקח טוב נתתי לכם תורתני אל תעזבו' (משלי ד, ב):

הלכה ט מתני' – פיוצא בו 'ויאמר ה' אל משה עשה לך שרף ושים אתו על גס' (במדבר כא, ח) וגו'. וכי נחש ממית ומחיה אלא כל זמן שישאל מסתבלין בלפי מעלן ומשעבדין את לבו לאביהן שבשמים היו מתרפאין ואם לאו היו נמוקין:

גמ' אָמַר רַבִּי יוֹסֵף בְּאַרְבָּעָה מְקוֹמוֹת נֹאמַר עֲשֵׂה לָךְ בְּשִׁלְשָׁה פִּירֵשׁ וְאַחַד לֹא פִירֵשׁ "עֲשֵׂה לָךְ תַּבַּת עֲצֵי גִפְרִי" (בראשית ו, יד), "עֲשֵׂה לָךְ שְׁתֵּי תְּצוּצֹרֹת כֶּסֶף" (במדבר י, ב), "עֲשֵׂה לָךְ תְּרֻבוֹת צָרִים" (יהושע ה, ב). "עֲשֵׂה לָךְ שָׂרָף" (במדבר כא, ח) לֹא פִירֵשׁ. אָמַר מִשָּׁה עֲקָרָה לֹא נָחַשׁ הוּא. לְפִיכּוֹף וַיִּעַשׂ מִשָּׁה נָחַשׁ נְחֹשֶׁת" (במדבר כא, ט). מִיפֶּן הָיָה רַבִּי מֵאִיר דּוֹרֵשׁ שְׁמוֹת. חַד בַּר נֵשׁ הָיָה שְׁמִיָּה פִּידוּר אָמַר לוֹן רַבִּי מֵאִיר הוּבָא לְכוּן מִינְיָה. בַּר נֵשׁ בֵּישׁ הוּא "כִּי דוֹר תַּהֲפֹכֶת הָפָה" (דברים לב, כ).

ר' לְוִי בְּשֵׁם ר' חֲמָא בַר חֲנִינָא וְהָיָה הַנְּשׂוּף אֵין כְּתִיב כָּאן אֱלָא כָּל הַנְּשׂוּף אֶפְלוּ נְשִׁיכַת כָּלֵב אֶפְלוּ נְשִׁיכַת נָחַשׁ. וְלֹא דְמִיָּא נְשִׁיכַת כָּלֵב יִרְאֶה נְשִׁיכַה נָחַשׁ וְהַבֵּיט. ר' יוֹדָה גּוֹזְרִיא בְּשֵׁם ר' אַחָא נְשִׁיכַת כָּלֵב שְׂאִינוּ מִמֵּינוּ וְרָאֶה נְשִׁיכַת נָחַשׁ שְׂהוּא מִמֵּינוּ וְהַבֵּיט וְרַבְּנָן אָמַר נְשִׁיכַת כָּלֵב שְׂאִינוּ מִחֲלַחַל וְרָאֶה נְשִׁיכַת נָחַשׁ שְׂהוּא מִחֲלַחַל וְהַבֵּיט:

הַלְכָה י מִתַּנִּי' חֲרַשׁ שׁוֹמֵה וְקָטָן אֵינוּ מוֹצִיא אֶת תְּרַבִּים יְדֵי חוּבְתָן זֶה תְּכַלֵּל כָּל שְׂאִינוּ חֵיב בְּדַבֵּר אֵינוּ מוֹצִיא אֶת תְּרַבִּים יְדֵי חוּבְתָן:

גמ' תַּנִּי אָבֵל אָמְרוּ אִשָּׁה מְכַרְכַּת לְכַעֲלָה עֶבֶד לְרַבּוּ קָטָן לְאָבִיו נִיחָא אִשָּׁה מְכַרְכַּת לְכַעֲלָה עֶבֶד לְרַבּוּ. קָטָן לְאָבִיו לֹא בָּן אָמַר רַבִּי אַחָא בְּשֵׁם ר' יוֹסֵף בַּר נוֹחֲרִי כָּל שְׂאִמְרוּ בְּקָטָן בְּדֵי לְחַנְכוֹ. תִּיפְתֵּר בַּעֲוֹנָה אַחֲרֵיהֶן. בְּדֵי דִתְנִינָן תַּמָּן מִי שְׁהִיָּה עֶבֶד אוֹ אִשָּׁה אוֹ קָטָן מְקָרִים אוֹתוֹ. וְעוֹנָה אַחֲרֵיהֶם מִה שְׁהִם אוֹמְרִים וְתִהֵא לוֹ מְאָרְה. תְּבוּא מְאָרְה לְבָן עֲשָׂרִים שְׁצָרִיָּה לְבָן עֲשָׂר:

פֶּרֶק רְבִיעִי

הַלְכָה א מִתַּנִּי' יוֹם טוֹב שֶׁל רֵאשׁ הַשָּׁנָה שְׁחַל לְהִיּוֹת בְּשַׁבַּת בְּמִקְדָּשׁ הָיוּ תוֹקְעִין אָבֵל לֹא בְּמִדִּינָה מִשְׁתַּרְבַּב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ הִתְקִין רַבִּין יוֹחָנָן בֶּן זְבַאִי שִׁיְהוּ תוֹקְעִין בְּכָל מְקוֹם שְׁיֵישׁ בּוֹ בֵּית דִּין אָמַר רַבִּי אֱלֶעָזָר לֹא הִתְקִין רַבִּין יוֹחָנָן בֶּן זְבַאִי שִׁיְהוּ תוֹקְעִין אֱלָא בִּיבְנָה כָּלֵב אָמְרוּ לוֹ אַחַד יְבָנָה וְאַחַד כָּל מְקוֹם שְׁיֵישׁ בּוֹ בֵּית דִּין:

[דף י"ח ע"ב]

גמ' ר' אַבָּא בַר פֶּפְאָ אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן וְרַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן לָקִישׁ הָיוּן יְתִיבוּן מְקָשֵׁי אָמְרִין תַּנִּינָן יוֹם טוֹב שֶׁל רֵאשׁ הַשָּׁנָה שְׁחַל לְהִיּוֹת בְּשַׁבַּת בְּמִקְדָּשׁ הָיוּ תוֹקְעִין אָבֵל לֹא בְּמִדִּינָה אֵין דְּבַר תּוֹרָה הוּא אַף בְּגִבּוּלִין יְדָחָה אֵין לִית הוּא דְּבַר תּוֹרָה אַף בְּמִקְדָּשׁ לֹא יְדָחָה עֶבֶר פְּהִנָּא אָמְרִין הָא גִּבְרָא רַבָּה דְּנִישְׂאוֹל לִיהָ. אֵתוּן שְׂאֵלוֹן לִיהָ אָמַר לוֹן פְּתוּב אַחַד אוֹמַר יוֹם תְּרוּעָה וְכַתוּב אַחַד אוֹמַר וְכַרְוֹן תְּרוּעָה

הָא בַּיַצֵּד בְּשַׁעָה שְׁהוּא חָל בַּחֹל יוֹם תְּרוּעָה בְּשַׁעָה שְׁהוּא חָל בְּשַׁבַּת זְכוּרֵן תְּרוּעָה מְזַכְרִין אֲבָל לֹא תוֹקְעִין. ר' זְעִירָה מִפְּקֹד לְחִבְרָיִיא עוֹלוּן וְשִׁמְעִין קְלִיָּה דְרַבִּי לְוִי דְרַשׁ. דְּלִית אִיפְשָׁר דְּהוּא מִפּוּק פְּרָשְׁתִּיה דְּלָא אֹיִלְפֵן. וְעַל וְאָמַר קוֹמִיהוּן פְּתוּב אֶחָד אֹמַר יוֹם תְּרוּעָה וְכַתוּב אֶחָד אֹמַר זְכוּרֵן תְּרוּעָה הָא בַּיַצֵּד בְּשַׁעָה שְׁהוּא חָל בַּחֹל יוֹם תְּרוּעָה בְּשַׁעָה שְׁהוּא חָל בְּשַׁבַּת זְכוּרֵן תְּרוּעָה מְזַכְרִין אֲבָל לֹא תוֹקְעִין. מַעֲתָה אִף בַּמִּקְדָּשׁ לֹא יִדְחָה תַנְּא בְּאֶחָד לַחֲדָשׁ. מַעֲתָה אִפְלוּ בְּמָקוֹם שְׁחֵן יוֹדְעִין שְׁהוּא בְּאֶחָד לַחֲדָשׁ יִדְחָה. תַּנְּי רַבִּי שִׁמְעוֹן בַּר יוֹחָאי וְהִקְרַבְתֶּם בְּמָקוֹם שֶׁהִקְרַבְנוֹת קְרַבִּין. אֲמַרִין חִבְרָיִיא קוֹמִי ר' יוֹנָה וְהִקְתִּיב וְהַעֲבַרְתָּ שׁוֹפָר תְּרוּעָה בַּחֲדָשׁ הַשְּׁבִיעִי וְגו' אָמַר לוֹן זו אֶת מַעֲבִיר בְּאַרְצְכֶם הָא אֶתְרַת לֹא. אֲמַרִין לִיה אוֹ נֹאמַר זו אֶתֶם מַעֲבִירִין בְּאַרְצְכֶם הָא אֶתְרַת בֵּין בְּאַרְץ בֵּין בְּחוּץ לְאַרְץ. אָמַר רַבִּי יוֹנָה אֵילוּ תְּוֹה פְּתִיב תַּעֲבִירוּ שׁוֹפָר בְּאַרְצְכֶם חֵייתִי אֹמַר כָּאֵן מַעֲט וּבְמָקוֹם אַחַר רִיבָה אֲלָא בְּכָל אַרְצְכֶם כָּאֵן רִיבָה וּבְמָקוֹם אַחַר מַעֲט:

הַלְכָה ב מַתְנִי וְעוֹד זֹאת הֵינְתָּה יְרוּשָׁלַם יִתְרָה עַל יִבְנָה שְׁפָל עִיר שְׁהִיא רוּאָה וְשׁוֹמַעַת וְקְרוּבָה וִיכוּלָה לְבוֹא תוֹקְעִין בָּהּ וּבִיבְנָה לֹא הָיוּ תוֹקְעִין אֲלָא בְּבֵית דִּין בְּלְבָד:

גמ' וְחֵן שְׁהִיוּ כָּל הַדְּרָכִים הָאֵלוּ בָּהּ. רוּאָה וְאֵינֹו שׁוֹמַעָה כְּגוֹן יְרוּשָׁלַם מְלֻמְעָלָן וְעִיר מְלֻמְטָן וְשׁוֹמַעַת וְאֵינֹו רוּאָה הָהָר מִפְּסִיק. רוּאָה וְשׁוֹמַעַת וְאֵינֹו וִיכוּלָה לְבֹא

[דף י"ט ע"א]

חוּץ לְתַחוּם רוּאָה וְשׁוֹמַעַת וְקְרוּבָה וְאֵינֹו וִיכוּלָה לְבוֹא הַנַּחַל מִפְּסִיק. ר' יוֹנָה כְּעִי הֵינְתָּה וִיכוּלָה לְבוֹא בְּעָרוֹבִין הַיָּד מַה דָּאֵת אָמַר בִּירוּשָׁלַם שְׁפָל עִיר שְׁהִיא רוּאָה וְשׁוֹמַעַת וְקְרוּבָה וִיכוּלָה לְבוֹא תוֹקְעִין בָּהּ וְאָמַר אִף בִּיבְנָה כֵּן. יְרוּשָׁלַם דְּבַר תּוֹרָה וְהַעֲוִירוֹת תַּסְמוּכוֹת לָהּ דְּבַר תּוֹרָה וְרַבֵּן יוֹחָנָן כֵּן זַפְּאִי מִתְקִין עַל דְּבַר תּוֹרָה וְיִבְנָה מִדְּבָרֵיהוֹן וְהַעֲוִירוֹת תַּסְמוּכוֹת לָהּ מִדְּבָרֵיהוֹן וְרַבֵּן יוֹחָנָן כֵּן זַפְּאִי מִתְקִין עַל דְּבָרֵיהוֹן וְיִישׁ תַּקְנָה אַחַר הַתְּקַנְתָּה. רַבִּי סִימוֹן בְּשֵׁם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ כֵּן לְוִי יִצְאוּ בֵית דִּין מִמָּקוֹם וְלֹא הָיוּ תוֹקְעִין רַבִּי יוֹסֵף בְּעָא קוֹמִי רַבִּי סִימוֹן אִפְלוּ מִבֵּית לְבֵית אִפְלוּ מִפְּרִיקְלוֹן לְקִיטוֹן אָמַר לִיה בִּי רַבִּי עַד כָּאֵן שְׁמַעְתִּי:

הַלְכָה ג מַשְׁנָה בְּרֵאשׁוֹנָה הִיָּה הַלוּלָב נִיטַל בַּמִּקְדָּשׁ שְׁבַעַת וּבַמְדִינָה יוֹם אֶחָד מִשְׁחָרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ הַתְּקִין רִיב"ז שִׁיָּהָ לֹולָב נִיטַל כַּמְדִינָה שְׁבַעַת זָכַר לַמִּקְדָּשׁ וְשִׁיָּהָ יוֹם הַנֶּפֶס כּוּלֹו אַסוּר:

גמ' כְּתִיב: "וַיִּשְׁמַחְתֶּם לִפְנֵי ה' אֱלֹהֵיכֶם שְׁבַעַת יָמִים" (וַיִּקְרָא כַּג, מ). אֵיִת תַּנְּיִי תַנְּי בְּשִׁמְחַת שְׁלָמִים הַתְּתוּב מְדַבֵּר אֵיִת תַּנְּיִי תַנְּי בְּשִׁמְחַת הַלוּלָב הַתְּתוּב מְדַבֵּר מֵאֵן דְּאָמַר בְּשִׁמְחַת שְׁלָמִים הַתְּתוּב מְדַבֵּר

מִסְכַּת כָּלִים בְּתָרָא פְּרָק רְבִיעִי

א. תּפִּלָּה, אִימְתִי מְקַבֶּלֶת טַמְאָה? מִשְׁתַּגְּמָר מְלֹאכְתָּהּ. קִצְעָה, אָף עַל פִּי שֶׁהוּא עֲתִיד לִתֵּן בָּהּ אֶת הַרְצוּעָה - טַמְאָה. וּמֵאִימְתִי שְׁהִרְתָּה? שֶׁל יָד - מִשִּׁיתִיר מִשְׁלֵש רִנְחוֹת. וְשֶׁל רֹאשׁ - מִשִּׁיתִיר שְׁלֹש רִנְחוֹת וּבֵין קִצְיָהּ לַחֲבֵרְתָּהּ. כִּיס בְּתוֹךְ כִּיס שְׁנֹטְמָא אֶחָד מֵהֶם בְּמִשְׁקָה - הוּא טַמְא וְחִבְרוּ טְהוֹר. בְּמָה דְבָרִים אֲמוּרִים? בְּזִמְן שֶׁהֵי שְׁנִיחָן שְׁוִין. אָבֵל אִם הִיָּה חִיצוֹן עַל הַפְּנִימִי, נְטֵמָא פְּנִימִי - נְטֵמָא חִיצוֹן. נְטֵמָא חִיצוֹן - לֹא נְטֵמָא פְּנִימִי. בְּמָה דְבָרִים אֲמוּרִים? בְּמִשְׁקָה, אָבֵל בְּשֶׁרֶץ - שְׁנִיחָן שְׁוִין. אָמַר רַבִּי נִתָּן: לֹא נִחְלְקוּ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְחַכְמַיִם עַל צְרוּר הַמְעוֹת שֶׁהוּא טְהוֹר, עַל מָה נִחְלְקוּ? עַל צְרוּר הַמְרַגְלִיּוֹת, שְׂרַבִּי אֱלִיעֶזֶר מִטַּמְא, וְחַכְמַיִם מִטְּהוֹרִין. צְרוּר הַמְרַגְלִיּוֹת, תּוֹכָה - טַמְא, פְּשׁוּטוּ - טְהוֹר. מִטַּמְא וּמִטְּהוֹר, אֶפְלוּ עֲשָׂרָה פְּעָמִים בַּיּוֹם. עוֹר שֶׁעֲשָׂאוּ לֵהִיּוֹת נוֹתְנָו עַל לְבוֹ, בִּשְׁעַת הַקְּצִיר, מִפְּנֵי הַשָּׂרֵב, אִם יֵשׁ בּוֹ חֲמִשָּׁה עַל חֲמִשָּׁה - טַמְא. וְאִם לֹא - טְהוֹר. לַעֲקָבוֹ וּלְפִרְסוֹתוֹ, אִם חוֹפֶה אֶת רֵב הַרְגֵּל - טַמְא. וְאִם לֹא - טְהוֹר.

ב. סִנְדֵּל שֶׁל קֶשׁ, רַבִּי עֲקִיבָה מִטַּמְא. וְהָאִשָּׁה חוֹלְצַת בּוֹ וְיוֹצֵאִין בּוֹ בִּשְׁבֻתָּהּ, וְלֹא הוֹדוּ לוֹ. סִנְדֵּל שְׁנַפְסָק שְׁתֵּי אֲזִנָּיו, אוֹ שְׁתֵּי תַרְסִיּוֹתָיו, אוֹ שְׁנֵטְל כָּל הַכֶּף שְׁלוֹ - טְהוֹר. נִפְסָקָה אַחַת מֵאֲזִנּוֹ אוֹ אַחַת מִתַּרְסִיּוֹתָיו, אוֹ שִׁפְרָשָׁה מִמֶּנּוּ רֵב הַכֶּף שְׁלוֹ - טַמְא. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: הַפְּנִימִית - טַמְא. הַחִיצוֹנָה - טְהוֹר. סִנְדֵּל שְׁנַפְחָת, וּמְקַבֵּל אֶת רֵב הַרְגֵּל, מִנְעֵל שְׁנַפְרָם וְחוֹפֶה אֶת רֵב הַרְגֵּל, וְנִתְפָּסְקוּ רְצוּעוֹתָיו אוֹ שְׁנֵטְלוּ הָאוּנְטָלִים שְׁלוֹ - טַמְא. נִפְחָת וְאִינוּ מְקַבֵּל אֶת רֵב הַרְגֵּל, נִפְרָם וְאִינוּ חוֹפֶה אֶת רֵב הַרְגֵּל, וְנִתְפָּסְקוּ אֲזִנָּיו - טְהוֹר. מִנְעֵל שֶׁעַל הָאִימוּם. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מִטְּהוֹר וְחַכְמַיִם מִטַּמְאִין. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן שְׁזוּרִי: לֹא נִחְלְקוּ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְחַכְמַיִם עַל מִנְעֵל שֶׁעַל

הָאִימוּם שֶׁהוּא טְהוֹר, עַל מָה נִחְלְקוּ? עַל שְׁנֵטְל מִן הָאִימוּם, שְׂרַבִּי אֱלִיעֶזֶר מִטְּהוֹר וְחַכְמַיִם מִטַּמְאִין, מִפְּנֵי שֶׁהָאִשָּׁה נִנְעֶלֶת בּוֹ, וּמִחֲזִירָתוֹ לָאִימוּם.

ג. עוֹר הַחֲמוּרִי, וְעוֹר הַחֲמֹר², וְעוֹר הַכֶּתֶן³, וְעוֹר הַרֹפֵא, וְעוֹר הַלֵּב שֶׁל קֶטָן, וְעוֹר שֶׁהִבְנוֹת טוֹת עֲלֶיהָ, אִם יֵשׁ בּוֹ חֲמִשָּׁה עַל חֲמִשָּׁה - טַמְא. וְאִם לֹא - טְהוֹר. עוֹר הַשְּׂטִיחַ, וְעוֹר הָעֲרִיסָה, וְעוֹר הַקְּטַבְלִיא, וְעוֹר הַכֹּר, וְעוֹר הַכֶּסֶת, אָף עַל פִּי שְׂאִין בּוֹ חֲמִשָּׁה עַל חֲמִשָּׁה - טַמְא. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אִם יֵשׁ בּוֹ חֲמִשָּׁה עַל חֲמִשָּׁה - טַמְא. וְאִם לֹא - טְהוֹר, שְׂאִין עוֹר טַמְא פָּחוֹת מִחֲמִשָּׁה עַל חֲמִשָּׁה. עוֹר שֶׁעֲשָׂאוּ לַתְּכָרִיד⁴, אֶפְלוּ כָּל שֶׁהוּא - טַמְא. אָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּרַבִּי יוֹסִי: לֹא נִחְלְקוּ בֵּית שְׁמַאי וּבֵית הַלֵּל עַל עֲבֵי אַרְגָּמָן, וְעַל עֲבֵי תְּכָרִיד אַרְגָּמָן שֶׁהֵן טַמְאִין טַמְא-מַת, עַל מָה נִחְלְקוּ? עַל עֲבֵי כְּסוֹת וְעַל תְּכָרִיד כְּסוֹת, שְׁבִית שְׁמַאי מִטַּמְאִין מְדַרְס. וּבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים: טַמְא טַמְא-מַת. תְּכָרִיד אַרְגָּמָן, תּוֹכּוּ - טַמְא. פְּשׁוּטוּ - טְהוֹר. מִטַּמְא וּמִטְּהוֹר אֶפְלוּ עֲשָׂרָה פְּעָמִים בַּיּוֹם. עֲבֵי הַצֶּמֶר וְאוֹרִטִין⁵ הַבְּאִין מִמְּדִינַת הַיָּם, אָף עַל פִּי שֶׁהֵן בְּאִין בְּמַדָּה - טַמְאִין.

ד. הַשְּׂדֵה וְהַתְּבָה וְהַמְגֵדֵל שֶׁל עֶצֶם וְשֶׁל גָּמִי; רַבִּי מִטַּמְא וְרַבִּי יוֹסִי בְּרַבִּי יְהוּדָה מִטְּהוֹר. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן מְנַסֵּיָא אוֹמֵר: אֲצַבֵּעַ שֶׁהוּא עֲתִיד לְקִצְעָה וְלִטּוֹל זְנָבָה - טְהוֹרָה.

1 שְׁמוּנִיחָן תַּחַת מִשְׂא הַחֲמוּר.

2 הַמּוֹלִיד אֶת הַחֲמוּר.

3 אוֹמְנֵי פִּשְׁתָּן.

4 לְכָרִיד בּוֹ דָּבָר.

5 כָּלִים גְּדוֹלִים שְׁמוּלִיכִין בְּתוֹכָן סְחוּרָה עַל הַסְּפִינָה - טַמְאִין, הוֹאִיל וְאִין לָהֶם שׁוּלִים.

6 הַגֵּרָא גוֹרָם - עוֹר.

וּכְלָן שֶׁהֵן מַחֲסְרִין לְשֵׁלֶק, לְמַתַּח וּלְגַב - טְהוּרִין. מַחֲסְרִין סִיכָה - טְמֵאִין. מַחֲצֵלֶת, בֵּין בֵּית הַגִּנּוּב וּבֵין בֵּית הַגְּזוּלָן - מַחֲשָׁבָה טְמֵאָה, מִפְּנֵי שֶׁהַבְּעִלִּים מִתְיַאֲשִׁין מִמֶּנָּה. חֲפוּי בֵּית הַלְּגִינִין וּבֵית הַכּוֹסוֹת, אֵף עַל פִּי שֵׁישׁ בּוֹ חֲמֹשֶׁה עַל חֲמֹשֶׁה - טְהוּר, שְׂאִינוֹ אֶלָּא חֲפוּי, וּמְשׁוּם חֲבוּרֵי כְּלִים - טְמֵא. עוֹר שְׁבִפְנֵי הַחֲמוֹר, אֵף עַל פִּי שֵׁישׁ בּוֹ חֲמֹשֶׁה עַל חֲמֹשֶׁה - טְהוּר, שְׂאִינוֹ אֶלָּא חֲפוּי. הַפְּסֵת שְׁלוֹ - טְהוּרָה. הֵיתָה תְּפוּרָה לְאַכְף - טְמֵאָה. וּמְקַבֶּלֶת כָּל שֶׁהוּא - טְמֵאָה. הַעוֹשֶׂה פְּסִיקָא לְשִׁפּוּר, וּלְלֵב, וּלְצַדִּי בְּהֵמָה - טְהוּרָה. לְתַחַת כְּרוֹסוֹ שֶׁל חֲמוֹר - טְמֵאָה. שִׁירֵי פְּסִיקָא - אַרְבַּעַה טְפָחִים, כְּדֵי לְתַן תַּחַת כְּרוֹסוֹ שֶׁל חֲמוֹר. הַעוֹשֶׂה פְּסִיקָא כָּל שֶׁהוּא, לְחֻזַק בֵּה שְׁקִין וּמְרֻצוּפִין - טְהוּרָה. לְהֵלֶךְ בֵּה מִמְּקוֹם לְמְקוֹם - טְמֵאָה. כָּל הַגְּדוּלוֹת⁷ בְּאָדָם - טְהוּרִין, חוּץ מִשֵּׁל שֶׁק וְשֵׁל בְּגָד. וּבִבְהֵמָה - בְּלָן טְהוּרִין. הַקָּלַע שֶׁבֵּית קַבּוּל שְׁלָה שֶׁל מְשׁוּחוֹת; רַבִּי דוֹסָא בֶּן הֶרְכִּינְס מְטַהֵר, וְחֲכָמִים אוֹמְרִים: שְׁלֹשׁ - טְמֵאָה. וּשְׁתֵּים - טְהוּרָה. נִפְסָקָה אֲמֻצְעִית - טְמֵאָה. וְהַחִיצוֹנָה - טְהוּרָה. נִשְׁתִּיר בֵּה טֶפַח - טְמֵאָה. נִפְסַק בֵּית הַפְּקוּעַ שְׁלָה - טְמֵאָה. כָּל הַחוּצָלוֹת, בֵּין שֵׁל שְׁעַם, וּבֵין שֵׁל שֶׁק, וּבֵין שֵׁל צְפִירָה; רַבִּי דוֹסָא בֶּן הֶרְכִּינְס אוֹמֵר: טְמֵא-מֵת. וְחֲכָמִים אוֹמְרִים: טְמֵא מְדָרָס.

מִסְכַּת כְּלִים בְּתֵרָא פְּרָק חֲמִישִׁי

א. חָלוֹק שֶׁל בֵּד, מְאִימְתִי מְקַבֵּל טְמֵאָה? מִשְׁתַּגְּמֵר מְלֹאכְתָּהּ. וְאִיזוֹ הִיא גָּמֵר מְלֹאכְתָּהּ? מְשִׁיפְתַּח אֶת פִּיהָ. הַגְּדוּל לְפִי גְּדוּלוֹ, וְהַקָּטָן לְפִי קָטְנוֹ. וּמְאִימְתִי טְהוּרָתוֹ? מְשַׁבְּלָה, וְאִינוֹ מְשַׁמֵּשׁ מֵעֵין מְלֹאכְתּוֹ. בְּלָה וּנְשִׁתִּיר בּוֹ רַבּוֹ מִלְּמַעְלָה - טְמֵא. רַבּוֹ מִלְּמַטָּה - טְהוּר. וְאִם נִקְרַע מִבֵּית פִּיר - טְהוּר. חָלוֹק שֶׁל עוֹר, מְאִימְתִי מְקַבֵּל טְמֵאָה? מִשְׁתַּגְּמֵר מְלֹאכְתּוֹ. אִיזוֹהִי גָּמֵר

מְלֹאכְתּוֹ? מְשִׁיפְתַּח אֶת פִּיר. הַגְּדוּל לְפִי גְּדוּלוֹ, וְהַקָּטָן לְפִי קָטְנוֹ. וּמְאִימְתִי טְהוּרָתוֹ? מְשַׁבְּלָה וְאִינוֹ מְשַׁמֵּשׁ מֵעֵין מְלֹאכְתּוֹ. בְּלָה, וּנְשִׁתִּיר בּוֹ רַבּוֹ, מִלְּמַעְלָה - טְמֵא. רַבּוֹ מִלְּמַטָּה - טְהוּר. וְאִם נִקְרַע מִבֵּית פִּיר טְהוּר. הַעוֹשֶׂה לְתַכְרִיד, אֶפְלוֹ כָּל שֶׁהוּא - טְמֵאָה. הַעוֹשֶׂה חָלוֹק מִן הַלְּבָד, אִם יֵשׁ בּוֹ שְׁלֹשָׁה עַל שְׁלֹשָׁה - טְמֵא. וְאִם לְאוֹ - טְהוּר, שְׂאִין בְּלִבְדִּין פְּחוֹת מִשְׁלֹשָׁה עַל שְׁלֹשָׁה. חָלוֹק שֶׁל לְבָד שְׁבָלָה, אִם מְשַׁמֵּשׁ מֵעֵין מְלֹאכְתּוֹ רֵאשׁוֹנָה - טְמֵא. וְאִם לְאוֹ - טְהוּר. הַעוֹשֶׂה מַעֲטָפֶת מִן הַלְּבָד אֵינָה מְקַבֶּלֶת טְמֵאָה, עַד שֶׁתִּגְמַר מְלֹאכְתָּהּ. בְּלִתָּה, אִם יֵשׁ בָּהּ שְׁלֹשָׁה עַל שְׁלֹשָׁה - טְמֵאָה. וְאִם לְאוֹ - טְהוּרָה.

ב. כֶּף שֶׁל עוֹר, שֶׁהַתְּקִינָה לְחַגוֹר בֵּה אֶת מְתַנְיוֹ - טְמֵאָה. כֶּף שֶׁל סִיב, שֶׁהַתְּקִינָה לְחַגוֹר בֵּה אֶת מְתַנְיוֹ - טְהוּרָה. שְׁתֵּי כַפִּין שֶׁל סִיב, שֶׁתִּפְרָן זוֹ בְּזוֹ, וְהַתְּקִינָם לְחַגוֹר בֵּהֶן אֶת מְתַנְיוֹ - טְמֵאוֹת. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, שְׂאֵל יוֹנָתָן בֶּן חֶרְסָא אִישׁ גְּנוּסָר לְפָנָיו זְקָנִים בִּיבְנָה: שְׁנֵי כַפִּין שֶׁל סִיב שֶׁתִּפְרָן זוֹ בְּזוֹ וְהַתְּקִינָם לְחַגוֹר בֵּהֶן אֶת מְתַנְיוֹ, מַה הֵן? אָמְרוּ לוֹ: טְמֵאוֹת. נִקְוִיר רֵטֵב בְּאַבְיָהֶן, מַה הֵן? אָמְרוּ לוֹ: אֶפְלוֹ כָּל הַדָּקָל כָּלוֹ - אָסוּר. מוֹתֵר הַפִּיפִירוֹת⁸ כַּמָּה הֵן? אָמְרוּ לוֹ: עַד מְקוֹם שֶׁהַחֲדָשׁ יְכוּל לְהֵלֶךְ כָּל אוֹתָהּ שָׁנָה. הַעוֹשֶׂה חַגוֹר מְצַדוֹ שֶׁל בְּגָד, וּמְצַדוֹ שֶׁל סְדִין; בֵּית שְׂמַאי מְטַמְּאִין, וּבֵית הֵלֵל מְטַהֲרִין, עַד שִׁימוּל⁹. מְאֻמְצְעִיתוֹ שֶׁל בְּגָד וּמְאֻמְצְעִיתוֹ שֶׁל סְדִין, וּמֵל מְרוּחַ אַחַת; בֵּית שְׂמַאי מְטַמְּאִין וּבֵית הֵלֵל מְטַהֲרִין, עַד שִׁימוּל מְצַדוֹ הַשְּׁנַיִם. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יְהוּדָה אוֹמֵר מְשׁוּם רַבִּי שְׁמַעוֹן: לֹא נִחְלְקוּ בֵּית שְׂמַאי וּבֵית הֵלֵל עַל הַעוֹשֶׂה חַגוֹר מְאֻמְצְעִיתוֹ שֶׁל בְּגָד וּמְאֻמְצְעִיתוֹ שֶׁל סְדִין,

⁸ עֲצִים הַתְּקוּעִים בְּאַרְצָא וּמְדֻלָּה עֲלֵיהֶם אֶת

הַגִּפְוֹ.

⁹ שִׁיעֻשָׁה אִימְרָא גַם מְצַדוֹ הַשְּׁנַיִם.

⁷ מְקוּלְעִין, וְהוּא אַרְיֵג.

חבורי שְׁבִים - טְמֵאִין. וְהַרְצוּעוֹת שְׁבוּ, תְּפוּרוֹת - חֲבוּר. קְשׁוּרוֹת - אֵינָן חֲבוּר. אַחֲרַיִם אוֹמְרִים: שְׁבָכָה שֶׁל זָקֵנָה שְׁנִקְרַע, וּנְתַנָּה עַל הַכֶּסֶּא, וּבְשָׂרָה נּוֹגַע בַּכֶּסֶּא - טְהוּרָה. וְאִם לֹא - טְמֵאָה. שִׁירֵי פְּסִיקָא - כְּדֵי לְחַגּוֹר עַל מִתְּנִיָּה שֶׁל קִטְנָה. שִׁירֵי הַקֶּלֶקֶן וּפּוֹזְמֵיאוֹת - כְּדֵי לְכַרֵךְ עַל אֲצַבַּע קִטְנָה.

מִסְכַּת כָּלִים בִּתְרָא פֶּרֶק שִׁישִׁי

א. הַמְשַׁנֶּה בְּכָלֵי עוֹר, מִן הַפְּשׁוּט לַפְּשׁוּט - טְמֵא. מִן הַפְּשׁוּט לְקַבּוּל, מִן הַקַּבּוּל לַפְּשׁוּט, מִן הַקַּבּוּל לְקַבּוּל - טְהוּר. וּבִבְגָד - הַכֹּל טְמֵא. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, חֲבֵרֵי הָיוּ אוֹמְרִים: הַשֶּׁק, וְהַעוֹר, וְהַמַּפָּץ, שֶׁטְלָאָן זֶה עַל זֶה - לֹא בִטְלוּ זֶה אֶת זֶה. הַשֶּׁק, וְהַעוֹר, וְהַמַּפָּץ שְׁנִקְרַעוּ, אִם נּוֹתְנִן עַל הַכֶּסֶּא, וּבְשָׂרוֹ נּוֹגַע בַּכֶּסֶּא - טְהוּר, וְאִם לֹא - טְמֵא. הַשֶּׁק, וְהַעוֹר, וְהַמַּפָּץ, שֶׁזָּרְקָן לְאַשְׁפָּה - טְמֵאִין. מִטְּלִית שֶׁטְלָאָה עַל הַקֶּפֶה - צָרִיכָה מַחְשָׁבָה אַחֵר פְּרִישְׁתָּהּ. טְלִית שֶׁל עֲנִי שֶׁבִלְתָּהּ, אִם הָיוּ רַב שִׁפְתוֹתֶיהָ קִימוֹת, אָף-עַל-פִּי שְׂאִין בָּהּ שֶׁלֶשׁ עַל שֶׁלֶשׁ - טְמֵאָה. אֵין רַב שִׁפְתוֹתֶיהָ קִימוֹת, אִם יֵשׁ בָּהּ שֶׁלֶשׁ עַל שֶׁלֶשׁ - טְמֵאָה, וְאִם לֹא - טְהוּרָה. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמַר: בֵּין כֶּף וּבֵין כֶּף, אִם יֵשׁ בָּהּ שֶׁלֶשׁ עַל שֶׁלֶשׁ - טְמֵאָה. וְאִם לֹא - טְהוּרָה. הָיוּ דְבוּלוּלִין¹⁰ יוֹצְאִין הַיְמִנָּה, כֹּל שֶׁכָּנְגַד הַשֶּׁפֶה - חֲבוּר. וְכֹל שְׂאִינוֹ כָּנְגַד הַשֶּׁפֶה - אֵינוֹ חֲבוּר.

ב. הַחֲמַת שֶׁפָּחְתָהּ הִפְהֵן לְהִיּוֹת רוּדָה בָּהּ כִּפְר תְּרוּמָה - טְהוּרָה. עוֹר שֶׁעָשָׂא לְשֶׁלְחָן, לְהִיּוֹת אוֹכֵל עֲלָיו - טְמֵא, וְשַׁעוֹרוֹ בְּטַפַּח. בֵּית יָד וְחִפְתָּ שֶׁל חֲלוּק - הָרִי אֵלוֹ נִמְדָדִין כְּפוּלִין. זֶה הַכֶּלֶל, הַבָּא כְּפוּל - נִמְדָד כְּפוּל. הַבָּא פְּשׁוּט - נִמְדָד פְּשׁוּט. אָמַר רַבִּי יוֹסִי: ׀כִּי בְּאִיזָה מְדָרְס נִגַע זֶה? מוֹדָה רַבִּי

וּמַל מְרוּחַ אַחַת - שֶׁהוּא טְהוּר, עַד שִׁימוּל מִצְדוֹ הַשְּׁנִי, עַל מָה נִחְלָקוּ? עַל הַעוֹשָׂה חֲגוֹר מִצְדוֹ שֶׁל בְּגָד וּמִצְדוֹ שֶׁל סָדִין, שְׁבִית שְׂמַאי מְטַמְאִין וּבֵית הַלֵּל מְטַהְרִין, עַד שְׁעָה שִׁימוּל. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמַר: חֲגוֹר שֶׁבְלוֹ צִדְדָיו וְאַמְצָעֵיתוֹ קִימַת - טְמֵא מִשׁוּם שִׁירֵי חֲגוֹר. שֶׁפֶה שֶׁפָּרְשָׂה מִן הַבְּגָד, וְהַתְּקִינָה לְחַגֵּר בָּהּ מִתְּנִיו - טְמֵאָה, מִפְּנֵי שֶׁהִיא כְּגַלְגָּלִין.

ג. טְלִית שֶׁהִתְחִיל בָּהּ לְקַרְוֵע, עַד שֶׁלֹּא נִקְרַע רַבָּה, הַנוֹגַע אֶפְלוֹ בַּמַּפָּרֶשׁ מִכָּאֵן וּמִכָּאֵן - חֲבוּר. מִשְׁנִקְרַע רַבָּה, הַנוֹגַע אֶפְלוֹ בַּמַּחְבֵּר - אֵינוֹ חֲבוּר. אֵלוֹ הֵן הַעֵבִין וְאֵלוֹ הֵן הַדִּקְיָן: כְּגוֹן הַבוּרְצִין, וְהַבְּרַתְצִים, וְהַפְּמִלְיאוֹת, וְהַחֲמִילוֹת, וְהַלְבָּדִים, וְהַסְּגוּסִין - אֵלוֹ הֵן הַעֵבִים. הַשִּׁירָאִין, וְהַסְּרִיקִים, וְהַפְּלָךְ, וְהַפִּילִיּוֹן שֶׁל רֹאשׁ - הֵן הַרְפִּין - אֵין בָּהֶן מִשׁוּם שֶׁלֶשׁ עַל שֶׁלֶשׁ, אֲבָל יֵשׁ בָּהֶן מִשׁוּם שֶׁלֶשָׁה עַל שֶׁלֶשָׁה. הַעוֹשָׂה חֲלוּק מִן הַמְּשַׁמְרַת, אִם יֵשׁ בָּהּ שֶׁלֶשָׁה עַל שֶׁלֶשָׁה - טְמֵא. אִם לֹא - טְהוּר. מְשַׁמְרַת שֶׁל יַיִן שֶׁבִלְתָּהּ, אִם מְשַׁמְשֶׁת מַעֲיִן מְלֹאכְתָּהּ - טְמֵאָה. וְאִם לֹא - טְהוּרָה. רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמַר: שֶׁל שֶׁק וְשֶׁל בְּגָד - שַׁעוֹרָה בְּשִׁמְרִים. שֶׁל שַׁעַם וְשֶׁל צְפִירָה וְשֶׁל חֲבָלִים - שַׁעוֹרָן בְּרַמוּנִים.

ד. מִשְׁפָּךְ שֶׁל גַּתוֹת, אָף עַל פִּי שֶׁהוּא עֲשׂוּי כְּכַבְרָה - טְמֵא. חוּט שֶׁפָּרַשׁ מִן הַבְּגָד, אֶפְלוֹ מֵאָה אִמָּה - כֹּל חֲבוּר אַחֵד. וְזֶה שֶׁהוּא תוֹפֵר בּוֹ, כֹּל שֶׁהוּא צָרֵךְ הַתְּפִירָה - חֲבוּר. וְכֹל שְׂאִינוֹ צָרֵךְ הַתְּפִירָה - אֵינוֹ חֲבוּר. חֲלוּק שֶׁל יוֹצֵאת-הַחוּץ, שֶׁהוּא עֲשׂוּי כְּשִׁבְכָה, עֲשָׂה לוֹ שֶׁפֶה שֶׁלֶשׁ אֲצַבְעוֹת, בֵּין מְלַמְעֵלָה וּבֵין מְלַמְטָה וּבֵין מִן הַצִּדְדִין - טְמֵא. רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמַר: הַעוֹשָׂה בְּגָד מִן הַחֶרֶם, וּמִן הַמְּצוּדָה, וּכְפָלוֹ וְתַפְרוֹ, וְאֵין בְּשָׂרוֹ נִרְאָה מִתּוֹכוֹ - טְמֵא. שְׁבִים שֶׁל סְבָכָה - טְמֵא בְּפָנָי עֲצָמוֹ, מִפְּנֵי שֶׁהוּא מִתְּקַנּוֹ לְשִׁבְכָה אַחֲרָת. וְכִמָּה יִהְיֶה שַׁעוֹרוֹ? כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה מְקִיף מֵאֲזָן לְאֲזָן. הַטְּסִין, וְהַצְּפוּיִין, וְהַחֲלִיּוֹת שְׁבוּ - טְהוּרִין. וּמִשׁוּם

¹⁰ מְקוֹם שְׁנִקְרַע - יוֹצְאִים שֵׁם חוּטִים.

בְּמִטְפָּחוֹת סְפָרַיִם, וְכַדְבָּרָיו אָנוּ מוֹרִים. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אִף שֶׁל קִלְתִּית¹² כִּיּוֹצֵא בִהֶן. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּרַבִּי צְדוֹק אוֹמֵר: אֲנִי לִינִי¹³ שֶׁל סֵפֶר - טְהוֹר. וְהִתִּיק שְׁלוֹ - טֵמֵא. וְהַעֲמוּד שָׁבוּ - חֲבוּר לְטֵמְאָה וְלִהְזָאָה.

ה. כִּפָּה שֶׁל זִקְנָה שֶׁהוּא טֵמֵא מִדָּרַס, וּנְתָנוּ לְסֵפֶר; רַבִּי מֵאִיר מְטַהֵר וְרַבִּי יוֹסִי מְטַמֵּא. כָּל הַכִּלִּים יוֹרְדִין לִידֵי טֵמְאָתָן בְּמַחְשָׁבָה, וְאִין עוֹלִין מִיַּדֵי טֵמְאָתָן אֲלָא בְּשִׁנּוּי מַעֲשֵׂה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: שְׁנוּי מַעֲשֵׂה, אִינוּ אֲלָא לְקַלְקוּל.

מִסְכַּת כָּלִים בִּתְרָא פָּרָק שְׁבִיעִי

א. נִימֵי פְּסִיקִיא וּמְקַטְוִין - כָּל שֶׁהֵן. נִימֵי שֶׁל אֲפוּקָרְסִין - עֶשֶׂר. וְאִם יֵשׁ בִּהֶן סִבָּךְ - כָּל שֶׁהֵן. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: סִבָּךְ עוֹלָה לְמִדַּת שְׁלֹשָׁה עַל שְׁלֹשָׁה, וְאִינוּ עוֹלָה לְמִדַּת שְׁלֹשׁ עַל שְׁלֹשׁ. הֵיךְ רָחַב וּנְתָנוּ עַל הַכִּפָּסָא, אִם נוֹתָנוּ עַל הַכִּפָּסָא וּבִשְׂרוּ נוֹגַע בַּכִּפָּסָא - טְהוֹר. וְאִם לֹאוּ - טֵמֵא. נִימֵי הַבְּרִסִּין, וְהַפְּמִלִּיאוֹת, וְהַחֲמִילוֹת, וְהַלְבָּדִין, וְהַסְּגוּסִין, וְהַכְּרִיסִים, וְהַכְּסָתוֹת - שְׁלֹשׁ אֲצַבְעוֹת. חוּט הַמְּשַׁקְלֵת - שְׁנַיִם עֶשֶׂר. וְשֶׁל חֲרָשִׁים - שְׁמֹנֶה עֶשֶׂר. וְעִבְיוּ כְּעִבְי כְּלִינוּ. חוּט שֶׁל בְּנָאִין וְשֶׁל סִידִין - חֲמִשִּׁים אַמָּה. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אִף שֶׁל מְשׁוּחָת - חֲמִשִּׁים אַמָּה. חוּט הַמְּאֻזְנִים שֶׁל שׁוֹקְלֵי מַתְכוֹת - טַפָּחִים, מִפְּנֵי שֶׁהוּא תוֹפֵס בְּשִׁתֵּי יָדָיו וּמִגְבִּיָּה.

ב. יָד הַסִּכִּין - טַפָּח, וְשִׁירֵי הַסִּכִּין - טַפָּח, וְשִׁירֵי הַכּוּשׁ - טַפָּח, וְשִׁירֵי הַשְּׂפוּד - טַפָּח, וְשִׁירֵי הַמְּזָרָה - טַפָּח, וְיָד הַקְּרָדִם מְאַחֲרָיו - שְׁלֹשׁ אֲצַבְעוֹת. וְרַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר: טַפָּח מְאַחֲרָיו - טְהוֹר כְּלוּ. יָד הַכִּילוּף וּבֶן הַכִּילוּף - חֲמִשָּׁה. יָד הַפּוּחַת וּבֶן הַפּוּחַת - חֲמִשָּׁה. יָד בֶּן חוּלְף - חֲמִשָּׁה, וְשֶׁל חוּלְף - שֵׁשׁ. יָד מְגַרְפָּה שֶׁל בְּעֲלֵי בָתִּים, בֵּית

יוֹסִי¹¹], שְׁאֵם הָיוּ שְׁנַיִם זֶה עַל גְּבִי זֶה - לֹא בִטְלוּ זֶה אֶת זֶה. שְׁלֹשׁ עַל שְׁלֹשׁ שְׁנִמְצָא בְּתוֹךְ הַבַּיִת - הָרִי זוֹ טֵמְאָה, שְׁכָל הַבַּיִת מִן הַמְּצָנֵעַ. מְצָאָה אַחַר הַדְּלֵת, אוֹ כְּסוּחָה, אוֹ פּוּנְדִיוֹן צְרוּר בָּהּ, אוֹ מַחַט תְּחוּב בָּהּ, אוֹ שֶׁהִיתָה פְּקוּקָה בְּסֵל וּבַקְּפָה - טְהוֹרָה. וְלַעוֹלָם אִינָה טֵמְאָה, עַד שִׁיִּצְנִיעֶנָּה לְבַגְד. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר: לְדָבָר שֶׁהוּא מְקַבֵּל טֵמְאָה - טֵמְאָה. וְלְדָבָר שֶׁאִין מְקַבֵּל טֵמְאָה - טְהוֹרָה.

ג. שְׁלֹשׁ עַל שְׁלֹשׁ שֶׁהִיָּה בָּהּ חוּט שֶׁל תְּאוּמוֹת - טֵמְאָה. רַבִּי יוֹסִי בְּרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אִם הִיתָה כְּלָה שֶׁל תְּאוּמוֹת - טֵמְאָה. אִם יֵשׁ בָּהּ אִמְרָא - טְהוֹרָה. פְּחוֹת מְשֻׁלְשָׁה עַל שְׁלֹשָׁה שֶׁהִתְקִינוּ לְפוּק בּוֹ אֶת הַמְּרָחֵץ, וְלִנְעַר בּוֹ אֶת הַקְּדָרָה, וְלִקְנֹחַ בּוֹ אֶת הַרְחִים, מִן הַמוּכָן - טֵמֵא, וְשְׁאִינוּ מוּכָן - טְהוֹר; דְּבָרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: בֵּין שֶׁהוּא מִן הַמוּכָן וּבֵין שְׁאִינוּ מִן הַמוּכָן - טְהוֹר; דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: בֵּין שֶׁהוּא מִן הַמוּכָן וּבֵין שְׁאִינוּ מִן הַמוּכָן - טֵמֵא. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: בֵּין מִן הַמוּכָן וּבֵין שְׁאִינוּ מִן הַמוּכָן - טְהוֹר. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: מִן הַמוּכָן - טֵמֵא. שְׁלֹא מִן הַמוּכָן - טְהוֹר.

ד. שְׁלֹשׁ עַל שְׁלֹשׁ שֶׁעֲשָׂאָה לְאִסְפְּלָנִית, מְלוּגְמָא וְרִטְיָה - טְהוֹרָה. שְׁלֹשָׁה עַל שְׁלֹשָׁה שֶׁעֲשָׂאוּ לְאִסְפְּלָנִית, מְלוּגְמָא וְרִטְיָה - טֵמְאָה. וְחֲכָמִים אוֹמְרִים: בֵּין כֶּף וּבֵין כֶּף - טְהוֹרָה. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אִסְפְּלָנִית - טְהוֹרָה, מְלוּגְמָא וְרִטְיָה - טֵמְאָה. וְכֵן הִיָּה רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: הַעוֹשֶׂה אִסְפְּלָנִית מִן הַסְּמָמָנִין - טְהוֹרָה, וּמִן הָעֶשְׂבִּים - טֵמְאָה, מִפְּנֵי שֶׁהִיא נִנְעָרַת. וּבְעוֹר, אִסְפְּלָנִית - טְהוֹרָה. מְלוּגְמָא וְרִטְיָה - טֵמְאָה. רַבִּי יוֹסִי וְרַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמְרִים: נִרְאִין דְּבָרֵי רַבֵּן גַּמְלִיאֵל

¹² סָלִים.

¹³ סִפְסָל שְׁשָׁמִים עָלָיו אֶת הַסֵּפֶר.

¹¹ הוֹסֵפֶה זֶה עַל פִּי הַהֵגָה שֶׁל גִּירְסַת 'אוֹר הַהַגְנוּ'

עַל הַתּוֹסֵפֶתָא.

מקבל כל שהוא - טמא, שאין מקבל כל שהוא אלא ממגמג ושופך. רבי אליעזר אומר: טמא, ורבי יוחנן בן נורי מטהר.

ד. כוס של זכוכית שנקב והטיף לתוכו אבר, רבי יוסי אומר משום רבי יוחנן בן נורי: טמא משום כלי זכוכית. רבי שמעון בן גמליאל אומר: יהודה בן שמוע היה מטמא משום רבי מאיר משום כלי מתכות, וחכמים מטהרין. קתון של זכוכית שנטלו שוליו, אם יכול לישב פדרפו, רבי מטמא וחכמים מטהרין. ואם מתחלה עשאה שלא שולים - הכל מודים שהוא טמא. הכוס והצלוחית שנקבו, בין מלמעלה ובין מלמטה - טהורין. תמחוי וקערה שנקבו מלמעלה - טמאין. מלמטה - טהורין. נסדקו, אם יכולין לקבל את החמין כצונן - טמאין. ואם לאו - טהורין. רבי אליעזר בן רבי צדוק אומר: הכוסות, הצידונים, החתוכין - טהורין, מפני שסורחין את הפה, וחכמים מטמאין. צלוחית של שמן, ושל יין, שנטל פיה, אם נטלת ביד אחת - טמאה. ואם בשתי ידיו - טהורה. פנס של זכוכית שיש בו בית קבול שמן - טמא. בית קבול נר - טהור. ואינו טמא אלא המשמש את הצרף. המטה, והכסא, והספסל, והקתדרא, ועריסה של זכוכית, וכל מדרס כלי זכוכית - טהורין. האולר, והקולמס, והמטוטלת, והמשקלות, והעכירין, והפן, והכנה של זכוכית - טהורין.

מסכת אהלות פרק ראשון

א. אחד הנוגע, ואחד המאהיל, ואחד המסיט - בלן מונין במת. אין לה שמשמא במשא אלא אדם בלבד. האוכלין והמשקין והכלים - אין מטמאין במשא. אמר רבי יוסי: פדרף זו אתה יכול לומר בזב, כל הטמא במת טמאת שבעה - טמא בזב טמאת ערב. וכל הטמא במת טמאת ערב - טהור בזב מכלום. כיצד? אדם באדם - שנים במת ואחד בזב. כלים בכלים - שלשה במת ושנים בזב. כלים אדם וכלים

שמאי אומרים: שבעה. ובית הלל אומרים: שמנה. של סדין, בית שמאי אומרים: תשעה. ובית הלל אומרים: עשרה. יותר מכאן, אינו חבור, לא לטמאה ולא להזאה. כמה דברים אומרים? בזמן שעתיד לגוד, אבל בזמן שאינו עתיד לגוד - חבור לטמאה ואין חבור להזאה; דברי רבי מאיר. ורבי יוסי אומר: אף לא לטמאה. אמר רבי יוסי: אני אמרתי דבר אחד, והם אמרו דבר אחד, אני אמרתי להם - אי אתם מודים בחוט של בנאים, ושל סדין, חמשים אמה, שאם רוצה לקים יותר מכאן - שהוא טהור. והם אמרו לי: אי אתה מודה בנימי הסדין והסודרין, והטרטין, והפליון של ראש - ששה אצבעות. ושל אפקרסות - עשר. שאם רוצה לקים יותר מכאן - שהוא טמא. ורואה אני את דברי מדבריהן, שאני משיבן מדבר שאינו חבור לטמאה ולהזאה על דבר שאינו חבור לטמאה ולהזאה, והן משיבין אותי מדבר שהוא חבור לטמאה ולהזאה על דבר שמודים שאינו חבור להזאה. כל אלו שאמרו שירי - וידות ידותיהן מלפניהם. את שדרכו לאחזו בידו אחת, כגון יד הקרדם - טפח. ואת שדרכו לאחזו בשתי ידיו כגון יד [המקור] המגרפה - טפחים.

ג. כלי זכוכית - טמאתן מדברי סופרים. פשוטיהן - טהורין. ומקבליהן - טמאין. השדה, והתבה, והמגדל של זכוכית, הבאין במדה - טהורין. ושאר כל כלי זכוכית, אף על פי שבאין במדה - טמאים. וזה חמר בכלי זכוכית מפלי עץ. כלי זכוכית - אין מקבלין טמאה עד שתגמר מלאכתן, ורבי שמעון בן גמליאל אומר: משינטלו מן הספות. תמחוי שעשאו אספקלריא, אף על פי שמשתמש בו - טהור. היה טמא ועשאו אספקלריא - טמא, עד שיקבענו במסמר. תרוד של מתכת, בין שיש לו יד ובין שאין לו יד, בין מקבל כל שהוא ובין שאין מקבל כל שהוא - טמא. ושל עץ, ושל עצם, ושל זכוכית

- אַרְבַּעַה בְּמַת וּשְׁלֹשָׁה בְּזָב. בְּמַה דְּבָרִים אַמּוּרִים? בְּתֵרוּמָה וּבְקִדְשִׁים, אָבֵל אֵין הַנְּזִיר מְגַלַּח אֶלָּא עַל הַמַּת בְּלֶבֶד, וְאֵין חַיִּבִּים עַל טְמֵאת מְקֻדָּשׁ וְקֻדְשֵׁי אֶלָּא עַל הַמַּת בְּלֶבֶד. אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא: יֵשׁ לִי חֲמֻשָּׁה: הַשְּׁפוּד הַתְּחוּב בְּאֵהֶל, אוֹ הַנוֹגַע בְּאֵהֶל. אָמְרוּ לוֹ: הָאֵהֶל וְהַשְּׁפוּד - שֵׁם אֶחָד הֵן.

ב. הָעוֹבֵד כּוֹכְבִּים וְהַבְּהֵמָה, וּבֵן שְׁמֹנֶה, וְכָלִי חֶרֶס, וְהָאוֹכְלִים וְהַמְשַׁקֵּין הַנוֹגְעִין בְּמַת. כָּלִים הַנוֹגְעִין בָּהֶן - טְהוּרִין. וְכִשֵּׁם שְׂאֵבֵר מִן הַחַי שֶׁחֹסֵר עֶצֶם בְּאָדָם - טְהוּר, כִּד בְּנִבְלוֹת וּבְשָׂרָצִים - טְהוּר. הַמַּח: בֵּין בְּאָדָם, וּבֵין בְּבַהֲמָה, וּבֵין בַּחַיָּה, וּבֵין בְּעוֹפוֹת, וּבֵין בְּנִבְלוֹת, וּבֵין בְּטְרָפוֹת, וּבֵין בְּשִׂקְצִים, וּבֵין בְּרַמְשֵׁים - טְמֵא. וְחַיִּיבִין עָלָיו מִשֵּׁם פְּגוּל נוֹתֵר וְטְמֵא, וּמִטְמֵא בְּזֵית בְּמִשָּׂא וְכַעֲדָשָׁה בְּמַגַּע. כָּלְלוּ שֶׁל דְּבָר: מַח הָרִי הוּא כְּבִשׁוּר לְכָל דְּבָר.

ג. תְּשַׁעָה בְּרֵאשׁ וְהִלְחִיזִין עִמָּהֶן, חֲמֻשָּׁה בְּאַרְבַּבְּהָ, שְׁנַיִם מִכָּאן וּשְׁנַיִם מִכָּאן, וְהַפִּיקָה בְּאֶמְצַע. כָּל שֵׁישׁ בּו גִּידִים וְעֶצְמוֹת - הָרִי זֶה אֶבֶר. וְשֵׁאִין בּו גִּידִים וְעֶצְמוֹת - אֵינוֹ אֶבֶר, וְהִיּוֹתֵרַת עוֹלָה מִן הַמִּנְיָן. חֹסֵר שֵׁאִין בּו אֶלָּא מְאֵתִים וְיֵתִיר, שֵׁישׁ בּו מְאֵתִים וּשְׁמַנִּים וְאֶחָד - כָּלֵם מִצְטַרְפִּים לְמִנְיָן מְאָה עֶשְׂרִים וְחֲמֵשׁ, הַחַי אֵין בּו מִמִּנְיָן, וְאֵין בּו רִבַּע עֶצְמוֹת.

מִסְכַּת אֵהֶלוֹת פָּרָק שְׁנִי

א. יִשְׂרָאֵל שֶׁשָּׁחַט בַּהֵמָה טְמֵאָה לְעוֹבֵד כּוֹכְבִּים, שָׁחַט בָּהּ שְׁנַיִם אוֹ רֵב שְׁנַיִם, וְעִדִּין מִפְּרֻכְסַת - מִטְמֵא טְמֵאת אוֹכְלִין, אָבֵל לֹא טְמֵאת נְבִלוֹת. אֶבֶר הַפּוֹרֵשׁ מִמֶּנָּה - כְּפּוֹרֵשׁ מִן הַחַי. וּבִשְׂרַף הַפּוֹרֵשׁ מִמֶּנָּה - כְּבִשְׂרַף הַפּוֹרֵשׁ מִן הַחַי וְאִסוּרָה לְבַנֵּי נַח. וְאֶפְלוּ מִתָּה הַבְּהֵמָה - אֵינָה מִטְמֵאָה טְמֵאת אוֹכְלִין. וְעוֹבֵד כּוֹכְבִּים שֶׁשָּׁחַט בַּהֵמָה טְהוּרָה לְיִשְׂרָאֵל, שָׁחַט בָּהּ שְׁנַיִם, אוֹ רֹב שְׁנַיִם, וְעִדִּין הִיא מִפְּרֻכְסַת - מִטְמֵאָה טְמֵאת אוֹכְלִים, אָבֵל לֹא טְמֵאת נְבִלוֹת.

וְאֶבֶר הַפּוֹרֵשׁ מִמֶּנָּה - כְּפּוֹרֵשׁ מִן הַחַי. וּבִשְׂרַף הַפּוֹרֵשׁ מִמֶּנָּה - כְּפּוֹרֵשׁ מִן הַחַי. וְאִסוּרָה לְבַנֵּי נַח. וְאֶפְלוּ מִתָּה הַבְּהֵמָה. נַחְרָה - אֵינָה מִטְמֵא טְמֵאת אוֹכְלִין. שָׁחַט בָּהּ אֶחָד אוֹ רֵב אֶחָד - אֵין בָּהּ טְמֵאָה שֶׁל כָּלוּם. שָׁחַט עוֹבֵד כּוֹכְבִּים בְּמִקּוּם שֵׁאִין יִשְׂרָאֵל עוֹשֶׂה אוֹתָהּ טְרָפָה, וּבֵא יִשְׂרָאֵל וְגַמְרָה - מִתְּרַת בְּאַכִּילָה. שָׁחַט יִשְׂרָאֵל, בֵּין בְּמִקּוּם שְׁעוֹשֶׂה אוֹתָהּ טְרָפָה, וּבֵין בְּמִקּוּם שֵׁאִין עוֹשֶׂה אוֹתָהּ טְרָפָה, וּבֵא עוֹבֵד כּוֹכְבִּים וְגַמְרָה - שְׁחִיטתוֹ פְּסוּלָה. שָׁחַט בָּהּ יִשְׂרָאֵל שְׁנַיִם אוֹ רֵב שְׁנַיִם, אֶחָד עוֹבֵד כּוֹכְבִּים וְאֶחָד יִשְׂרָאֵל, חוֹתֵךְ מִמֶּנָּה בְּשׂוּר וּמִמֵּתִין לָהּ עַד שְׁתֻּמוֹת, וּמִתֵּר בְּאַכִּילָה.

ב. מְלֵא תְרוּד רֶקֶב¹⁴ שְׂאֵמְרוּ - יִשְׁנוּ מִעֵקֶר אֲצַבְעוֹתָיו וְלִמְעַלָּה; דְּבָרֵי רַבִּי מְאִיר. וְחֻכְמִים אוֹמְרִים: מְלֵא חֲפְנָיו. וְאִיזְהוּ מֵת שֵׁישׁ לוֹ רֶקֶב? הַנִּקְבֵּר עֵרוֹם בְּאֵרוֹן שֶׁל אֶבֶן, עַל גְּבֵי הָרִצְפָה, וְעַל גְּבֵי הַטְּבֵלָא שֶׁל שֵׁישׁ. אָבֵל הַנִּקְבֵּר בְּכִסּוֹתוֹ, וּבְאֵרוֹן שֶׁל עֵץ, עַל גְּבֵי עֵפֶר - אֵין לוֹ רֶקֶב. וְהַנוֹטֵל עֵפֶר מִתְּחַתָּיו - זֶהוּ עֵפֶר קְבֻרוֹת, מְלֵא תְרוּד וְעוֹד. תְּבוּסָה שְׁנִמְצָאת בְּקֶבֶר וְאֵין יוֹדַע מַה טֵּיבָה, פֵּרֵשׁ רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי צְדוּק: בּוֹרֵר אֶת הַצְּרוּרוֹת וְאֶת הַקֵּיִסְמִין, נוֹטֵל אֶת הַיְוֹדָאִין וּמִנִּיחַ אֶת הַסֶּפֶק. וְזֶהוּ עֵפֶר קְבֻרוֹת מְלֵא תְרוּד וְעוֹד.

ג. שְׂדֵרָה שֶׁגִּרְרָה רֵב חֲלִיוֹת מִמֶּנָּה¹⁵, אֵף עַל פִּי שֶׁשְׂלֵדָה קִיַּמַת - טְהוּרָה. בְּזִמְנָן שֶׁהִיא בְּתוֹךְ הַקֶּבֶר, אֶפְלוּ מִשְׁבֵּרַת וְאֶפְלוּ מִכְתַּתָּת - טְמֵאָה, מִפְּנֵי שֶׁהַקֶּבֶר מְצַרְפָּה.

ד. הַגְּלַגְלַת שֶׁהִיָּה בָּהּ נִקְבַּ אֶחָד אֵרוֹךְ, אוֹ נִקְבִים הַרְבֵּה - מְצַטְרַפִּין לְמְלֵא מְקֻדָּח. אָמַר רַבִּי יוֹסִי בֶן הַמְּשֻׁלָּם: מַעֲשֶׂה בְּעֵין בּוֹל בְּאֶחָד שְׁנַחְתְּכָה גְלַגְלָתוֹ, וְתֵלָה עָלֶיהָ

¹⁴ תְרוּד - כֶּף. רֶקֶב - עֲפֻרוּרִית הַמַּת שֶׁנֶּרְקַב.

¹⁵ שְׂעָקָר אֶת רוֹב הַחֲלִיוֹת מִמֶּנָּה, וְאֵף עַל פִּי שְׁמִנְחוֹת בְּצֵדָה - טְהוּרָה.

הַרּוֹפֵא מְטַלַת שֶׁל קְרוּוִיָּה, וְחָיָה. אָמַר לוֹ רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֲלֵעָזָר: מַשֶּׁם רָאִיָּה? אַף עַל פִּי שְׁחִיָּה כָּל יָמוֹת הַחֲמָה, וְכִיּוֹן שֶׁעָבְרוּ עָלָיו יָמוֹת הַצָּנָה - מִיַּד מֵת.

ה. בְּזִית בְּשׂוֹר הַפּוֹרֵשׁ מֵאֲבָר מִן הַחֵי; רַבִּי אֲלֵעָזָר מְטַמֵּא. הִשִּׁיבוּ אֶת רַבִּי אֲלֵעָזָר שְׁתֵּי תְּשׁוּבוֹת: לֹא! אִם אֲמַרְתָּ בְּמַת שֵׁשׁ לוֹ רַב רַבְעֵ וְרַקֵּב, תֹּאמַר בְּאֲבָר מִן הַחֵי שְׁאִין לוֹ רַב רַבְעֵ וְרַקֵּב? דְּבָר אַחֵר, מִי תְּלוּי בְּמִי? אֲבָר תְּלוּי בְּבֶשֶׂר אוֹ בְּשׂוֹר תְּלוּי בְּאֲבָר? הַבֶּשֶׂר תְּלוּי בְּאֲבָר, אִפְשָׁר שֶׁהַבֶּשֶׂר מְטַמֵּא בְּמַגָּע וּבְמַשָּׂא וּבִאֲהָל, וְהָאֲבָר יִהְיֶה טְהוֹר?! אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן: תַּמָּה אָנִי, אִם טַמֵּא רַבִּי אֲלֵעָזָר, לֹא טַמֵּא אֲלֵא בְּזִמְן שֵׁשׁ בְּאֲבָר בְּשׂוֹר פְּרָאוּי, שְׂיֵהָא זֶה וְזֶה מְטַמֵּא בְּמַגָּע וּבְמַשָּׂא וּבִאֲהָל.

ו. עֶצֶם כְּשַׁעוּרָה, הַפּוֹרֵשׁ מִן הָאֲבָר מִן הַחֵי. רַבִּי נַחוּנְיָא מְטַמֵּא. הִשִּׁיבוּ אֶת רַבִּי נַחוּנְיָא שֶׁלֹּשׁ תְּשׁוּבוֹת: לֹא! אִם אֲמַרְתָּ בְּמַת שֵׁשׁ בוֹ רַבְעֵ רַקֵּב, תֹּאמַר בְּאֲבָר מִן הַחֵי, שְׁאִין בוֹ רַב רַבְעֵ רַקֵּב? דְּבָר אַחֵר: מִי תְּלוּי בְּמִי? אֲבָר תְּלוּי בְּעֶצֶם אוֹ עֶצֶם תְּלוּי בְּאֲבָר? הָעֶצֶם תְּלוּי בְּאֲבָר! אִפְשָׁר שֶׁהָעֶצֶם מְטַמֵּא בְּמַגָּע וּבְמַשָּׂא, וְהָאֲבָר יִהְיֶה טְהוֹר? אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן: תַּמָּה אָנִי, אִם טַמֵּא רַבִּי נַחוּנְיָא, לֹא טַמֵּא אֲלֵא בְּזִמְן שֵׁשׁ בְּאֲבָר עֶצֶם כְּשַׁעוּרָה, שְׂיֵהָא זֶה וְזֶה מְטַמֵּא בְּמַגָּע וּבְמַשָּׂא. הִשִּׁיב רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ עַל דְּבָרֵי שְׁנֵיֶהוּן, וְזֶה הַחֵי שֵׁשׁ בוֹ רַמ"ח אֲבָרִים עֶצֶם וּבֶשֶׂר, הַפּוֹרֵשִׁין מִמֶּנּוּ טְהוֹרִין, אֲבָר שְׁאִין רַמ"ח, אֵינּוּ דִין שְׂיֵהָא הָעֶצֶם וּבֶשֶׂר הַפּוֹרֵשִׁין מִמֶּנּוּ טְהוֹרִים? הִשִּׁיב רַבִּי עַל דְּבָרֵי רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: לֹא! אִם אֲמַרְתָּ בְּפּוֹרֵשִׁין מִן הַחֵי, שְׁכֵן פָּרְשׁוּ מִדְּבַר טְהוֹר, תֹּאמַר בְּפּוֹרֵשִׁין מִן הָאֲבָר שְׁכֵן פָּרְשׁוּ מִדְּבַר טַמֵּא?

מִסְכַּת אֵהָלוֹת פֶּרֶק שְׁלִישִׁי

א. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: לֹא נִחְלְקוּ רַבִּי עֲקִיבָא וְחֲכָמִים עַל רְבִיעִית דָּם שֶׁפָּרְשָׂה מִשְׁנֵי מֵתִים, שֶׁהִיא טְהוֹרָה, עַל מַה נִּחְלְקוּ? עַל רְבִיעִית דָּם שֶׁפָּרְשָׂה מִשְׁתֵּי רְבִיעִיּוֹת מִשְׁנֵי

מֵתִים, שָׂרְבִי עֲקִיבָא מְטַמֵּא וְחֲכָמִים מְטַהְרִין. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יְהוּדָה אוֹמַר מִשּׁוּם רַבִּי שְׁמַעוֹן: לֹא נִחְלְקוּ רַבִּי עֲקִיבָא וְחֲכָמִים עַל רְבִיעִית דָּם שֶׁפָּרְשָׂה מִשְׁתֵּי רְבִיעִיּוֹת, מִשְׁנֵי מֵתִים שֶׁהִיא טַמְאָה, עַל מַה נִּחְלְקוּ? עַל רְבִיעִית דָּם שֶׁפָּרְשָׂה מִשְׁנֵי מֵתִים, שָׂרְבִי עֲקִיבָא מְטַמֵּא וְחֲכָמִים מְטַהְרִין.

ב. אֲבָא שְׂאוּל אוֹמַר: רְבִיעִית תְּחַלַּת דְּמוּ שֶׁל קֶטֶן. דָּם הַקֶּטֶן שֵׁיִצָּא מִמֶּנּוּ כְּלוּ, וְאִין בוֹ רְבִיעִית. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמַר: כָּל שֶׁהוּא. וְחֲכָמִים אוֹמְרִים: רְבִיעִית, שָׂרְבִי עֲקִיבָא אוֹמַר: טַמְאָה בְּדָם וְטַמְאָה בְּעֶצְמוֹת, מַה עֶצְמוֹת אַף עַל פִּי שְׁאִין בְּהֵן רַבְעֵ טַמְאִין, אַף הֵדָם אַף עַל פִּי שְׁאִין בוֹ רְבִיעִית - טַמֵּא. הִשִּׁיבוּ אֶת רַבִּי עֲקִיבָא שֶׁלֹּשׁ תְּשׁוּבוֹת: לֹא! אִם אֲמַרְתָּ בְּעֶצְמוֹת שְׁכֵן רַבֵּן טַמֵּא בְּלֹא רַבְעֵ, תֹּאמַר בְּדָם שְׁאֵינּוּ טַמֵּא אֲלֵא בְּרְבִיעִית? דְּבָר אַחֵר: לֹא! אִם אֲמַרְתָּ בְּעֶצְמוֹת שְׁמַעֲט עֶצְמוֹת טַמֵּא, וְעֶצֶם כְּשַׁעוּרָה הַפּוֹרֵשׁ מִמֶּנּוּ טַמֵּא, תֹּאמַר בְּדָם שְׁאֵינּוּ טַמֵּא אֲלֵא רְבִיעִית? דְּבָר אַחֵר: לֹא! אִם אֲמַרְתָּ בְּעֶצְמוֹת שֶׁבִידוּעַ שְׁכֵלֵן לְפָנֶיהָ, תֹּאמַר בְּדָם, שְׁאֵנּוּ אוֹמְרִים שְׂאֵם נִשְׁתַּיְרָה הַיְמָנָה טַפְּהָ כָּל שֶׁהוּא טְהוֹר? אָמַר לְהֵן: אַף אֵנִי לֹא אֲמַרְתִּי אֲלֵא בְּזִמְן שֵׁיִצָּא כְּלוּ. אָמְרוּ לוֹ: אֵי אִפְשָׁר בְּכֶךָ.

ג. רַבְעֵ עֶצְמוֹת, רַב הַגְּוִיָּה בְּגִדְל, וְאָף עַל פִּי שְׁאִין בְּהֵן רַבְעֵ - טַמְאִין. וְרַב רַבְעֵ עֶצְמוֹת מֵרַב הַגְּוִיָּה בְּמַנִּין וְעֶצְמוֹת, רֹוֹב הַגְּוִיָּה בְּמַנִּין, וְאָף עַל פִּי שְׁאִין בְּהֵן רַבְעֵ - טַמְאִין. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמַר: בְּלִשׁוֹן אַחֵר: בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים: מְעֶצְמוֹת, מִשְׁנֵים אוֹ מִשְׁלֵשָׁה מִן הַגְּוִיָּה. בֵּית הַלֵּל אוֹמְרִים: רַבְעֵ עֶצְמוֹת מִן הַגְּוִיָּה, מֵרַב בְּנִין אוֹ מֵרַב מַנִּין, רַב בְּנִינּוּ אוֹ רֹוֹב מַנִּינּוּ שֶׁל מֵת, אַף עַל פִּי שְׁאִין בְּהֵם רַבְעֵ - טַמְאִין. שְׁמַאי אוֹמַר: אַף מְעֶצֶם אַחַד, וְאֵיזְהוּ בְּנִינּוּ? הַשּׁוֹקִים, וְהַיְרֻכִים, וְהַצְּלָעוֹת וְהַשְּׂדָרָה. וְאֵיזְהוּ מַנִּינּוּ? אֲצִבְעוֹת יָדַיִם וְרַגְלַיִם, וּבִלְבָד שְׂיֵהָא בוֹ מֵאָה עֶשְׂרִים וְחַמְשָׁה. אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: יְכוּלְנִי לַעֲשׂוֹת דְּבָרֵי בֵּית שְׁמַאי וְדְבָרֵי בֵּית הַלֵּל כְּאַחַד.

משני שוקים וירך אחד - כדברי בית שמאי. ובמפרקי ידיו ורגליו כדברי בית הלל, ובשדרה וגלגלת - כדברי שמאי. חצי רבי מנינו וחצי רב בנינו - אין מצטרפין. כחצי זית בשר וכחצי זית נצל - מצטרפין זה עם זה, ושאר כל הטמאות שבמת - אין מצטרפות זו עם זו, מפני שלא שוו בשעוריהם.

ד. הגולל והדפק - מטמאין במגע ובאהל, ואין מטמאים במשא. רבי אליעזר אומר: מטמאין במשא מקל וחמר: מה אם מטמאין במגע הקל, לא יטמאו במשא הקמור? אמר לו רבי עקיבא: אם מטמאין במגע המרבה - יטמאו במשא מעט? אמר לו רבי אליעזר: עקיבה! והלא טמאת האהל מועטת בשניהן, והרי הן מטמאין בה, ואי מטמאין באהל המעט לא יטמאו במשא מרבה? נסתלק רבי עקיבא וקפץ רבי יהושע. אמר לו: מרבה טמאת אהל מטמאת המשא, שהמאהיל על המת בסכה - טמא, ומסיטו - טהור. והעושה סכתו על פתחו של קבר - המאהיל עליה טמא והמסיטה טהור. אמר רבי שמעון: זה הוא הנדון, אם סכה שיש לה פתח - הרי היא חוצצת על גבה, אם סכה שאין לה פתח - זה הוא גולל עצמו. אלא כך צריך להשיבו: מרבה טמאת האהל מטמאת משא שהכל מטמאין באהל, ואין לה שהוא מטמא במשא אלא אדם בלבד. מעשה בבית דגן ביהודה, באחד שמת ערב פסח, והלכו לקברו ונכנסו האנשים וקשרו החבל בגולל, משכו האנשים מבחוץ ונכנסו הנשים לקברו, והלכו האנשים ועשו פסחיהן לערב.

ה. שתי אבנים גדולות של ארבע ארבע טפחים שעשאן גולל לקבר, המאהיל על גבי שתיהן - טמא. נטלה אחת מהן, המאהיל על גבי שניה - טהור, מפני שיש לטמאה זו דרך שתצא.

וְשֹׁפְטִים וְשֹׁטְרִים תִּתֶנָּה לָּהּ בְּכָל־שְׁעָרֶיהָ אֲשֶׁר
יִהְיֶה אֶל־לְהִיךָ נָתַן לָּהּ לְשֹׁבְטֶיהָ וְשֹׁפְטוֹ אֶת־הָעָם
מִשֹּׁפֵט־צֶדֶק:

דִּינָיו וּפּוֹרְעָנָיו תִּמְנֶי לָּהּ בְּכָל קַרְנֶה דֵּי אֱלֹהֶיךָ יְהִיב
לָּהּ לְשֹׁבֵט וּדְיָנָיו יֵת עִמָּא דִּין דְקָשׁוּט:

שופטים ושוטרים – שופטים, דינים הפוסקים את הדין; ושטרים, הרודין את העם אחר מצותם, שמכין וכופתין במקל וכרצועה עד שיקבל עליו את דין השופט. בכל שעריה – בכל עיר ועיר. לשבטיה – מסב על תתן לה: 'שופטים ושטרים תתן לה לשבטיה בכל שעריה אשר ה' אלהיה נתן לה'; מלמד שמושיבין דינין לכל שבט ושבט ובכל עיר ועיר. ושפטו את העם וגומר – מנה דינין ממחים וצדיקים לשפט צדק.

לֹא־תִטֶּה מִשֹּׁפֵט לֹא תִכִּיר פָּנִים וְלֹא־תִקַּח שֹׁחַד כִּי
הַשֹּׁחַד יַעֲוֹר עֵינָי חֲכָמִים וַיִּסְלַף דְבָרֵי צְדִיקִים:

לֹא תִצְלִי דִין לֹא תִשְׁתַּמּוּדַע אִפְּיָן וְלֹא תִקְבִּיל שׁוֹחַדָּא
אַרִי שׁוֹחַדָּא מְעוֹר עֵינֵי חֲפִימִין וּמְקַלְקִיל פִּתְגָמִין
תְּרִיצִין:

לא תטה משפט – כמשמעו. לא תכיר פנים – אף בשעת הטענות. אזהרה לדון, שלא יהא רף לזה וקשה לזה, אחד עומד ואחד יושב; לפי שקשורא זה שהדין מכבד את חברו, מסתמין טענותיו. ולא תקח שחד – אפלו לשפט צדק. כי השחד יעור – משקבל שחד ממנו, אי אפשר שלא יטה את לבו אצלו להפך בזכותו. דברי צדיקים – דברים המצדקים, משפטי אמת.

צֶדֶק צֶדֶק תִּרְדֹּף לִמְעַן תַּחֲיֶה וּבְרִשְׁתָּ אֶת־הָאָרֶץ
אֲשֶׁר־יִהְיֶה אֶל־לְהִיךָ נָתַן לָּהּ:

קוּשְׁטָא קוּשְׁטָא תִרְדּוּף בְּדִיל דְתִיחֵי וְתִירַת יֵת אַרְעָא
דֵּי אֱלֹהֶיךָ יְהִיב לָּהּ:

צדק צדק תרדוף – הלך אחר בית דין יפה. למען תחיה וברשת – כדאי הוא מנוי הדינין הפשטים להחיות את ישראל ולהושיבן על אדמתן.
לֹא־תִטַּע לָּהּ אֲשֶׁרָה כָּל־עֵץ אֲצֵל מִזְבַּח יִהְיֶה־הַנֶּה
אֶל־לְהִיךָ אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה־לָּהּ:

לֹא תִצְבֹּב לָּהּ אֲשִׁירַת כָּל אֵילָן בְּסִטְר מִדְּבַתָּא דֵּי אֱלֹהֶיךָ
דְתַעֲבִיד לָּהּ:

לא תטע לה אשרה – לחיבו עליה משעת נטיעתה; ואפלו לא עבדה, עובר בלא מעשה על נטיעתה. לא תטע לה אשרה כל עץ אצל מזבח ה' אלהיה – אזהרה לנוטע אילן ולבונה בית בטר הבית.

וְלֹא־תִקִּים לָּהּ מִצְבֵּה אֲשֶׁר שָׁנָא יִהְיֶה־הַנֶּה אֶל־לְהִיךָ:
וְלֹא תִקִּים לָּהּ מִצְבֵּה – מצבת אבן אחת להקריב עליה, אפלו לשמים. אשר שנא – מזבח אבנים ומזבח אדמה צנה לעשות; ואת זו שנא, כי חק היתה לכנענים. ואף על פי שהיתה אהובה לו בימי האבות, עכשו שנאה, מאסר שעשאוה אלו חק לעבודה זרה.

וְלֹא תִקִּים לָּהּ קִמָּא דְרַחֲמִי יִי אֱלֹהֶיךָ:
וְלֹא תִקִּים לָּהּ קִמָּא דְרַחֲמִי יִי אֱלֹהֶיךָ:
וְלֹא תִקִּים לָּהּ קִמָּא דְרַחֲמִי יִי אֱלֹהֶיךָ:
וְלֹא תִקִּים לָּהּ קִמָּא דְרַחֲמִי יִי אֱלֹהֶיךָ:

לֹא־תִזְבַּח לִי־הַנֶּה אֶל־לְהִיךָ שׁוֹר וְשֵׂה אֲשֶׁר יִהְיֶה בּוֹ
מִוֹם כָּל דְּבַר רָע כִּי תוֹעֵבַת יִהְיֶה־הַנֶּה אֶל־לְהִיךָ הוּא:
לֹא תִזְבַּח וּגּוֹמֵר כָּל דְּבַר רָע – אזהרה למפגל בקדשים על ידי דבור רע. ועוד נדרשו בו שאר דרשות ב'שחישת קדשים'.

לֹא תִפּוֹס קָדָם יִי אֱלֹהֶיךָ תוֹר וְאִמֵּר דִּיהֵי בֵיה מוּמָא כָּל
מִדְּעָם בִּישׁ אַרִי מִרַחַק קָדָם יִי אֱלֹהֶיךָ הוּא:
לֹא תִפּוֹס קָדָם יִי אֱלֹהֶיךָ תוֹר וְאִמֵּר דִּיהֵי בֵיה מוּמָא כָּל
מִדְּעָם בִּישׁ אַרִי מִרַחַק קָדָם יִי אֱלֹהֶיךָ הוּא:

כִּי־יִמָּצָא בְּקַרְבָּהּ בְּאֶמְד שְׁעָרֶיהָ אֲשֶׁר־יִהְיֶה־הַנֶּה
אֶל־לְהִיךָ נָתַן לָּהּ אִישׁ אִו־אִשָּׁה אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה אֶת־
הַרְע בְּעֵינֵי יִהְיֶה־הַנֶּה אֶל־לְהִיךָ לַעֲבֹר בְּרִיתוֹ:
כִּי־יִמָּצָא בְּקַרְבָּהּ בְּאֶמְד שְׁעָרֶיהָ אֲשֶׁר־יִהְיֶה־הַנֶּה
אֶל־לְהִיךָ נָתַן לָּהּ אִישׁ אִו־אִשָּׁה אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה אֶת־
הַרְע בְּעֵינֵי יִהְיֶה־הַנֶּה אֶל־לְהִיךָ לַעֲבֹר בְּרִיתוֹ:

אַרִי יִשְׁתַּכַּח בִּינָהּ בַּחֲדָא מִן קַרְנֶה דֵּי אֱלֹהֶיךָ יְהִיב לָּהּ
גְּבַר אוֹ אִתָּא דִּינְעִבִיד יֵת דְּבִישׁ קָדָם יִי אֱלֹהֶיךָ לַמְעַבֵּר
עַל קִימִיהָ:
אַרִי יִשְׁתַּכַּח בִּינָהּ בַּחֲדָא מִן קַרְנֶה דֵּי אֱלֹהֶיךָ יְהִיב לָּהּ
גְּבַר אוֹ אִתָּא דִּינְעִבִיד יֵת דְּבִישׁ קָדָם יִי אֱלֹהֶיךָ לַמְעַבֵּר
עַל קִימִיהָ:

לעבר בריתו – אשר פרת ה' אתכם שלא לעבד עבודה זרה.

וְלֹלָהּ וַיַּעֲבֹד אֶל־לְהִים אֲחֵרִים וַיִּשְׁתַּחֲוִי לָהֶם
וְלִשְׁמֹשׁ אוֹ לַיְרֹת אוֹ לְכָל־צִבָּא הַשָּׁמַיִם אֲשֶׁר לֹא־
צוּיִתִּי:
וְלֹלָהּ וַיַּעֲבֹד אֶל־לְהִים אֲחֵרִים וַיִּשְׁתַּחֲוִי לָהֶם
וְלִשְׁמֹשׁ אוֹ לַיְרֹת אוֹ לְכָל־צִבָּא הַשָּׁמַיִם אֲשֶׁר לֹא־
צוּיִתִּי:

וַאֲזַל וּפְלַח לְטַעֲוֹת עַמְמִיָּא וּסְגִיד לַהוֹן וּלְשִׁמְשָׂא אוֹ
לְסִיְהָרָא אוֹ לְכָל חֵילֵי שְׁמִיָּא דְלֹא פְקִידִית:
וַאֲזַל וּפְלַח לְטַעֲוֹת עַמְמִיָּא וּסְגִיד לַהוֹן וּלְשִׁמְשָׂא אוֹ
לְסִיְהָרָא אוֹ לְכָל חֵילֵי שְׁמִיָּא דְלֹא פְקִידִית:

אשר לא צויתי – לעבדם.

וַהֲגַד־לָּהּ וְשִׁמְעַת וְזִרְשַׁת הַיֵּטֵב וְהִנֵּה אִמַּת נָכוֹן
הַדְּבָר נַעֲשֶׂתָה הַתּוֹעֵבָה הַזֹּאת בְּיִשְׂרָאֵל:
וַהֲגַד־לָּהּ וְשִׁמְעַת וְזִרְשַׁת הַיֵּטֵב וְהִנֵּה אִמַּת נָכוֹן
הַדְּבָר נַעֲשֶׂתָה הַתּוֹעֵבָה הַזֹּאת בְּיִשְׂרָאֵל:

וַיִּתְחַנּוּ לָּהּ וְתִשְׁמַע וְתִתְבַּע יָאוֹת וְהָא קוּשְׁטָא פִּינוֹן
פִּתְגָמָא אֶתְעַבִּידַת תּוֹעֵיבַתָּא הַדָּא בְּיִשְׂרָאֵל:
וַיִּתְחַנּוּ לָּהּ וְתִשְׁמַע וְתִתְבַּע יָאוֹת וְהָא קוּשְׁטָא פִּינוֹן
פִּתְגָמָא אֶתְעַבִּידַת תּוֹעֵיבַתָּא הַדָּא בְּיִשְׂרָאֵל:

והוצאת את האיש ההוא או את האשה ההוא אשר עשו את הדבר הרע הזה אל-שעריך את האיש או את האשה וסקלתם באבנים ומתו:

ותפיק ית גוברא ההוא או ית אתתא ההיא דעבדו ית פתגמא בישא הדין לתרע בית דינך ית גוברא או ית אתתא ותרגמון באבניא וימותון:

והוצאת את האיש ההוא וגומר אל שעריך וגומר – המתרגם אל שעריך: "לתרע בית דינך" – טועה, שכן שנינו: אל שעריך, זה שער שעבד בו. או אינו אלא שער שגדון בו? נאמר שעריך למטה ונאמר "שעריך" למעלה; מה "שעריך" האמור למעלה – שער שעבד בו, אף "שעריך" האמור למטה, שער שעבד בו; ומרגומו "לקרניך".

על מימר תרין סהדין או תלתא סהדין יתקטיל דתיב קטלא לא יתקטיל על מימר סהיד חד:

על-פי | שנים עדים או שלשה עדים יומת המת לא יומת על-פי עד אחד:

על מימר תרין סהדין או תלתא סהדין יתקטיל דתיב קטלא לא יתקטיל על מימר סהיד חד:

שנים עדים או שלשה – אם מתקנמת עדות בשנים, למה פרט לה שלשה? להקיש שלשה לשנים: מה שנים עדות אחת, אף שלשה עדות אחת, ואין נעשין זוממין עד שיזומו פלם.

על מימר תרין סהדין או תלתא סהדין יתקטיל דתיב קטלא לא יתקטיל על מימר סהיד חד:

יז העדים תהיה-בו בראשנה להמיתו ויז כל-העם באחרונה ובערת הרע מקרבה:

יזא דסהדיא תהי ביה בקדמיתא למקטליה ויזא דכל עמא בבתרייתא ותפלי עביד דביש מבינך:

כי יפלא ממה דבר למשפט בין-דם | לדם בין-דין לדין ובין נגע לנגע דברי ריבת בשעריך וקמת ועלית אל-המקום אשר יבחר י-הוה א-להיך בו:

ארי יתפרש מנך פתגמא דדינא בין דם לדם בין דין לדין ובין מכתש סגירו למכתש סגירו פתגמי פלוגת דינא בקרנך ותקום ותסק לאתרא דיתרעי יי אלהך ביה:

כי יפלא – כל הפלאה – לשון הכדלה ופרישה, שהדבר נבדל ומכסה ממה. בין דם לדם – בין דם טמא לדם טהור. בין דין לדין – בין דין זכאי לדין סייב. ובין נגע לנגע – בין נגע טמא לנגע טהור. דברי ריבת – שיהיו סכמי העיר חולקים בדבר, זה מטמא וזה מטהר, זה מחיב וזה מזהב. וקמת ועלית – מלמד שבית המקדש גבוה מכל המקומות.

ארי יתפרש מנך פתגמא דדינא בין דם לדם בין דין לדין ובין מכתש סגירו למכתש סגירו פתגמי פלוגת דינא בקרנך ותקום ותסק לאתרא דיתרעי יי אלהך ביה:

ובאת אל-הפנהים הלולים ואל-השפט אשר יהיה בימים ההם ודרשת והגידו לה את דבר המשפט:

ותיתי לות פהניא לינאי ולות דינא דיהי ביומיא האנון ותתבע ויחווך לה ית פתגמא דדינא:

הפנהים הלויים – הפנהים שיצאו משבט לוי. ואל השפט אשר יהיה בימים ההם – אפלו אינו כשאר שופטים שהיו לפניו, אתה צריך לשמע לו; אין לה אלא שופט שבנימיה.

ותיתי לות פהניא לינאי ולות דינא דיהי ביומיא האנון ותתבע ויחווך לה ית פתגמא דדינא:

ועשית על-פי הדבר אשר יגידו לה מן-המקום ההוא אשר יבחר י-הוה ושמרת לעשות ככל אשר יורה:

ותעביד על מימר פתגמא דיתוון לה מן אתרא ההוא דיתרעי יי ותטר למעבד ככל דילפונך:

על-פי התורה אשר יורה ועל-המשפט אשר יאמרו לה תעשה לא תסור מן-הדבר אשר-יגידו לה ימין ושמאל:

על מימר אורייתא דילפונך ועל דינא דנימרון לה תעביד לא תסטי מן פתגמא דיתוון לה לנימינא ולשמאלא:

ימין ושמאל – אפלו אומר לה על ימין שהוא שמאל ועל שמאל שהוא ימין, וכל שכן שאומר לה על ימין ימין ועל שמאל שמאל.

על מימר אורייתא דילפונך ועל דינא דנימרון לה תעביד לא תסטי מן פתגמא דיתוון לה לנימינא ולשמאלא:

והאיש אשר יעשה בזדון לבלתי שמע אל-הפנהי העמד לשרת שם את-י-הוה א-להיך או אל-השפט ומת האיש ההוא ובערת הרע מישראל:

וגוברא דיעביד ברשע בדיל דלא לקבלא מן פהנא דקאים לשמשא תמן קדם יי אלהך או מן דינא ויתקטיל גוברא ההוא ותפלי עביד דביש מישראל:

וכל-העם ישמעו ויגראו ולא יזידון עוד:

וכל עמא ישמעון וידחלוך ולא ירשעון עוד:

וכל העם ישמעו – מכאן שממתינין לו עד הרגל וממיתין אותו ברגל.

וכל עמא ישמעון וידחלוך ולא ירשעון עוד:

אָרִי תִיעוֹל לַאֲרַעָא דִּינִי אֱלֹהֵיךָ יְהִיב לָךְ וּתְיַרְתֶּהּ וּתְתִיב
בֵּהּ וּתְיַמַּר אֲמֹנִי עָלַי מִלְכָּא פְּכָל עַמְמִיָּא דְבַסְחָרְנִי:

פִּי-תִבָּא אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר י-הִנֵּה א-לֵהֶיךָ נִתְּנָה לָךְ
וַיִּרְשָׁתָהּ וַיִּשְׁבַּתָּהּ בָּהּ וְאָמַרְתָּ אֲשִׁימָה עָלַי מְלָךְ
פְּכָל-הַגּוֹיִם אֲשֶׁר סְבִיבְתִי:

מִנְאָה תִמְנִי עָלֶיךָ מִלְכָּא דִּיתְרַעֲי יִי אֱלֹהֵיךָ בֵּיהּ מִגּוֹ אַחֶיךָ
תִּמְנִי עָלֶיךָ מִלְכָּא לִית לָךְ רִשׁוֹ לְמִנְאָה עָלֶיךָ גְּבַר נּוֹכְרָאִי
דְּלֹא אַחֶיךָ הוּא:

שׁוֹם תִּשְׂיִם עָלֶיךָ מְלָךְ אֲשֶׁר יבַתֵּר י-הִנֵּה א-לֵהֶיךָ
בּוֹ מִקְרָב אַחֶיךָ תִּשְׂיִם עָלֶיךָ מְלָךְ לֹא תּוֹכֵל לִתֵּת
עָלֶיךָ אִישׁ נְכָרִי אֲשֶׁר לֹא-אַחֶיךָ הוּא:

לְחֹד לֹא יִסְגִי לִיהּ סוֹסְנָן וְלֹא יִתִּיב ית עֲמָא לְמַצְרִים
בְּדִיל לְאַסְגָּאָה סוֹסְנָן וַיִּי אֲמַר לְכוּן לֹא תִיסְפוּן לְמַתָּב
בְּאוֹרְחָא הָדָא עוֹד:

רָק לֹא-יִרְבֶּה-לּוֹ סוֹסִים וְלֹא-יִשְׁיֵב אֶת-הָעַם
מִצְרַיִמָה לְמַעַן הַרְבּוֹת סוֹס וַי-הִנֵּה אֲמַר לְכֶם לֹא
תִסְפוּן לְשׁוֹב בְּדָרָךְ הַזֶּה עוֹד:

לֹא יִרְבֶּה לוֹ סוֹסִים – אֵלֶּא כְּדִי מְרַכְבְּתוּ, שְׁלֹא יִשְׁיֵב אֶת הָעַם מִצְרַיִמָה, שֶׁהַסּוֹסִים בָּאִים מִשָּׁם, כִּמְהָ שְׁנָאָמַר בְּשִׁלְמָה: "וּתְעַלָּה וּתְמַצָּא מְרַכְבָּהּ
מִמִּצְרַיִם בְּשֵׁשׁ מֵאוֹת כֶּסֶף וְסוֹס בְּחַמְשִׁים וּמֵאָה".

וְלֹא יִסְגִי לִיהּ נְשִׁין וְלֹא יִטְעִי לְבִיָּהּ וְכִסְפָּא וְזִהְבָּא לֹא
יִסְגִי לִיהּ לְחֻדָּא:

וְלֹא יִרְבֶּה-לּוֹ נְשִׁים וְלֹא יִסּוֹר לְבַבּוֹ וְכִסֶּף וְזָהָב לֹא
יִרְבֶּה-לּוֹ מְאֹד:

וְלֹא יִרְבֶּה לוֹ נְשִׁים – אֵלֶּא שְׁמוּנָה עֶשְׂרֵה; שְׁמַצִּינוּ שְׁהִיוּ לוֹ לְחֹד
שֵׁשׁ נְשִׁים, וְנֵאמַר לוֹ: "וְאִם מְעַט וְאִסִּיפָה לָךְ כְּהִנֵּה וְכַהֲנָה". וְכִסֶּף וְזָהָב
לֹא יִרְבֶּה לוֹ מְאֹד – אֵלֶּא כְּדִי לְתַן לְאַכְסִינָא.

וַיְהִי כְּמַתְבִּיָּה עַל פּוֹרְסֵי מַלְכוּתִיָּהּ וַיִּכְתּוֹב לִיהּ ית
פְּרָשְׁגִן אוֹרִיתָא הָדָא עַל סְפָרָא מִן קְדָם כְּהִנְיָא לִינוּאִי:

וַהֲיָה כְּשִׁבְתּוֹ עַל כֶּסֶף מִמְלַכְתּוֹ וְכָתַב לוֹ אֶת-מִשְׁנֵה
הַתּוֹרָה הַזֹּאת עַל-סֵפֶר מִלְּפָנֵי הַכֹּהֲנִים הַלְוִיִּם:

וַהֲיָה כְּשִׁבְתּוֹ – אִם עֲשֶׂה כֵן, כְּדֹאִי הוּא שְׁתַּתְקַבֵּם מַלְכוּתוֹ. אֶת מִשְׁנֵה הַתּוֹרָה – שְׁתֵּי סְפָרֵי תוֹרָה: אֶחָת שֶׁהִיא מְנַסַּח בְּבֵית גְּנְזִיּוֹ, וְאַחַת
שֶׁנִּכְנַסְתָּ וַיּוֹצֵאת עִמּוֹ. וְאוֹנְקְלוֹס תַּרְגָּם "פְּתִשְׁגִּין", פְּתַר מִשְׁנֵה לְשׁוֹן שְׁנוֹן וְדַבּוּר.

וַהֲיָה עֲמִיָּה וַיְהִי קָרִי בֵּיהּ כָּל יוֹמֵי חַיָּוִיָּהּ בְּדִיל דְּיִילַף
לְמַדְחַל קְדָם יִי א-לֵהִיָּהּ לְמַטַּר ית כָּל פְּתַגְמֵי אוֹרִיתָא
הָדָא וַיִּתְּ קִימִיָּא הָאֵלִין לְמַעַבְדָּהוֹן:

וַהֲיָה עִמּוֹ וְקָרָא בּוֹ כָּל-יְמֵי חַיָּוִיָּהּ לְמַעַן יִלְמַד
לְיִרְאָה אֶת-י-הִנֵּה א-לֵהֶיךָ לְשִׁמְרָא אֶת-כָּל-דְּבָרֵי
הַתּוֹרָה הַזֹּאת וְאֶת-הַחֻקִּים הָאֵלֶּה לַעֲשׂוֹתָם:

דְּבָרֵי הַתּוֹרָה – כְּמִשְׁמַעוֹ.

בְּדִיל דְּלֹא יִירַם לְבִיָּהּ מִאַחֻוּהִי וּבְדִיל דְּלֹא יִסְטִי מִן
תְּפַקִּידָתָא לְיַמִּינָא וְלִשְׂמָאלָא בְּדִיל דְּיִוִּרִיךְ יוֹמִין עַל
מַלְכוּתִיָּהּ הוּא וּבְנוּהִי בְּגוֹ יִשְׂרָאֵל:

לְבַלְתִּי רוּם-לְבַבּוֹ מֵאַחֵיו וּלְבַלְתִּי סוֹר מִן-הַמִּצְוָה
יִמִּין וּשְׂמָאוֹל לְמַעַן יִאָרִיךְ יָמָיִם עַל-מַמְלַכְתּוֹ הוּא
וּבְנוֹי בְּקִרְבֵּי יִשְׂרָאֵל:

וּלְבַלְתִּי סוֹר מִן הַמִּצְוָה – אִפְלוּ מִצְוָה קִלְיָה שֶׁל נְבִיא. לְמַעַן יִאָרִיךְ יָמָיִם – מִכֻּל הֵן אַתָּה שׁוֹמֵעַ לָאוּ. וְכֵן מִצִּינוּ בְּשִׂאוֹל, שְׁאָמַר לוֹ שְׁמוּאֵל:
"שְׁבַעַת יָמִים תּוֹחֵל עַד בּוֹאִי אֵלֶיךָ לְהַעֲלוֹת עוֹלוֹת", וְכַתִּיב: "וַיּוֹחֵל שְׁבַעַת יָמִים", וְלֹא שְׁמַר הַבְּטָחָתוֹ לְשִׁמְרָא כָּל הַיּוֹם; וְלֹא הִסְפִּיק לְהַעֲלוֹת
הָעוֹלָה, עַד שֶׁבָּא שְׁמוּאֵל וְאָמַר לוֹ: "נִסְכַּלְתָּ לֹא שְׁמַרְתָּ" וְגוֹמַר "וְעַתָּה מִמְלַכְתְּךָ לֹא תִקּוּם"; הֵא לְמַדְתָּ שְׁבַשְׁבִּיל מִצְוָה קִלְיָה שֶׁל נְבִיא, נְעַנְשׁ.
הוּא וּבְנוֹי – מִגִּיד שְׁאִם בְּנוֹי הִגִּינוּ לְמַלְכוּת, הוּא קוֹדֵם לְכָל אֲדָם.

פְּרָשַׁת מַתְנוֹת כְּהִנָּה

שְׁלִישִׁי

לֹא יְהִי לְכַהֲנִיָּא לִינוּאִי כָּל שְׁבַטָא דְלוֹי חוּלְקָא וְאַחְסָנָא
עִם יִשְׂרָאֵל קוֹרְבָנִיָּא דִּינִי וְאַחְסָנִתִּיהּ יִיכְלוּן:

לֹא-יְהִיָּהּ לְכַהֲנִים הַלְוִיִּם כָּל-שְׁבַט לְנִי תְּחַלַּק
וְנַחֲלָה עִם-יִשְׂרָאֵל אֲשִׁי י-הִנֵּה וְנַחֲלָתוֹ וְנַחֲלָתוֹ
יִאכְלוּן:

כָּל שְׁבַט לוי – בֵּין תְּמִימִין בֵּין בְּעָלֵי מוּמִיּוֹן. חֵלֶק – בְּכַפָּה. וְנַחֲלָה – בְּאֶרֶץ. אֲשִׁי ה' – קֹדֶשׁ הַמִּקְדָּשׁ. וְנַחֲלָתוֹ – אֵלּוּ קֹדְשֵׁי הַגְּבוּל,
תְּרוּמוֹת וּמַעֲשָׂרוֹת; אֲבָל נַחֲלָה גְּמוּרָה לֹא יְהִיָּהּ לוֹ בְּקִרְבֵּי אַחֵיו. וּבַסְפָּרֵי דְרָשׁוּ: "וְנַחֲלָה לֹא יְהִיָּהּ לוֹ, זֹו נַחֲלַת שְׂאָר. בְּקִרְבֵּי אַחֵיו,
זֹו נַחֲלַת חֲמִשָּׁה". וְאִינִי יוֹדַע מַה הִיא. וְנִרְאָה לִי שְׂאָרָךְ כְּנַעַן שְׁמַעְבַּר הִיִּרְדוּ וְאֵילָךְ נִקְרָאת אֶרֶץ חֲמִשָּׁה עַמְמִים, וְשֶׁל סִיחּוֹן וְעוּג –
שְׁנֵי עַמְמִים, אֲמֹרִי וְכַנְעֲנִי; וְנַחֲלַת שְׂאָר – לְרַבּוֹת קִינִי וְקִנְזִי וְקִדְמוֹנִי. וְכֵן דוֹרַשׁ בְּפְרָשַׁת מַתְנוֹת שְׁנָאָמְרוּ לְאַהֲרֹן: "עַל כֵּן לֹא הִנֵּה
לְלוֹי" וְגוֹמַר, לְהַזְהִיר עַל קִינִי וְקִנְזִי וְקִדְמוֹנִי. שׁוֹב נִמְצָא בְּדְבָרֵי רַבְּנוֹ קְלוּנִימוֹס, הַכִּי גָרְסִינוּ בְּסְפָרֵי: "וְנַחֲלָה לֹא יְהִיָּהּ לוֹ, אֵלּוּ נַחֲלַת
חֲמִשָּׁה. בְּקִרְבֵּי אַחֵיו, אֵלּוּ נַחֲלַת שְׁבַעַה"; נַחֲלַת חֲמִשָּׁה שְׁבָטִים, וְנַחֲלַת שְׁבַעַה שְׁבָטִים. וּמִתּוֹךְ שְׁמִשָּׁה וַיְהוֹשֻׁעַ לֹא חֵלְקוּ נַחֲלָה אֵלֶּא

לחמשה שבטים בלבד, שכן משה הנחיל לראובן וגד נחצי שבט מנשה, ויהושע הנחיל ליהודה ואפרים ולחצי שבט מנשה, ושבעה האחרים נטלו מאליהן אחרי מות יהושע – מתוך כך הזכיר חמשה לבד ושבעה לבד. **כאשר דבר לו** – "בארצם לא תנחל" וגומר "אני חלקה".

ונחלה לא־יהיה־לו בקרב אחיו י־הנה הוא נחלתו כאשר דבר־לו:
ואחסנא לא יהי ליה בגו אחוהי מתנן דיהב ליה יי אנין אחסנתיה כמא דמליל ליה:

וזה יהיה משפט הפהנים מאת העם מאת זבתי הזבח אם־שור אם־שה ונתן לפהו הזרע והלחנים והקבה:
ודין יהי דחזי לכהניא מן עמא מן נכסי נכסתא אם תור אם אמר ויתין לכהנא דרעא ולועא וקיבתא:

מאת העם – ולא מאת הפהנים. **אם שור אם שה** – פרט לחיה. **הזרע** – מן הפרק של ארבעה עד כך של יד שקורין אשפלו"ן. **והלחנים** – עם הלשון. דורשי רשומות היו אומרים: **זרוע** – תחת יד, **שנאמר**: "ויקח רמח בידו". **לחנים** – תחת תפלה, **שנאמר**: "ויצמד פינגוס ויפלל". **והקבה** – תחת "האשה אל קבתה".

ראשית דגנה תירשנה ויצהרה וראשית גז צאנה תתן־לו:
ריש עבורה חמרף ומשחה וריש גזת ענף תתין ליה:

ראשית דגנה – זו תרומה. ולא פרש בה שעור, אבל רבותינו נתנו בה שעור: עין זפה – אחד מארבעים, עין רעה – אחד מששים, בינונית – אחד מחמשים, וסמכו על המקרא שלא לפחת מאחד מששים, **שנאמר**: "ששית האיפה מחמר החטים". ששית האיפה – חצי סאה; כשאתה גומן חצי סאה לכור – הרי אחד מששים, שהכור שלשים סאין. **וראשית גז צאנה** – כשאתה גומן צאנה בכל שנה, תן ממנה ראשית לפהו; ולא פרש בה שעור. ורבותינו נתנו בה שעור, אחד מששים. וכמה צאן חיות בראשית הגז? חמש רחלות, **שנאמר**: "וחמש צאן עשויות". רבי עקיבא אומר: **ראשית גז** – שטים; **צאנה** – ארבעה; **תתן לו**, הרי חמשה.

כי בו בתר י־הנה א־להיה מפל־שבטיה לעמד לשרת בשם־י־הנה הוא ובניו פל־היקמים:
ארי ביה אתרעי יי אלהיה מפל שבטיה למקם לשמשא בשמא דיי הוא ובנוהי פל יומיא:
לעמד לשרת – מכאן שאין שרות אלא מעמד.

רביעי

וכי־יבא הלוי מאתד שעריה מפל־ישראל אשר־ הוא גר שם ובא בכל־אנת נפשו אל־המקום אשר־ יבתר י־הנה:
וארי ייתי לינאה מתדא מקרנה מפל ישראל דהוא דאר תמן וייתי בכל רעות נפשיה לאתרא דיתרעי יי:

וכי יבא הלוי – יכול בכך לוי ודאי הכתוב מדבר? תלמוד לומר: **ושרת**; יצאו לויים, שאין ראויין לשרות. **ובא בכל אנת נפשו** וגומר **ושרת** – למד על הפהו, שבא ומקריב קרבנות נדבתו או חובתו, ונאפלו במשמר שאינו שלו: עוד למד על הפהנים הבאים לרגל, שמקריבין ועובדין בקרבנות הבאות מחמת הרגל, כגון מוספי הרגל, ואף על פי שאין המשמר שלהם.

ושרת בשם י־הנה א־להיו פכל־אחיו הלויים העמדים שם לפני י־הנה:
וישמיש בשמא דיי א־להיה פכל אחוהי לינאי דמשמשין תמן קדם יי:

חלק פחלק יאכלו לבד ממפריו עליהאבות:
חולק פחולק ייכליו בר ממטרתא דיתה שבתא דכין אתקיננו אבהתא:

חלק פחלק יאכלו – מלמד שחולקין בעורות, ובבשר שעירי טטאות. יכול אף בדברים הבאים שלא מחמת הרגל, כגון תמידים ומוספי שבת ונדרים ונדבות? תלמוד לומר: **לבד ממפריו על האבות**; חוץ ממה שמקרו האבות, בימי דוד ושמואל, שנקבעו המשמרות ומקרו זה לזה, טל אמה שבמה ואני אטל שבתי.

כי אתה בא אל־הארץ אשר־י־הנה א־להיה נתן לך לא־תלמד לעשות פתועבת הגוים ההם:
ארי את עליל לארעא דיי אלהיה יהיב לך לא תילח למעבד פתועבת עממיא האנון:

לא תלמד לעשות – אבל אתה למד להבין ולהורות, כלומר: להבין מעשיהם כמה הם מקלקליו, ולהורות לבניך: לא מעשה כך וכך, שזה הוא חק הגוים.

לא ימצא בך מעביר בנך ובתו באש קסם קסמים **מעונן ומנחש ומכשף:**
לא ישתכח בך מעבר בריה וברתיה בנורא קסים קסמין **מענן ומנחיש ותרש:**

מעביר בנו ובתו באש – היא עבודת המלך, עושה מדורות אש מקאן ומפאן ומעבירו בין שתייהם. קסם קסמים – איזהו קוסם? האוחז את מקלו ואומר: אם אלך אם לא אלך; וכן הוא אומר: "עמי בעצו ישאל ומקלו יגיד לו". מעונן – רבי עקיבא אומר: אלו נותני עונות, שאומרים: עונה פלונית יפה להתחיל; ונחמים אומרים: אלו אוחזי העינים. מנחש – פתו נפלה מפיו, צבי הפסיקו בצדך, מקלו נפל מידו.

וחבר חבר ושאל אוב וידעני ודרש אל-המתים: **ורטין רטן ושאל בבדין ובזכורו ותבע מן מיתניא:**

וחבר חבר – שמצד נחשים ועקרבים או שאר חיות למקום אחד. ושאל אוב – זה מכשפות ששמו פיתום, ומדבר משחיו ומעלה את המת בבית השחי שלו. וידעני – מכניס עצם חייה ששמה ידוע לתוך פיו, ומדבר העצם על ידי מכשפות. ודרש אל המתים – כגון המעלה בזכרותו והנשאל בגלגלת.

כי-תועבת י-הוה פל-עשה אלה ובגלל התועבת האלה י-הוה א-להיך מוריש אותם מפניך: **ארי מרחק קדם יי כל עביד אליו ובדיל תועיבתא האליו יי אלהך מתריד יתהון מן קדמך:**

כל עשה אלה – 'עושה כל אלה' לא נאמר אלא "כל עשה אלה", אפלו אחת מהן.

תמים תהיה עם י-הוה א-להיך: **שלים תהי בדחלתא דיי אלהך:**

תמים תהיה עם ה' א-להיך – התהלך עמו בתמימות ותצפה לו, ולא תחקר אחר העמידות, אלא כל מה שביא עליך קבל בתמימות, ואז תהיה עמו ולחלקו.

חמישי

פי | הגוים האלה אשר אתה יורש אותם אל-מעוננים ואל-קסמים ישמעו ואתה לא כן נתן לה י-הוה א-להיך: **ארי עממיא האליו דאת ירית יתהון מן מעונניא ומן קסמיא שמעיו ואת לא כן יהב לה יי אלהך:**

לא כן נתן לה ה' א-להיך – לשמע אל מעוננים ואל קסמים; שחרי השרה שכונה על הנביאים ואורים ותמים.

נביא מקרבה מאחיה כמני יקים לה י-הוה א-להיך אליו תשמעו: **נביא מבינך מאחך דכנתי יקים לה יי אלהך מניה תקבלו:**

מקרבה מאחיה כמני – כמו שאני מקרבה מאחיה, יקים לה תחתי; וכן מנביא לנביא.

ככל אשר-שאלת מעם י-הוה א-להיך בחרב ביום הקהל לאמר לא אסף לשמע את-קול י-הוה א-להי ואת-האש הגולה הנזאת לא-אראה עוד ולא אמות: **ככל דשאילתא מן קדם יי אלהך בחורב ביומא דקהלא למימר לא אוסיף למשמע ית קל מימרא דיי א-להי וית אישטא רבתא הדא לא אחזי עוד ולא אמות:**

ויאמר י-הוה אלי היטיבו אשר דברו: **ואמר יי לי אתקיננו דמלילו:**

נביא אקים להם מקרב אחיהם כמזה ונתתי דברי בפיו ודבר אליהם את כל-אשר אצונו: **נביא אקים להון מגו אחיהון כנתך ואתין פתגמי נבואתי בפומיה וימליל עמהון ית כל דאפקדניה:**

והיה האיש אשר לא-ישמע אל-דברי אשר ידבר בשמי אנכי אדרש מעמו: **ויהי גוברא דלא יקביל לפתגמי דימליל בשמי מימרי יתבע מניה:**

אך הנביא אשר יזיד לדבר דבר בשמי את אשר לא-צויתיו לדבר ואשר ידבר בשם א-להים אחרים ומת הנביא ההוא: **ברם נביא דירשע למללא פתגמא בשמי ית דלא פקידתיה למללא ודימליל בשום טענת עממיא ויתקטיל נביא ההוא:**

אשר לא צויתיו לדבר – אכל צויתיו לחברו. ואשר ידבר בשם א-להים אחרים – אפלו כגון את ההלכה, לאסר את האסור ולהתיר את המת. ומת – בחנק. שלשה מיתתו בידי אדם: המתנבא מה שלא שמע, ומה שלא נאמר לו ונאמר לחברו, והמתנבא בשם עבודה זרה. אכל הכובש את נבואתו, והעובר על דברי נביא, והעובר על דברי עצמו, מיתתו בידי שמים, שנאמר: "אנכי אדרש מעמו".

וְכִי תֹאמַר בְּלִבְּךָ אֵיכָה גִדַע אֶת־הַדָּבָר אֲשֶׁר לֹא־
דִּבַּרְוּ יְ-הוָה:
וְאָרִי תִימַר בְּלִבִּי אֵיכָדִין גִּדַע ית פִּתְגָמָא דְלֹא מִלְלִיה
יִי:

וְכִי תֹאמַר בְּלִבְּךָ – עֲתִידִין אַתָּם לֹדַם, כְּשִׁיבֵא חֲנֻנִיה בְּן עֶזְרָא וּמִתְנַבֵּא: "הִנֵּה כָּלִי בֵּית ה' מוֹשְׁבִים מִכְּבֹּלָה עִמָּה מְהֵרָה", וְיִרְמְיָהוּ עוֹמֵד וְצוֹנֵם אֶל הַעַמּוּדִים וְעַל הַיָּם וְעַל יַתֵּר הַכְּפִלִים שְׁלֹא גָלוּ עִם יְכַנְיָה, "בְּכֹלָה יוֹבֵאוּ" עִם גְּלוֹת צִדְקָיָהוּ.

אֲשֶׁר יִדְבַר הַנְּבִיא בְּשֵׁם יְ-הוָה וְלֹא־יִהְיֶה הַדָּבָר
וְלֹא יִבָּא הוּא הַדָּבָר אֲשֶׁר לֹא־דִבַּרוּ יְ-הוָה בְּזִדּוֹן
דִּבְרוּ הַנְּבִיא לֹא תְגוּר מִמֶּנּוּ:
דִּימְלִיל נְבִיא בְּשֵׁמָא דִּי וְלֹא יְהִי פִתְגָמָא וְלֹא יתְקַיִם
הוּא פִתְגָמָא דְלֹא מִלְלִיה יִי בְרִשְׁעָא מִלְלִיה נְבִיא לֹא
תִדְחִלוּן מִנִּיהּ:

אֲשֶׁר יִדְבַר הַנְּבִיא – וְיֹאמַר: דָּבָר זֶה עֲתִיד לְבוֹא עֲלֵיכֶם, וְתֵרְאוּ שְׁלֹא יָבוֹא, הוּא הַדָּבָר אֲשֶׁר לֹא דִבַּרוּ ה', וְהִגִּיל אֹתוֹ. וְאִם תֹּאמַר: זֶה בְּמִתְנַבֵּא עַל הַעֲתִידוֹת; הֲרֵי שָׂבָא וְאֹמַר: עֲשׂוּ כֹךְ וְכֹךְ, וּמִפִּי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֲנִי אֹמֵר? כִּכֵּר נִצְטוּוּ שְׂאֵם כָּא לְהַדִּיקָךְ מֵאֶחָת מִכָּל הַמִּצְוֹת – לֹא תִשְׁמַע לוֹ, אֲלֵא אִם כֹּן מִמְּחָה הוּא לָךְ שֶׁהוּא צְדִיק גָּמוּר; כְּגוֹן אֲלֵיהּ בְּהַר הַכְּרָמֶל, שֶׁהַקְּרִיב בְּכֶמֶה בְּשַׁעַת אֶסוּר הַבְּמוֹת כְּדִי לְגַדֵּר אֶת יִשְׂרָאֵל, הַכֹּל לְפִי צִרְךָ שְׁעָה וְסִיג הַפְּרָצָה, לְכֹךְ נֹאמַר: "אֲלִיו תִּשְׁמַעוּן". לֹא תְגוּר מִמֶּנּוּ – לֹא תִמְנַע עֲצֻמָּה מִלְּמַד עֲלִיו חוֹבָה, וְלֹא תִירָא לְעַנְשׁ עֲלָיו.

כִּי־יִכְרִית יְ-הוָה אֶל־לִהְיֶה אֶת־הַגּוֹלִים
אֲשֶׁר יְ-הוָה אֶל־לִהְיֶה נִתְּן לָךְ אֶת־אַרְצָם
וְיִרְשָׁתֶם וְיִשְׁבַּתְּ בְּעָרֵיהֶם וּבְכַתְּיָהֶם:
אָרִי יִשְׂיָצִי יִי אֶלְהֵךְ ית עֲמֻמַּיָא דִּי אֶלְהֵךְ יְהִיב לָךְ
ית אַרְעָהוֹן וְתִירְתַנּוּן וְתִמְיִב בְּקִרְוֵיהוֹן וּבְכַתְּיָהוֹן:

שְׁלוֹשׁ עָרִים תִּבְדְּיִל לָךְ בְּתוֹךְ אַרְצְךָ אֲשֶׁר יְ-הוָה
אֶל־לִהְיֶה נִתְּן לָךְ לְרִשְׁתָּהּ:
תִּלְתַּת קְרוּוִין תִּפְרִישׁ לָךְ בְּגוֹ אַרְעָךְ דִּי אֶלְהֵךְ יְהִיב לָךְ
לְמִירְתָּהּ:

תִּכְיִן לָךְ הַדָּרָךְ וְשִׁלְשַׁת אֶת־גְּבוּל אַרְצְךָ אֲשֶׁר
נִבְחַלְתָּ יְ-הוָה אֶל־לִהְיֶה לְנוֹס שְׂמָה כָּל־רֹצֵחַ:
תִּכְיִן לָךְ הַדָּרָךְ – "מִקְלֵט מִקְלֵט" הִנֵּה כְּתוּב עַל פְּרִשַׁת דְּרָכִים. וְשִׁלְשַׁת אֶת גְּבוּל אַרְצְךָ – שְׁיִהָא מִתְחַלְתַּת הַגְּבוּל עַד הַעִיר הָרְאשׁוֹנָה שֶׁל מִקְלֵט כְּשֶׁעוֹר מִהֲלָךְ שְׁיִשׁ מִמֶּנָּה עַד הַשְּׂנִיָּה, וְכֹן מִשְׁנִיָּה לְשִׁלְשִׁית, וְכֹן מִן הַשְּׁלִישִׁית עַד הַגְּבוּל הַשְּׁנִי שֶׁל אַרְצְ יִשְׂרָאֵל.

וְזֶה דְבַר הַרְצַח אֲשֶׁר־יָנוֹס שְׂמָה וְחָי אֲשֶׁר יִבְּה
אֶת־רַעְיָהוּ בְּבִלִי־דַעַת וְהוּא לֹא־שָׂנֵא לוֹ מִתְּמַל
שְׁלֵשָׁם:
וְדִין פִּתְגָם קְטוּלָא דִּיעָרוֹק לְתַמְּן וְיִתְקַיִם דִּיקְטוּל ית
חֲבָרִיה בְּלֹא מִדְּעִיה וְהוּא לֹא שְׁנִי לִיה מֵאֶתְמַלִּי
וּמִדְּקַמּוּהִי:

וְאֲשֶׁר יָבֵא אֶת־רַעְיָהוּ בִּיעָר לְחֻטָּב עֲצִים וְנִדְחָה יָדוֹ
בְּגִרְזוֹן לְכָרֵת הָעֵץ וְנִשַׁל הַבְּרִזָּל מִן־הָעֵץ וּמִצָּא
אֶת־רַעְיָהוּ וְמָת הוּא יָנוֹס אֶל־אֶחָת הָעָרִים־הָאֵלֶּה
וְחָי:
וְדִיעוּל עִם חֲבָרִיה בְּחוּרְשָׁא לְמַקְצֵן אֲעִין וְתִתְמַרִּיג
יָדִיה בְּבְרִזָּלָא לְמַקְצִיָּה אֲעָא וְיִשְׁתַּלִּיף בְּרִזָּלָא מִן אֲעָא
וְיִשְׁכַּח ית חֲבָרִיה וְיָמוּת הוּא יַעְרוֹק לְחֻדָּא מִן קְרוּנָא
הָאֵלִין וְיִתְקַיִם:

וְנִדְחָה יָדוֹ – כְּשִׁבָא לְהַפִּיל הַגִּרְזוֹן עַל הָעֵץ. וְתִתְמַרִּיג יָדָהּ, לְשׁוֹן 'וְנִשְׁמַטָּה יָדוֹ' לְהַפִּיל מִפֶּת הַגִּרְזוֹן עַל הָעֵץ. "כִּי שְׁמַטוּ הַבְּקָר", תִּרְגָּם יוֹנָתָן: "אָרִי מְרַגְוֵהִי תוֹרִיָּא". וְנִשַׁל הַבְּרִזָּל מִן הָעֵץ – יֵשׁ מִרְבוּתֵינוּ אוֹמְרִים: נִשְׁמַט הַבְּרִזָּל מִקְּתוֹ; וְיֵשׁ מִהֶם אוֹמְרִים, שְׁיִשַׁל הַבְּרִזָּל לְחֻמְיָה מִן הָעֵץ הַמִּתְבַּקֵּעַ, וְהִיא נִתְּנָה וְהִרְגָּה.

פְּוִי־יִרְדָּף גֹּאֵל הַדָּם אַחֲרַי הַרְצַח כִּי־יִתֵּם לְבָבוֹ
וְהַשִּׁיגוּ כִּי־יִרְבֶּה הַדָּרָךְ וְהִקְהוּ גִּפְשׁ וְלוֹ אֵין
מִשְׁפַּט־מָוֶת פִּי לֹא שָׂנֵא הוּא לוֹ מִתְּמַל שְׁלֵשׁוֹם:
דְּלִמָּא יִרְדוּף גֹּאֵיל דְּמָא בְּתַר קְטוּלָא אָרִי יִיחַם לְבִיה
וְיִדְבַקְנִיה אָרִי יִסְגִי אוֹרְחָא וְיִקְטַלְנִיה גִּפְשׁ וְלִיה לִית
חֻבַּת דִּין דְּקְטוּל אָרִי לֹא שְׁנִי הוּא לִיה מֵאֶתְמַלִּי
וּמִדְּקַמּוּהִי:

פְּוִי יִרְדָּף גֹּאֵל הַדָּם – לְכֹךְ אֲנִי אֹמֵר לְהַכִּין לָךְ דָּרָךְ, וְעָרִי מִקְלֵט רַבִּים.

עַל־כֵּן אֲנִכִי מִצְוֶךְ לֹא־אִמַר שְׁלֵשׁ עָרִים תִּבְדְּיִל לָךְ:
עַל כֵּן אֲנִי מְפַקִּיד לָךְ לְמִימַר תִּלְתַּת קְרוּוִין תִּפְרִישׁ לָךְ:

ואם ירחיב י-הנה א-להיה את-גבלה פאשר נשבע
לאבתיך ונתן לה את-כל-הארץ אשר דבר לתת
לאבתיך:

ואם יפתי יי אלהך ית תחומך פמא דקיים לאבתיך
וימין לה ית כל ארעא דמליל למתן לאבתיך:

ואם ירחיב – פאשר נשבע לתת לה ארץ קיני וקניזי וקדמוני.

כי-תשמר את-כל-המצוה הזאת לעשותה אשר
אנכי מצוה היום לאהבה אתי-הנה א-להיה
וללכת בדרכיו כל-הימים ונספת לה עוד שלש
ערים על השלש האלה:

ארי תטר ית כל תפקידתא הדא למעבדה דאנא מפקיד
לה יומא דין למרחם ית יי אלהך ולמהך באורחו דתקנו
קדמוהי כל יומיא ותוסיף לה עוד תלת קרוין על תלת
אליו:

וינספת לה עוד שלש – הרי תשע: שלש שבועבך הירדן, ושלש שבארץ כנען, ושלש לעתיד לבוא.

ולא ישפך דם נקי בקרב ארצה אשר י-הנה
א-להיה נתן לה נתלה והנה עליה דמים:

ולא ישתפך דם זכאי בגו ארעה דיי אלהך יהיב לה
אחסנא ויהי עליה חובת דין דקטול:

וכי-הנה איש שנא לרעהו וארב לו וקם עליו
והכהו גפש ומת ונס אל-אחת הערים האל:

וארי יהי גבר שני לחבריה ויכמון ליה ויקום עלוהי
ויקטלניה גפש וימות ויערוק לתדא מן קרניא האליו:

וכי יהיה איש שנא לרעהו – על ידי שנאתו הוא בא לידי וארב לו. מכאן אמרו: עבר אדם על מצנה קלה, סופו לעבור על מצנה חמורה; לפי שעבר על "לא תשנא", סופו לבא לידי שפיכות דמים. לכה נאמר: כי יהיה איש שנא לרעהו וגומר; שקהה לו לכתב: 'וכי יקום איש וארב לרעהו והכהו גפש'.

וישלחו זקני עירו ולקחו אתו משם ונתנו אתו ביד
גאל הדם ומת:

וישלחון סבי קרתייה וידברון יתיה מתמן וימסרון
יתיה ביד גאיל דמא וימות:

לא-תחוס עינה עליו ובערת דם-הנקי מישראל
וטוב לה:

לא תחוס עינה עלוהי ותפלי אש-די דם זכאי מישראל
וייטב לה:

לא תחוס עינה – שלא תאמר: הראשון כבר נהרג! למה אנו הורגים את זה, ונמצאו שני ישראלים הרוגים?.

פרשת הסגת גבול

שישי

לא תסיג גבול רעה אשר גבלו ראשנים בנחלתך
אשר תנחל בארץ אשר י-הנה א-להיה נתן לה
לרשתה:

לא תשני תחומא דתברך דתחיומו קדמאי באחסנתך
דתחסין בארעא דיי אלהך יהיב לה למירתה:

לא תסיג גבול – לשון "נסגו אחר", כשמחזיר סימן חלקת הקרקע לאחור לתוך שדה חברו, למען הרחיב את שלו. וקלא כפר נאמר: "ולא תגזל", מה תלמוד לומר לא תסיג? למד על העוקר תחום חברו שעובר בשני לאוין. יכול אף בחוץ לארץ? תלמוד לומר: בנחלתך אשר תנחל וגומר. בארץ ישראל עובר בשני לאוין; בחוץ לארץ אינו עובר אלא משום "לא תגזל".

לא-יקום עד אחד באיש לכל-עון ולכל-חטאת
בכל-חטא אשר יחטא על-פי שני עדים או על-
פי שלשה-עדים יקום דבר:

לא יקום סהיד חד בגבר לכל עוין ולכל חובין בכל
חטא דיקטי על מימר תרין סהדין או על מימר תלתא
סהדין יתקיים פתגמא:

עד אחד – זה בנה אב, כל "עד" שבתורה שנים, אלא אם כן פרט לה בו 'אחד'. לכל עון ולכל חטאת – להיות חברו נענש על עדותו, לא ענש גוף ולא ענש ממון. אבל קם הוא לשבועה; אמר לחברו: תן לי מנה שהלוייתה, אמר לו: אין לה בנדי פלום, ועד אחד מעידו שיש לו – חייב לשבע לו. על פי שנים עדים – ולא שיקטבו עדותם באגרת וישלחו לבית דין, ולא שיעמד תורגמן בין העדים ובין הדנינים.

כי-יקום עד-חמס באיש לענות בו סרה:

ארי יקום סהיד שקר בגבר לאסהדא ביה סטיא:

לענות בו סרה – דבר שאינו, שהוסר העד הזה מכל העדות הזאת. כיצד? שאמרו להם: וקלא עמנו הייתם אותו היום במקום פלוני.

ועמדו שני-האנשים אשר-להם הריב לפני י-הנה
לפני הפהנים והשפטים אשר יהיו בימים ההם:

ויקומון תרין גובריא דילהון דינא קדם יי קדם פהניא
ודינא דיהון ביומיא האנון:

ועמדו שני האנשים – בעדים הכתוב מדבר. ולמד שאין עדות בנשים, ולמד שצריכין להעיד עדותן מעמד. אשר להם הריב – אלו בעלי הדין. לפני ה' – יהיה דומה להם כאלו עומדין לפני המקום, שנאמר: "בקרב א-להים ישפט". אשר יהיו בימים ההם – יפתח בדורו כשמואל בדורו, צריך אתה לנהג בו כבוד.

וְדַרְשׁוּ הַשֹּׁפְטִים הַיָּטִב וְהַגֵּה עַד־שֶׁקֶר הָעֵד שֶׁקֶר וַיִּתְּבְּעוּן דַּיְנָא יְאוֹת וְהָא סְהִיד שֶׁקֶרָא סְהִדָּא שֶׁקֶרָא עֲנָה בְּאִחִיו:

וְדַרְשׁוּ הַשֹּׁפְטִים הַיָּטִב – על פי המזמין אותם, שבודקים וחוקרים את הבאים להזימם בדרישה ובחקירה. והגה עד שקר העד – כל מקום שנאמר "עד", בשנים הכתוב מדבר.

וַעֲשִׂיתֶם לוֹ כַּאֲשֶׁר זָמַם לַעֲשׂוֹת לְאִחִיו וּבְעֵרַת הָרַע מִקִּרְבּוֹ:

כַּאֲשֶׁר זָמַם – ולא כאשר עשה. מכאן אמרו: הרגו, אין נהרגין. לעשות לאחיו – מה תלמוד לומר לאחיו? למד על זוממי בת פהו נשואה, שאינם בשרפה, אלא כמיתת הבועל שהיא בחנק, שנאמר: "היא באש תשרף", היא ולא בועלה; לכה נאמר כאן לאחיו, "כאשר זמם לעשות לאחיו" – ולא כאשר זמם לעשות לאחותו. אבל בכל שאר מיתות השנה הכתוב אשה לאיש, וזוממי אשה נהרגין כזוממי איש, כגון שהעידוה שיהרגה את הגפשי, שחללה את השבת, נהרגין במיתה; שלא מעט כאן אחותו אלא במקום שיש לקיים בהו הזמה כמיתת הבועל.

וְהַנְּשֹׂאִים יִשְׁמְעוּ וַיֵּרְאוּ וְלֹא־יִלְסְפוּ לַעֲשׂוֹת עוֹד כְּדָבָר הָרַע הַזֶּה בְּקִרְבּוֹ:

יִשְׁמְעוּ וַיֵּרְאוּ – מכאן שצריכין הכרזה: איש פלוני ופלוני נהרגין על שהזמנו בבית דין.

וְלֹא תַחֲוֶה עֵינֶיךָ גִּפְשׁ בְּגִפְשׁ עֵינֶי בְּעֵינֶי שֶׁנֶּן בְּשׁוֹן יָד בְּיָד רַגְלֵי בְּרַגְלֵי:

עֵינֵי בְּעֵינֵי – ממוז; וכן שו בשו וגומר.

כִּי־תֵצֵא לַמִּלְחָמָה עַל־אִיְבֹךָ וַרְאִיתָ סוֹס וַרְכָב עִם רַב מִמֶּךָ לֹא תִירָא מֵהֶם כִּי־יִהְיֶה־הֵנָּה אֶ־לְהִיךָ עִמָּךְ הַמַּעֲלֵךְ מֵאַרְצֵי מִצְרַיִם:

כִּי תֵצֵא לַמִּלְחָמָה – סמך הכתוב יציאת מלחמה לכאן, לומר לה שאין מחסר אבר יוצא למלחמה. דבר אחר, לומר לה: אם עשית משפט צדק, אתה מבטח שאם תצא למלחמה אתה נוצח; וכן דוד הוא אומר: "עשיתי משפט וצדק בל פניחני לעושיק". על איבה – יהיו בעיניך כאויבים; אל תרחם עליהם, כי לא ירחמו עליך. סוס ורכב – בעיני חשוכים כלם פסוס אחד. וכן הוא אומר: "והפית את מדן פאיש אחד"; וכן הוא אומר: "כי בא סוס פרעה". עם רב ממך – בעיניך הוא רב, אבל בעיני אינו רב.

וְהָיָה כִּקְרַבְכֶם אֶל־הַמִּלְחָמָה וַנִּגַּשׁ הַפֶּהוּ וְדַבֵּר אֵלַי הָעָם:

קְרַבְכֶם אֵל הַמִּלְחָמָה – סמוך לצאתכם מן הספר. ונגש הפהו – המשוח לקה, והוא הנקרא "משוח מלחמה". ודבר אל העם – בלשון הקדש.

וְאָמַר אֱלֹהִים שְׁמַע יִשְׂרָאֵל אַתֶּם קִרְבִּים הַיּוֹם לַמִּלְחָמָה עַל־אִיְבֵיכֶם אֶל־יָרֵךְ לְבַבְכֶם אֶל־תִּירָאוּ וְאֶל־תַּחְפְּזוּ וְאֶל־תַּעֲרָצוּ מִפְּנֵיהֶם:

שְׁמַע יִשְׂרָאֵל – אפלו אין בכם זכות אלא קריאת שמע בלבד, פדאי אתם שישוע אתכם. על איביכם – אין אלו אחיכם; שאם תפלו בקדם, אינם מרחמים עליכם. אין זו מלחמת יהודה עם ישראל, שנאמר: "ויקמו האנשים אשר נקבו בשמות ויחזיקו בשביה וכל מערמיהם הלבישו מן השלל וילבישום וינעילום ויאכילום וישקום וינסו וינהלום בחמרים לכל פושל ויביאום ירחו עיר התמרים אצל אחיהם וישבוו שמרון", אלא על איביכם אתם הולכים; לפיכך התחזקו למלחמה. אל ירף לבבכם אל תיראו ואל תחפזו ואל תעצו – ארבע אזהרות, כנגד ארבעה דברים שמלכי האמות עושים: מגיפין תריסיהם כדי להקישן זה לזה כדי להשמיע קול, שישחפזו אלו שכנגדו וינוסו; ורומסים בסוסיהם ומציהליו אותם, להשמיע קול ששטת פרסות סוסיהם; וצוחזין בקולם; ותוקעין בשופרות ומיני משמיעי קול. אל ירף לבבכם, מצהלת סוסים; אל תיראו, מהגפת התריסין; ואל תחפזו, מקול הקרבות; ואל תעצו, מקול הצנחה.

פי י-הנה א-להיכם ההלך עמכם להלחם לכם עם-איביכם להושיע אתכם:
ארי יי אלהכון מדבר קדמיכון לאגתא לכוון קרב עם בעלי דבביכון למפרק יתכוון:

פי ה' א-להיכם וגומר – הם באים בנצחוננו של בשר ודם, ואתם באים בנצחוננו של מקום. פלשתים באו בנצחוננו של גלית, מה היה סופו? נפל ונפלו עמו. ההלך עמכם – זה מחנה הארון.

ודברו השטרים אלה-העם לאמר מי-האיש אשר בנה בית-חדש ולא חנכו ילך וישב לביתו פני-ימות במלחמה ואיש אחר יחננו:
וימללון סרכיא עם עמא למימר מן גוברא דבנא ביתא חדתא ולא חנכיה יהו ויתוב לביתיה דלמא יתקטיל בקרבא וגבר אחרן יחנכיה:

ולא חנכו – ולא דר בו; 'חנוד' – לשון התקלה. ואיש אחר יחננו – ודבר של עגמת נפש הוא זה.

ומי-האיש אשר-נטע פרום ולא חללו ילך וישב לביתו פני-ימות במלחמה ואיש אחר יחלנו:
ומן גוברא דנצב פרמא ולא אחליה יהו ויתוב לביתיה דלמא יתקטיל בקרבא וגבר אחרן יחלניה:

ולא חללו – לא פדאו בפונה הרביעית, שהפרות טעונו לאכלו בירושלים, או לחללן בדמים ולאכל הדמים בירושלים.

ומי-האיש אשר-ארש אשה ולא לקחה ילך וישב לביתו פני-ימות במלחמה ואיש אחר יקחנה:
ומן גוברא דארש אתמא ולא נסבה יהו ויתוב לביתיה דלמא יתקטיל בקרבא וגבר אחרן יסבנה:

פן ימות במלחמה – ישוב פן ימות; שאם לא ישמע לדברי הפהן, פדאי הוא שימות.

ויספו השטרים לדבר אלה-העם ואמרו מי-האיש הירא ורד הלבו ילך וישב לביתו ולא ימס את-לבו אחיו כלבו:
ויספון סרכיא למללא עם עמא ויימרון מן גוברא דדחול ותביר לבא יהו ויתוב לביתיה ולא יתבר ית לבא דאחיהי כלביה:

ויספו השטרים – למה נאמר כאן ויספו? מוסיפין זה על דברי הפהן. פהן מדבר ומשמיע מן "שמע ישראל" עד "להושיע אתכם"; ו"מי האיש" ושני ושלישי, פהן מדבר ושומר משמיע; וזה – שומר מדבר ושומר משמיע. הירא ורד הלבו – רבי עקיבא אומר, כמשמעו: שאינו יכול לעמוד בקשרי המלחמה ולראות חרב שלופה. רבי יוסי הגלילי אומר: הירא מעברות שבגידו; ולכך תלמה לו תורה לחזור על בית וכרם ואשה, לכסות על החזקרים בשביל עברות שבגידם, שלא יבינו שהם בעלי עברה; והרואהו חוזר, אומר: שמא בנה בית או נטע פרום או ארש אשה.

והנה פכלת השטרים לדבר אלה-העם ופקדו שרי צ-באות בראש העם:
ויהי פד ישיצון סרכיא למללא עם עמא וימנון רבני חילא בריש עמא:

שרי צ-באות – שמעמדין וקפין מלפניהם ומאחריהם וכשילים של ברזל בידיהם, וכל מי שרוצה לחזור, הרשות בגידו לקפח את שוקיו. 'קפין', בני אדם עומדין בקצה המערכה לזקוף את הנופלים ולחזקם בדברים: שובו אל המלחמה ולא תנוסו, שתחלת נפילה, ניסה.

פרשת המלחמה

שביעי

פי-תקרב אלי-עיר להלחם עליה וקראת אליה לשלום:
ארי תקרב לקרמא לאגתא קרבא עלה ותקרי לה מליו דשלום:

פי תקרב אל עיר – במלחמת הרשות הכתוב מדבר, כמו שמפרש בענין: "פן תעשה לכל הערים הרחוקות" וגומר.

והיה אם-שלום תענה ופתחה לך והיא פל-העם הנמצא-בה יהיו לך למס ועבדו:
ויהי אם שלום תענינה ותפתח לך ויהי כל עמא דישתכח בה יהו לך מסקי מסין ויפלחונו:

כל העם הנמצא בה – אפלו אתה מוצא בה משבועה עממין שנצטוו להסרימם, אתה רשאי לקימם. למס ועבדו – עד שיקבלו עליהם מסים וישעבוד.

ואם-לא תשלים עמה ועשתה עמה מלחמה וצרת עליה:
ואם לא תשלים עמה ותעביד עמה קרב ותצור עליה:

ואם לא תשלים עמה ועשתה עמה מלחמה – הכתוב מבשרך שאם לא תשלים עמה, סופה להלחם בה אם תניחנה ותלך. וצרת עליה – אף להרעיבה ולהצמיאה ולהמיתה מיתת מחלואים.

וּנְתַנֶּה י-הוָה א-לֵהֶיךָ בִּינְךָ וְהִפִּיתָ אֶת-כָּל-זְכוּרָהּ לְפִי-תָרַב: וַיִּמְסְרֶנָּה יי אֱלֹהֶיךָ בִּינְךָ וּתְמַחִי ית כָּל זְכוּרָהּ לַפְתָּגָם דְּתָרַב:

וּנְתַנֶּה ה' א-לֵהֶיךָ בִּינְךָ – אם עֲשִׂיתָ כָּל הָאֲמֹר בְּעֵינַי, סוּף שֶׁה' נֹתֵנָה בִּינְךָ.

רַק הַנְּשִׂימ וְהַטָּף וְהַבְּהֵמָה וְכָל אֲשֶׁר יִהְיֶה בְּעִיר כָּל-שָׁלָלָה תָּבֹז לָךְ וְאָכַלְתָּ אֶת-שָׁלַל אִיבִיךָ אֲשֶׁר נָתַן י-הוָה א-לֵהֶיךָ לָךְ: לַחֹד נְשִׂימ וְטָפֵל וּבְעִירָא וְכָל דִּיהִי בְּקִרְתָּא כָּל עֲדָאָה תָּבֹז לָךְ וּתִיכּוֹל ית עֲדֵי סְנָאָד דִּיהִב יי אֱלֹהֶיךָ לָךְ:

וְהַטָּף – אִף טָף שֶׁל זָכָרִים; וְמָה אֲנִי מְקַיֵּם "וְהִפִּיתָ אֶת כָּל זְכוּרָהּ"? בְּגֹדוּלִים.

כִּן תַּעֲשֶׂה לְכָל-הָעָרִים הָרַחֲקוֹת מִמֶּנּוּ מֵאֵד אֲשֶׁר לֹא-מַעֲרֵי הַגּוֹיִם-הָאֵלֶּה הֵנָּה: כִּן תַּעֲבִיד לְכָל קְרֹנִיָּא דְרַחֲמִין מִנָּךְ לַחֲדָא דְלֹא מִקְרוּי עַמְמִיָּא הָאֵלֶּיךָ אֲנִיךָ:

רַק מַעֲרֵי הָעַמִּים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר י-הוָה א-לֵהֶיךָ נָתַן לָךְ וְנִחַלְתָּ לֹא תַחֲסֶה כָּל-נַשְׁמָה: לַחֹד מִקְרוּי עַמְמִיָּא הָאֵלֶּיךָ דִּי אֱלֹהֶיךָ יִהִיב לָךְ אַחְסָנָא לֹא תִקְיִים כָּל נַשְׁמָא:

כִּי-תִתְרַם תַּחֲרִימֶם הַחֲמִי וְהָאֲמִרִי הַכּוֹנֵנִי וְהַפְּרֹזִי הַחֲמִי וְהַיְבוּסִי כְּאֲשֶׁר צִוָּה י-הוָה א-לֵהֶיךָ: אֲרִי גַמְרָא תַגְמַרְנוּן תַּתַּאי וְאֲמֹרָאי כּוֹנֵנִי וְפְרֹזִאי חֲמִאי וַיְבוּסִאי כְּמָא דְפַקְדָּךְ יי אֱלֹהֶיךָ:

כְּאֲשֶׁר צִוָּה – לְרַבּוֹת אֶת הַגְּרָגְשִׁי.

לְמַעַן אֲשֶׁר לֹא-יִלְמְדוּ אֶתְכֶם לַעֲשׂוֹת כְּכָל תּוֹעֲבֹתֵם אֲשֶׁר עָשׂוּ לֹא-לֵהִיבֶם וְחִטְּאתֶם לִי-הוָה א-לֵהִיבֶם: בְּדִיל דְלֹא יִלְפוּן יִתְכוּן לְמַעַבְד כְּכָל תּוֹעִיבְתַהוּן דְעַבְדִּין לְטַעֲוֹתַהוּן וּתְחַוְּבוּן קִדְּם יי אֱלֹהֵיכֹן:

לְמַעַן אֲשֶׁר לֹא יִלְמְדוּ – הָא אִם עָשׂוּ תְשׁוּבָה וּמִתְגַּדְּלוּן, אַתָּה רַשָּׁאי לְקַבְּלֶם.

כִּי-תִצּוֹר אֶל-עִיר יָמִים רַבִּים לְהִלָּחֵם עָלֶיהָ לְתַפְשֶׂהּ לֹא-תִשְׁחִית אֶת-עַצְמָהּ לְנֶדַח עָלֶיהָ גְרוֹזָן כִּי מִמֶּנּוּ תֹאכַל וְאִתּוֹ לֹא תִכְרַת כִּי הָאָדָם עֵץ הַשָּׂדֶה לְבָא מִפְּנֵיךָ בְּמִצּוֹר: אֲרִי תִצּוֹר עַל קִרְתָּא יוֹמִין סְגִיָּאִין לְאַגְחָא קִרְבָּא עַלֵּהּ לְמַכְבְּשָׁה לֹא תַחֲבִיל ית אֵילָנָה לְאַרְמָא עַלֵּיהּ בְּרוּזָא אֲרִי מַגִּיָּה תִיכּוֹל וַיִּתִּיָּה לֹא תִקּוּץ אֲרִי לֹא כְּאֲנַשָּׁא אֵילָן חִקְלָא לְמִיעֵל מִן קִדְמָךְ בְּצִירָא:

יָמִים – שְׁנָיִם. רַבִּים – שְׁלֹשָׁה. מִכָּאן אָמְרוּ: אֵין צָרִין עַל עִירוֹת שֶׁל גּוֹיִם פְּחוֹת מִשְׁלֹשָׁה יָמִים קִדְּם לְשַׁבְּתָּ. וְלִמַּד שְׁפוּתַח בְּשָׁלוֹם שְׁנָיִם אוֹ שְׁלֹשָׁה יָמִים, וְכֵן הוּא אוֹמֵר: "וַיָּשָׁב דָּוִד בְּצַקְלָג יָמִים שְׁנָיִם". וּבְמִלְחָמַת הָרִשׁוֹת הַפְּתוּב מְדַבֵּר. כִּי הָאָדָם עֵץ הַשָּׂדֶה – הָרִי 'כִּי' מִשְׁמַשׁ בְּלִשׁוֹן "דִּילְמָא": שְׂמָא הָאָדָם עֵץ הַשָּׂדֶה לְהַכְּנֵס בְּתוֹךְ הַמִּצּוֹר מִפְּנֵיךָ, לְהַתְּסַר בְּיַסּוּרֵי רַעַב וְצָמָא כְּאֲנָשִׁי הָעִיר? לְמָה תִשְׁחִיתֶנּוּ?

רַק עֵץ אֲשֶׁר-תִּדְעַ כִּי-לֹא-עֵץ מֵאֲכָל הוּא אִתּוֹ תִשְׁחִית וְכִרְתָּ וּבְגִיתָ מִצּוֹר עַל-הָעִיר אֲשֶׁר-הוּא עֹשֶׂה עִמָּךְ מִלְחָמָה עַד רִדְתָּה: לַחֹד אֵילָן דְתִדְעַ אֲרִי לֹא אֵילָן דְמִיכַל הוּא יִתִּיָּה תַחֲבִיל וְתִקּוּץ וְתִבְנִי פְּרָקוּמִין עַל קִרְתָּא דִּיהִיא עַבְדָּא עִמָּךְ קָרַב עַד דְתַכְבְּשָׁה:

עַד רִדְתָּה – לִשְׁוֹן רְדוּי, שְׁתַּהֲא כְּפוּפָה לָךְ.

כִּי-יִמָּצָא תָלַל בְּאֲדָמָה אֲשֶׁר י-הוָה א-לֵהֶיךָ נָתַן לָךְ לְרִשְׁתָּהּ נָפֶל בְּשָׂדֶה לֹא נוֹדַע מִי הִכָּהוּ: אֲרִי יִשְׁתַּכַּח קִטְיִלָּא בְּאַרְעָא דִּי אֱלֹהֶיךָ יִהִיב לָךְ לְמִירְתָּה רְמִי בְּחִקְלָא לֹא יִדְיעַ מִן קִטְיִלָּהּ:

וַיִּצְאוּ זִקְנֵיךָ וְשִׁפְטֵיךָ וּמִדְדוּ אֶל-הָעָרִים אֲשֶׁר סְבִיבַת הַחֲלָל: וַיִּפְקֹן סָבִף וַדִּינָד וַיִּמְשַׁחוּן לְקְרֹנִיָּא דְבְּסַחְרָנוּת קִטְיִלָּא:

וַיִּצְאוּ זִקְנֵיךָ – מִיָּסֻדִים שְׁבִזְנֵיךָ, אֵלוּ סְנֵהֲדְרֵי גְדוּלָּה. וּמִדְדוּ – מִמְּקוֹם שֶׁתְּחַלֵּל שׁוֹכֵב. אֵל הָעָרִים אֲשֶׁר סְבִיבַת הַחֲלָל – לְכָל צַד, לִידַע אִיזוֹ קְרוּבָה.

וְהָיָה הָעִיר הַקְּרֹבָה אֶל-הַחֲלָל וְלָקְחוּ זִקְנֵי הָעִיר הַהוּא עֲגָלַת בְּקָר אֲשֶׁר לֹא-עָבַד בָּהּ אֲשֶׁר לֹא-מִשְׁכָּה בְּעַל: וְהָיָה קִרְתָּא דְקָרִיבָא לְקִטְיִלָּא וַיִּסְבּוּן סְבִי קִרְתָּא הַהִיא עֲגָלַת תּוֹרִין דְלֹא אַתְּפִלַּח בַּהּ דְלֹא נִגְדַת בְּנִיר:

וַיַּחֲתוּן סָבִי קִרְתָּא הֵיא יְת עֲגֻלְתָּא לְנַחַל בְּיַר דְּלֵא
אַתְּפֻלַּח בֵּיה וְלֵא יִזְדַּרְע וְיִקְפוּן תַּמּוֹן יְת עֲגֻלְתָּא בְּנַחְלָא:
הַעֲגֻלָּה בְּנַחַל:

וְהוֹרְדוּ זַקְנֵי הָעִיר הִיא אֶת־הָעֲגֻלָּה אֶל־נַחַל אִיתָן
אֲשֶׁר לֹא־יַעֲבֹד בּוֹ וְלֹא יִזְרַע וְעָרְפוּ־שָׁם אֶת־
הַעֲגֻלָּה בְּנַחַל:

אַל נחל איתן – קשה, שלא נעבד. וערפו – קוצץ ערפה בקופיץ. אמר הקדוש ברוך הוא: תבא עגלה בת שנתה, שלא עשתה פירות, ומערף במקום שאינו עושה פרות, לכפר על הריגתו של זה, שלא הניחוהו לעשות פרות.

וַיִּתְקַרְבוּן פְּהֻנְיָא בְּנֵי לֹוי אַרִי בְּהוֹן אַתְרַעֵי יִי אֱלֹהֵךָ
לְשִׁמְשׁוּתִיהָ וּלְבִרְכָא בְּשִׁמְא דִּיִּי וְעַל מֵימְרֵהוֹן יְהִי כָּל־
דִּין וְכָל מַכְתָּשׁ סָגִירוּ:

וַנִּגְשׂוּ הַפְּהֻנִים בְּנֵי לֹוִי כִּי בָּם בְּחָר יְיָ־הַנְּה אֶל־לֵהֲיָךְ
לְשִׁמְרָתוֹ וּלְבִרְךָ בְּשֵׁם יְיָ־הַנְּה וְעַל־פִּיהֶם יִהְיֶה כָּל־
רִיב וְכָל־גִּגְע:

וְכָל סָבִי קִרְתָּא הֵיא דְקָרִיבִין לְקִטְלָא יִסְחוּן יְת
זִדְיָהוֹן עַל עֲגֻלְתָּא דְנִקִּיפָא בְּנַחְלָא:

וְכָל זַקְנֵי הָעִיר הִיא הַקְּרָבִים אֶל־הַחֲלָל יִרְחֲצוּ
אֶת־יְדֵיהֶם עַל־הָעֲגֻלָּה הָעֲרוּפָה בְּנַחַל:

וַיִּתִּיבוּן וַיִּמְרוּן יִזְנָא לֵא אֲשַׁדָּא יְת דְּמָא הָדִין וְעֵינְנָא
לֵא חֲזָאָה:

וַעֲנוּ וַאֲמָרוּ דְזִינוּ לֹא שָׁפְכוּ אֶת־הַדָּם הַזֶּה וְעֵינֵינוּ
לֹא רָאוּ:

זדינו לא שפכה – וכי עלתה על לב שזקני בית דין שופכי דמים הם? אלא לא ראינוהו ופטרונוהו בלא מזונות וכלא לניה. והפגנים אומרים—

כְּהֻנְיָא יִימְרוּן כִּפְר לְעַמְךָ יִשְׂרָאֵל דְּפָרְקִתָּא יִי וְלֹא תַמְיִן
חֻבַּת דָּם זַכָּאֵי בְּגוֹ עַמְךָ יִשְׂרָאֵל וַיִּתְּכַפֵּר לְהוֹן עַל דְּמָא:

כִּפְר לְעַמְךָ יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר־פָּדִיתָ יְיָ־הַנְּה וְאֶל־תַּתֵּן דָּם
נָקִי בְּקֶרֶב עַמְךָ יִשְׂרָאֵל וְנִכְפַּר לָהֶם הַדָּם:

כפר לעמך ישראל – ונכפר להם הדם – הכתוב מבשרם, שמשעששו בו, כפר להם העון.

וְאַתָּה תַּבְעֵר הַדָּם הַנָּקִי מִקִּרְבֵּךָ כִּי־תַעֲשֶׂה הַיִּשָּׁר
וְאַתָּה תַּבְעֵר – מַגִּיד שְׂאֵם נִמְצָא הַהוֹרֵג אֶסֶר שְׁנַתְּעַרְפָּה הָעֲגֻלָּה, הָרִי זֶה יִהְרֵג, וְהוּא הַיִּשָּׁר בְּעֵינֵי ה'!

וְאַתָּה תַּבְעֵר הַדָּם הַנָּקִי מִקִּרְבֵּךָ כִּי־תַעֲשֶׂה הַיִּשָּׁר
בְּעֵינֵי יְיָ־הַנְּה:

יב סבבני בכחש אפרים ובמרמה בית ישראל ויהודה עד רד עם-אל ועם-קדושים נאמן: **ב** אפרים רעה רות ורדה קדים פל-היום פנב ושד ירבה וברית עם-אשור וכתו ושמן למצרים יובל: **ג** וריב לי-הנה עם-יהודה ולפקד על-יעקב פדרכיו כמעלליו ישיב לו: **ד** בבטן עקב את-אחיו ובאנו שרה את-א-להים: **ה** וישר אל-מלאך ויכל בכה ויתחנן-לו בית-אל ומצאנו ושם ידבר עמנו: **ו** וי-הנה א-להי הצ-באות ו-הנה זכרו: **ז** ואתה בא-להיך תשוב חסד ומשפט שמר וקנה אל-א-להיך תמיד: **ח** פנעו בנדו מאזני מרמה לעשק אהב: **ט** ויאמר אפרים אף עשרתי מצאתי און לי פל-יגיעי לא ומצאו-לי עון אשר-חטא: **י** ואנכי ו-הנה א-להיך מארץ מצרים עד אושיבה באהלים פימי מועד: **יא** ודברתי על-הנביאים ואנכי חזון הרביתי ובנד הנביאים אדמה: **יב** אם-גלעד און אד-שוא היו בגלגל שורים זבחו גם מזבחותם פגלים על תלמי ש-די: **יג** ויברח יעקב שדה ארם ויעבד ישראל באשה ובאשה שמר: **יד** ובנביא העלה ו-הנה את-ישראל ממצרים ובנביא גשמר: **טו** הכעיס אפרים תמרורים ודמיו עליו יטוש וחרפתו ישיב לו אדגיו:

יג כדבר אפרים רתת נשא הוא בישראל ויאשם בבעל וימת: **ב** ועתה ו יוספו לחטא ויעשו להם מסכה מכספם כתבונם עצבים מעשה חרשים פלה להם הם אמרים זבחי אדם עגלים ישקוון: **ג** לכן יהיו פענו-פקר וכטל משפים הלך פמין יסער מגרון וכעשן מארבה: **ד** ואנכי ו-הנה א-להיך מארץ מצרים וא-להים זולתי לא תדע ומושיע אין בלתי: **ה** אני ידעתיה במדבר בארץ תלאבות: **ו** כמרעיתם וישבעו שבעו ויגרם לבם על-פן שכחוני: **ז** ואהי להם פמו-שחל פנמר על-דרך אשור: **ח** אפגשם פנדב שפול ואקרע סגור לבם ואכלם שם פלביא חית השדה תבקעם: **ט** שחתה ישראל פי-בי בעזרה: **י** אהי מלכה אפוא ויושיעה בכל-עריה ושפטיה

אשר אמרת תנה-לי מלך ושרים: **א** אתו-לך מלך באפי ואקה בעברתי: **ב** צרור עון אפרים צפונה חטאתו: **ג** חבלי יולדה יבאו לו הוא-בן לא חכם פי-עת לא-יעמד במשבר פנים: **ד** מינד שאול אפדם ממנות אגאלם אהי דבריה מנות אהי קטבה שאול נחם יסתר מעיני: **ה** פי הוא בין אחים נפריא יבוא קדים רות ו-הנה ממדבר עלה ויבוש מקורו ויחרב מעינו הוא ישסה אוצר פל-פלי חמדה:

יד תאשם שמרון פי מרתה בא-להיה בחרב יפלו עלליהם ירששו והריותיו יבקעו: **ב** שובה ישראל עד ו-הנה א-להיך פי כשלת בעונך: **ג** קחו עמכם דברים ושובו אלי-הנה אמרו אליו פל-תשא עון וקח-טוב ונשלמה פרים שפתינו: **ד** אשור ו לא יושיענו על-סוס לא נרפב ולא-נאמר עוד א-להינו למעשה ידנו אשר-בה ירחם יתום: **ה** ארפא משובתם אהבם נדבה פי שב אפי ממנו: **ו** אהיה כטל לישראל יפרח כשושנה ונה שרשיו פלבגון: **ז** ילכו ונקותיו ויהי כזית הודו וריח לו פלבגון: **ח** ישובו ישבי בצלו יחיו דגן ויפרחו כגפן זכרו פנין לבגון: **ט** אפרים מה-לי עוד לעצבים אני עניתי ואשורנו אני פברוש רעון ממני פרוה נמצא: **י** מי חכם ויבן אלה נבון וידעם פי-ישרים דרכי ו-הנה וצדקים ילכו בם ופושעים יפשלו בם:

יואל

א דבר-י-הנה אשר הנה אלי-יואל בן-פתואל: **ב** שמעו-זאת הזקנים והאזינו פל יושבי הארץ ההיתה זאת בימיכם ואם בימי אבותיכם: **ג** עליה לבניכם ספרו ובניכם לבניהם ובניהם לדור אחר: **ד** יתר הגזם אכל הארבה ויתר הארבה אכל הילק ויתר הילק אכל החסיל: **ה** תקיצו שפורים ובכו והיללו פל-שתי גין על-עסיס פי נכרת מפיכם: **ו** פי-גוי עלה על-ארצי עצום ואין מספר שניו שני ארלה ומתלעות לביא לו: **ז** שם גפני לשמה ותאנתי לקצפה חשף חשפה והשליך

הַלְבִּינוּ שְׂרִיגֵיהֶּ: **א** אֲלֵי כְּבוֹדָהּ חֲגַרְת־שֶׁקַּע עַל־
בְּעַל גְּעוּרֵיהֶּ: **ב** הַכֶּרֶת מִנְחָתָהּ וְגִסְדָּהּ מִבֵּית יְיָ הַהוּא
אֲבָלוּ הַפְּהָנִים מִשְׁרָתֵי יְיָ הַהוּא: **ג** שִׁדְדָה שְׁדָה אֲבָלָה
אֲדָמָה כִּי שִׁדְדָה דָגוֹן הוֹבִישׁ תִּירוֹשׁ אֲמַלְלָה יִצְהָר:
ד הַבִּישׁוּ אֲפָרִים הִילִילוּ כְּרָמִים עַל־חֹטְתָהּ וְעַל־
שְׁעָרָהּ כִּי אֲבָד קִצִּיר שְׂדָהּ: **ה** הִגְפֹּן הוֹבִישָׁהּ
וְהִתְאַנְּה אֲמַלְלָה רִמְלוֹן גַּם־תִּמְרָה וְתַפּוֹחַ כָּל־עֲצֵי
הַשְּׂדֵה יִבְשׁוּ כִּי־הִבִּישׁ שִׁשׁוֹן מִן־בְּנֵי אָדָם:
ו חָגְרוּ וְסִפְדוּ הַפְּהָנִים הִילִילוּ מִשְׁרָתֵי מִזְבֵּחַ בָּאוּ
לִינוּ בַשָּׁקִים מִשְׁרָתֵי אֲלֵהֵי כִּי נִמְנַע מִבֵּית
אֲלֵהֵיכֶם מִנְחָתָהּ וְגִסְדָּהּ: **ז** קִדְשׁו־צוֹם קִרְאוּ עֲצָרָה
אֲסִפּוּ זִקְנִים כָּל יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ בֵּית יְיָ הַהוּא
אֲלֵהֵיכֶם וְזָעְקוּ אֲלֵי־הַהוּא: **ח** אֲהֵה לַיּוֹם כִּי קָרוֹב
יּוֹם יְיָ הַהוּא וְכָשֵׁד מִש־דֵּי יָבוֹא: **ט** הִלְוֵא גִגְד
עֵינֵינוּ אֲכָל נִכְרַת מִבֵּית אֲלֵהֵינוּ שְׁמִחָה וְגִיל:
י עֲבָשׁוּ פְרָדוֹת תַּחַת מְגַרְפְּתֵיהֶם נִשְׁמְרוּ אֲצִרוֹת
נִהְרְסוּ מִמְּגָרוֹת כִּי הִבִּישׁ דָּגוֹן: **יא** מֵה־נִּאֲנַחְתָּה
בְּהִמָּה נִבְכּוּ עֲדָרֵי בָקָר כִּי אִין מִרְעָה לָהֶם גַּם־
עֲדָרֵי הַצֹּאן נִאֲשָׁמוּ: **יב** אֲלֵיךָ יְיָ הַהוּא אֶקְרָא כִּי אֲשׁ
אֲכָלָה נְאוֹת מִדָּבָר וְלִהְבֵּה לַחֹטָה כָּל־עֲצֵי
הַשְּׂדֵה: **יג** גַּם־בְּהֵמוֹת שְׂדֵה תַעֲרוֹג אֲלֵיךָ כִּי יִבְשׁוּ
אֲפִיקֵי מַיִם וְאֲשׁ אֲכָלָה נְאוֹת הַמִּדְבָּר:

ב **א** תִּקְעוּ שׁוֹפָר בְּצִיּוֹן וְהִרְיעוּ בְּתַר קִדְשֵׁי יְרֻזָּו
כָּל יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ כִּי־בָא יּוֹם־יְיָ הַהוּא כִּי קָרוֹב: **ב** יּוֹם
חֹשֶׁךְ וְאִפְלָה יּוֹם עָנָן וְעָרְפָל כְּשַׁחַר פָּרֶשׁ עַל־
הַהָרִים עִם רַב וְעֲצוֹם כָּמֵהוּ לֹא נִהְיָה מִן־הָעוֹלָם
וְאֲחֻרָיו לֹא יוֹסֵף עַד־שְׁנֵי דוֹר וְדוֹר: **ג** לִפְנֵינוּ
אֲכָלָה אֲשׁ וְאֲחֻרָיו תִּלְחַט לְהִבָּה כְּגוֹ־עֵדוֹן הָאָרֶץ
לִפְנֵינוּ וְאֲחֻרָיו מִדְבָּר שְׁמֵמָה וְגַם־פְּלִיטָה לֹא־
הִיְתָה לוֹ: **ד** כְּמִרְאֵה סוֹסִים מִרְאֵהוּ וּכְפָרָשִׁים כֶּן
יְרוּצוּן: **ה** כְּקוֹל מִרְפָּבוֹת עַל־רִאשֵׁי הַהָרִים
יְרַקְדוּן כְּקוֹל לְהַב אֲשׁ אֲכָלָה קָשׁ כְּעִם עֲצוֹם
עֲרוּד מִלְחָמָה: **ו** מִפְּנֵינוּ יִחִילוּ עַמִּים כָּל־פְּנֵים
קִבְצוּ פְּאֻרוֹר: **ז** כְּגִבּוֹרִים יִרְצוּן כְּאֲנָשֵׁי מִלְחָמָה
יַעֲלוּ חוֹמָה וְאִישׁ בְּדַרְכּוֹ יִלְכוּן וְלֹא יַעֲבִטוּן
אֲרַחוֹתֶם: **ח** וְאִישׁ אֲחִיו לֹא יִדְחֲקוּן גִּבּוֹר בְּמִסְלַתּוֹ
יִלְכוּן וּבְעַד הַשְּׁלַח יִפְלוּ לֹא יִבְצְעוּ: **ט** בְּעִיר יִשְׁקוּ

בְּחוֹמָה יִרְצוּן בְּבִתִּים יַעֲלוּ בְּעַד הַחַלּוֹנִים יִבְאוּ
כְּגִבּוֹ: **י** לִפְנֵינוּ רַגְזָה אָרֶץ רַעֲשׂוּ שָׁמַיִם שִׁמְשׁ
וַיִּרַח קִדְרוֹ וְכוֹכְבֵים אֲסִפּוּ נִגְהָם: **יא** וַי־הוּא נָתַן
קוֹלוֹ לִפְנֵי חִילוֹ כִּי רַב מְאֹד מִחֲנָהוּ כִּי עֲצוֹם
עֲשָׂה דְבָרוֹ כִּי־גְדוֹל יּוֹם־יְיָ הַהוּא וְנוֹרָא מְאֹד וְיָמֵי
יִכְלִינוּ: **יב** וְגַם־עֲתָה נְאֻם־יְיָ הַהוּא שָׁבוּ עֲדֵי בְּכָל־
לְבַבְכֶם וּבְצוֹם וּבְבִכֵי וּבְמִסְפָּד: **יג** וְקִרְעוּ לְבַבְכֶם
וְאֲלֵ־בְגָדֵיכֶם וּשׁוּבוּ אֵלַי־הַהוּא אֲלֵהֵיכֶם כִּי־
חֲנוּן וְרַחוּם הוּא אֲרָךְ אֲפִלַּם וְרַב־חֶסֶד וְנִחָם עַל־
הַרְעָה: **יד** מִי יוֹדַע יָשׁוּב וְנִחָם וְהַשְׂאִיר אֲחֻרָיו
בְּרָכָה מִנְחָתָהּ וְגִסְדָּהּ לִי־הַהוּא אֲלֵהֵיכֶם: **טו** תִּקְעוּ
שׁוֹפָר בְּצִיּוֹן קִדְשׁו־צוֹם קִרְאוּ עֲצָרָה: **טז** אֲסִפּוּ־
עַם קִדְשׁוֹ קִהַל קִבְצוֹ זִקְנִים אֲסִפּוּ עוֹלָלִים וַיִּגְקֵי
שָׂדֵים יֵצֵא חֲתָן מִחֻדְרוֹ וְכִלָּה מִחֻפְתָּהּ: **יז** בֵּין
הָאוֹלָם וְלַמִּזְבֵּחַ יִבְכּוּ הַפְּהָנִים מִשְׁרָתֵי יְיָ הַהוּא
וַיֹּאמְרוּ חוֹסֵה יְיָ הַהוּא עַל־עַמּוֹךָ וְאֲלֵ־תַתָּן נַחֲלַתְךָ
לְחֹרְפָה לְמִשְׁלַבָּם גּוֹלִים לָמָּה יֹאמְרוּ בְּעַמִּים אֲנִי
אֲלֵהֵיכֶם: **יח** וַיִּקְבֵּא יְיָ הַהוּא לְאָרְצוֹ וַיִּחַמֵּל עַל־
עַמּוֹ: **יט** וַיַּעַן יְיָ הַהוּא וַיֹּאמֶר לְעַמּוֹ הַנְּנִי שַׁלַּח לָכֶם
אֶת־הַדָּגוֹן וְהַתִּירוֹשׁ וְהַיִּצְהָר וּשְׁבַעְתֶּם אֹתוֹ וְלֹא־
אֲתַן אֶתְכֶם עוֹד חֹרְפָה בְּגוֹיִם: **כ** וְאֶת־הַצֹּפוּנֵי
אֲרַחֵיק מֵעַלְיֵכֶם וְהִדְחַתִּיו אֶל־אָרֶץ צִיָּה וּשְׁמֵמָה
אֶת־פְּנֵינוּ אֲלֵהֵיכֶם הַקְּדַמְנֵי וְסָפוּ אֲלֵהֵיכֶם
הָאֲחֻרוֹן וְעָלָה בָאֲשׁוֹ וְתַעַל צַחַנְתּוֹ כִּי הִגְדִּיל
לַעֲשׂוֹת: **כא** אֲלֵ־תִירָאֵי אֲדָמָה גִּילֵי וּשְׁמֵחֵי כִּי־
הִגְדִּיל יְיָ הַהוּא לַעֲשׂוֹת: **כב** אֲלֵ־תִירָאוּ בְּהֵמוֹת שְׂדֵי
כִּי דָשְׂאוּ נְאוֹת מִדְבָּר כִּי־עַל נִשְׂא פְרִיו תִּאֲנֶה
וְגִפּוֹ נָתַנוּ חִילָם: **כג** וּבְנֵי צִיּוֹן גִּילוּ וּשְׁמַחוּ בִי־הַהוּא
אֲלֵהֵיכֶם כִּי־נָתַן לָכֶם אֶת־הַמּוֹרָה לְצַדִּיקָה וַיּוֹרֵד
לָכֶם גֶּשֶׁם מוֹרָה וּמִלְקוֹשׁ בְּרִאשׁוֹן: **כד** וּמִלְאוּ
הַגְּרָנוֹת בָּר וְהַשִּׁיקוּ הַיִּקְבִים תִּירוֹשׁ וַיִּצְהָר:
כה וְשַׁלַּמְתִּי לָכֶם אֶת־הַשָּׂנִים אֲשֶׁר אֲכָל הָאָרֶץ
הַיִּלֵּק וְהַחֲסִיל וְהַגְּזַם חִילֵי הַגְּדוֹל אֲשֶׁר שַׁלַּחְתִּי
בָּכֶם: **כו** וְאֲכַלְתֶּם אֲכוֹל וּשְׁבֹועַ וְהִלַּלְתֶּם אֶת־שֵׁם
יְיָ הַהוּא אֲלֵהֵיכֶם אֲשֶׁר־עֲשָׂה עִמָּכֶם לְהַפְּלִיא
וְלֹא־יִבְשׁוּ עַמִּי לְעוֹלָם: **כז** וַיִּדְעַתֶּם כִּי בְּקֶרֶב
יִשְׂרָאֵל אָנֹכִי וְאָנֹכִי יְיָ הַהוּא אֲלֵהֵיכֶם וְאִין עוֹד וְלֹא־

יבֹשׁוּ עַמִּי לְעוֹלָם:

ג וְהָיָה אַחֲרֵי־כֵן אֲשַׁפּוּךָ אֶת־רוּחִי עַל־כָּל־בָּשָׂר וּנְבֹאוּ בְּנִיכֶם וּבְנוֹתֵיכֶם זְקֻנֵיכֶם חֲלָמוֹת יַחֲלָמוּן בַּחֲוִירֵיכֶם חֲזִינֹת יִרְאוּ: **ג** וְגַם עַל־הַעֲבָדִים וְעַל־הַשְּׂפָחוֹת בְּיָמִים הַהֵמָּה אֲשַׁפּוּךָ אֶת־רוּחִי: **ג** וְנִתְתִּיל מִוִּפְתֵּי בְּשָׂמִים וּבְאַרְצֵי דָם וְאִשׁ וְתִמְרֹת עֶשְׂוֹן: **ג** הַשְּׂמֶשׁ יִהְיֶה לְחֹשֶׁךְ וְהַיָּרֵחַ לְדָם לְפָנָי בּוֹא יוֹם יְיָ הַיְהוָה הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא: **ג** וְהָיָה כָּל אֲשֶׁר־יִקְרָא בְּשֵׁם יְיָ הַיְהוָה יִמְלֹט כִּי בְהִרְצִיּוֹן וּבִירוּשָׁלַם תִּהְיֶה פְּלִיטָה כַּאֲשֶׁר אָמַר יְיָ הַיְהוָה וּבְשָׂרִידִים אֲשֶׁר יְיָ הַיְהוָה קָרָא:

ד כִּי הִנֵּה בְיָמִים הַהֵמָּה וּבָעֵת הַהִיא אֲשֶׁר אֲשׁוּב אָשִׁיב אֶת־שָׁבוֹת יְהוּדָה וִירוּשָׁלַם: **ד** וְקִבַּצְתִּי אֶת־כָּל־הַגּוֹלִם וְהוֹרְדֹתִים אֶל־עַמִּיק יְהוֹשָׁפָט וְנִשְׁפָּטְתִּי עַמָּם שָׁם עַל־עַמִּי וְנִחַלְתִּי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר פָּזְרוּ בַּגּוֹלִם וְאֶת־אַרְצֵי תִלְקוּ: **ד** וְאֶל־עַמִּי יִדּוּ גוֹרָל וַיִּתְּנוּ הַיִּלָּד בַּזֹּנָה וְהַיִּלָּדָה מִכְּרוּ בִּיָּדוֹ וַיִּשְׁתּוּ: **ד** וְגַם מִה־אַתֶּם לִי צָר וְצִדְדוֹן וְכָל גְּלִילוֹת פְּלִשְׁתִּי הַגְּמוּל אֶתֶם מִשְׁלָמִים עָלַי וְאִם־גְּמֻלִים אֶתֶם עָלַי קַל מִהָרָה אָשִׁיב גְּמֻלְכֶם בְּרֹאשְׁכֶם: **ד** אֲשֶׁר־כִּסְפִּי וְזָהָבִי לְקַחְתֶּם וּמַחְמַדִּי הַטְּבִים הִבַּאתֶם לְהִיכְלִיכֶם: **ד** וּבְגִי יְהוּדָה וּבְגִי יְרוּשָׁלַם מִכְרַתֶם לְבְנֵי הַיְוֹנִים לְמַעַן הִרְחִיקֶם מֵעַל גְּבוּלֶם: **ד** הַנְּגִי מַעֲיָרָם מִן־הַמְּקוֹם אֲשֶׁר־מִכְרַתֶם אֶתֶם שָׁמָּה וְהַשְׁבַּתִּי גְּמֻלְכֶם בְּרֹאשְׁכֶם: **ד** וּמְכַרְתִּי אֶת־בְּנֵיכֶם וְאֶת־בְּנוֹתֵיכֶם בְּיַד בְּנֵי יְהוּדָה וּמְכָרוּם לְשִׁבְאִים אֶל־גּוֹי רָחוֹק כִּי יְיָ הַיְהוָה דָּבָר: **ד** קְרָאוּ־זֹאת בַּגּוֹלִם קִדְּשׁוּ מִלְחָמָה הָעִירוּ הַגְּבוּרִים יִגְשׁוּ יַעֲלוּ כָּל אַנְשֵׁי הַמְּלָחָמָה: **ד** פִּתּוּ אֶתֵיכֶם לְחֻרְבוֹת וּמִזְמֹרְתֵיכֶם לְרַמְתִּים הַחֲלֹשׁ יֹאמַר גְּבוּר אָנֹכִי: **ד** עוֹשׂוּ וּבָאוּ כָּל־הַגּוֹיִם מִסְבִּיב וּנְקַבְּצוּ שָׁמָּה הַנִּתְחַת יְיָ הַיְהוָה גְּבוּרִי: **ד** יַעֲזוּרוּ וַיַּעֲלוּ הַגּוֹלִם אֶל־עַמִּיק יְהוֹשָׁפָט כִּי שָׁם אֲשַׁב לְשַׁפֵּט אֶת־כָּל־הַגּוֹיִם מִסְבִּיב: **ד** שְׁלַחְתוּ מַגָּל כִּי כִשְׁלַח קַצִּיר בָּאוּ רִדּוּ כִּי־מִלְאָה גַּת הַשִּׁיקוּ הַיְקָבִים כִּי רַבָּה רַעְתֶּם: **ד** הַמּוֹנִים הַמּוֹנִים בְּעַמִּיק

הַחֲרוּץ כִּי קָרוֹב יוֹם יְיָ הַיְהוָה בְּעַמִּיק הַחֲרוּץ: **ד** שְׂמֶשׁ וַיָּרַח קָדְרוּ וְכוֹכְבִים אָסְפוּ נִגְהָם: **ד** וַיְיָ־הַיְהוָה מִצִּיּוֹן יִשְׁאַג וּמִירוּשָׁלַם יִתֵּן קוֹלוֹ וְרַעְשׂוּ שָׁמַיִם וְאַרְצֵי יְיָ הַיְהוָה מַחֲסָה לְעַמּוֹ וּמַעֲזוֹ לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל: **ד** וַיִּדְעַתֶּם כִּי אָנֹכִי יְיָ הַיְהוָה אֵל־לְהֵיכֶם שֹׁכֵן בְּצִיּוֹן הַר־קְדְּשָׁי וְהַיְהוָה יְרוּשָׁלַם קִדְּשׁ וְזָרִים לֹא־יַעֲבֹרוּ־בָּה עוֹד: **ד** וְהָיָה בַיּוֹם הַהוּא יִשְׁפּוּ הַהָרִים עָסִיס וְהַגְּבָעוֹת תִּלְכָּנָה חֶלֶב וְכָל־אֲפִיקָי יִהְיֶה יִלְכוּ מַיִם וּמַעְיָן מִבַּיִת יְיָ הַיְהוָה יֵצֵא וְהַשָּׁקָה אֶת־גַּחַל הַשָּׁשִׁים: **ד** מִצְרַיִם לְשַׁמְמָה תִּהְיֶה וְאֲדוֹם לְמַדְבַּר שַׁמְמָה תִּהְיֶה מַחְמַס בְּנֵי יְהוּדָה אֲשֶׁר־שָׁפְכוּ דַם־נַקִּיא בְּאַרְצָם: **ד** וַיְהוּדָה לְעוֹלָם תִּשָּׁב וִירוּשָׁלַם לְדוֹר וָדוֹר: **ד** וְנִקִּיתִי דָמָם לֹא־נִקִּיתִי וַיְיָ הַיְהוָה שֹׁכֵן בְּצִיּוֹן:

עֲמוֹס

א דְּבַר־יְיָ עַמּוֹס אֲשֶׁר־הֵינִי בְּנִקְדִים מִתְּקוּעַ אֲשֶׁר חָזָה עַל־יִשְׂרָאֵל בְּיָמָי | עֲזַיְהָ מֶלֶךְ־יְהוּדָה וּבִיָּמָי יִרְבָּעָם בֶּן־יֹאשָׁא מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל שְׁנַתִּים לְפָנָי הָרַעַשׁ: **א** וַיֹּאמֶר | יְיָ הַיְהוָה מִצִּיּוֹן יִשְׁאַג וּמִירוּשָׁלַם יִתֵּן קוֹלוֹ וְאָבְלוּ גְאוֹת הָרָעִים וַיִּבֹשׁ רֹאשׁ הַפָּרְמֶל: **א** כֹּה אָמַר יְיָ הַיְהוָה עַל־שְׁלֹשָׁה פְּשָׁעֵי דָמָשֶׁק וְעַל־אַרְבַּעָה לֹא אָשִׁיבֶנּוּ עַל־דְּוָשָׁם בַּחֲרָצוֹת הַבְּרִזָּל אֶת־הַגְּלֻעַד: **א** וְשַׁלַּחְתִּי אִשׁ בְּבַיִת חֲזָאֵל וְאָכְלָה אַרְמְנוֹת בֶּן־הַדָּד: **א** וְשַׁבְּרַתִּי בְּרִית דָּמָשֶׁק וְהַכְרַתִּי יוֹשֵׁב מִבְּקַעַת־אֲוֹן וְתוֹמָדָ שָׁבַט מִבַּיִת עֶדְזוֹ וְגָלוּ עִם־אַרְם קִיְרָה אָמַר יְיָ הַיְהוָה: **א** כֹּה אָמַר יְיָ הַיְהוָה עַל־שְׁלֹשָׁה פְּשָׁעֵי עֲזַיְהָ וְעַל־אַרְבַּעָה לֹא אָשִׁיבֶנּוּ עַל־הַגְּלוֹתֶם גְּלוֹת שְׁלָמָה לְהַסְגִּיר לְאֲדוֹם: **א** וְשַׁלַּחְתִּי אִשׁ בַּחֲזוֹמַת עֲזַיְהָ וְאָכְלָה אַרְמְנוֹתֶיהָ: **א** וְהַכְרַתִּי יוֹשֵׁב מֵאֲשֻׁדּוֹד וְתוֹמָדָ שָׁבַט מֵאֲשַׁקְלוֹן וְהַשִּׁיבֹתִי יָדַי עַל־עַקְרוֹן וְאָבְדוּ שְׂאֲרֵי פְלִשְׁתִּים אָמַר אֵל־דְּגִי יְיָ הַיְהוָה: **א** כֹּה אָמַר יְיָ הַיְהוָה עַל־שְׁלֹשָׁה פְּשָׁעֵי־צָר וְעַל־אַרְבַּעָה לֹא אָשִׁיבֶנּוּ עַל־הַסְּגִירָם גְּלוֹת שְׁלָמָה לְאֲדוֹם וְלֹא זָכְרוּ בְּרִית אַחִים: **א** וְשַׁלַּחְתִּי אִשׁ בַּחֲזוֹמַת צָר וְאָכְלָה אַרְמְנוֹתֶיהָ: **א** כֹּה אָמַר

י-הוֹה עַל-שְׁלֹשָׁה פְּשָׁעֵי אֱדוֹם וְעַל-אַרְבַּעַה לֹא אָשִׁיבוּנוּ עַל-רַדְפוֹ בַחֲרָב אָחִיו וְשָׁחַת רַחֲמָיו וַיִּטְרַף לְעַד אַפּוֹ וַעֲבָרְתוֹ שְׁמֵרָה נִצַּח: ב וְשַׁלַּחְתִּי אֵשׁ בְּתִימֹן וְאָכְלָה אַרְמְנוֹת בְּצִרְתָּה: ג כֹּה אָמַר י-הוֹה עַל-שְׁלֹשָׁה פְּשָׁעֵי בְנֵי-עַמּוֹן וְעַל-אַרְבַּעַה לֹא אָשִׁיבוּנוּ עַל-בִּקְעָם הַרּוֹת הַגְּלֻעַד לְמַעַן הִרְחִיב אֶת-גְּבוּלָם: ד וְהִצַּתִּי אֵשׁ בְּחוֹמַת רִבְּה וְאָכְלָה אַרְמְנוֹתֶיהָ בַתְּרוּעָה בְּיוֹם מַלְחָמָה בְּסַעַר בְּיוֹם סוּפָה: ה וְהִלַּךְ מִלְּפָם בַּגּוֹלָה הוּא וְשָׂרָיו יַחֲדוּ אָמַר י-הוֹה:

ב כֹּה אָמַר י-הוֹה עַל-שְׁלֹשָׁה פְּשָׁעֵי מוֹאָב וְעַל-אַרְבַּעַה לֹא אָשִׁיבוּנוּ עַל-שָׂרְפוֹ עֲצָמוֹת מְלֹךְ-אֱדוֹם לְשִׂיד: ב וְשַׁלַּחְתִּי-אֵשׁ בְּמוֹאָב וְאָכְלָה אַרְמְנוֹת הַקְּרִיּוֹת וּמַת בְּשֹׂאוֹן מוֹאָב בַתְּרוּעָה בְּקוֹל שׁוֹפָר: ג וְהִכְרַתִּי שׁוֹפֵט מִקְרַבָּה וְכָל-שָׂרֵיהָ אֶהְרֹג עִמּוֹ אָמַר י-הוֹה: ד כֹּה אָמַר י-הוֹה עַל-שְׁלֹשָׁה פְּשָׁעֵי יְהוּדָה וְעַל-אַרְבַּעַה לֹא אָשִׁיבוּנוּ עַל-מֵאֹסֶם אֶת-תּוֹרַת י-הוֹה וַחֲקִיו לֹא שָׁמְרוּ וַיִּתְעוּם כְּזִבְיָהֶם אֲשֶׁר-הִלְכוּ אֲבוֹתָם אַחֲרֵיהֶם: ה וְשַׁלַּחְתִּי אֵשׁ בְּיְהוּדָה וְאָכְלָה אַרְמְנוֹת יְרוּשָׁלַם: ו כֹּה אָמַר י-הוֹה עַל-שְׁלֹשָׁה פְּשָׁעֵי יִשְׂרָאֵל וְעַל-אַרְבַּעַה לֹא אָשִׁיבוּנוּ עַל-מִכְרָם בַּכֶּסֶף צְדִיק וְאֲבִיוֹן בְּעֵבֹר נַעֲלִים: ז הִשְׁאֵפִים עַל-עַפְרַיִם אֶרְצָה בְּרֹאשׁ דָּלִים וְדָרַךְ עֲנֻיִם יָטוּ וְאִישׁ וְאִבְיוֹ יִלְכוּ אֶל-הַנְּעֻרָה לְמַעַן תִּלְל אֶת-שֵׁם קְדוֹשִׁי: ח וְעַל-בְּגָדִים חֲבָלִים יָטוּ אֶצֶל כָּל-מִזְבֵּחַ וַיִּין עֲנוּשִׁים יִשְׁתּוּ בַּיִת א-לֵהֵיחֶם: ט וְאַנְכִי הַשְׁמַדְתִּי אֶת-הָאֱמֹרִי מִפְּנֵיהֶם אֲשֶׁר כָּגְבַה אֲרָזִים גָּבְהוּ וַחֲסוּ הוּא כְּאֲלוֹגִים וְאֲשַׁמִּיד פְּרִיו מִמֶּעַל וְשָׂרָשָׁיו מִתַּחַת: י וְאַנְכִי הַעֲלִיתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם וְאוֹלֹךְ אֶתְכֶם בַּמִּדְבָּר אַרְבָּעִים שָׁנָה לְרַשֵׁת אֶת-אֶרֶץ הָאֱמֹרִי: יא וְאֶקִּים מִבְּנֵיכֶם לְנָבִיאִים וּמִבְּחֹרֵיכֶם לְנֹזְרִים הֵאָף אִיוֹ-נָאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל נְאֻם-י-הוֹה: יב וַתִּשְׁקוּ אֶת-הַנְּזָרִים יָיִן וְעַל-הַנְּבִיאִים צוּיַתָּם לֹא תִנְבְּאוּ: יג הִנֵּה אֲנֹכִי מַעֲיֵק תַּחְתֵּיכֶם כַּאֲשֶׁר תַּעֲיֵק הַעֲגָלָה הַמְּלֹאָה לָהּ עֹמִיר: יד וְאַבָּד מְנוּס מִקָּל וַחֲזַק לֹא-יֵאֱמֵן כְּחוֹ

וּגְבוּר לֹא-יִמְלֹט נַפְשׁוֹ: ט וַתִּפְּשׂוּ הַקִּשְׁתֹּת לֹא יַעֲמִד וְקַל בְּרַגְלָיו לֹא יִמְלֹט וְרֶכֶב הַסּוּס לֹא יִמְלֹט נַפְשׁוֹ: י וְאַמִּיץ לִבּוֹ בַּגְּבוּרִים עָרוֹם יָנוּס בְּיוֹם-הַהוּא נְאֻם-י-הוֹה:

ג שְׁמַעוּ אֶת-הַדְּבָר הַזֶּה אֲשֶׁר דִּבֶּר י-הוֹה עֲלֵיכֶם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַל כָּל-הַמִּשְׁפָּחָה אֲשֶׁר הֶעֱלִיתִי מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם לֵאמֹר: א רַק אֶתְכֶם יִדְעֵתִי מִכָּל מִשְׁפָּחוֹת הָאֲדָמָה עַל-כֵּן אֶפְקֹד עֲלֵיכֶם אֶת כָּל-עֲוֹנוֹתֵיכֶם: ב הִילַכְוּ שָׁנִים יַחֲדוּ בַלְתִּי אִם-נוֹעְדוּ: ג הִישָׂאג אַרְיָה בַּלְעַר וְטָרַף אִין לוֹ הִיִּתְּנוּ כַּפִּיר קוֹלוֹ מִמְעַנְתּוֹ בַלְתִּי אִם-לְכַד: ד הַתְּפֹל צְפוּר עַל-פֶּחַ הָאֶרֶץ וּמוֹקֵשׁ אִין לָהּ הִנְעֵלָה-פֶּחַ מִן-הָאֲדָמָה וְלְכוֹד לֹא יִלְכוּד: ה אִם-יִתְקַע שׁוֹפָר בַּלְעִיר וְעַם לֹא יַחֲרְדוּ אִם-תִּהְיֶה רָעָה בַּלְעִיר וּי-הוֹה לֹא עָשָׂה: ו כִּי לֹא יַעֲשֶׂה א-דְּגִי י-הוֹה דְּבַר כִּי אִם-גְּלָה סוֹדוֹ אֶל-עַבְדָּיו הַנְּבִיאִים: ז אַרְיָה שָׂאג מִי לֹא יִירָא א-דְּגִי י-הוֹה דְּבַר מִי לֹא יִנְבֵּא: ח הַשְׁמִיעוּ עַל-אַרְמְנוֹת בְּאֲשֶׁלּוֹד וְעַל-אַרְמְנוֹת בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם וְאִמְרוּ הַאֲסָפוּ עַל-הָרִי שְׁמֵרוֹן וְרֹאוּ מִהוֹמַת רַבּוֹת בְּתוֹכָהּ וַעֲשׂוּקִים בְּקִרְבָּה: ט וְלֹא-יִדְעוּ עֲשׂוֹת-נִכְתָּה נְאֻם-י-הוֹה הָאוֹצְרִים חֲמָס וְשָׂד בְּאַרְמְנוֹתֵיהֶם: י לָכֵן כֹּה אָמַר א-דְּגִי י-הוֹה צַר וְסָבִיב הָאֶרֶץ וְהוֹרִיד מִמֶּךָ עֶזְרָה וּנְבִזוּ אַרְמְנוֹתֶיהָ: יא כֹּה אָמַר י-הוֹה כַּאֲשֶׁר יִצְיֵל הַרְעָה מִפִּי הָאֶרֶץ שְׁתִּי כָרְעִים אוֹ בְּדֹל-אֲזוֹן כֵּן יִנְצְלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַיֹּשְׁבִים בְּשְׁמֵרוֹן בְּפֶאת מִטָּה וּבְדַמְשֶׁק עָרֵשׁ: יב שְׁמַעוּ וְהִעִידוּ בְּבֵית יַעֲקֹב נְאֻם-א-דְּגִי י-הוֹה א-לֵהֵי הַצ-בָּאוֹת: יג כִּי בְּיוֹם פְּקֻדֵי פְּשָׁעֵי-יִשְׂרָאֵל עָלְיוּ וּפְקַדְתִּי עַל-מִזְבְּחוֹת בַּיִת-אֵל וְנִגְדְעוּ קַרְנוֹת הַמִּזְבֵּחַ וּנְפְלוּ לָאֶרֶץ: יד וְהִפִּיתִי בַיִת-הַחֲרָף עַל-בַּיִת הַקִּיץ וְאַבְדּוּ בְּתֵי הַשָּׁן וְסָפוּ בְּתִים רַבִּים נְאֻם-י-הוֹה:

ד שְׁמַעוּ הַדְּבָר הַזֶּה פְּרוֹת הַבָּשָׂן אֲשֶׁר בְּהַר שְׁמֵרוֹן הַעֲשֻׁקוֹת דָּלִים הַרְצִצוּת אֲבִיוֹגִים הַאֲמֹרֹת לְאֲדֹנֵיהֶם הַבִּיאָה וּנְשָׂתָה: ב נִשְׁבַּע א-דְּגִי י-הוֹה בְּקַדְשׁוֹ כִּי הִנֵּה יָמִים בָּאִים עֲלֵיכֶם וּנְשָׂא

אתכם בצנות ואחריתכן בסירות דוגה: וּפְרָעִים
תצאנה אשה נגדה והשלקתנה ההרמונה נאם-
י-הוה: בָּאוּ בֵּית-אֵל וּפָשְׁעוּ הַגִּלְגָּל הָרָבוּ לַפֶּשַׁע
והביאו לבקר זבחיכם לשלשת ימים
מעשורתיכם: וְקָטַר מִחֶמֶץ תֹּזֶה וְקָרְאוּ נִדְבוֹת
השמיעו פי כן אהבתם בני ישראל נאם א-דני
י-הוה: וְגַם-אֲנִי נָתַתִּי לָכֶם נִקְיוֹן שָׁנִים בְּכָל-
עֲרִיכֶם וְחָסַר לָחֶם בְּכָל מְקוֹמֵיכֶם וְלֹא-שָׁבַתֶם
עָדִי נְאֻם-יְיָ-הוֹה: וְגַם אֲנֹכִי מִנְעַתִּי מִכֶּם אֶת-
הַגֹּשֶׁם בְּעוֹד שְׁלֹשָׁה חֳדָשִׁים לְקִצִּיר וְהַמְטַרְתִּי
עַל-עֵיר אַחַת וְעַל-עֵיר אַחַת לֹא אֲמַטִּיר חֲלָקָה
אַחַת תִּמְטֹר וְחֲלָקָה אֲשֶׁר-לֹא-תִמְטֹר עָלֶיהָ
תִּיבֹשׁ: וְנָעוּ שְׁתֵּימֹת שְׁלֹשׁ עָרִים אֶל-עֵיר אַחַת
לְשָׁתוֹת מַיִם וְלֹא יִשָּׁבְעוּ וְלֹא-שָׁבַתֶם עָדִי נְאֻם-
יְיָ-הוֹה: הַתְּפִיתִי אֶתְכֶם בְּשַׁדְּפוֹן וּבִירְקוֹן הַרְבֹּת
גְּבוּתֵיכֶם וְכַרְמֵיכֶם וְתַאֲנִיכֶם וְזִיתֵיכֶם יֹאכַל הַגֹּזֵם
וְלֹא-שָׁבַתֶם עָדִי נְאֻם-יְיָ-הוֹה: שְׁלַחְתִּי בְּכֶם דָּבָר
בְּדֶרֶךְ מִצְרַיִם הַרְגָתִי בְּחָרֹב בְּחֹרֵיכֶם עִם שְׁבִי
סוֹסֵיכֶם וְאֶעֱלֶה בְּאֵשׁ מִחֲנִיכֶם וּבְאַפְּכֶם וְלֹא-
שָׁבַתֶם עָדִי נְאֻם-יְיָ-הוֹה: הַתְּפַכְתִּי בְּכֶם כְּמַהֲפַכַת
אֶ-לֵהִימ אֶת-סֹדֶם וְאֶת-עַמּוֹרָה וְתַהֲלִי כְּאוֹד מִצָּל
מִשְׁרַפָּה וְלֹא-שָׁבַתֶם עָדִי נְאֻם-יְיָ-הוֹה: לָכֵן כֹּה
אֶעֱשֶׂה-לָּךְ יִשְׂרָאֵל עַקֵּב כִּי-זֹאת אֶעֱשֶׂה-לָּךְ
הַכּוֹן לְקִרְאֵת-אֶ-לֶהִיָּהּ יִשְׂרָאֵל: כִּי הִנֵּה יוֹצֵר
הָרִים וּבָרָא רוּחַ וּמַגִּיד לְאָדָם מַה-שִּׁחֻו עֲשֵׂה
שְׁחַר עֵיפָה וְדַרְךְ עַל-בְּמַתִּי אֶרֶץ יְיָ-הוֹה אֶ-לֶהִי-
צ-בָאוֹת שְׁמוֹ:

ה שִׁמְעוּ אֶת-הַדָּבָר הַזֶּה אֲשֶׁר אֲנֹכִי נוֹשֵׂא עֲלֵיכֶם
קִינָה בֵּית יִשְׂרָאֵל: נִפְלָה לֹא-תוֹסִיף קוֹם בְּתוֹלַת
יִשְׂרָאֵל נוֹשָׂה עַל-אֲדַמְתָּה אִין מְקִימָה: כִּי כֹה
אָמַר אֶ-דְּנִי יְיָ-הוֹה הָעֵיר הַיְצֵאתָ אֶלֶף תִּשְׁאִיר
מָאָה וְהַיְצֵאתָ מָאָה תִּשְׁאִיר עֲשָׂרָה לְבֵית
יִשְׂרָאֵל: כִּי כֹה אָמַר יְיָ-הוֹה לְבֵית יִשְׂרָאֵל
דְּרָשׁוּנִי וְחִיו: וְאֶל-תִּדְרָשׁוּ בֵּית-אֵל וְהַגִּלְגָּל לֹא
תָּבֹאוּ וּבְאֵר נִשְׁבַּע לֹא תַעֲבְרוּ כִּי הַגִּלְגָּל גְּלָה יִגְלָה
וּבֵית-אֵל יִהְיֶה לְאֵוֹן: דְּרָשׁוּ אֶת-יְיָ-הוֹה וְחִיו פֶּן-
יִצְלַח כְּאֵשׁ בֵּית יוֹסֵף וְאֶכְלָה וְאִין-מְכַבֵּה לְבֵית-

אל: הַהֲפָכִים לְלַעֲנָה מִשְׁפָּט וְצַדִּיקָה לְאֶרֶץ
הַגִּיחוּ: עֲשֵׂה כִימָה וְכִסִּיל וְהַפֶּךְ לְבַקֵּר צִלְמוֹת
וְיוֹם לַיְלָה הַחֲשִׁיד הַקּוֹרָא לְמִי-הַיּוֹם וְיִשְׁפָּכֶם
עַל-פְּנֵי הָאֶרֶץ יְיָ-הוֹה שְׁמוֹ: הַמְבַלִּיג שֵׁד עַל-עֵז
וְשֵׁד עַל-מִבְּצָר יָבוֹא: שְׁנֹאוּ בְּשַׁעַר מוֹכִיחַ וְדַבֵּר
תְּמִימִים יִתְעַבּוּ: לָכֵן יַעַן בּוֹשְׁסֵכֶם עַל-דָּל
וּמִשְׁאֵת-בֵּר תִּקְחוּ מִמֶּנּוּ בְּתִי גְזִית בְּנֵיתֶם וְלֹא-
תִּשְׁבּוּ בָּם כְּרַמִּי-חֶמֶד נִטְעַתֶם וְלֹא תִשְׁתּוּ אֶת-
יַיִנִם: כִּי יִדְעַתִּי רַבִּים פָּשְׁעֵיכֶם וְעַצְמִים
חִטְאֵיכֶם צִרְרִי צַדִּיק לְקַחִי כֶּסֶף וְאֲבִיוֹנִים
בְּשַׁעַר הַטּוֹב: לָכֵן הַמִּשְׁפִּיל בְּעֵת הַהִיא יָדָם כִּי
עַת רָעָה הִיא: דְּרָשׁוּ-טוֹב וְאַל-רַע לְמַעַן תִּחְיוּ
וְיִהְיֶיכוֹן יְיָ-הוֹה אֶ-לֶהִי-צ-בָאוֹת אֶתְכֶם כְּאֲשֶׁר
אָמַרְתֶּם: שְׁנֹאוּ-רַע וְאֶהְבּוּ טוֹב וְהַצִּיגוּ בְּשַׁעַר
מִשְׁפָּט אוֹלִי יִחַגּוּ יְיָ-הוֹה אֶ-לֶהִי-צ-בָאוֹת
שְׂאֵרֵי יוֹסֵף: לָכֵן כֹּה-אָמַר יְיָ-הוֹה אֶ-לֶהִי
צ-בָאוֹת אֶ-דְּנִי בְּכָל-רַחֲבוֹת מִסְפַּד וּבְכָל-חֻצוֹת
יֹאמְרוּ הוֹ-הוֹ וְקָרְאוּ אֶפְרַיִם אֶל-אֶבֶל וּמִסְפַּד אֶל-
יֹודְעֵי גֹהִי: וּבְכָל-כְּרָמִים מִסְפַּד כִּי-אֶעֱבֹר
בְּקֶרְבְּךָ אָמַר יְיָ-הוֹה: הוֹי הַמִּתְאֲוִיִם אֶת-יוֹם
יְיָ-הוֹה לְמַה-יִּנָּה לָכֶם יוֹם יְיָ-הוֹה הוּא-חֲשִׁיד וְלֹא-
אוֹר: כְּאֲשֶׁר יָנוֹס אִישׁ מִפְּנֵי הָאָרֶץ וּפָגְעוּ הַדָּב
וּבֹא הַבַּיִת וְסָמַךְ יָדוֹ עַל-הַקִּיר וּנְשָׁכוּ הַנְּחָשׁ:
הַלֹא-חֲשִׁיד יוֹם יְיָ-הוֹה וְלֹא-אוֹר וְאֶפֶל וְלֹא-נִגְהָ
לוֹ: שְׁנֹאתִי מְאֹסְתִי חֲגִיכֶם וְלֹא אָרִיחַ
בְּעַצְרוֹתֵיכֶם: כִּי אִם-תַּעֲלוּ-לִי עֲלוֹת וּמִנְחֹתֵיכֶם
לֹא אֶרְצֶה וְשָׁלֹם מְרִיאֵיכֶם לֹא אֲבִיט: הַסֵּר
מֵעָלַי הַמּוֹן שְׁרִיד וְזִמְרַת גְּבֻלֶיךָ לֹא אֲשַׁמַּע:
וְיִגְל כַּמִּים מִשְׁפָּט וְצַדִּיקָה כְּנַחַל אֵיתָן:
הַזְבַּחִים וּמִנְחָה הַגִּשְׁתֶּם-לִי בַמִּזְבֵּחַ אַרְבָּעִים
שָׁנָה בֵּית יִשְׂרָאֵל: וְנִשְׁאֲתֶם אֶת סִכּוֹת מִלְּכֶכֶם
וְאֶת כִּיּוֹן צִלְמֵיכֶם כּוֹכֵב אֶ-לֶהִיכֶם אֲשֶׁר עֲשִׂיתֶם
לָכֶם: וְהַגְּלִיתִי אֶתְכֶם מִהַלְאָה לְדַמְשָׁק אָמַר
יְיָ-הוֹה אֶ-לֶהִי-צ-בָאוֹת שְׁמוֹ:

ו הוֹי הַשְּׂאֲנָנִים בְּצִיּוֹן וְהַבְּטָחִים בְּהַר שְׁמֶרֶן
נִקְבַּל רֵאשִׁית הַגּוֹלִים וּבָאוּ לָהֶם בֵּית יִשְׂרָאֵל:
עֲבְרוּ כְּלָנָה וְרָאוּ וּלְכוּ מִשָּׁם חֲמַת רַבָּה וְרָדוּ גַת-

פְּלִשְׁתִּים הַטּוֹבִים מִן־הַמַּמְלָכוֹת הָאֵלֶּה אִם־רַב
גְּבוּלָם מִגְּבֻלְכֶם: ב הַמַּנְדִּים לְיוֹם רָע וַתִּגְשׁוּן שָׁבַת
חֲמִס: ג הַשְּׂכָבִים עַל־מִטּוֹת שֹׁן וְסֻרְחִים עַל־
עֲרֻשׁוֹתָם וְאֹכְלִים כָּרִים מִצֹּאן וְעִגְלִים מִתּוֹךְ
מִרְבֵּק: ד הַפְּרֻטִים עַל־פִּי הַגְּבֻל כְּדוֹיֵד חֹשְׁבוּ לָהֶם
כְּלִי־נְשִׁיר: ה הַשְּׂתִים בְּמִזְרְקֵי לֵיָן וְרֵאשִׁית שְׂמָנִים
יִמְשְׁחוּ וְלֹא נִחְלוּ עַל־שֶׁבֶר יוֹסֵף: ו לָכֵן עָתָה יִגְלוּ
בְּרֵאשִׁי גְלִים וְסָר מִרְזַח סְרוּחִים: ז גִּשְׁבַּע אֶ־דָּנִי
יִ־הוּא בְּנַפְשׁוֹ נֹאֵם־יְהוָה אֶ־לְהִי צַ־בְּאוֹת מִתְּאֵב
אֲנֹכִי אֶת־גְּאוֹן יַעֲקֹב וְאַרְמְנִתִּיו שִׁנְאַתִּי
וְהַסְגֵרְתִּי עִיר וּמְלֹאָהּ: ח וְהָיָה אִם־יִוָּתְרוּ עֲשָׂרָה
אֲנָשִׁים בְּבֵית אֶחָד וּמָתוּ: ט וַיִּנְשְׂאוּ דוֹדוֹ וּמְסֻרָּו
לְהוֹצִיא עֲצָמִים מִן־הַבַּיִת וְאָמַר לְאִשְׁרַי בְּיַרְכְּתֵי
הַבַּיִת הַעוֹד עִמָּךְ וְאָמַר אָפֶס וְאָמַר הֵס כִּי לֹא
לְהַזְכִּיר בְּשֵׁם יְהוָה: י כִּי־הִגִּיהָ יְהוָה מִצִּוְהָ
וְהִפָּה הַבַּיִת הַגָּדוֹל רְסִיסִים וְהַבַּיִת הַקָּטָן
בְּקַעֲוִים: יא הַיִּרְצוֹן בְּסֻלַּע סוֹסִים אִם־יִתְרוֹשׁ
בְּבִקְרִים כִּי־תִפְכַּתֶּם לְרֵאשִׁי מִשְׁפָּט וּפְרִי צְדָקָה
לְלַעֲנָה: יב הַשְּׂמֻחִים לֹלֵא דָבָר הָאֲמָרִים הַלּוֹא
בְּחֻזְקוֹ לְקַחְנוּ לָנוּ קִרְנָיִם: יג כִּי הִנְנִי מְקִים
עֲלֵיכֶם בַּיִת יִשְׂרָאֵל נֹאֵם־יְהוָה אֶ־לְהִי
הַצַּ־בְּאוֹת גּוֹי וְלִחְצוֹ אֶתְכֶם מִלְּבוֹא חֲמַת עַד־גִּחְל
הַעֲרָבָה:

ז א כִּפָּה הַרְאֵנִי אֶ־דָּנִי יְהוָה וְהִנֵּה יוֹצֵר גְּבִי
בְּתַחֲלַת עֲלוֹת הַלֶּקֶשׁ וְהִנֵּה־לֶקֶשׁ אַחַר גִּזִּי
הַמֶּלֶךְ: ב וְהָיָה אִם־כִּלָּה לְאָכֹל אֶת־עֵשֶׂב הָאָרֶץ
וְאָמַר אֶ־דָּנִי יְהוָה סִלַּח־נָא מִי יָקוּם יַעֲקֹב כִּי
קָטָן הוּא: ג נַתַּם יְהוָה עַל־זֹאת לֹא תִהְיֶה אָמַר

יְהוָה: ד כִּפָּה הַרְאֵנִי אֶ־דָּנִי יְהוָה וְהִנֵּה קָרָא לְרַב
כַּאֲשֶׁ אֶ־דָּנִי יְהוָה וַתֹּאכַל אֶת־תְּהוֹם רִבְּהָ
וְאָכְלָה אֶת־הַחֶלֶק: ה וְאָמַר אֶ־דָּנִי יְהוָה חֲדַל־נָא
מִי יָקוּם יַעֲקֹב כִּי קָטָן הוּא: ו נַתַּם יְהוָה עַל־זֹאת
גַּם־הִיא לֹא תִהְיֶה אָמַר אֶ־דָּנִי יְהוָה: ז כִּפָּה הַרְאֵנִי
וְהִנֵּה אֶ־דָּנִי נִצָּב עַל־חוֹמַת אֲנָךְ וּבִיָּדוֹ אֲנָךְ:
ח וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי מָה־אַתָּה רֹאֶה עֲמוֹס וְאָמַר
אֲנָךְ וַיֹּאמֶר אֶ־דָּנִי הִנְנִי שָׁם אֲנָךְ בְּקִרְבַּ עַמִּי
יִשְׂרָאֵל לֹא־אוֹסִיף עוֹד עֲבוֹר לּוֹ: ט וַיִּנְשְׂמוּ בְּמוֹת
יִשְׁחָק וּמִקְדָּשָׁי יִשְׂרָאֵל יִתְרַבּוּ וְקַמְתִּי עַל־בַּיִת
יִרְבְּעָם בְּחֶרֶב: י וַיִּשְׁלַח אֲמַצְיָה כֹהֵן בֵּית־אֵל אֶל־
יִרְבְּעָם מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר קִשֶׁר עָלֶיךָ עֲמוֹס
בְּקִרְבַּ בַּיִת יִשְׂרָאֵל לֹא־תוּכַל הָאָרֶץ לְהַכִּיל אֶת־
כָּל־דְּבָרָיו: יא כִּי־כֹה אָמַר עֲמוֹס בְּחֶרֶב יָמוּת
יִרְבְּעָם וַיִּשְׂרָאֵל גָּלָה יִגְלָה מֵעַל אֲדָמָתוֹ: יב וַיֹּאמֶר
אֲמַצְיָה אֶל־עֲמוֹס חֲזֵה לָךְ בְּרַח־לָךְ אֶל־אָרֶץ
יְהוּדָה וְאָכַל־שָׂם לֶחֶם וְשָׂם תִּנְבְּא: יג וּבֵית־אֵל
לֹא־תוֹסִיף עוֹד לְהִנָּבֵא כִּי מִקְדָּשׁ־מֶלֶךְ הוּא וּבַיִת
מִמְלָכָה הוּא: יד וַיַּעַן עֲמוֹס וַיֹּאמֶר אֶל־אֲמַצְיָה
לֹא־נִבִּיא אֲנִי וְלֹא בֶן־נְבִיא אֲנִי כִּי־בּוֹקֵר אֲנִי
וּבוֹלֵס שִׁקְמִים: טו וַיִּקְחֵנִי יְהוָה מֵאַחֲרֵי הַצֹּאן
וַיֹּאמֶר אֵלַי יְהוָה לָךְ הִנְבֵּא אֶל־עַמִּי יִשְׂרָאֵל:
טז וַעֲתָה שָׁמַע דְּבַר־יְהוָה אַתָּה אָמַר לֹא תִנְבֵּא
עַל־יִשְׂרָאֵל וְלֹא תִטִּיף עַל־בַּיִת יִשְׁחָק: יז לָכֵן כֹּה־
אָמַר יְהוָה אֲשַׁתְּךָ בְּעִיר תִּזְנֶה וּבְגִיף וּבְנִתְיָךְ
בְּחֶרֶב יָפְלוּ וְאַדְמָתְךָ בְּתֻבֵל תִּחֶלֶק וְאַתָּה עַל־
אֲדָמָה טְמֵאָה תָמוּת וַיִּשְׂרָאֵל גָּלָה יִגְלָה מֵעַל
אֲדָמָתוֹ:

הַלְבוֹת תְּמִידִין וּמוֹסָפִין פֶּרֶק ה'

הַיּוֹם פִּיּוּד מַעֲשֵׂה לֶחֶם הַפָּנִים: מְבִיאִין עֲשָׂרִים
וְאַרְבַּע סָאִים הַטֵּיִם הָרְאוּיִין לְמִנְחֹת, וְשֹׁפִין
אוֹתָן וּבֹעֲטִין בָּהֶן, כִּשְׂאֵר הַטֵּי מִנְחֹת; וְטוֹחֲנִין
אוֹתָן, וּמְנַפִּין מִחֵן בְּאַחַת עֲשָׂרָה נֶפֶשׁ אַרְבַּעַת
וְעֲשָׂרִים עֲשָׂרוֹן סֵלֹת. וְעוֹשִׂין מִחֵן, שְׁתֵּים עֲשָׂרָה
חֲלוֹת מִצּוֹת.

הֵחָלָה לֹא נֶפֶשׁ אוֹתָן בְּאַחַת עֲשָׂרָה נֶפֶשׁ, אוֹ שְׂלֹא
הוֹצִיאִין מִעֲשָׂרִים וְאַרְבַּע סָאִים—הוֹאִיל וְנִעֲשֶׂוּ
סֵלֹת מִכָּל מְקוֹם, כְּשֵׁרֹת: לֹא נֶאֱמָרוּ הַשְּׂעוּרִין
הָאֵלֶּה, אֵלֹא לְמִצּוֹת.

הַטּ וְלִישָׁתָן וְעִרִיכָתָן, בַּחוּץ; וְאַפִּיתָן, בְּפָנִים
בְּעֲזָרָה כִּשְׂאֵר הַמִּנְחֹת. וְלִשִׁין אוֹתָן, אַחַת אַחַת;
וְאוֹפִין אוֹתָן, שְׁתֵּים שְׁתֵּים. וְשֹׁלֵשׁ דְּפוּסִין
שְׁלֹזָהֶב הֵיוּ לָהֶן—אַחַד שְׁנוֹתֵנִין בּוֹ חֲחֻלָּה וְהֵיא
בְּצֶק, וְהַשְּׂנִי שְׂאוּפִין אוֹתָהּ בּוֹ; וְהַשְּׁלִישִׁי
שְׁנוֹתֵנִין אוֹתָהּ בּוֹ כְּשֵׁרֹדָה אוֹתָהּ מִן הַתְּנֹרָה,
כִּדִּי שְׂלֹא תִתְקַלְקַל.

הֵי כֹל חֲחֻלָּה מִחֵן מְרַבַּעַת—שְׂנַאֲמָר "לֶחֶם פָּנִים",
שִׁיחֵיו לֹו פָּנִים רַבִּים. אַרְךָ כֹּל חֲחֻלָּה מִחֵן עֲשָׂרָה
טַפָּחִים, וְרַחְבָּהּ חֲמִשָּׁה טַפָּחִים, וְרַמְזָה שֶׁבַע
אַצְבָּעוֹת; וְהַשְּׁלֹחַן—אַרְבּוֹ שָׁנִים עֶשֶׂר טַפָּחִים,
וְרַחְבּוֹ שִׁשָּׁה טַפָּחִים. נוֹתֵן אַרְךָ חֲחֻלָּה עַל רַחֲבֵי
הַשְּׁלֹחַן—נִמְצָאֵת חֲחֻלָּה יוֹצֵאת שְׁנֵי טַפָּחִים
מִפָּאֵן, וְשְׁנֵי טַפָּחִים מִפָּאֵן; וְכּוֹפֵל אֵת הַיּוֹצֵא
מִפָּאֵן וּמִפָּאֵן, וְיִשְׂאֵר בֵּין שְׁנֵי הַקְּצוּוֹת רוּחַ
בְּאַמְצָע. וְכֵן מַנִּיחַ חֲחֻלָּה עַל גְּבִי חֲחֻלָּה, עַד שְׂעוּרָה
שִׁשׁ חֲלוֹת. וְכֵן עוֹשֶׂה בְּצִדָּהּ מִעֲרֵכָה שְׁנִיָּה, שִׁשׁ
חֲלוֹת.

הֵיא אֵין אֲפִיתָ לֶחֶם הַפָּנִים דוּחָה אֵת הַשֶּׁבֶת,
וְלֹא אֵת יוֹם טוֹב, אֵלֹא בְּעֶרֶב שֶׁבֶת אוֹפִין אוֹתָן,
וְעוֹרְכִין אוֹתָן לְמַחֲרָ; וְאִם חָל שְׁנֵי יָמִים טוֹבִים
שְׁלֹרֵאשׁ הַשְּׁנָה לְהִיּוֹת בְּחַמִּישִׁי וּבְעֶרֶב שֶׁבֶת,
אוֹפִין אוֹתָן מִיּוֹם רְבִיעִי. וְלֹא סְדוּר הַקְּנִיָּם, וְלֹא
נְטִילָתָן דוּחָה אֵת הַשֶּׁבֶת; אֵלֹא מִעֶרֶב שֶׁבֶת

הֵיא מִצּוֹת עֲשֵׂה לְסֹדֵר לֶחֶם הַפָּנִים בְּכָל יוֹם
שֶׁבֶת, עַל הַשְּׁלֹחַן לְפָנֵי ה' בְּהִיבֵל—שְׂנַאֲמָר "בְּיוֹם
הַשֶּׁבֶת בְּיוֹם הַשֶּׁבֶת, יַעֲרֹכְנוּ". וְדָבָר בְּרוּר
בַּתוֹרָה שֶׁהוּא שְׁתֵּים עֲשָׂרָה חֲלוֹת, כֹּל חֲחֻלָּה שְׁנֵי
עֲשָׂרוֹנִים. וְעוֹרְכִין אוֹתוֹ שְׁנֵי סְדָרִים—שִׁשׁ חֲלוֹת
בְּכָל סְדֵר, חֲחֻלָּה עַל גְּבִי חֲחֻלָּה; וּבֵין כֹּל שְׁתֵּי חֲלוֹת
שְׁלֹשָׁה קְנִיָּם שְׁלֹזָהֶב, כִּדִּי שִׁתְּהִיחַ הַרוּחַ מִנְּשִׁבֶת
בּוֹ; וְסוּמְדָה כֹּל מִעֲרֵכָה, בְּשִׁתֵּי קְשׁוּוֹת.

הֵב וְנוֹתֵנִין בְּצִד כֹּל מִעֲרֵכָה, כִּלִּי שִׁישׁ בּוֹ קָמִין
לְבוֹנָה—שְׂנַאֲמָר "וְנָתַתְּ עַל—הַמִּעֲרֵכָה, לְבוֹנָה
זָכָה"; וְכִלִּי זֶה, הוּא הַנְּקָרָא בְּזָה. נִמְצָאוּ שְׁנֵי
קְמִיָּי לְבוֹנָה בְּשְׁנֵי הַבּוֹפִין. וְשׁוֹלֵם הֵיוּ לְבוֹפִין,
כִּדִּי שִׁינִיחֻם עַל הַשְּׁלֹחַן.

הֵב שְׁנֵי הַסְּדָרִים מִעֲכָבִין זֶה אֵת זֶה, וְשְׁנֵי
הַבּוֹפִין מִעֲכָבִין זֶה אֵת זֶה; וְהַסְּדָרִים וְהַבּוֹפִין,
מִעֲכָבִין זֶה אֵת זֶה. וְאֵין מַחֲנִכִין אֵת הַשְּׁלֹחַן,
אֵלֹא בְּלֶחֶם הַפָּנִים בַּשֶּׁבֶת.

הֵד מִיּוֹם הַשֶּׁבֶת לְיוֹם הַשֶּׁבֶת, מוֹצִיאִין אֵת
הַלֶּחֶם שֶׁהוּא שָׁם עַל הַשְּׁלֹחַן מִשֶּׁבֶת שְׂעֵבֶרָה,
וּמִסְדָּרִין לֶחֶם אַחֵר. וְזֶה שְׂמוֹצִיאִין—הוּא
שְׁחוֹלְקִין שְׁתֵּי הַמִּשְׁמֹרוֹת הַנִּכְנָסֹת וְהַיּוֹצֵאֹת, עִם
בּוֹחֵן גְּדוּל; וְאוֹכְלִין אוֹתוֹ.

הֵה וְכִיּוֹד מִסְדָּרִין אֵת הַלֶּחֶם: אַרְבַּעַת בּוֹחֲנִים
נִכְנָסִים, שְׁנֵים בִּידָם שְׁנֵי סְדָרִים, וְשְׁנֵים בִּידָם
שְׁנֵי בּוֹפִין; וְאַרְבַּעַת מְקוּדִימִין לְפָנֵיהֶם, שְׁנֵים לְטַל
שְׁנֵי סְדָרִים וְשְׁנֵים לְטַל שְׁנֵי בּוֹפִין שְׁחִיו שָׁם עַל
הַשְּׁלֹחַן. הַנִּכְנָסִין עוֹמְדִין בְּצַפּוֹן, וּפְנִיָּהֶם לְדָרוֹם;
וְהַיּוֹצֵאִין עוֹמְדִין בְּדָרוֹם, וּפְנִיָּהֶם לְצַפּוֹן. אֵלֹו
מוֹשְׁבִין, וְאֵלֹו מְנִיחִין, וְטַפְחוֹ שְׁלֹזָה, לְתוֹךְ טַפְחוֹ
שְׁלֹזָה—שְׂנַאֲמָר "לְפָנֵי תְּמִיד".

הֵו יֹצֵא, וְנָתַנוּ אֵת הַלֶּחֶם שְׁחוֹצִיאֵו עַל שְׁלֹחַן
זָהֶב אַחֵר שְׁחִיחַ בְּאוֹלָם; וְהַקְּטִירוֹ הַבּוֹפִין, וְאַחֵר
כִּדִּי מַחֲלִקִין חֲחֻלֹת. וְאִם חָל יוֹם הַכְּפּוּרִים לְהִיּוֹת
בַּשֶּׁבֶת, חֲחֻלֹת מִתְּחִלָּתָהּ לְעֶרֶב.

נכנסם ושומטו, ונותנו לארץ השלחן, ובאחד בשבת נכנס, ומכניס את הקנים בין החלות.

היב סדר את הלחם בשבת כמצותו, ולא הניח עמו בזכי לבונה עד למחר, ולשבת הפאה הקטיר הבזבין—נפסל הלחם, ואינו קדוש; וכן אם סדר הלחם והבזבין באחד בשבת, והקטיר הבזבין לאחר שבת הפאה—הלחם אינו קדוש, ונפסל. אבל אם הקטיר הבזבין בשבת, נפסל הלחם.

היג פיצד יעשה בלחם ובבזבין שסדר אותן לאחר השבת: יניח אותן שם על השלחן, עד שיעבר עליהן יום השבת והן מסדרין; ואחר כך יקטיר הבזבין לשבת הפאה, אחר השבת שעברה עליהן והן מסדרין—שאפלו נשאר הלחם עם הבזבין על השלחן פמה שבתות, אין בכה בלום.

הלכות תמידין ומוספין פרק ו

היד סדר את הלחם ואת הבזבין בשבת כמצותו, והקטיר את הבזבין לאחר השבת, בין לאחר שבת זו, בין לאחר שבת אחרת הפאה—נפסל הלחם; וחרי הוא פקדשים שנפסלו, שחייבין עליהן משום פגול ונותר וטמא כמו שיתבאר.

הטו נפרסה חלה אחת מן הלחם—אם עד שלא הסיר הלחם מעל השלחן נפרסה—הלחם פסול, ואינו מקטיר עליו את הבזבין; ואם אחר שהסיר הלחם נפרס—הלחם פסול, ומקטיר עליו את הבזבין. הגיע זמן הלחם להסירו, חרי זה כמי שהסירו; ואם נפרס הלחם—מקטיר הבזבין, אף על פי שלא פרק המערכת.

הטז נטמא אחד מן הסדרים, בין לפני הקטרה בין לאחר הקטרה, או שננטמא אחד מן הבזבין—הטמא בטמאתו, והטהור פטהרתו.

הגדול. ובשעת פתיחת השער, שוחטין את התמיד.

וג, ואחר כך נכנסין להיכל שני פוהנים—האחד שזכה בדשון המזבח הפנימי, והשני שזכה בדשון המזרח. והמדשן את המזבח מדשנו, בשעה שחשוחט שוחט את התמיד. ואחר כך זרק הדם, זה שקבלו. ואחר שזרקין את הדם, מטיב זה שפיהיכל חמש הנרות; ויוצאין שניהן מן ההיכל.

וד, ואלו שפבית המטבחים—מפשיטין ומנתחין, וכל אחד מעלה אבר שזכה בו לכבש. ונותנין האברים מחצי כבש ולמטה, כמערבוב; ושלמוספין—היו נותנין אותן מחצי כבש ולמטה, כמזרחו; ושלראשי חדשים—נותנין על המזבח מלמעלה, בין קרן לקרן במקום הלוד; רגלי פוהנים, כדי לפרסמו, שהוא ראש חדש.

וה, ומזלחין שם את האברים, ובזקין מלח על גבי הכבש, אפלו בשבת—כדי שלא יחליק ויפלו

וא סדר עבודות התמידות בכל יום, כך הוא: סמוך לעלית השחר, יבוא הממנה שעל הפיסות, ויקיש על העזרה, ופותחין לו, ומבלשין את כל העזרה, ומעמידין עושי חבתין לעשות החבתין; וכל פוהנים ששם כבר טבלו קדם שיבוא הממנה, ולבשו בגדי כהנה. ויבואו ויעמדו בלשבת הגזית, ויפסו פים ראשון ושני, ויזכה כל אחד במלאכתו, כמו שפארנו. ומתחיל זה שזכה בתרומת הדשן, ותורם על הסדר שאמרנו.

וב, ואחר כך מסדר מערכה גדולה, ואחר כך מסדר מערכה שניה; ואחר כך מעלה שני גזרי עצים, ומניחן על מערכה גדולה להרבות האש. ואחר כך נכנסין ללשבת הכלים, ומוציאין כל פלי השרת שאריבין להן כל היום. ומשקין את התמיד מים. וזה שזכה בשחיטתו, מושכו לבית המטבחים; וילכו אחריו פוהנים שזכו להעלות האברים, ושוחין שם עד שפותחין שער ההיכל

הפוחנים שם, בעת הליכתן בעצים למערכה; ואף על פי שהמלח הוציא בין רגליהם ובין הכבש, הואיל ואין ההולכה הזאת עבודה, אינו חוששין.

ו, ואחר שמועלין האברים לכבש, מתכנסין בלם ללשבת הגזית; והמנוחה אומר להם, ברכו ברכה אחת. והן פותחין וקוראין אהבת עולם, ועשר הדברות, ושמע, וזהיה אם שמוע, וויאמר, ואמת ויציב, ורצה, ושים שלום; ובשבת מוסיפין ברכה אחת, והיא שיאמרו אנשי משמר היוצא לאנשי משמר הנכנס, מי שישפן את שמו בבית הזה, ישפן ביניכם אהבה אחוה שלום ורעות.

ו, ואחר כך מפסין פים שלישי ורביעי, וזוכה בקטרת מי שזוכה, ונכנס ומקטיר; ואחר כך נכנס זה שזכה בדשון המנורה, ומטיב שתי הנרות. ויוצא זה שהקטיר, עם מדשן המנורה, ועומד על מעלות האולם, הוא ואחיו הפוחנים.

ו, ח פשיגועו בין האולם ולמזבח, נטל אחד את המגרפה, וזרקה בין האולם ולמזבח, והיה לה קול גדול. ושלושה דברים היתה משמשת-בוהן שהוא שומע את קולה, יודע שאחיו הפוחנים נכנסין להשתחוות, והוא רץ ובא; וכן לוי שהוא שומע את קולה, יודע שאחיו הלויים נכנסין לדבר בשיר, והוא רץ ובא; וראש המעמד פשהיה שומע את קולה, היה מעמיד את הטמאים על שער המזרח מפני החשה, שיידעו הכל, שעדין לא הביאו בפרתן.

וט ואחר כך מעלה זה שזכה באברים, את האברים מן הכבש למזבח; ואחר שמועלין את האברים, מתחילין אלו שעל מעלות האולם, ומברכין ברכת פוחנים ברכה אחת בשם המפרש, כמו שבארנו במקומה.

וי ואחר כך מעלין סלת הנסכים, ואחר הסלת מקטיר החבתין. ואחר החבתין מעלין את היין לנסוף; ובשעת הנסוף, אומרין הלויים בשיר,

ומכין המשוררין כמיני נגון שבמקדש, ותוקעין תשע תקיעות על פקקי השיר.

ו, יא בשחיו נותנין היין למנסף, היו שני פוחנים עומדין על שלחן החלבים ושתי הצוצרות בידן; והסגן עומד על קרן המזבח, והסודרין בידו. תקעו והריעו ותקעו. ובאו ועמדו אצל זה המנוחה על הצלצל, אחד מימינו ואחד משמאלו. שחה המנסף לנסף-מניף הסגן בסודרין, הקיש זה בצלצל, ותקעו אלו בהצוצרות, ודברו הלויים בשיר. הגיעו לפרק-תקעו, והשתחוו כל העם שבעזרה; על כל פרק, תקיעה, ועל כל תקיעה, השתחויה. וכל התקיעות שעל התמיד, תשע כמו שבארנו.

ויב אין אומרין שירה, אלא על עזלת הצפור וזבחי שלמיהם האמורין בתורה; אבל עזלת נדבה שמקריבין ממותר תרומת הלשפה-אף על פי שהן שלצפור, אין אומרין עליהן שירה; וכן נסכים הבאין בפני עצמן, אין אומרין עליהן שירה.

ויג השיר שהיו הלויים אומרין-ביום הראשון, "לה, הארץ ומלואה..." בשני, היו אומרין "גדול ה' ומחלל מאד..." בשלישי, "אלהים, נצב בעדת-אל..." ברביעי, "אל-נקמות ה'..." בחמישי, "הרנינו, לאלהים עוזנו..." בששי, "ה' מלך, גאות לבש..." בשבת, "מזמור שיר, ליום השבת".

ויד במוספי שבת, אומרין שירת "האזינו", וחלקין אותה לששה פרקים היזיו' לד', בדרך שקוראין אותה לששה פבית הפנסת; ואומרין פרק בכל שבת. גמרו השירה בששה שבתות, חזרין לראש. במנחה שלשבת, אומרין "אז ישיר-מושה" ו"מי-כמכה".

וטו במוסף שלראש השנה, היו אומרין "הרנינו, לאלהים עוזנו"; ואם חל להיות בחמישי, אומרין "הסירותי מסבל שכמו". במנחה שלראש השנה, היו אומרין "קול ה',

יחיל מדבר...". ראש חדש שחל להיות בשבת - שירה של ראש חדש, דוחה את שירה של שבת, כדי לפרסמו, שהיום ראש חדש.

וטו בשבת מקטירין את שני זבחי לבונה עם

הלכות תמידין ומוספין פרק ז

המוספין, קדם נסוד יין של מוספין. וכסדר שעושין כל יום בבקר, כך עושין בין הערבים: חוץ מהרמת הדשן ממזבח החיצון, וסדר המערכות, והפיסות - שאין עושין דברים אלו אלא בכל יום בשחר בלבד, כמו שפארנו.

ממנו.

זו עמר זה, מן השעורים היה בא; ודבר זה קבלה ממשנה רבנו. וכיצד היה נעשה: מערב יום טוב יוצאין שלוחי בית דין, ועושין אותו פריכות במחבר לקרקע, כדי שיהיה נוח לקצר. וכל העירות הסמוכות לשם, מתבנסות כדי שיהיה נקצר בעסק גדול; וקוצרין שלוש סאין שעורים, בשלושה אנשים, ובשלוש קפות, ובשלוש מגלות.

זה בין שחשבה, אומר להם הקוצר לכל העומדים שם - בא השמש, אומרין לו חיי; בא השמש, אומרין לו חיי. מגל זה, אומרין לו חיי; מגל זה, אומרין לו חיי; מגל זה, אומרין לו חיי; קפה זו, אומרין לו חיי; קפה זו, אומרין לו חיי; קפה זו, אומרין לו חיי. ואם היה שבת, אומר להן - שבת זו, אומרין לו חיי; שבת זו, אומרין לו חיי; שבת זו, אומרין לו חיי. אקצר, וכן אומרין לו קצר. שלוש פעמים, על כל דבר ודבר.

וטו וכל כך למה: מפני אלו הטועים שניצאו מכלל ישראל בבית שני, שהן אומרין שזה שנאמר בתורה "ממחרת, השבת", הוא שבת בראשית; ומפני השמועה למדו חכמים, שאינה אלא שבת יום טוב. וכן ראו תמיד הנביאים והסנהדרין, בכל דור ודור, שהיו מניפין את העמר בשש עשר בניסן, בין בחל בין בשבת. וזו ודבר נאמר בתורה "ולחם וקלי וברמל לא תאכלו, עד - עצם היום הזה", ונאמר "ויאכלו מעבור הארץ, ממחרת הפסח - מצות וקלוי".

ז, א בראשי חדשים, מקריבין מוסף ראש החדש אחר תמיד של שחר. וכמה הוא מוסף ראש חדש: פרים שנים ואיל אחד ושבעה כבשים, הכל עולות; ושעיר עזים, תטאת.

ז, ב מעשה כל העולות אחד הוא, במעשה התמיד; ומעשה התטאת של ראשי חדשים ושלמועדות, במעשה התטאת הנאכלת שפארנו.

ז, ג בפסח - מקריבין קרבן מוסף בכל יום מיום הראשון עד יום השביעי, במוסף ראשי חדשים: פרים שנים ואיל אחד ושבעה כבשים, הכל עולות; ושעיר, תטאת הנאכלת.

ז, ד ביום שני שלפסח, שהוא יום ששה עשר בניסן - מקריבין יתר על מוסף של כל יום, כבש לעולה עם עמר התנופה; והיא מנחה של צבור, כמו שפארנו. וזמנו קבוע; ולפיכך דוחה את השבת, ואת הטמאה.

זה אין מביאין מנחה זו אלא מארץ ישראל, שנאמר "והבאתם את - עמר ראשית קצירכם, אל - הכהן"; מצותו לבוא מן הקרוב; לא בפר הקרוב, מביאין אותו מכל מקום מארץ ישראל. מצותו להקצר בלילה - בליל ששה עשר, בין בחל בין בשבת; וכל הלילה פשר לקצירת העמר. ואם קצרוהו ביום, פשר. מצותו לבוא מן הקמה; לא מצאו, וביאו מן העמרים. מצותו לבוא מן הלח; לא מצאו, וביאו מן היבש.

זו היה דרבן להביא מן השדות שפדרום: היה גר חצי השדה, וזרע חציה בשנה זו; ובשנה אחרת גר החצי שזרע, וזרע החצי שגר ומביא

ואם תאמר שאותו הפסח בשבת ארע, כמו שדמיו הטפשים, היאך תלה הכתוב החר אכילתם לחדש בדבר שאינו העיקר ולא הסבה, אלא נקרא נקרה; אלא מאחר שתלה הדבר במחרת הפסח, הדבר ברור שמחרת הפסח היא העלה המתרת את החדש, ואין משגיחין על איזה יום הוא, מימי השבוע.

זי, קצרוהו, ונתנהו בקפות, הביאוהו לעזרה, וחקטו אותו, וזרין, ובוררין. ולקחין את השעורין, ומהבהבין אותו על האש באבוב מנקב, כדי שיהיה האור שולט בכלו: שנאמר "אביב קלוי באש, גרש פרמל" - מפי השמועה למדו, שאינו מדבר אלא במנחת העמר בלבד.

זיב, ואחר שקולין אותו, שוטחין אותו בעזרה, וחרוה מנשבת בו; ונותנין אותו לרחים שלגרוסות, וטוחנין את השלוש סאין, ומוציאין מן הכל עשרון, שהוא מנפה בשלוש עשרה נפה. והשאר נפרה, ונאכל לכל אדם; וחיב בחלה ופטור מן המעשרות, כמו שבארנו.

זיג, ולקחין זה העשרון ששללת השעורים, ובוללין אותו בלוג שמון, ביום ששה עשר בניסן; ונותנין עליו קמין לבונה, בשאר המנחות. ומניפו במזרה - מוליך ומביא, ומעלה ומוריד; ומגישו בנגד חדה שלקרון מערבית דרומית, בשאר המנחות. וקומין, ומקטיר; והשאר נאכל לכוהנים, בשירי כל המנחות. ואימתי קומצין אותו, אחר שמקריבין מוסף חיום; וכבש העולה, קדם תמיד שלבין הערבבים.

זיד, אסור לקצר בארץ ישראל מין מחמשת מיני תבואה, קדם לקצירת העמר - שנאמר "ראשית קצירכם", שיהיה תחלה לכל הנקצרים. במה דברים אמורים, בקציר שראוי להביא ממונו עמר; אבל בית השלחין שבטמקים - הואיל ואינו ראוי להביא ממונו - קוצרין אותו מלפני העמר, אבל לא יגדש. תבואה שהשרישה קדם העמר, העמר מתירה; ואם לאו - אסור לקצרה

בדרך שאסור לאכלה, עד שיבוא העמר הבא. זטו, תבואה שלא הביאה שלישי, מתר לקצר ממנה להאכיל לבהמה; וקוצרין מפני הנטיעות, שלא יפסדו; וקוצרין לפנות מקום לבית האכל, או לבית המדרש - שנאמר "קצירכם", ולא קציר מצות. ואף על פי שמתר לקצר, לא יעשה אותן פריכות בדרך הקוצרין, אלא יניחם צבתיים.

זטז, כבר בארנו שאין מביאין מנחות, ולא מנחת נסכים, ולא פגורים, מן החדש קדם הבאת העמר; ואם הביא, פסול. ולא יביא, קדם להבאת שתי הלחם; ואם הביא, פשר. וכל המקריב מנחה מן החדש תחלה, מברך שהחינו.

זיז, תבואה שזרעה אחר שקרב העמר, וקצרה אחר שקרב העמר שלשנה הבאה - הרי זה ספק; אם מביאין ממנה מנחות לבת חלה, קדם הבאת שתי הלחם, הואיל ותבואה זו עבר עליה הבאת שתי הלחם, וקצירת העמר; או אין מביאין עד שיביאו שתי הלחם, אחר הבאת העמר שלשנה אחרת.

זיח, וכן תבואה בקרקע, וחקטו עליה, או הנצו עליהם שלה, בששהביאו שתי הלחם - הרי זה ספק; אם הנצת העלים או חנטתו כמו השרשה, והתרה להביא ממנה מנחות; או אינה חשוכה בהשרשה. לפיכך לא יביא; ואם הביא, הרצת. והקוצר קדם קצירת העמר - אינו לזקה, והקציר פשר.

זיט, מצות עשה לספר שבע שפלות תמימות, מיום הבאת העמר - שנאמר "וספרתם לכם, ממחרת השפלות"; ומצוה למנות הימים, עם השבועות - שנאמר "תספרו חמשים יום". ומתחלת היום מונין; לפיכך מונה בלילה, מליל ששה עשר בניסן. שכה ולא מנה בלילה, מונה ביום. ואין מונין אלא מעומד; ואם מנה מיושב, יצא.

זכ, מצוה זו על כל איש מישראל, ובכל מקום

ובכל זמן; ונשים ועבדים, פטורין מספירת העומר. וצריך לברך בכל לילה, אשר קדשנו

הלכות תמידין ומוספין פרק ח

הא ביום המשים מספירת העומר-הוא חג השבועות, והוא יום עצרת. וביום זה מקריבין מוסף כמו מוסף ראש חדש: שני פרים ואיל ושבעה כבשים, בלם עולות; ושעיר, הטאת. ואלו הן הקרבנות האמורות בתמש הפקודים, וכן מוסף היום.

הג ועוד מביאין יתר על המוסף ביום הזה, מנחה חדשה-שתי הלחם. ומקריבין עם הלחם: פר ושני אילים ושבעה כבשים, הכל עולות; ושעיר, הטאת; ושני כבשים, זבח שלמים. ואלו הן הקרבנות האמורות בתמש ויקרא.

הג נמצא הקרב ביום זה, יתר על שני התמידין: שלוש פרים ושלושה אילים וארבעה עשר כבשים, הכל עשרים בהמה עולות; ושני שעירים, הטאות נאכלים; ושני כבשים, שלמים נאכלים.

הג שתי הלחם אינן באין אלא מן הארץ, ומן החדש-שנאמר "ממזשבתים תביאו לחם תנופה..."; לא מצאו חדש, יביאו מן העלית. חטים שירדו בעבים-יש בהם ספק אם קורא אני בהם "ממזשבתים", או אינם "ממזשבתים". לפיכך לא יביאו; ואם הביאו, פשר.

הג וכיצד היו עושין: מביאין שלוש סאין חטין חדשות, ושפין אותן ובוטטין בהן, בדרך כל המנחות; וטוחנין אותן סלת, ומנפין מהן שני עשרונות בשתים עשרה נפה. והשאר נפדה, ונאכל לכל אדם; וחיב בחלה ופטור מן המעשרות, כמו שבארנו.

הג שתי הלחם, שהן מן החדש-צריבין לבוא עשרון מכל סאה ומחצה, ומנפין אותן בשתים עשרה נפה. ולחם הפנים, שהוא בא מן הישן-די לו באחת עשרה נפה; והוא בא עשרון מכל

במצותיו, וצונו על ספירת העומר-קדם שישפר; מנה ולא ברה-יצא, ואינו חוזר ומברך.

סאה. אבל העומר, שהוא בא משעורים חדשות-אינו בא מן המבחר אלא משלוש סאין, ובשלוש עשרה נפה. ובלן-אם רפה במדות הסאין שפאין מהן, או מעט-פשרות.

הג ולוקחין שני העשרונות, ולשין אותן אחת אחת; ואופין אותן אחת אחת. ולישתן ועריכתן, בחוץ; ואפיתן בפנים, בכל המנחות. ואין עשיתן דוחה יום טוב, ואין צריך לומר שבת-אלא אופין אותן מערב יום טוב: שנאמר "הוא לבדו יעשה לכם"-"לכם", ולא לגבוה. היה ערב יום טוב שבת, אופין אותן מערב שבת, ונאכלות בשלישי לאפיתן, שהוא יום טוב.

הג וחרו מפרש בתורה שהם חמין. וכיצד עושה: מביא שאור במקום אחר, ונותנו לתוך העשרון; וממלא העשרון סלת, ומחמצו באותו השאור. ומרבעות הן-ארוך כל חלה שבעה טפחים, ורחבה ארבעה טפחים, ונבחה ארבע אצבעות.

הג כיצד הנפת הלחם, עם שני כבשי השלמים: מביא שני הכבשים, ומניף אותם פשהם חיים-שנאמר "והניף... אתם... תנופה"; ואם הניף זה בפני עצמו וזה בפני עצמו, יצא. ואחר כך שוחטין אותן, ומפשיט, ולוקח חזה ושוק מכל אחד משניהן, ומניחן בצד שתי הלחם; ומניח שתי ידיו מלמטן, ומניף הכל כאחד במזרח במקום כל התנופות, מוליד ומביא, מעלה ומוריד. ואם הניפן אחד אחר, יצא.

הג ואחר כך מקטיר אמורי שני הכבשים, ושאר הבשר נאכל לפוחנים. וכן שתי החלות-נוטל פוחן גדול אחת מהן, והשניה מתחלקת לכל המשמרות; ושתיהן נאכלות כל אותו היום וחיצי הלילה, בבשר קדשי קדשים.

היא שחט שני כבשים על ארבע חלות-אם
אמר יקדשו שתיים מתוך ארבע, מושף שתיים
מתן ומניף; והשאר, פודין אותו בפנים,
ונאכלין בחוץ, בשאר החליו. ואם לא התנה, לא
קדש הלחם.

היב שחט ארבעה כבשים על שתי חלות-מושף
שנים מהם, וזרק דמן שלא לשמן; ומניף השנים
הנשארים הכשרים, עם שתי הלחם.

היג שתי החלות, מעכבות זו את זו. ושני
הכבשים, מעכבין זה את זה: מת אחד משניהם,
או ברת, או נעשה טרפה-יקח זוג לשני; שחט
אחד לשמו, יקח לו זוג.

היד שתי הלחם, מעכבין את הכבשים; ושני
הכבשים, אינן מעכבין את הלחם. ואם הונפו
עם הכבשים, מעכבין זה את זה: ואם אבד
הלחם, יאבדו הכבשים; ואם אבדו הכבשים,
יאבד הלחם, ויביאו להם אחר, וכבשים אחרים.

הטו שתי הלחם הפאות בפני עצמן בלא
כבשים, ביצד עושין בהן: יונפו; ותעבר צורתן,
ויצאו לבית השרפה-גזרה שמא ימצאו כבשים
לשנה הפאה, ויביאו להם בלא כבשים.

הטז הפר ושני האילים ושבעת הכבשים

והשעיר, הפאים ביום זה בגלל הלחם-אינן
מעכבין את הלחם, ולא הלחם מעכבין.

היז שני פרים שלמוסף היום, ופר הפא בגלל
הלחם-אינן מעכבין זה את זה. איל שלמוסף
היום, ושני אילים הפאים בגלל הלחם-אינן
מעכבין זה את זה. שבעה כבשים שלמוסף
היום, ושבעה כבשים הפאים בגלל הלחם-אינן
מעכבין זה את זה. ואם נשחטו, פלן מעכבין זה
את זה.

היח התמידין אינן מעכבין את המוספין, ולא
המוספין מעכבין את התמידין; ולא המוספין
מעכבין זה את זה, ולא מנין העולות פלן מעכב.
פיצד: הרי שלא מצאו אלא ששה כבשים,
מקריבין ששה; אפלו לא מצאו אלא אחד,
מקריבין אותו: בין בראשי חדשים, בין בימי
המועדות והשבתות. ואינן חיבין להקריב
השאר למחר, או למועד אחר; אלא כל קרבן
צבור שעבר זמנו, פטל קרבנו.

היט לא מצאו אלא שני כבשים-אם יקריבו
אותן למוסף היום, אין להן תמידין למחר-הרי
הדבר שקול: אם הקריבום למוסף היום, הקריבו;
ואם רצו להניחם למחר לתמידין, יניחו.

ומוספין פרק ט

הפחות בקדשה תחלה-מקריבו, ואחר כך שוחט
את התדיר או את המקדש. ואם נשחטו שניהם
באחד-יהיה זה ממרס בדם, עד שיזרק דם
התדיר או דם המקדש.

טד דם החטאת קודם לדם העולה, מפני שדם
החטאת מכפר; ואברי עולה קודמין לאמורי
חטאת, מפני שהעולה בלה לאשים. דם חטאת
ואברי עולה, איזה שירצה יקדים; וכן דם עולה
ואמורי חטאת, או דם עולה ודם אשם-איזה
שירצה יקדים.

טה חטאת קודמת לעולה; אפלו חטאת העוף,
קודמת לעולת בהמה: שנאמר "את-אשר

הלכות תמידין

טא באחד בתשרי מקריבין מוסף היום: פר
ואיל ושבעה כבשים, הכל עולות; ושעיר,
חטאת הנאכלת. וזה מוסף היום, יתר על מוסף
ראש חדש הקרב בכל יום ראש חדש; לפיכך
אם חל להיות בשבת, היו שם שלוש מוספין-
מוסף שבת, ומוסף ראש חדש, ומוסף היום.

טב וכיצד סדור הקרבנות: מוסף שבת תחלה,
ואחריו מוסף החדש, ואחריו מוסף יום טוב-
שכל התדיר מחברו, קודם את חברו. וכן כל
המקדש מחברו, קודם את חברו; היה לפניו
תדיר ומקדש, יקדים איזה מהם שירצה.

טג עבר או שכת, ושחט את שאינו תדיר או

לחטאת ראשונה" – בנין אב לכל חטאת, שהיא קודמת לעולה הבאה עמה. וכן בשעת הפרשה – מפריש החטאת תחלה, ואחר כך העולה.

טו, בקרבנות החג, אינו כן; אלא קרבין על הסדר הכתוב בתורה, שנאמר "במשפטים". כיצד: בתחלה פרים, ואחריהם אילים, ואחריהם כבשים, ואחריהם שעירים – אף על פי שהשעירים חטאות, וכל אלו שקדמו אותן עולות.

טז, וכן בשוגגת צבור בעבודה זרה, שהן מביאין פר עולה ושעיר חטאת – הפר קודם, שנאמר בו "במשפט". ופר כוהן משיח קודם לפר העלם דבר של צבור, ופר העלם קודם לפר עבודה זרה; ופר עבודה זרה קודם לשעיר שלה, אף על פי שהפר עולה והשעיר חטאת: שכן הוא סדר הכתוב בתורה.

טז, שעיר עבודה זרה קודם לשעיר נשיא, שהנשיא יחיד; ושעיר נשיא קודם לשעירת יחיד. ושעירת יחיד קודמת לכבשה, אף על פי ששניהם חטאת – שהשעירה ראויה לבוא על כל הפרתות שמביאין עליהם חטאת, והכבשה אינה באה על שוגגת עבודה זרה. אפלו חטאת העוף שלילדת, קודמת לכבשה.

טז, חטאת קודמת לאשם, מפני שדמה נתן על ארבע קרנות ועל היסוד; וכל חטאות שבתורה קודמין לכל האשמות – הוין מאשם מצרע, מפני שהוא בא על ידי הכשר.

טז, האשם קודם לתודה ולאיל נזיר, מפני שהוא קדשי קדשים; תודה ואיל נזיר קודמין לשלמים, מפני שהן נאכלין ליום אחד וטעונין לחם; והתודה קודמת לאיל נזיר, מפני שיש בה ארבעה מיני מנחת.

טז, יא שלמים קודמין לכבוד – מפני שהן טעונין מתן שתיים שהן בארבע, וטעונין סמיכה ותנופה ונסכים; והכבוד קודם למעשר בהמה –

מפני שקדשתו מרחם, ונאכל לפוחנים בלבד. טיב המעשר קודם לעופות, מפני שהוא זבח, ויש בו קדשי קדשים, דמו ואמוריו; והעופות קודמין למנחות, מפני שהן מיני דמים.

טז, יג הרי שהיו לפני חטאת העוף ומעשר – המעשר קודם, מפני שהוא זבח; היו שם חטאת העוף ומעשר ועולת בהמה – הואיל ועולה קודמת למעשר, וחטאת העוף קודמת לעולת בהמה, מקריב חטאת העוף תחלה, ואחר כך העולה ואחר כך המעשר.

טז, יד הרי שהיו מיני בהמה הרבה ממין קרבן אחד, כיצד הן קרבין: הפרים קודמין לאילים, שכן נתרבו בנסכים; ואילים קודמין לכבשים, שכן נתרבו בנסכים; וכבשים קודמין לשעירים, שכן נתרבו באמורים – שפכלל אמורי כבשים האליה, ואין בשעירים אליה.

טז, טז העמר קודם לכבש הבא עמו, ושתי הלחם קודמין לשני כבשים. זה הפלל – דבר הבא בגלל היום, קודם לדבר הבא בגלל הלחם.

טז, טז מנחת האיש קודמת למנחת האשה, מנחת חטים קודמת למנחת שעורים; מנחת חוטא קודמת למנחת נדבה, מפני שהיא באה על חטא. מנחת נדבה ומנחת סוטה, איזה שירצה מהם יקדים.

טז, יז מנחות קודמות ליון, ותיין קודם לשמן, והשמן קודם ללבונה, ולבונה קודמת למלה, ומלה קודם לעצים. אימתו: בזמן שבאו בלן באחד; אבל הבא ראשון קרב ראשון, והבא אחרון קרב אחרון.

טז, יח כל הקודם בהקרבה, קודם באכילה. היו לפניו שלמים שלאמש, ושלמים שליום – שלאמש קודמין, שהרי קרב זמנו; שלמים שלאמש, וחטאת או אשם שליום – חטאת ואשם קודמין, מפני שהן קדשי קדשים כמו שבארנו.

הַלְכוּת תְּמִידִין וּמוֹסְפֵין פֶּרֶק י

וְשִׁלְמִים הָיָה נֶקֶב שֶׁלֹּו דָק מִשְׁלֵיין, פְּדִי שְׂוִיבֵלָה
הַמִּים עִם הַיִּין פְּאָחֵד.

י, זֶה שְׁמֹנֶסֶד הַמִּים—הָיוּ אוֹמְרִין לוֹ, הַגְּבִיהַ יְדִידָה:
שְׁפַעַם אַחַת נֶסֶד עַל רִגְלוֹ, וְרַגְמוּהוּ כָּל הַעַם
בְּאֶתְרוּגֵיהֶן—שָׂאֲמוּרוֹ מִיָּן הוּא, שְׁחָן אוֹמְרִין
שָׂאִין מִנְסָכִין מִים.

יז, וּבְמַעֲשָׂהוּ בַחַל, כֶּד מַעֲשָׂהוּ בַשַּׁבָּת; אֵלֶּא
שְׁהִיָּה מִמְלֵא מַעְרַב שַׁבַּת חֲבִית שְׁלֹזְהָב, וְאִינָה
מִכְלֵי הַשְּׂרָת, וּמְנִיחָה בַלְשָׁבָה, וְלִמְחָר מִמְלֵא
מִמְנָה. אִם נִשְׁפָּכָה, אוֹ נִתְגַּלְתָּה—מִמְלֵא מִן
הַכִּיּוֹר, וּמִנְסָד.

יח, בְּכֹל יוֹם וַיּוֹם מִיָּמֵי הַחֹה, הָיוּ אוֹמְרִין שִׁירָה
בְּפָנָי עֲצֻמָּה עַל מוֹסֵף הַיּוֹם: בְּרֵאשׁוֹן מִיָּמֵי חֵלֹו
שְׁלִמְזוּעָד, הָיוּ אוֹמְרִין "הָבוּ לָהּ, בְּנֵי אֱלִים";
בַּשָּׁנָי, וְלִרְשָׁע, אָמַר אֱלֹהִים: "בְּשִׁלְיָשִׁי, מִי—
יָקוּם לִי, עִם—מְרַעִים"; פְּרִבְיָעִי, "בִּינֹו, בַּעֲרִים
בְּעַם"; בַּחֲמוּשִׁי, "הַסִּירֹתִי מִסְּבִל שְׁכֹמוֹ";
בַּשִּׁשִּׁי, "יִמְזוּטֹו, כָּל—מוֹסְדֵי אֶרֶץ". וְאִם חָל שַׁבַּת
לְהִיּוֹת בְּאֶחָד מֵהֶן, "יִמְזוּטֹו" יִדְחָה.

יט, כֶּבֶר בְּאֶרְנֹו שְׁכָּל מוֹשְׁמְרוֹת כְּהִנָּה, אַרְבָּעָה
וְעֶשְׂרִים; וְכֹלֵן עוֹבְדִין בְּשׂוֹזָה, פְּרִגְלִים. וּבַחֹה
הַסְּכּוֹת הָיָה כָּל מוֹשְׁמֵר מִקְרִיב כָּר אֶחָד, אוֹ אֵיל
אֶחָד, אוֹ שְׁעִיר חַטָּאת; אֲבָל הַכֹּבְשִׁים—יֵשׁ
מוֹשְׁמֵר שְׁמִקְרִיב מֵחֵן שְׁנַי כֹּבְשִׁים, וַיֵּשׁ מוֹשְׁמֵר
שְׁמִקְרִיב כֹּבֵשׁ אֶחָד.

י, פִּיּוֹם: בְּיוֹם טוֹב הֲרֵאשׁוֹן שְׁלֹחַג—הָיוּ שָׂם
שְׁלֹזְשָׁה עֶשְׂרֵי פְּרִים, וְשְׁנַי אֵילִים, וְשְׁעִיר. כָּל
מוֹשְׁמֵר מִקְרִיב בְּהִמָּה אַחַת מֵהֶן, נִשְׂאָרוֹ שָׂם
אַרְבָּעָה עֶשְׂרֵי כֹבְשִׁים לְשִׁמּוֹנָה מוֹשְׁמְרוֹת; שְׁשָׁה
מוֹשְׁמְרוֹת מִקְרִיבִין שְׁנַיִם שְׁנַיִם, וְשְׁנַיִם מוֹשְׁמְרוֹת
מִקְרִיבִין אֶחָד אֶחָד.

יא, בַּשָּׁנָי—הָיוּ שָׂם שְׁנַיִם עֶשְׂרֵי פְּרִים, וְשְׁנַיִם
אֵילִים, וְשְׁעִיר. כָּל מוֹשְׁמֵר מִקְרִיב אֶחָד, נִשְׂאָרוֹ
שָׂם אַרְבָּעָה עֶשְׂרֵי כֹבְשִׁים לְתִשְׁעָה מוֹשְׁמְרוֹת;

יא, בְּיוֹם צוֹם הַכַּפּוּרִים מִקְרִיבִין מוֹסֵף כָּמוֹ
מוֹסֵף רֵאשׁ הַשָּׁנָה: פֶּר, וְאֵיל, וְאֵיל זֶה הוּא
הַנְּקָרָא אֵיל הָעַם, וְשַׁבְּעָה כֹּבְשִׁים—כֹּלֵן עוֹלוֹת;
וְשְׁעִיר חַטָּאת, וְהוּא נֶאֱכָל לְעָרֵב. וְעוֹד מִקְרִיבִין
הַצְּבוּר שְׁעִיר חַטָּאת, וְהוּא נִשְׂרָף, שְׁכֵן זוּגוֹ
שְׁעִיר הַמִּשְׁתֵּלֶת.

יב, בְּיוֹם טוֹב הֲרֵאשׁוֹן שְׁלֹחַג הַסְּכּוֹת, מִקְרִיבִין
מוֹסֵף הַיּוֹם: שְׁלֹזְשָׁה עֶשְׂרֵי פְּרִים וְשְׁנַי אֵילִים
וְאַרְבָּעָה עֶשְׂרֵי כֹּבְשִׁים, כֹּלֵן עוֹלוֹת; וְשְׁעִיר,
חַטָּאת נֶאֱכָלֶת. וְכֵן בְּכֹל יוֹם וַיּוֹם מוֹשְׁבַּעַת יָמֵי
הַחֹה, מִקְרִיבִין שְׁנַי אֵילִים וְאַרְבָּעָה עֶשְׂרֵי כֹּבְשִׁים,
וְשְׁעִיר חַטָּאת. אֲבָל הַפְּרִים פּוֹחֲתִין אֶחָד אֶחָד,
בְּכֹל יוֹם—בַּשָּׁנָי מִקְרִיבִין שְׁנַיִם עֶשְׂרֵי פְּרִים,
וּבְשִׁלְיָשִׁי אֶחָד עֶשְׂרֵי פְּרִים. עַד שְׁיִמְצֵא קָרְבַּן יוֹם
שְׁבִיעִי: פְּרִים שַׁבְּעָה אֵילִים שְׁנַיִם כֹּבְשִׁים
אַרְבָּעָה עֶשְׂרֵי, חֶבֶל עוֹלוֹת; וְשְׁעִיר, חַטָּאת.

יג, בְּיוֹם שְׁמִינֵי עֲצֻרָת, מִקְרִיבִין מוֹסֵף הַיּוֹם: פֶּר
וְאֵיל וְשַׁבְּעָה כֹּבְשִׁים, כֹּלֵן עוֹלוֹת; וְשְׁעִיר,
חַטָּאת. וְזֶה מוֹסֵף בְּפָנָי עֲצֻמוֹ.

יד, כָּל שַׁבְּעַת יָמֵי הַחֹה, מִנְסָכִין אֶת הַמִּים עַל
גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ; וְדָבָר זֶה, הַלְכָה לְמוֹשֶׁה מִסִּינַי. וְעַם
נִסּוּד הַיִּין שְׁלֹתְמִיד שְׁלֹשְׁתָּה, הָיָה מִנְסָד הַמִּים
לְבָדוֹ. וְאִם עָרַח הַמִּים לְתוֹדַי חֵיין, אוֹ חֵיין לְתוֹדַי
הַמִּים, וְנִסּוּד שְׁנִיחָם מִכְּלֵי אֶחָד—יֵצֵא; וְאִם הַקָּדִים
נִסּוּד הַמִּים לְזִבְחָה, אִפְלוֹ נִסְכֵּן בְּלִילָה—יֵצֵא.
וּבְקֶרֶן דְּרוֹמִית מַעְרָבִית הָיָה מִנְסָד, לְמַעַלָּה
מִחֲצֵי הַמִּזְבֵּחַ; וְחֶבֶל יוֹרֵד לְשִׁיתִין, כָּמוֹ שֶׁבְּאֶרְנֹו.

יה, פִּיּוֹם הָיוּ עוֹשִׂין: צְלוּחִית שְׁלֹזְהָב מִחֻזְקַת
שְׁלֹשֶׁת לֹזְגִין, הָיָה מִמְלֵא אוֹתָהּ מִן הַשִּׁילוּחַ;
הַגִּיעוּ לְשַׁעַר הַמִּים, תִּקְעוּ וְחֲרִיעוּ וְתִקְעוּ; עֲלֶה
לְכֹבֵשׁ, וּפְנָה לְשִׁמְאָלוֹ, וְנֹתֵן הַמִּים מִן הַצְּלוּחִית,
לְתוֹדַי הַסְּפֵל שְׁהִיָּה שָׂם. וְשְׁנַי סְפָלִים שְׁלֹכְסָף הָיוּ
שָׂם—מַעְרָבִי הָיָה בּוֹ הַמִּים, וּמִזְרָחִי הָיָה בּוֹ חֵיין
שְׁלֹכְסָף. וּמִנְקָבִין הָיוּ, כָּמִין שְׁנַי חֲטָמִין דְּקִיין;

חֲמִשָּׁה מִקְרִיבֵינִי שָׁנִים שָׁנִים, וְאַרְבָּעָה מִקְרִיבֵינִי אֶחָד אֶחָד.

י, יב בְּשִׁלְיֹשִׁי-הָיו שָׁם אֶחָד עֶשֶׂר פָּרִים, וּשְׁנֵי אֵילִים, וְשְׁעִיר. כָּל מִשְׁמֹר מִקְרִיב אֶחָד, נִשְׁתַּיְרוּ שָׁם אַרְבָּעָה עֶשֶׂר כִּבְשִׂים לְעֹשֶׂרֶה מִשְׁמֹרוֹת; אַרְבָּעָה מִקְרִיבֵינִי שָׁנִים שָׁנִים, וְשֵׁשׁ מִקְרִיבֵינִי אֶחָד אֶחָד.

י, יג בְּרִבְעִי-הָיו שָׁם עֹשֶׂרֶה פָּרִים, וּשְׁנֵי אֵילִים, וְשְׁעִיר. כָּל מִשְׁמֹר מִקְרִיב אֶחָד, נִשְׁאָרוּ שָׁם אַרְבָּעָה עֶשֶׂר כִּבְשִׂים לְאֶחָד עֶשֶׂר מִשְׁמֹר; שְׁלוֹשָׁה מִקְרִיבֵינִי שָׁנִים שָׁנִים, וְשִׁמּוֹנָה מִקְרִיבֵינִי אֶחָד אֶחָד.

י, יד בְּחַמִּישִׁי-הָיו שָׁם תְּשַׁעָה פָּרִים, וּשְׁנֵי אֵילִים, וְשְׁעִיר. כָּל מִשְׁמֹר מִקְרִיב אֶחָד, נִשְׁאָרוּ שָׁם אַרְבָּעָה עֶשֶׂר כִּבְשִׂים לְשָׁנִים עֶשֶׂר מִשְׁמֹר; שְׁנֵי מִשְׁמֹרוֹת מִקְרִיבֵינִי שָׁנִים שָׁנִים, וְעֹשֶׂרֶה מִקְרִיבֵינִי אֶחָד אֶחָד.

י, טו בְּשִׁשִּׁי-הָיו שָׁם שְׁמוֹנָה פָּרִים, וּשְׁנֵי אֵילִים, וְשְׁעִיר. כָּל מִשְׁמֹר מִקְרִיב אֶחָד, נִשְׁאָרוּ שָׁם אַרְבָּעָה עֶשֶׂר כִּבְשִׂים לְשְׁלוֹשָׁה עֶשֶׂר מִשְׁמֹר; מִשְׁמֹר אֶחָד מִחֵן מִקְרִיב שָׁנִים, וּשְׁנֵים עֶשֶׂר מִשְׁמֹר מִקְרִיבֵינִי אֶחָד אֶחָד.

י, טז בְּשִׁבְעִי-הָיו שָׁם שִׁבְעָה פָּרִים, וּשְׁנֵי אֵילִים, וְשְׁעִיר, וְאַרְבָּעָה עֶשֶׂר כִּבְשִׂים, כְּמִנְיַן חֲמִשְׁמֹרוֹת; נִמְצָא כָּל מִשְׁמֹר מִקְרִיב בְּחִמָּה אֶחָת. וְכֹל מִי שֶׁחָיָה מִקְרִיב פָּר הַיּוֹם-לֹא הָיָה

מִקְרִיב פָּר לְמַחֵר, אִלָּא חוֹזְרִין חֲלִילָה. וּבְשִׁמִּינִי-חוֹזְרִין לְפָיִם כֹּלֵן בְּאֶחָד, כִּשְׂאָר הַרְגָּלִים כְּמוֹ שִׁבְאַרְנוֹ.

י, יז בַּיּוֹם טוֹב הִרְאִישׁוֹן שְׁלַחַג שְׁחַל לְהִיּוֹת בַּשַּׁבָּת-הִיָּה שָׁם מִנְחַת נְסָכִים שְׁלֹמוֹסָפִין וְשְׁלַת־מִידִין, אֶחָד וְשִׁשִּׁים עֶשְׂרוֹן; וְלֹא הָיוּ מְעַרְבִין אוֹתָם. וְלַעֲזוֹלָם אֵין מְעַרְבִין נְסָכִים-אִלָּא נְסָפֵי הַפָּרִים לְבָדָם, וְנְסָפֵי אֵילִים לְבָדָם, וְנְסָפֵי כִבְשִׂים לְבָדָם: כִּין בְּקַרְבָּנוֹת צְבוּר, כִּין בְּקַרְבָּנוֹת יְחִיד.

י, יח חֲחֻלְבִים שְׁלַקְרָבָנוֹת-כִּין קַרְבָּנוֹת צְבוּר, כִּין קַרְבָּנוֹת יְחִיד-אֵין מְעַרְבִין אוֹתָן זֶה בָּזֶה, אִלָּא מְקַטִּירִין אַמּוּרֵי כָּל קַרְפֵן וְקַרְפֵן בְּכַפֵּי עֲצָמוֹ, וְאֵם נִתְעַרְבוּ, מְקַטִּירִין הַכֹּל בְּאֶחָד.

י, יט מִנְחוֹת שְׁלַנְסָכִים שְׁנַתְעַרְבוּ זֶה בְּזֶה לְאַחַר שְׁנַבְלָלָה, כָּל מִין וּמִין בְּכַפֵּי עֲצָמוֹ-בְּשִׂרוֹת. וְכִיּוֹן שְׁנַבְלָלוּ הַמִּנְחוֹת, וְנִתְעַרְבַ שְׁמִנֵן וְסֻלְתָן-הָרִי זֶה מִתַּר לְעַרְב יִין שְׁלַחַן לְכַתְחֻלָּה; וְכֵן אֵם הַקַּטִּיר מִנְחוֹת שְׁלַנְסָכִים, כָּל אֶחָת וְאֶחָת בְּכַפֵּי עֲצָמוֹ-הָרִי זֶה מִתַּר לְעַרְב חִיּוֹן שְׁלַחַן.

י, כ בַּשְּׁמֹעַרְבִין חִיּוֹן שְׁלַנְסָכִים-יִשׁ לֹא לְעַרְב יִין נְסָכִים שְׁלַאֲמֵשׁ בְּשִׁלְיוֹם, וְשִׁלְיִחִיד בְּשִׁלְצְבוּר; וּבְשִׁמְעַרְב, מְעַרְב נְסָפֵי פָּרִים כִּין נְסָפֵי אֵילִים, כִּין נְסָפֵי כִבְשִׂים; אֲבָל אֵין מְעַרְבִין יִין נְסָפֵי כִבְשִׂים, כִּין נְסָפֵי פָּרִים וְאֵילִים. וְלַעֲזוֹלָם אֵין מְעַרְבִין חִיּוֹן לְכַתְחֻלָּה-אִלָּא אַחַר שְׁנַתְעַרְבָה הַסֻּלַת אוֹ אַחַר שֶׁהַקַּטִּירָה, כְּמוֹ שִׁבְאַרְנוֹ.

הַלְבוֹת פְּסוּלֵי הַמִּקְדָּשִׁין

יִשׁ כְּכֻלָּן שְׁמוֹנָה מִצְוֹת-שְׁתֵּי מִצְוֹת עֲשֵׂה, וְשִׁשׁ מִצְוֹת לֹא תַעֲשֶׂה; וְזֶה הוּא פְּרָטֵן: שְׁלֹא לֶאֱכֹל קִדְשִׁים שְׁנִפְסְלוּ אוֹ שֶׁחָטַל בָּהֶם מוֹם; שְׁלֹא לֶאֱכֹל פְּגוּל; שְׁלֹא יוֹתִיר קִדְשִׁים לְאַחַר זְמַנָּם; שְׁלֹא יֶאֱכֹל נֹתֵר; שְׁלֹא יֶאֱכֹל קִדְשִׁים שְׁנִפְסְמוּ; שְׁלֹא יֶאֱכֹל אֲדָם שְׁנִפְסְמָה אֶת הַקִּדְשִׁים; לְשִׂרָף הַנּוֹתֵר; לְשִׂרָף הַטְּמֵא. וּבְאֹר מִצְוֹת אֵלֶּה בְּפָרָקִים אֵלֶּה.

הַלְבוֹת פְּסוּלֵי הַמִּקְדָּשִׁין פָּרָק א

לְעֹזְרָה, וּפְשִׁט יָדוֹ וְשַׁחַט בְּעֹזְרָה-גְּזֵרָה, שְׁמֵא יִנַּע בְּבִשָּׂר; וְאֵם עָבַר וְשַׁחַט, חֲזִיבָה פָּשִׁיר. א, ב וְכֵן פָּר כּוֹחֵן גְּדוּל שְׁלִיזִים הַכְּפוּרִים-אֵף עַל

א, א כָּל הַפְּסוּלִין לְעִבּוּדָה מִתְרִין לְשַׁחַט קִדְשִׁים לְכַתְחֻלָּה, וְאִפְלוּ קִדְשֵׁי קִדְשִׁים: חוּץ מִן הַטְּמֵא, שְׁאִינוֹ שׁוֹחַט לְכַתְחֻלָּה, וְאֵף עַל פִּי שְׁחִוָא חוּץ

פי שנאמר בו "ושחט אהרן" - אם שחטו זר, פשר; אף פרה אדמה ושחטה זר - פשרה, שאין לך שחיטה שפסולה בזר.

אג, השוחט את הקדשים, ולא נתפון לשחיטה אלא כמתעסק-הרי אלו פסולין: עד שיתפון לשחיטה. ולא ישחט שני ראשים כאחד, בקדשים; ואם שחט, הרי אלו פשרים. אבל שנים שוחטין בהמה אחת בקדשים, כחלין.

א, ד הקטן אינו שוחט קדשים, אף על פי שהגדול עומד על גביו - שחקדשים צריכין מחשבה, וקטן אין לו מחשבה; אפלו היתה מחשבתו נפרת מתוך מעשיו, אינה מחשבה להקל אלא להחמיר. פיצד: היתה עולה עומדת בדרום, ומשכה הקטן והביאה לצפון, ושחטה - שחרי ממצעשיו נפר, שפחשבתו לשחיטת קדשים - הרי זו פסולה.

א, ד קדשי קדשים שנשחטו בדרום, או שנתקבל דמם בדרום - פסולין. היה עומד בדרום, והושיט ידו לצפון ושחט - שחיטתו פשרה; היה עומד בדרום, והושיט ידו וקבל הדם בצפון - קבלתו פסולה. חכמים ראשו ורבו לצפון, הרי הוא בעומד בצפון.

א, ד שחטה בצפון, ופרכסה ויצאת לדרום, אפלו הוציאה לדרום - פשרה; פרכסה ויצאת לדרום, וחזרה לצפון, ואחר כך קבל דמה בצפון - פשרה. א, ז וכן קדשים קלים שחיו בפנים, ועמד חוץ לעזרה, והכניס ידו לפנים ושחט - שחיטתו פשרה. חכמים ידו וקבל - קבלתו פסולה, אפלו חכמים ראשו ורבו. ואפלו היה העובד פלו בפנים, וציציתו בחוץ - עבודתו פסולה: שנאמר "בבאם אל - אהל מועד", עד שיבואו פלן.

א, ח פרכסה הבהמה ויצאת לחוץ, אחר קבלת דמה - פשרה: שאפלו יצאו האמורין והבשר קדם זריקה בקדשים קלים - הבהמה פשר, כמו שיתבאר.

א, ט היתה הבהמה פלה בפנים, ורגלה בחוץ,

ושחט - הבהמה פסול: שנאמר "והביאם לה", עד שתהיה פלה בפנים. שחטה, והיא פלה בפנים, ואחר כך הוציאה רגלה לחוץ - חותך הבשר עד שמוגיע לעצם, ואחר כך מקבל הדם; ואם קבל, ואחר כך חתך - פסול, מפני שמנונית הבשר שפחוץ. ובקדשים קלים - אינו צריך לחתך, אלא מחזיר רגלה לפנים ומקבל: שפשר קדשים קלים שייצא קדם זריקה, פשר.

א, י תלה הבהמה, ושחטה באויר העזרה - פסולה: שנאמר "על ירך המזבח", עד שישחט בארץ. היתה הבהמה בארץ, ונתלה ושחט והוא תלוי באויר - בקדשי קדשים, פסול; ובקדשים קלים, פשר. שחט מעוט סימנים בחוץ, וגמרן בפנים, או ששחט מעוטן בדרום, וגמרן בצפון - פסולין: ששחיטה, ישנה מתחלה ועד סוף.

א, יא נתלה, וקבל הדם מצואר הבהמה המנחת בקרקע - פסול, שאין דרך שרות בכה. היה עומד בעזרה, ותלה המזרק בידו וקבל הדם באויר, או שחגביה הבהמה, וקבל הדם באויר - פשר, שאויר המקום במקום.

א, יב נתן מזרק לתוך מזרק, וקבל - פשר: מין במינו, אינו חוצץ. הניח סיב בתוך המזרק, וקבל - פשר: מפני שהסיב חלול, והרי הדם יורד לתוך המזרק; ואין פאן חציצה. אבל אם עשה כן בקמיצת המנחה, וקמץ מתוך הסיב - פסולה.

א, יג קבלת הדם, והולכתו למזבח, וזריקתו, וכן הולכת אברים לפכש - פל אחת מאלו, אינה פשרה אלא בכוחן הבשר לעבודה, כמו שבארנו בקמיצת המנחה, ובמליקת העוף. והולכה שלא ברגל, אינה הולכה; לפיכך בוחן שקבל את הדם, ועמד במקומו וזרקו למזבח - נפסל הבהמה.

א, יד קבל בימינו, ונתן לשמאלו - יחזיר לימינו. קבל בכלי חל, נפסל הבהמה; קבל בכלי קדש, ונתן לכלי חל - יחזיר לכלי קדש. נשפה מן הכלי על הרצפה, ואספו - פשר; אבל אם נשפה מצואר הבהמה על הרצפה, ואספו ונתנו לכלי השרת -

נפסל הזבח.

א,טו נשפך מקצת הדם מצואר בהמה על הארץ ולא אספו, וקבל מקצתו מצואר בהמה-חרי זה פשר: ובלבד שיהיה זה הדם שנתקבל, דם הנפש-לא דם התמצית, ולא דם העור.

א,טז כל הזבחים שקבל דמם אחד מן הפסולין לעבודה, או שהולך את הדם למזבח, או שזרקו במזבח בהלפתו-נפסל הזבח; קבל הפשר, ונתן לפסול, ולא הלך בו הפסול, אלא עמד במקומו-יחזיר לפשר.

א,יז אבל דם שהוליכו הפסול לעבודה, והחזירו לפשר והוליכו, או שהוליכו תכונן תחלה, והחזירו ונתנו לפסול והוליכו-הואיל והוליכו הפסול, בין בתחלה בין בסוף-נפסל הזבח, שחרי אי אפשר לתקן דבר זה.

א,יח קבל הפסול-אם נשאר דם הנפש, חזר הפשר ומקבל ומולך וזרק, שאין הפסולין לעבודה, עושין הדם הנשאר שירים: חוץ מן הטמא-הואיל והוא ראוי לעבודה בקרבן הפא בטמא כמו שבארנו, עושה שירים. פי' קבל הטמא-אף על פי שקבל אחריו הפשר דם הנפש, וזרקו-נפסל הזבח: שזה שקבל הפשר באחרונה-שירים הוא, ואינו פלום.

א,יט בהמה שחסר מאבריה כל שהוא, אחר שחיטה קדם קבלת הדם-נפסלה: אפלו צרם באונה קדם קבלה, חרי זה לא יקבל-שנאמר "ולקח מדם הפר", שיהיה שלם פלו בשעת קבלה. ואם קבל מן החסרה, וזרק-חרי זה פסול.

א,כ אבל אם חסרה, אחר קבלה קדם זריקה-אפלו אבד הפשר קדם זריקת הדם, או נשרף-

אם נשתיר פזית מן הפשר או פזית מן האמורין, וזרק את הדם; ואם לאו, אינו זרק; ובפזלה, אפלו פחצי זית מן הפשר ובחצי זית מן האמורין-מפני שפלה לאשים. נשאר פחות מפזית, לא יזרק; ואם זרק, לא הרצה.

א,כא נפסל הפשר קדם זריקה, או שיצא חוץ לעזרה-לא יזרק הדם; ואם זרק, הרצה. פשר קדשים קלים שיצא חוץ לעזרה, קדם זריקת דמים-אף על פי שנזרק הדם, והפשר בחוץ-הזבח פשר, מפני שסוף הפשר לצאת. וזריקה מועלת ליוצא לשרפו, אבל לא לאכלו.

א,כב וכן אמורי קדשים קלים שיצאו לפני זריקת דמים, ונזרק הדם והם בחוץ-לא נפסל הזבח; ואם החזירו, מקטירין אותן. ואף על פי שלא החזירו, תיבין עליהן משום פגול ונותר וטמא.

א,כג כל הזבחים שליחיד-בין שננטמא פשר והחלב קדם, בין שננטמא חלב והפשר קדם-זרק את הדם. נטמאו שניהן, לא יזרק; ואם זרק-הרצה, שהציץ מרצה על הטמא. וכן אמורין או אברי עולה, שננטמאו והקטירין-הציץ מרצה, כמו שבארנו. וכל קרבנות הצפור שננטמא הפשר והחלב פלו, חרי זה זרק את הדם.

א,כד דם קדשים שיצא חוץ לעזרה, נפסל הזבח; ואף על פי שחזר והכניסו, וזרקו על המזבח-לא נרצה. וכל דם הקדשים אינו מקבל טמאה פלל, שנאמר בדם "על-הארץ תשפכנו, פמים": דם שנשפך פמים הוא הנחשב פמים, ויקבל טמאה; אבל דם קדשים שאינו נשפך פמים, אינו מקבל טמאה. ודם ששקעה עליו תמה, ולא נזרק-נפסל הזבח; ואם זרקו, לא הרצה.

עם דרייט זיך ארום א טייטש אויפ'ן פסוק "אל תפנו אל האלילים", אז מען זאל נישט מאכן קיין גרויסע עסק פון חודש אלול. דאס מאר נישט מען זאגן, אזא טייערע חודש וואס איז אייביג געווען אנגענומען ביי כלל ישראל אלס א צייט פון תשובה און זיך פארבעסערן די מעשים, קען מען עם נישט אוועק מאכן מיט א ווערטל.

אנדערע זאגן אז דער טייטש גייט ארויף אויף דעם וואס געוויסע ווילן איינפירן א נייע מנהג אז מען מאכט נישט חתונה אין חודש אלול, אויף דעם איז געזאגט געווארן אז מען זאל נישט מאכן קיין עסק פון חודש אלול. דאס קען שוין יא זיין אמת, אזא מנהג שטייט נישט אין ערגעץ, עם איז קעגן די הלכה און קעגן שלחן ערוך, עם ווערט נישט דערמאנט אין קיין שום פוסק אז מען זאל נישט חתונה מאכן חודש אלול. פונקט פארקערט, דער חודש איז מסוגל פאר אלעם, און אויך פאר חתונה מאכן.

וואויל איז פאר דעם מענטש וואס נוצט אויס דעם חודש ווי עם דארף צו זיין, מיט אסאך בעטן דעם אייבערשטן, מיט אסאך לערנען תורה, אוודאי דארף מען התחזקות אויף דעם אויך, ווייל אסאך מאל נעמט מען זיך אונטער צו ענדיגן אסאך שיעורים אין חודש אלול, און דערנאך קומט מען נישט אן עם צו ענדיגן אינגאנצן, דארף מען וויסן אז אויב מען האט עם נישט געענדיגט חודש אלול קען מען עם נאך משלים זיין ביז שמחת תורה, און אויב מען האט עם נישט געענדיגט ביז שמחת תורה קען מען נאך משלים זיין ביז זאת חנוכה וואס איז נאך א המשך פון די ימים נוראים, אזוי ווי די ספרים הקדושים שרייבן, מען מאר אבער נישט ווערן צובראכן פון קיין שום זאך.

דער עיקר דארף מען געדענקן אויסצונוצן די מעג, און נישט אנברענגען די טייערע צייט, און אזוי וועט מען האבן א גוטע ראש השנה, און אויב דער ראש השנה איז גוט וועט קומען א גוט געבענטשטע יאר פול מיט אלע גוטע זאכן בגשמיות וברוחניות.

<p>1</p> <p>ראשון</p>	<p>כח</p> <p>28</p>	<p>6:15 _____ נץ החמה</p> <p>9:26 _____ סו"ז קר"ש - גר"א</p> <p>10:30 _____ סו"ז תפלה - גר"א</p> <p>7:21 _____ צה"כ</p> <p>ד בבלי: ב"ב סח • ירושלמי: ראש השנה יב • תוספתא: כלים בתרא ד נ"ך: הושע יב-יג • רמב"ם: תמידין ומוספין ה</p>	<p>עלות השחר _____ 5:02</p> <p>סו"ז קר"ש - מג"א _____ 8:50</p> <p>סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:06</p> <p>שקיעה _____ 7:02</p> <p>ד בבלי: ב"ב סח • ירושלמי: ראש השנה יב • תוספתא: כלים בתרא ד נ"ך: הושע יב-יג • רמב"ם: תמידין ומוספין ה</p>
<p>2</p> <p>שני</p>	<p>כט</p> <p>29</p>	<p>6:16 _____ נץ החמה</p> <p>9:26 _____ סו"ז קר"ש - גר"א</p> <p>10:30 _____ סו"ז תפלה - גר"א</p> <p>7:20 _____ צה"כ</p> <p>ד בבלי: ב"ב סט • ירושלמי: ראש השנה יג • תוספתא: כלים בתרא ה נ"ך: הושע יד • יואל א • רמב"ם: תמידין ומוספין ו</p>	<p>יום כמור קטן</p> <p>עלות השחר _____ 5:03</p> <p>סו"ז קר"ש - מג"א _____ 8:50</p> <p>סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:06</p> <p>שקיעה _____ 7:01</p> <p>ד בבלי: ב"ב סט • ירושלמי: ראש השנה יג • תוספתא: כלים בתרא ה נ"ך: הושע יד • יואל א • רמב"ם: תמידין ומוספין ו</p>
<p>3</p> <p>שלישי</p>	<p>ל</p> <p>30</p>	<p>6:17 _____ נץ החמה</p> <p>9:27 _____ סו"ז קר"ש - גר"א</p> <p>10:30 _____ סו"ז תפלה - גר"א</p> <p>7:19 _____ צה"כ</p> <p>ד בבלי: ב"ב ע • ירושלמי: ראש השנה יד • תוספתא: כלים בתרא ו נ"ך: יואל ב-ג • רמב"ם: תמידין ומוספין ז</p>	<p>א' דראש חודש אלול</p> <p>עלות השחר _____ 5:04</p> <p>סו"ז קר"ש - מג"א _____ 8:51</p> <p>סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:06</p> <p>שקיעה _____ 7:00</p> <p>ד בבלי: ב"ב ע • ירושלמי: ראש השנה יד • תוספתא: כלים בתרא ו נ"ך: יואל ב-ג • רמב"ם: תמידין ומוספין ז</p>
<p>4</p> <p>רביעי</p>	<p>א</p> <p>1</p>	<p>6:17 _____ נץ החמה</p> <p>9:27 _____ סו"ז קר"ש - גר"א</p> <p>10:30 _____ סו"ז תפלה - גר"א</p> <p>7:17 _____ צה"כ</p> <p>ד בבלי: ב"ב עא • ירושלמי: ראש השנה טו • תוספתא: כלים בתרא ז נ"ך: יואל ד - עמוס א • רמב"ם: תמידין ומוספין ח</p>	<p>ב' דראש חודש אלול</p> <p>עלות השחר _____ 5:04</p> <p>סו"ז קר"ש - מג"א _____ 8:51</p> <p>סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:06</p> <p>שקיעה _____ 6:58</p> <p>ד בבלי: ב"ב עא • ירושלמי: ראש השנה טו • תוספתא: כלים בתרא ז נ"ך: יואל ד - עמוס א • רמב"ם: תמידין ומוספין ח</p>
<p>5</p> <p>חמישי</p>	<p>ב</p> <p>2</p>	<p>6:18 _____ נץ החמה</p> <p>9:27 _____ סו"ז קר"ש - גר"א</p> <p>10:30 _____ סו"ז תפלה - גר"א</p> <p>7:16 _____ צה"כ</p> <p>ד בבלי: ב"ב עב • ירושלמי: ראש השנה טז • תוספתא: אהלות א נ"ך: עמוס ב-ג • רמב"ם: תמידין ומוספין ט</p>	<p>עלות השחר _____ 5:05</p> <p>סו"ז קר"ש - מג"א _____ 8:51</p> <p>סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:06</p> <p>שקיעה _____ 6:57</p> <p>ד בבלי: ב"ב עב • ירושלמי: ראש השנה טז • תוספתא: אהלות א נ"ך: עמוס ב-ג • רמב"ם: תמידין ומוספין ט</p>
<p>6</p> <p>ששי</p>	<p>ג</p> <p>3</p>	<p>6:18 _____ נץ החמה</p> <p>9:27 _____ סו"ז קר"ש - גר"א</p> <p>10:30 _____ סו"ז תפלה - גר"א</p> <p>7:15 _____ צה"כ</p> <p>ד בבלי: ב"ב עג • ירושלמי: ראש השנה יז • תוספתא: אהלות ב נ"ך: עמוס ד-ה • רמב"ם: תמידין ומוספין י</p>	<p>עלות השחר _____ 5:05</p> <p>סו"ז קר"ש - מג"א _____ 8:51</p> <p>סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:06</p> <p>שקיעה _____ 6:56</p> <p>ד בבלי: ב"ב עג • ירושלמי: ראש השנה יז • תוספתא: אהלות ב נ"ך: עמוס ד-ה • רמב"ם: תמידין ומוספין י</p>
<p>7</p> <p>שב"ק</p>	<p>ד</p> <p>4</p>	<p>הפטרה: אנכי אנכי</p> <p>6:15 _____ נץ החמה</p> <p>7:34 _____ סו"ז קר"ש - גר"א</p> <p>8:07 _____ סו"ז תפלה - גר"א</p> <p>7:32 _____ צה"כ</p> <p>ד בבלי: ב"ב עה • ירושלמי: ראש השנה יח • תוספתא: אהלות ג נ"ך: עמוס וז • רמב"ם: פסולי המוקדשין א</p>	<p>שופטים, מוקא</p> <p>עלות השחר _____ 5:06</p> <p>סו"ז קר"ש - מג"א _____ 8:51</p> <p>סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:06</p> <p>שקיעה _____ 6:54</p> <p>ד בבלי: ב"ב עה • ירושלמי: ראש השנה יח • תוספתא: אהלות ג נ"ך: עמוס וז • רמב"ם: פסולי המוקדשין א</p>

הדלקת הנרות	ירושלים	ת"א	חיפה	יבנאל
6:16	6:37	6:27	6:15	

מוצ"ש ר"ת	ירושלים	ת"א	חיפה	יבנאל
8:07	7:32	7:34	7:34	7:32
	8:09	8:09	8:09	8:07

מי שיודע מארץ ישראל, שטעם פאמת טעם ארץ ישראל, הוא יכול להכיר באחר אם היה אצל צדיק אמתי על ראש השנה אם לאו.
(ספר המדות אות צדיק חלק ב' סימן כ"א)